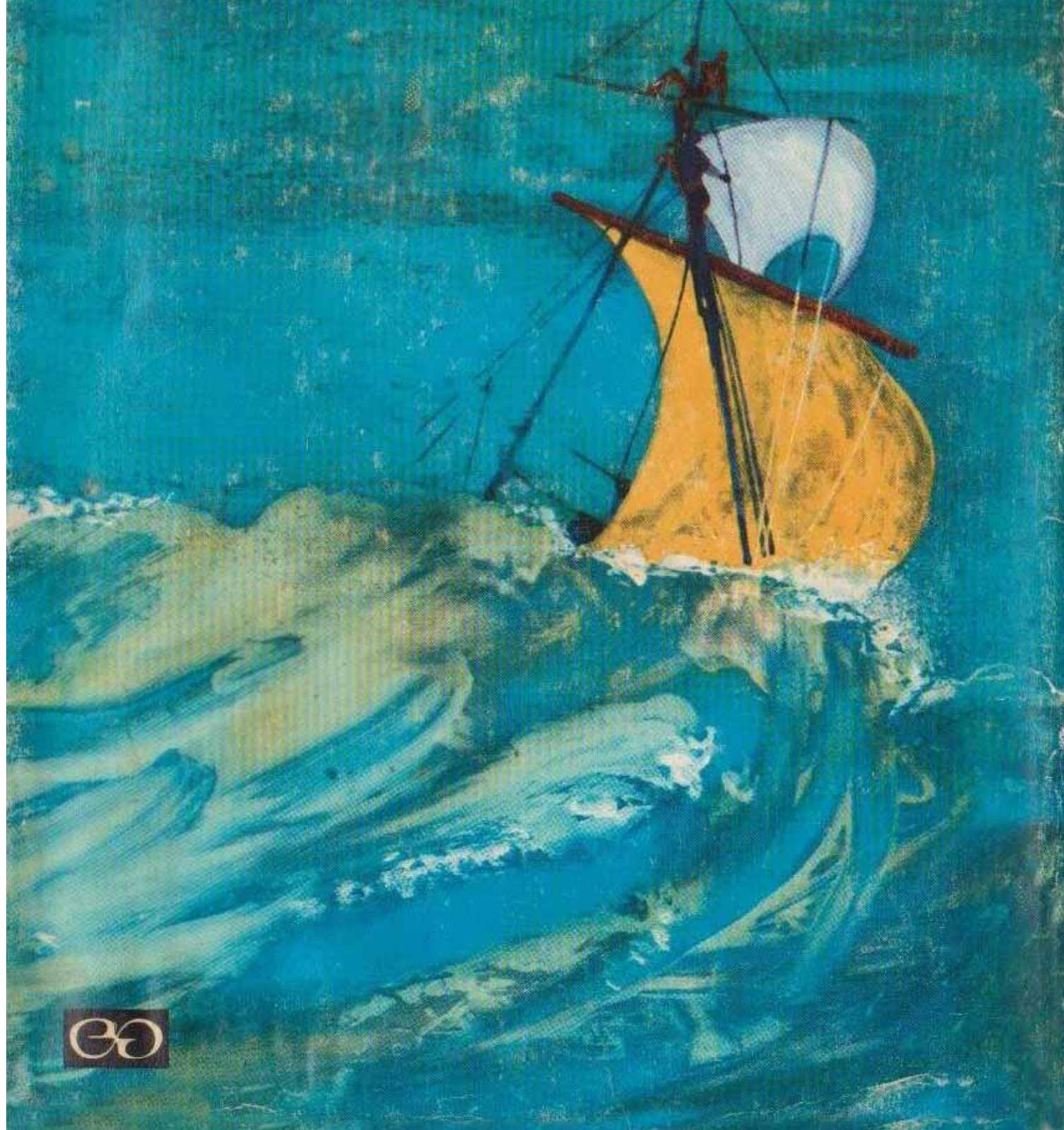

Thor Heyerdahl

EXPEDIȚIA

KON-TIKI

CU PLUTA PE OCEANUL PACIFIC

Thor Heyerdahl

Expediția Kon-Tiki

Cu pluta pe Oceanul Pacific

1. O TEORIE

Privire retrospectivă. Bătrânul din Fatu Hiva. Vânt și curenți. În căutarea lui Tiki. Cine a populat Polinezia? Enigma Pacificului de sud. Teorii și fapte. Legenda lui Kon-Tiki și a rasei albe. Începe războiul.

Viața se pricepe uneori să-ți poarte pașii tocmai pe unde nu te aștepti. Pe nesimțite și în chipul cel mai firesc, te pomenesti în mijlocul unor împrejurări dintre cele mai ciudate, dar, odată prins în vârtejul lor, te în-trebi cu nedumerire cum de-ai ajuns acolo?

Dacă, de pildă, te încumeți să înfrunți oceanul pe o plută de lemn, însoțit de un papagal și de cinci tovarăși, te vei trezi într-o bună dimineață, mai odihnit poate ca altă dată și, atunci, cu siguranță, vei cădea pe gânduri, întrebându-te: cum de-au fost toate cu putință?

Într-o zi ca aceasta, însemnam în jurnalul nostru de bord, umezit de rouă:

„17 mai, ziua independenței Norvegiei. Mare agitată. Vânt prielnic. Azi sunt bucătar și am găsit pe punte șapte pești zburători, pe acoperișul cabinei o sepie, iar în sacul de dormit al lui Torstein un pește necunoscut”.

Condeii mi se oprea și același gând revenea stăruitor: într-adevăr, îmi ziceam, iată un 17 mai de mirare; căci viața pe care o ducem acum este din cele mai neobișnuite. Cum de s-au întâmplat toate?

În stânga privirea mi se pierdea în necuprinsul albastru; valurile zgomotoase, care se rostogoleau chiar sub vasul nostru, urmăreau fără odihnă geana fugară a zării.

La dreapta, vedeam interiorul unei cabine umbroase, în care un individ bărbos — întins pe spate — citea pe Goethe. Degetele picioarelor sale erau cu grijă vârâte în împletitura de bambus a acoperișului hazliei cabinei, casa noastră a tuturor.

— Bengt, întrebai — dând la o parte papagalul verde care încerca să se cațere pe jurnalul de bord — ai putea să-mi spui cum dracu am făcut noi asta?

Goethe se ascunse sub barba arămie și cititorul îmi răspunse:

— Să mă ia dracu dacă știi! Tu știi! A fost doar ideea ta și cred că a fost strașnică. Apoi, mutându-și de-getele cu trei împletituri mai sus, își urmă netulburat lectura.

Afară, pe puntea de bambus, alți trei tovarăși lucrau în plină arșiță. Pe jumătate goi, puternic bronzăți, bărboși, cu dungi de sare pe spate, păreau să nu fi făcut niciodată altceva decât drumuri în Pacific, cu pluta, către soare-apune. Eric, cu sextantul și cu un teanc de hârtii, se strecură prin deschizătura ușii:

— 98 de grade și 46 de minute vest, cu 8 grade și 2 minute sud. Fraților, am făcut de ieri o cale bunicică!

Îmi luă creionul și desenă un mic cerc pe harta care atârna de-a lungul peretelui de bambus; un mic rotogol, la capătul unui lanț de alte asemenea rotogoale, ce porneau de la portul Callao, de pe coasta Perului. Herman, Knut și Torstein veniră înăuntru, înghesuindu-se curioși să vadă și ei noul cerculeț, care arăta că eram cu patruzeci de mile marine mai aproape de insulele din Pacificul de sud.

— Vedeți băieți, zise Herman cu mândrie, asta înseamnă că suntem la opt sute cincizeci de mile¹ pe coasta Perului.

— Și că mai avem de mers alte trei mii cinci sute până să dăm de cele mai apropiate insule, adăugă judicios Knut.

— Și că suntem la patru mii nouă sute de metri deasupra fundului mării, spuse Torstein.

Acum știam cu precizie unde ne aflam, iar eu puteam, liniștit, să mă întreb mai departe cum de am ajuns aci.

Papagalul n-avea habar de nimic. Singura lui dorință era să tragă de jurnalul de bord.

Marea era, ca de obicei, întinsă și învăluită de cer; albastrul domnea peste albastru.

Poate că totul și-a aflat începutul în iarna trecută, în biroul unui muzeu new yorkez; sau poate, cine știe, acum zece ani, într-o mică insulă din grupul Marchizelor, în mijlocul Pacificului. N-ar fi cu neputință ca și acum să acostăm acolo, numai vântul de nord-est să nu ne împingă mai la sud, către Tahiti sau Touamotou². Îmi amintesc atât de bine de acea insulă măruntă, cu munții ei ruginii și dantelați, cu jungla-i verde ce se întindea de la poalele munților până la țărm, ca și de palmierii zvelți ce făceau de strajă pe malul mării, legănându-și frunzele lunguiește! Numele insulei e Fatu Hiva. De la ea până la punctul unde plutim acum, pe o distanță de câteva mii de mile, nu se află pic de uscat. Revăd în minte strimta vale Ouia³, acolo unde se deschidea spre mare. În acel loc — seară de seară — ședeam pe plaja singuratică și priveam aceeași mare nesfârșită. Soția mea era atunci cu mine, nu piraiți bărboși, ca azi. Colecționeam tot felul de ființe vii, precum și chipuri sau alte urme ale unei culturi apuse. Mi-aduc aminte foarte bine de o anumită seară. Lumea civilizată era nespus de departe și părea cu totul ireală. Trăiam aproape de un an pe insula aceea și eram singurii albi de acolo. Renunșasem de bună voie la toate bunurile civilizației, ca și la toate păcatele ei. Locuiam într-o colibă pe care o construisem singuri, pe țăruși, sub palmieri, pe malul mării și ne hrăneam cu ceea ce ne dădeau oceanul și pădurea tropicală.

O școală grea, dar folositoare, ne deprinsese cu multe din ciudatele probleme ale Pacificului. Atât trupește cât și sufletește, am căutat să re trăim viața primilor oameni care au venit în aceste insule dintr-o țară necunoscută și ai căror urmași, polinezienii, au stăpânit nestingheriți imperiul insular, până când cei din rasa noastră s-au ivit, purtând Biblia într-o mână, dinamita și sticla de coniac în cealaltă.

În seara aceea — ca și în alte rânduri — ședeam pe plaja luminată de lună și priveam marea. Atenți la tot ce se petrecea în jurul nostru și pătrunși de poezia care ne impresura, căutam să nu pierdem nicio impresie. Ne umpleam nările cu parfumul de junglă și de sare marină și ascultam foșnetul vântului prin frunzele palmierilor. La intervale regulate, toate celelalte sunete piereau fiind înghițite de zgomotul valurilor care se izbeau de țărm, și pe care le vedeam venind, rostogolindu-se și spărgându-se în spumă și aburi de stâncile sclipitoare ale malului; apoi liniștea cuprindea iarăși totul, în vreme ce marea se retrăgea ca să adune puteri noi, pentru o nouă opintire împotriva coastei nebiruite.

— Cum se face că de cealaltă parte a insulei nu sunt niciodată asemenea valuri? întrebă soția mea.

— Pentru că aci e partea bătută și de vânt, și de curentul marin, răspunsei.

Am stat mult timp acolo admirând marea, care parcă ținea cu tot dinadinsul să ne învedereze că, în acest loc, ea venea rostogolindu-se dinspre est, mereu dinspre est, tot timpul dinspre est. Vântul alizeu, care sufla și el tot de la răsărit, frământa suprafața mării, împingând-o neîncetat încoace, spre acele insule, unde stâncile și recifele opreau, în sfârșit, tumultoasa înaintare a apelor. Vântul însă își urma drumul mai departe, din insulă în insulă, mereu către vest, măturând nestăvilit coastele, pădurile, munții.

¹ O milă marină corespunde cu 1852 m. Au înaintat deci într-o zi cu 74 km. — N. T.

² Insule din sud-estul Oceanului Pacific. — N. T.

³ Vale din insula Fatu Hiva. — N. T.

Tot astfel, de la începutul vremurilor, norii și marea au izbit aceste pământuri în fața lor răsăriteană.

Primii oameni care au pus piciorul aici cunoșteau foarte bine lucrul acesta. Tot așa și păsările și gângăniile; iar vegetația insulelor e supusă pe de-a întregul acestei împrejurări. Noi știam, la fel, că, dincolo de zare, departe, către răsărit, acolo de unde se ridică norii, se află coasta Americii de Sud, la o distanță de patru mii trei sute mile marine și că de aici până acolo nu e nimic altceva decât oceanul nemărginit.

Priveam norii rătăcitori și marea agitată sub razele de lună.

În fața noastră sta ghemuit — pe jumătate gol — un bătrân care nu scăpa din ochi ultimele licăriri ale unui foculeț aproape stins.

— Tiki, zise încet bătrânul, era și zeu, și șef. El i-a adus pe strămoșii mei în aceste insule, unde trăim acum. Înainte vreme locuiam într-o țară mare — de dincolo de ape.

Luă un băț, răscoli cărbunii ce aproape se stingeau și rămase pe gânduri. Trăia în trecutul de care se simțea strâns legat; își venera strămoșii, cinstindu-le isprăvile din vremi legendare; cit despre viitor, nu dorea decât să se întâlnească undeva cu ei.

Bătrânul Tei Tetua era singurul supraviețuitor al triburilor stinse de pe coasta de est a insulei Fatu Hiva. Ce vârstă avea nu știa nici el, dar pielea lui zbârcită, scorțoasă, crăpată și neagră, părea să se fi uscat la soare și la vânt timp de o sută de ani. Era, fără îndoială, unul dintre puținii care își mai aminteau și credeau poveștile legendare rămase de la tații și bunicii lor, despre marea căpetenie polineziană Tiki, fiul divin al soarelui.

În noaptea aceea, când ne-am întins în pat, în mica noastră colibă, poveștile bătrânului Tei Tetua despre Tiki și despre țara de baștină, de dincolo de mare, a insularilor, mă frământau încă.

În depărtare se auzea mugetul înăbușit al mării, aidoma unei voci din timpuri străvechi care rostea ceva, afară în noapte. Somnul nu se lipea de mine. Pierdusem măsura timpului și mi se părea că, într-o clipă, Tiki și marinarii lui vor debarca acum, pentru prima oară, pe plaja vecină. Deodată îmi veni o idee; mă întorsei către soția mea și o întrebai:

— Ai băgat de seamă câtă potrivire e între statuile cele mari ale lui Tiki, de aici, din junglă și uriașele monolite, care au rămas de pe urma civilizațiilor apuse din America de Sud?

Nu mă îndoiesc nici azi că un muget aprobator veni atunci dinspre țărm.

Apoi încet, încet, totul se potoli... și am adormit.

Poate că așa a început toată povestea. În orice caz, așa a început o serie întreagă de întâmplări care — până la urmă — ne făcură pe toți șase să ne imbarcăm împreună cu un papagal verde pe o plută, pornind de pe coasta Americii de Sud.

Îmi aduc aminte foarte bine de spaima tatei ca și de mirarea mamei și a prietenilor când, înapoiat în Norvegia, am dăruit Muzeului Zoologic Universitar cutiile mele cu insecte și pești din Fatu Hiva.

Năzuiam să renunț la studiile de biologie și să mă ocup de popoarele primitive. Misterele de nepătruns ale Pacificului de sud mă fascinaseră. Trebuia să existe totuși o soluție logică a lor și îmi pusesem în gând să-l identific pe legendarul erou Tiki.

În anii care urmară, brizantii și ruinele din junglă au rămas un fel de vis îndepărtat și ireal, ce alcătuia temeiul studiilor mele și mă însoțea în cercetările pe care le făceam asupra popoarelor din Pacific. După cum este zadarnic să încerci a interpreta gândurile și faptele unui popor primitiv citind cărți și vizitând muzee, tot atât de zadarnic e, pentru un explorator contemporan, să încerce verificarea tuturor ipotezelor cuprinse numai într-un singur raft cu cărți.

Lucrările științifice, jurnalele din timpurile celor mai vechi explorări și nesfârșitele colecții ale muzeelor din Europa și din America îmi puneau la îndemână o bogăție de materiale care îmi puteau folosi la descifrarea enigmei cu care mă luptam. De când rasa noastră a ajuns pentru prima oară în insulele Pacificului, după descoperirea Americii,

cercetători din toate ramurile științei au adunat un număr aproape infinit de informații asupra locuitorilor și popoarelor din Pacificul de sud. Totuși niciodată nu s-a ajuns la o înțelegere asupra originii acestei populații insulare izolate sau asupra motivului pentru care acest tip este răspândit numai prin insulele răzlețite în partea de est a Pacificului.

Când primii europeni s-au încumetat, în sfârșit, să înfrunte cel mai mare ocean, au descoperit cu uimire că, drept în mijlocul lui, sunt o mulțime de insule muntoase și stânci de mărgean izolate unele de altele și de restul lumii prin mari întinderi de apă. Fiecare din aceste insule era locuită de oameni înalți și chipeși, care veniseră acolo cu mult înainte. Aceștia îi primiră pe plajă cu câini, porci și păsări. De unde veniseră? Vorbeau o limbă necunoscută de vreun alt popor. Oamenii din rasa noastră, care se intitulaseră presumțios descoperitorii insulelor, găsiră câmpuri cultivate și sate cu temple și colibe în toate ținuturile locuibile. Prin unele locuri mai găsiră piramide vechi, drumuri pavate și statui din piatră sculptate de înălțimea unei case europene cu patru etaje. Explicația întregului mister lipsea însă. Cine erau acești oameni și de unde veniseră?

Răspunsurile la aceste enigme sunt poate tot atât de numeroase ca și lucrările care s-au ocupat de ele. Specialiști în diferite domenii au propus diferite soluții, dar toate au fost combătute mai târziu, cu argumente logice, de experți care au lucrat în alte direcții. Malaysia, India, R. P. Chineză, Japonia, Peninsula Arabică, R. A. U., regiunea Munților Caucaz, Atlantida, chiar și Norvegia au fost proclamate în mod serios ca locuri de origine a polinezienilor, dar de fiecare dată o nepotrivire cu caracter hotărâtor se ivea și puneă din nou toată problema în discuție.

Și acolo unde știința s-a oprit a lucrat imaginația.

Misterioșii monoliți din Insula Paștelui și toate celelalte relicve de origine necunoscută din această puțin cercetată insulă, complet izolată și așezată la mijlocul drumului dintre arhipelag și coasta Americii de Sud, dădură loc la tot felul de speculații. Mulți băgară de seamă că monumentele din Insula Paștelui reamintesc în multe privințe rămășițele civilizațiilor preistorice din America de Sud. Să fi fost vreodată pe aci un pod de pământ, pe deasupra mării, care acum s-a scufundat? Poate că Insula Paștelui și celelalte insule din sudul Pacificului, care au monumente de același fel, nu sunt decât rămășițele unui continent scufundat.

Aceasta era o teorie răspândită și o explicație acceptabilă pentru profani, dar geologii și alți cercetători nu o luară în serios. Mai mult încă, zoologii dovediră foarte simplu, prin studiul insectelor și al crustaceelor din aceste insule că, în tot cursul istoriei omenirii, ele au fost complet izolate, atât unele de altele, cât și de continentele din jurul lor, așa cum sunt și astăzi.

Știm, deci, cu certitudine, că rasa polineziană originală a venit la un moment dat, vrând-nevrând, în aceste insule izolate, împinsă de curenți sau navigând cu pânze. Iar o cercetare mai atentă a locuitorilor arată că nu au trecut prea multe secole de când au venit acolo. Căci, deși polinezienii trăiesc împrăștiți pe o suprafață de patru ori mai mare decât întreaga Europă, ei nu vorbesc totuși limbi deosebite în diferite insule. Sunt mii de mile marine din Hawaii, în nord, până în Noua Zeelandă, în sud, — din Samoa, în vest, până la Insula Paștelui, în est; totuși aceste triburi izolate vorbesc dialectele unei limbi comune, pe care am numit-o polineziană. Scrisul era necunoscut în toate insulele; dar există câteva tăblițe de lemn purtând hieroglife neînțelese, pe care băștinașii din Insula Paștelui le păstrează, deși nici ei, nici altcineva nu le pot citi. Pe de altă parte, aveau școli, în care principalul obiect de studiu era istoria poetizată. La ei istoria era una cu religia. Erau adoratorii strămoșilor; venerau pe șefii lor defuncți începând cu Tiki, iar despre Tiki însuși spuneau că a fost fiul soarelui.

Aproape în fiecare insulă, oamenii învățați știau pe de rost numele șefilor insulei, începând cu cei din vremea primei peregrinări. Spre a-și întări ținerea de minte, ei foloseau adesea un sistem complicat de noduri pe o sfoară împletită, așa cum făceau și incașii din Peru.

Cercetătorii moderni au adunat aceste genealogii locale din diferite insule și au descoperit că se potrivesc unele cu altele uimitor de bine, atât în privința numelor, cât și a numărului generațiilor. S-a aflat astfel, socotind o generație polineziană medie ca reprezentând douăzeci și cinci de ani, că înainte de anul 500 e.n. aceste insule nu erau locuite. Un nou val de cultură, cu un nou șir de căpetenii, arată că o altă imigrație, mai târzie, s-a produs pe la anul 1100 e.n. De unde au putut veni imigrațiunii așa de târzii?

Foarte puțini cercetători par să fi luat în considerație faptul hotărâtor că poporul care a venit în insule la această dată a fost un popor cu civilizație din epoca pietrei. Deși în alte domenii erau foarte pricepuți și aveau un nivel cultural neobișnuit, acești călători navali aduseră cu ei un anumit fel de topor de piatră și câteva unelte caracteristice epocii pietrei pe care le împrăștiară prin toate insulele în care au poposit. Să nu uităm acum că, în afară de locuitorii pădurilor virgine și de unele rase înapoiate, nu existau pe glob societăți capabile de propășire, care în anii 500 sau 1100 e.n. să aibă încă nivelul de civilizație al epocii pietrei, decât numai în Lumea Nouă. Acolo, cele mai evoluat civilizații indiene erau cu totul străine de întrebuițarea fierului și foloseau topoare de piatră și unelte de același soi cu cele care erau folosite în insulele Pacificului până în vremea exploratorilor.

Aceste numeroase civilizații indiene erau rudele cele mai apropiate ale polinezienilor înspre est. Spre vest trăiau numai popoarele primitive, cu pielea neagră, din Australia și Melanezia, neamuri îndepărtate ale negrilor, iar dincolo de acestea era Indonezia și coasta Asiei, unde epoca pietrei fusese de mult depășită, poate mai mult ca în orice altă parte a lumii.

Iată de ce atenția și bănuielile mele părăsiră din ce în ce mai mult Lumea Veche — unde atâția căutaseră și nimeni nu găsise nimic — pentru a mă îndrepta spre civilizațiile cunoscute și necunoscute din America, pe care până acum nimeni nu le cercetase.

Și pe cea mai apropiată coastă răsăriteană, acolo unde astăzi republica sud-americană a Perului se întinde de la Pacific până sus în munți, nu lipseau de loc vestigii; trebuia numai să le cauți. Aici a trăit odată un popor necunoscut, care a întemeiat una dintre cele mai stranie civilizații ale lumii, până când, pe neașteptate, foarte de demult, s-a făcut nevăzut, ca și cum ar fi fost măturat de pe suprafața pământului. În urma lui au rămas enorme statui de piatră, înfățișând chipuri asemănătoare celor din Pitcairn, din insulele Marchize și din Insula Paștelui, cât și piramide uriașe, construite cu trepte, ca cele din Tahiti și din Samoa. Tăiau din munți, cu topoare de piatră, stânci mari cât vagoanele de tren, le transportau la distanțe de mile și le așezau una după alta sau una peste alta, pentru a construi portaluri, ziduri uriașe sau terase, întocmai cum le găsim și azi în unele insule ale Pacificului.

Marele imperiu al incașilor exista în această țară muntoasă, când primii spanioli puseră piciorul în Peru. De la incași au aflat conchistadorii că monumentele colosale, care se aflau părăsite prin țară, fuseseră construite de un neam de zei albi, locuitori ai acelor meleaguri, înainte ca ei, incașii, să devină stăpâni. Acești arhitecți dispăruți erau zugrăviți ca niște maeștri înțelepți și pașnici, veniți acolo foarte de demult, dinspre nord. Ei învățaseră pe strămoșii primitivi ai incașilor arhitectura și agricultura și le lăsară obiceiuri și datini. Nu semănau cu ceilalți indieni, deoarece aveau pielea albă, bărbile lungi și erau mai înalți decât incașii. În urmă părăsiră Peru, fără de veste, așa cum veniseră. Incașii preluară stăpânirea țării, iar învățătorii albi dispărură pentru totdeauna de pe coasta Americii de Sud, plecând spre vest, traversând Pacificul.

Când europenii au debarcat în insulele Pacificului s-au minunat văzând ce mulți băștinași aveau pielea aproape albă și barbă mare. În multe insule trăiau oameni numeroși a căror piele de culoare deschisă te izbea; culoarea părului varia între roșcat și blond, ochii erau cenușii-albaștri, iar trăsăturile aproape semitice, cu nasul coroiat. În general însă, ceilalți polinezieni au pielea de un brun-auriu, părul ca pana corbului, iar nasul lătareț și cărnos.

Indivizii cu părul roșu își spuneau urukehu și susțineau că sunt urmași nemijlociți ai primilor stăpânitori ai insulelor, ai lui Kane, Tiki și Tangaroa, care erau niște zei albi. Aceste

legende cu oameni albi și misterioși, strămoși ai insularilor, erau cunoscute în toată Polinezia. Când Roggveen descoperi Insula Paștelui în 1722, observă cu mirare „oameni albi” printre cei de pe țărm. Locuitorii insulei puteau chiar ei enumera pe „acei dintre strămoșii lor care erau albi, începând din vremea lui Tiki și a lui Hotu Matua, veniți mai întâi aici, de peste ocean, „dintr-o țară muntoasă și arsă de soare, de la răsărit”.

Continuându-mi cercetările, am găsit în cultura, în mitologia și în limba din Peru urme surprinzătoare care mă îndemnă să adâncesc cercetările și să privesc lucrurile mai cu luare aminte, spre a identifica locul de origine al zeului tribal polinezian Tiki.

În cele din urmă găsi ceea ce nădăjduiam, și anume niște legende incase despre regele-soare Virakocha, șeful suprem al poporului alb dispărut din Peru. Citez:

„Virakocha e un mare incaș (quechua) și e deci de proveniență destul de recentă. Numele original al zeului-soare Virakocha, ce pare să fi fost folosit mai mult de cei vechi în Peru, era Kon-Tiki sau Illa-Tiki, ceea ce înseamnă Tiki-Soare sau Tiki-Foc. Kon-Tiki era marele preot și regele soare al «oamenilor albi» din legende-le incașilor, care au lăsat ruinele uriașe de pe malurile lacului Titicaca. Legenda spune că regele Kon-Tiki a fost atacat de un alt șef numit Cari, venit din valea Coquimbo. Într-o bătălie purtată pe una din insulele lacului, misterioșii oameni albi cu barbă fură măcelăriți, dar Kon-Tiki împreună cu tovarășii săi cei mai apropiați scăpară și mai târziu coborâră pe coasta Pacificului, de unde mai apoi fugiră spre vest, peste mare.”

Pentru mine era neîndoios faptul că zeul alb Tiki-Soare, despre care incașii spuneau că fusese gonit de strămoșii lor din Peru în Pacific, era unul și același cu zeul alb Tiki, fiul soarelui, pe care locuitorii din toate insulele Pacificului de est îl proclamă întemeietorul neamului lor. De altfel, o sumă de amănunte privitoare la viața lui Tiki-Soare în Peru, împreună cu nume vechi de localități din jurul lacului Titicaca, reapăreau în obișnuitele legende istorice ale băștinașilor din insulele Pacificului.

În Polinezia am găsit indicii care mi-au învederat că rasa pașnică a lui Kon-Tiki nu a fost în stare să stăpânească singură insulele prea multă vreme. Sunt probe că nave marine de război, mari cât corăbiile vikingilor și legate două câte două, au transportat indieni din nord-vest¹ peste mare, în Hawaii și apoi spre sud, în toate celelalte insule. Ei își amestecară sângele cu cel al rasei lui Kon-Tiki și aduseră aici o nouă civilizație. Și astfel al doilea popor cu civilizație din epoca pietrei a venit în Polinezia, fără metale, olărie, roată, război de țesut și cereale, prin anul 1100 e.n.

Astfel se explică de ce dezgropam stânci sculptate în vechiul stil polinezian în ținutul locuit de băștinașii din nord-vest, în Columbia Britanică², în epoca la care germanii pătrundeau în Norvegia.

La dreapta, la stânga, la stânga-mprejur... Spălarea scărilor cazarmii, văcsuitul cizmelor, școala de T.F.F., parașuta — și la urmă un convoi la Murmansk, spre Finmark, unde zeul războinic al tehnicii a domnit în lipsa zeului-soare, cât a ținut iarna întunecată.

Apoi veni pacea. Și într-o bună zi mi-am completat teoria. Mai trebuia să plec în America și s-o pun în practică.

¹ Din nord-vestul Americii de Nord. — N. T.

² Provincie situată în vestul Canadei (British Columbia).

2 CUM S-A NĂSCUT EXPEDIȚIA

Printre specialiști. Momentul crucial. La Căminul marinarilor. Ultima speranță. Clubul exploratorilor. Un nou echipament. Găsesc un tovarăș. Un triumvirat. Un pictor și doi sabotori. La Washington. Conferință la Ministerul de Război. La cartierul general cu deziderate. Probleme bănești. Cu diplomații la O.N.U. Zburăm spre Ecuador.

Așa au început toate, într-o insulă din Pacific, de la povestea unui bătrân băștinaș care istorisea, lângă un foc, legende istorice ale tribului său. Cu mulți ani mai târziu, ședeam cu alt bătrân, de data aceasta într-un birou întunecos, aflat la unul din etajele de sus ale unui mare muzeu din New York.

În jurul nostru, frumos rânduie în dulapuri de sticlă, se aflau cioburi de olărie antică, rămășițe călăuzitoare prin negurile vechimii.

Zidurile erau, de asemenea, acoperite de cărți; unele fuseseră scrise de un singur om și citite de cel mult zece. Bătrânul, care le citise pe toate și scrisese câteva din ele, ședea la birou. Avea părul alb și era de obicei bine dispus. Dar acum parcă îi turnasem apă fiartă pe cap, căci strângea nervos brațul fotoliului și arăta ca și cum l-aș fi întrerupt de la o pasență.

— Nu, spuse, niciodată!

Moș Crăciun ar fi arătat la fel, dacă cineva i-ar fi spus că anul viitor Crăciunul va cădea în mijlocul verii.

— Ești greșit, cu totul greșit, repetă el, clătinând din cap cu indignare, ca și cum ar fi vrut să gonească această idee.

— Bine, dar n-ați cercetat încă argumentarea mea, insistai eu, arătând plin de speranțe manuscrisul ce stătea pe masă.

— Argumente! exclamă el. Nu poți trata problemele etnografice ca pe niște enigme polițiste!

— De ce nu, replicai. Toate concluziile la care am ajuns se bazează pe propriile mele observații ca și pe fapte stabilite de știință.

— Rolul științei este simpla cercetare, mai spuse el liniștit, nu dovedirea cutărui sau cutărui lucru.

Grijuliu, dădu la o parte manuscrisul neatins și se aplecă peste birou.

— E foarte adevărat că America de Sud a fost leagănul unora dintre cele mai ciudate civilizații ale antichității și că nu știm nici cine au fost, nici unde au dispărut vechile ei populații, când încașii au pus stăpânire pe ținutul acela. Dar un lucru îl știm cu certitudine, și anume că niciun popor din America de Sud nu a plecat în insulele din Pacific.

Mă privi bănuitor și urmă:

— Știi de ce? Răspunsul e destul de simplu. Nu puteau trece dincolo. Nu aveau corăbii!

— Aveau plute, obiectai șovăind. Știți, plute din lemn de balsa.

Bătrânul zâmbi și zise liniștit:

— Bine, încearcă să treci din Peru în insulele Pacificului cu o plută din lemn de balsa!

Nu găsi nimic de răspuns. Se făcuse târziu. Amândoi ne ridicărm. Apoi bătrânul savant mă bătu cordial pe umăr și mă petrecu la ușă. Îmi mai zise că dacă vreodată voi avea nevoie de un ajutor, el îmi va sta la dispoziție, dar că pe viitor va trebui să-mi aleg domeniul de specializare: ori Polinezia, ori America; să nu amestec însă două zone antropologice deosebite. Se întoarse înapoi la birou.

— Ai uitat asta, spuse, și-mi înapoie manuscrisul. Citii titlul: Polinezia și America. Un studiu asupra legăturilor lor preistorice.

Strânsei foile sub braț și coborâi pe scări în mijlocul mulțimii din stradă.

În aceeași seară bătui la ușa unui vechi apartament dintr-un colț izolat al lui Greenwich Village. Îmi plăcea să vin acolo cu necazurile mele mărunte ori de câte ori mi se părea că treburile se cam încurcau. Un omuleț slab, cu nas lung, crăpă ușa, apoi o deschise larg, zâmbi vesel și mă trase înăuntru. Mă duse drept la bucă-tărie unde mă puse să aduc farfuriile și furculițe, pe când el îndoi cantitatea din amestecul nedeslușit, dar cu miros plăcut, pe care îl încălzea la flacăra de gaz.

— E drăguț din partea ta că ai venit, spuse. Cum merge?

— Prost, răspunsei, nimeni nu vrea să citească manuscrisul.

Umplu farfuriile și începurăm să mâncăm.

— Lucrurile stau așa, spuse el. Toți cei cărora te adresezi cred că e vorba de o idee trecătoare ce ți-a venit așa, deodată. Știi, aici în America, oamenii au fel de fel de idei originale.

— Și mai e ceva, adăugai eu.

— Da, rosti el, felul tău de a pune problema. Ei sunt cu toții specialiști într-un singur domeniu și nu au încredere într-o metodă care folosește toate specialitățile, de la botanică la arheologie. Fiecare se mulțumește să scormonească foarte grijuliu adâncimile specialității sale. Cercetările moderne cer ca fiecare ramură a științei să se restrângă la domeniul ei și nu obișnuiește nimeni să culeagă roadele fiecăreia din aceste ramuri pentru a face din ele un tot încheiat.

Se sculă și aduse un manuscris voluminos.

— Privește ultima mea lucrare asupra desenelor cu păsări în broderia țărănească a chinezilor. Mi-a luat șapte ani, dar a fost acceptată pe loc. În zilele noastre, lumea dorește lucrări de amănunt.

Carl avea dreptate. Dar rezolvarea problemei Pacificului, fără a o lumina din toate părțile, mi se părea aidoma cu încercarea de a dezlega o problemă de cuvinte încrucișate lucrând numai pe verticală.

Curățarăm masa și îl ajutai să spele și să șteargă farfuriile.

— Ce se mai aude la Universitatea din Chicago?

— Nimic.

— Dar bătrânul tău prieten de la muzeu ce mai zice?

Bombăanii:

— Nu l-a interesat câtuși de puțin; zice că atâta vreme cât băștinașii au avut doar plute deschise, e zadarnic să presupui că au putut descoperi insulele Pacificului.

Omulețul începu deodată să șteargă farfuriile cu furie.

— Da, vorbi el într-un târziu, ca să fiu sincer și mie mi se pare că asta e o obiecție serioasă la teoria ta.

Mă uitai cu melancolie la micul etnolog pe care-l socotisem un aliat credincios.

— Nu mă înțelege greșit, se grăbi el să adauge. Pe de o parte, cred că ai dreptate, dar pe de alta, mi se pare cu neputință. Totuși lucrarea mea despre desene sprijină teoria ta.

— Carl, spusei, sunt atât de sigur că băștinașii au traversat Pacificul cu plutele, încât mă bate gândul să construiesc eu însumi o plută și să traversez oceanul, numai ca să le arăt că este cu putință.

— Ești nebun!

Prietenul meu o luă în glumă și râse, pe jumătate speriat de acest plan.

— Ești nebun! O plută?

Nu știa ce să mai zică și mă privea cercetător, ca și cum ar fi așteptat să zâmbesc și să înțeleagă astfel că glumisem. Dar buzele mele rămaseră nemișcate și pricepui atunci că, practic vorbind, nimeni nu va lua drept bună teoria mea, din cauză că distanța dintre Peru și

Polinezia, pe care încercam s-o acopăr cu o plută preistorică, era prea mare, aproape nesfârșită.

Carl mă privi cu nehotărâre.

— Ei, hai să ieșim și să bem un pahar.

Ne-am dus și am băut patru.

În săptămâna aceea trebuia să primesc niște bani de acasă. Dar o scrisoare de la Banca Norvegiei mă în-formă că nu mai puteam obține dolari. Restricții valutare. Îmi făcui bagajele și luai metropolitanul spre Brooklyn . Am tras la Căminul marinarilor norvegieni, unde hrana era bună și substanțială, iar prețurile convenabile. Mi s-a dat o cămăruță la etajul întâi sau la al doilea, dar luam masa cu toți ceilalți într-o sufragerie mare de la parter.

Marinarii veneau și plecau. Se deosebeau unul de altul după chip, înălțime și cumpătare, dar toți aveau ceva comun: când vorbeau despre mare erau în elementul lor. Aflai că furia mării și valurile nu cresc o dată cu adâncimea sau cu distanța de țărm. Dimpotrivă, grenul e adesea mai înșelător de-a lungul coastelor decât în largul mării. Apa mai puțin adâncă, resaca din porturi și curenții oceanici de pe lângă țărm fac marea să se umfle mai degrabă aci decât în larg. Un vas care plutește lângă coastă poate să plutească tot așa de bine și în plin ocean. Aflai, de asemenea, că în largul mării, vapoarele mai intră deseori cu prova sau cu pupa în mare, așa că tone de apă năvălesc pe bord și îndoiaie butucii de oțel cum îndoim noi o sârmă, pe când o ambarcație mică într-o mare asemănătoare, se descurcă mai bine, fiindcă își găsește loc între șirurile de valuri și se leagănă ușor deasupra, ca un pescăruș. Erau unii care scăpaseră în bărci, după ce marea înghițise pachetotul.

Dar știau prea puține lucruri despre plute. O plută nu era ca o navă, nu avea nici chilă, nici parapet. Era doar o scândură plutitoare pe care să te salvezi la vreme de primejdie și de care să te ții până te pescuiește un vas oarecare. Cu toate acestea, unul dintre ei avea mare respect pentru plute; trăise pe una trei săptămâni, după ce o torpilă germană îi scufundase vasul în mijlocul Atlanticului.

— Dar, adăugă el, nu poți cârmi o plută; merge când într-o parte, când înapoi, când în cerc, după cum o bate vântul.

În bibliotecă descoperii memorii lăsate de primii europeni care au ajuns pe coasta dinspre Pacific a Americii de Sud. Erau însoțite de numeroase schițe care înfățișau marile plute de balsa¹ ale băștinașilor: aveau vele pătrate, derivor² și o padelă lungă pentru cârmit, la pupa, așa că puteau fi manevrate.

Trecură câteva săptămâni și eu mă aflam tot la Căminul marinarilor. Nici un răspuns de la Chicago sau de la vreunul din celelalte orașe unde trimiseseam exemplare din lucrarea mea. Nimeni nu le citise.

Atunci, într-o sâmbătă, îmi luai inima în dinți și intrai într-un magazin marinăresc din Water Street³. Am fost salutat politicos cu titlul de „căpitan”, când am cumpărat o hartă a Pacificului. Cu harta făcută sul și vârată sub braț, luai trenul interurban spre Ossining⁴ unde, în fiecare duminică, eram cu regularitate oaspetele unei tinere perechi norvegiene, care avea acolo o fermecătoare casă de țară. El fusese căpitan de cursă lungă iar acum conducea biroul din New York al societății „Fred Olsen Line”⁵.

După o baie răcoritoare în piscină uitai cu desăvârșire viața de oraș și tocmai ne așezam pe iarbă, la soare, când Ambjorg aduse tava cu cocktailuri. Nemaiputându-mă stăpâni, întinsei harta pe iarbă și-l întrebai pe Wilhelm dacă socotea că o plută putea să transporte oameni vii

1 Arbore tropical american (*Ochroma largopus*) cu lemn ușor și tare, întrebuințat la construirea vaselor și aeroplanelor. — N. T.

2 Chilă mobilă care mărește stabilitatea vasului. — N.T.

3 Stradă în New York cu numeroase magazine marinărești.

4 Odinioară Sing-Sing, orașel la nord de New York, pe malul Hudsonului. — N. T.

5 Societate norvegiană de navigație. — N.T.

din Peru în insulele Pacificului. Luat pe nepusă masă, el se uită mai mult la mine decât la hartă, dar îmi răspunse pe dată afirmativ.

M-am simțit ușurat de parcă aș fi avut în cămașă un balon care mă sălta; știam eu că orice avea legătură cu navigația și cu marea era pentru Wilhelm nu numai meserie, ci și pasiune. Fără multă vorbă, îl inițiai în planurile mele. Dar spre marea mea surprindere, declară cu simplitate că ceea ce-i spuneam eu era curată nebunie.

— Bine, dar adineauri ziceai că se poate, insistai eu.

— Fără îndoială, admise el, dar șansele de a da greș sunt tot atât de mari. Tu, personal, nu ai fost niciodată pe o plută din lemn balsa și te vezi deodată străbătând cu ea Pacificul. Poate vei reuși, poate nu. Vechii băștinași din Peru aveau în materie de plute o experiență de generații. Poate că zece plute se duceau la fund până când una reușea să traverseze oceanul; ori poate sute, în decursul veacurilor. Pe de altă parte, incașii porneau în larg cu adevărate flotile de plute de balsa. Așadar, dacă se întâmpla ceva, puteau fi salvați de pluta cea mai apropiată. Dar pe tine cine să te salveze în mijlocul oceanului? Chiar dacă ceri ajutor prin telegrafie fără fir, să nu crezi că e lesne de găsit o mică plută, în mijlocul valurilor, la sute de mile depărtare de țărm. Dacă te apucă furtuna și te mătură de pe plută, te poți îneca de zece ori până să dea cineva de tine. Mai bine așteaptă liniștit aici, până când se va găsi cineva care să-ți citească manuscrisul. Ori scrie din nou și stârnește-i, nu-i lăsa în pace!

— Acum nu mai pot aștepta; mâine-poimâine rămân fără un ban.

— Atunci ai să vii să locuiești la noi. Dar ia stai, cum ai de gând să pui la cale o expediție din America de Sud dacă n-ai bani?

— E mai ușor să trezești interesul oamenilor cu proiectul unei expediții decât cu un manuscris necitit.

— Și ce câștigi cu asta?

— Dacă reușesc, dobor cel mai important argument împotriva teoriei mele, în afară de faptul că oamenii de știință îmi vor acorda o oarecare atenție.

— Dar dacă iese rău?

— Atunci nu voi fi dovedit nimic.

— Iar teoria ta va fi discreditată în ochii tuturor, așa-i?

— Poate, dar chiar tu ziceai că unul din zece ar fi putut reuși, pe vremuri!

Copiii veniră să joace crochet și în ziua aceea nu mai discutam despre asta. Dar în duminica următoare am apărut din nou la Ossining cu harta la subsuoară. Iar la plecare, pe hartă era trasă cu creionul o linie lungă, de la coasta Perului până la insulele Touamotou din Pacific. Prietenul meu, căpitanul, părăsise speranța că mă va face să renunț și lucraserăm împreună ore întregi socotind viteza probabilă a plutei.

— Nouăzeci și șapte de zile, spuse Wilhelm, dar numai în cele mai bune condiții teoretice, cu vânt prielnic tot timpul și numai dacă pluta navighează așa cum plănuiești. Trebuie să pui la socoteală cel puțin patru luni pentru călătorie, dar să te pregătești pentru mult mai mult.

— E-n regulă, strigai cu optimism, să zicem patru luni, dar s-o facem în nouăzeci și șapte de zile.

În seara aceea, mica odăiță din Căminul marinarilor mi se păru mult mai simpatică și mă așezai pe marginea patului cu harta în brațe. Măsurai podeaua, atât cât îmi îngăduia patul și comoda. Îmi dădui seama că pluta va fi mai mare. Mă plecai peste pragul ferestrei și privii cerul înstelat al marelui oraș, vizibil numai drept deasupra capului, printre ziduri înalte. Dacă pe plută va fi prea puțin spațiu, în schimb cerul și toate stelele lumii vor avea loc deasupra noastră.

Pe strada a 72-a din vest, lângă Central Park, se află unul dintre cele mai închise cluburi din New York. Doar o placă lucioasă de bronz cu titlul „Clubul exploratorilor” indică celor ce trec că înăuntru este ceva de-osebit. Odată intrat acolo, ai impresia că ai sărit cu parașuta

într-o lume stranie, la sute de mile depărtare de șirurile de automobile care aleargă printre zgârie-norii New Yorkului. După ce ai închis ușa în spatele tău, respiri o atmosferă care îți amintește totodată de vânătoare de lei, de alpinism sau de viață polară; și mai presus de toate ai senzația că te afli în salonul unui iaht confortabil, pornit într-o excursie în jurul lumii. Trofee de hipopotami și de cerbi, puști pentru vânatul mare, colți de mistreți, tobe de război și lănci, covorașe indiene, idoli și modele de corăbii, steaguri, fotografii și hărți stau de jur împrejurul membrilor clubului, când aceștia se adună să cîneze sau să asculte vreo conferință ținută de vreun vorbitor venit din țări îndepărtate.

După călătoria mea în insulele Marchize am fost ales membru activ al clubului.

Ca membru proaspăt ales, rareori am lipsit de la vreo adunare, dacă mă nimeream în oraș. De aceea, nu mică mi-a fost mirarea când am intrat acum în club, într-o seară ploioasă de noiembrie. Totul era neobișnuit. În mijlocul podelei se afla umflată o plută de cauciuc, cu rații alimentare și accesorii; parașute, salopete cauciucate, colaci de salvare și echipament polar acopereau pereții și mesele, la un loc cu baloane de distilat apă și alte invenții curioase. Un nou membru al clubului, colonelul Haskin, de la Laboratorul de cercetări al Comandamentului materialelor aeriene, trebuia să facă o comunicare cu demonstrații despre niște noi invenții militare care, gândea el, vor fi de folos în viitoarele expediții științifice, în nord sau în sud.

După comunicare avu loc o discuție veselă și însuflețită.

Binecunoscutul explorator polar danez Peter Freuchen, înalt și masiv, se ridică, scuturându-și plin de scepticism barba uriașă. N-avea nici o încredere în aceste invenții noi. El însuși folosise, într-una din expedițiile sale din Groenlanda, o barcă de cauciuc și un cort portativ — în loc să vâslească într-un caiac eschimos și să locuiască într-un iglu. Aceasta era cât pe-acum să-l coste viața. Întâi era să degere de frig, deoarece, în timpul unui viscol, fermoarul cortului înghețase, așa că nu a mai putut intra în el; altă dată, la pescuit, cârligul undiței a înțepat barca de cauciuc, iar aceasta, găurită, se scufundă ca o zdreanță. El și cu un prieten eschimos care-l însoțea au izbutit să ajungă la țărm numai datorită unui caiac care le veni în ajutor. Era încredințat că nici un inventator modern, oricât de ingenios ar fi, nu putea face în laboratorul lui ceva mai bun pentru regiunile polare decât ceea ce învățaseră eschimoșii din experiența lor milenară.

Colonelul Haskin încheie discuția printr-o neașteptată propunere: dacă vreunul din membrii activi ai clubului, într-una din viitoarele lui expediții, ar dori să folosească una sau mai multe din invențiile prezenta-te, acestea îi vor fi puse la dispoziție cu singura condiție ca, la înapoiere, să arate laboratorului ce gândea despre utilitatea lor.

Afacerea devenea interesantă. În seara aceea am plecat ultimul din sălile clubului. Trebuia să examinez în toate amănuntele echipamentul acela nou-nouț, ce cădea atât de neașteptat în mâinile mele și care, la o simplă cerere, era pus la dispoziția mea. Era tocmai ceea ce-mi trebuia: mijloace cu ajutorul cărora puteam încerca să ne salvăm dacă, împotriva așteptărilor, pluta de lemn ar fi amenințat să se spargă și nu ar fi fost altă plută prin apropiere.

A doua zi, la ora ceaiului de dimineață, gândul mi-era tot la echipament. Un tânăr athletic și bine îmbrăcat veni cu tava de ceai și se așeză alături de mine la aceeași masă. Din vorbă în vorbă, văzui că nici el nu era marinar, ci inginer diplomat, din Trondheim, venit în America să se specializeze în tehnica refrigerației și să cumpere instalații. Nu locuia departe și mânca adesea la Căminul marinarilor, atras de gustoasa bucătărie norvegiană. Întrebându-mă cu ce mă ocupam, îi înșirai pe scurt planurile mele; îi mai spusei că sunt hotărât să încep să organizez expediția cu pluta, dacă până la sfârșitul săptămânii nu primesc vreun răspuns limpede cu privire la manuscris. Comeseanul meu vorbi puțin, dar mă ascultă cu multă luare aminte.

Patru zile mai târziu ne întâlnirăm din nou în aceeași sală de mâncare.

— Ai hotărât sau nu să pleci în călătorie? mă întrebă el.

— Da, spusei, plec.

— Când?

— Cât de curând. Dacă mai întârzii mult, va veni vremea rea din Antarctica. De altfel și în insule se apropie sezonul uraganelor. Trebuie să părăsesc Perul în câteva luni, dar trebuie mai întâi să fac rost de bani și să organizez întreaga expediție.

— Câți oameni vor fi?

— M-am gândit la șase oameni; în acest fel, pe bordul plutei va fi o societate destul de variată și un nu-măr potrivit pentru acoperirea carturilor la cârmă în cursul celor douăzeci și patru de ore.

Păru că meditează câteva clipe, apoi izbucni cu foc:

— La dracu, mi-ar plăcea să merg și eu! Aș putea face măsurătorile tehnice, căci va trebui, fără îndoială, să ai o evidență precisă a vânturilor, curenților și valurilor. Ține seamă că vei avea de străbătut spații mari de ocean, care sunt în mod practic necunoscute, fiind situate în afara rutelor navigabile. O asemenea expediție poate face interesante cercetări hidrografice și meteorologice și aici termodinamica mea poate fi de folos.

Nu știam despre acest om nimic altceva decât ceea ce destăinuia chipul lui deschis. Și destăinuia multe lucruri bune.

— Foarte bine, zisei, vom pleca împreună.

Îl chema Herman Watzinger; ca și mine, era ageamiu în ale mării. Câteva zile mai târziu mă dusei la Clubul exploratorilor și-l luai pe Herman, ca invitat. Aici dădurăm tocmai peste exploratorul polar Peter Freuchen. Era un om care avea însușirea binecuvântată de a nu se pierde niciodată printre alții mai arătoși. Mare cât ușa, cu barba zbârlită, părea un mesager al tundrei nesfârșite. Avea un aer aparte, ca și cum ar fi umblat purtând în lanț un urs grizzly¹.

Îl aduserăm în fața unei hărți mari de perete și-i vorbirăm despre planul nostru de a traversa Pacificul pe o plută indiană. Ochii săi albaștri, copilărești, se lărgiră ca niște farfurii; ne asculta trăgându-se mereu de barbă. La sfârșit, bătu în podea cu piciorul său de lemn și-și strânse cureaua cu câteva găuri:

— La dracu, băieți! Mi-ar plăcea să merg cu voi!

Apoi, bătrânul explorator groenlandez ne umplu halbele și începu să ne vorbească de navele popoarelor primitive în care avea deplină încredere și de iscusința cu care acești oameni se adaptau naturii, atât pe uscat, cât și pe apă. Călătorise cu pluta pe marile râuri siberiene și remorcasse plute cu localnici la pupa vasului său, de-a lungul coastelor arctice.

Pe când povestea, se trăgea de zor de barbă și spunea că, fără îndoială, vom petrece de minune.

Datorită sprijinului entuziast dat de Freuchen planurilor noastre, roțile începură să se învântească primejdios de repede și ne duseră curând drept sub rotativele preseii scandinave. Într-una din diminețile următoare mă trezii ou bătăi puternice în ușă; eram chemat jos la telefon.

Rezultatul convorbirii a fost că Herman și cu mine sunarăm în aceeași seară la ușa de intrare a unui apartament, într-unui din cartierele elegante ale orașului. Furăm primiți de un tânăr bine îmbrăcat, în papuci de piele și cu halat de mătase peste haina-i albastră. Părea mai curând molatic și se scuza că era răcit; ținea la nas o batistă parfumată. Cu toate astea, știam că tânărul își făcuse un nume în America prin isprăvile lui aeronautice în timpul războiului. În afară de aparent-potolita noastră gazdă, se mai aflau acolo doi tineri viguroși, ziariști care clocoteau de activitate și de idei. Știam că unul dintre ei era un reporter dibaci.

Destupând o sticlă de whisky de bună calitate, gazda ne spuse că îl interesează expediția noastră. Se oferă să ne procure capitalul necesar dacă ne angajăm să scriem articole de ziar și să facem turnee de conferințe, la întoarcere. Până la urmă căzurăm de acord și băurăm pentru

¹ Ursul cenușiu din America (*Ursus horribilis*). — N. T.

colaborarea fericită dintre susținătorii expediției și cei ce luau parte la ea. Problema bănească era rezolvată: cheltuielile vor fi suportate de sprijinitorii noștri și de acum înainte nu vor mai constitui o preocupare pentru noi. Herman și cu mine trebuia să adunăm echipajul și echipamentul, să construim pluta și să pornim la drum înainte de sezonul uraganelor.

A doua zi Herman demisionă din slujba lui și ne puserăm temeinic pe treabă. Cei de la Laboratorul de cercetări al Comandamentului materialelor aeriene făgăduiră că ne vor trimite orice vom cere prin Clubul exploratorilor; spuneau că o expediție ca a noastră era un prilej nimerit pentru a experimenta echipamentele lor. Așadar, treaba începea bine. Cea mai importantă sarcină a noastră era acum să găsim patru oameni potriviți, care să meargă cu noi, și să obținem proviziile necesare călătoriei.

Echipa de oameni care pleacă împreună pe mare cu o plută trebuie aleasă cu grijă. Altfel, după o lună de izolare, se ivesc neînțelegeri și revolte. Nu voiam să aleg marinari: ei nu știau despre plute mult mai mult decât știam noi; și apoi nu doream să mi se spună, după ce vom fi terminat treaba cu bine, că am izbutit deoarece eram navigatori mai buni decât vechii constructori de plute din Peru. Totuși aveam nevoie pe bord de un om care să cunoască mânăuirea unui sextant și să marcheze pe hartă drumul nostru ca să avem astfel o bază pentru rapoartele noastre științifice.

— Cunosc un pictor, spusei lui Herman. E un băiat voinic, care știe să cânte din chitară și e plin de haz. A făcut școala de marină și a navigat în jurul lumii de mai multe ori înainte de a se stabili acasă cu o pensulă și o paletă. Îl știu de când eram copil și am fost deseori împreună în excursii prin munți. Am să-i scriu. Sunt sigur că are să vină.

— Pare potrivit, aprobă Herman, dar ne mai trebuie ceva priceput la telegrafia fără fir.

— Fără fir! Țipai scandalizat, cum dracu să meargă asta? Nu e la locul ei pe o plută preistorică!

— Ba de loc, e o prevedere sănătoasă care nu va avea nici un efect asupra teoriei tale, atâta vreme când nu trimitem un S.O.S. Vom avea nevoie de T.F.F. ca să transmitem rapoarte meteorologice și altele. Cât despre indicațiile asupra uraganelor, acestea nu ne vor fi de nici un folos, fiindcă nu există rapoarte privitoare la partea asta a oceanului și chiar dacă ar exista, la ce ar fi bune pe o plută?

La argumentele lui, protestele mele se potoliră încetul cu încetul; îmi dădeam seama de altfel că protestasem numai pentru că nu-mi plăceau apăsările pe butoane și învârtirea șuruburilor.

— Este destul de ciudat, admisei eu, dar din întâmplare cunosc bine niște oameni care se pricep să stabilească legături prin T.F.F. pe distanțe mari cu aparate mici. Am lucrat în timpul războiului într-o secție telegrafică. Fiecare om la locul potrivit, știi proverbul. Am să scriu câteva rânduri lui Knut Haugland și lui Torstein Raaby.

— Îi cunoști?

— Da. L-am cunoscut pe Knut pentru prima oară în Anglia în 1944. Fusese decorat de englezi fiindcă luase parte la acțiunea parașutiștilor care puseseră capăt încercărilor germane de a fabrica bomba atomică; era operator de T.F.F. când au aruncat în aer apa grea la Rjukan. L-am cunoscut tocmai după ce se întorsese dintr-o altă însărcinare din Norvegia. Gestapoul îl descoperise cu o instalație telegrafică într-un coș, la maternitatea din Oslo. Naziștii îl detectară prin D.F. și întreaga clădire fusese înconjurată de soldați germani cu mitraliere; erau postați în fața fiecărei uși. Însuși Fehmer, șeful Gestapoului, stătea jos în curte și-l aștepta pe Knut. Cei ce coborâră au fost însă chiar oamenii Gestapoului. Knut își făcuse drum cu pistolul, din pod până în pivniță și de acolo afară, în curtea din dos, de unde dispăruse peste zidul spitalului cu o ploaie de gloanțe după el. L-am întâlnit apoi într-o stațiune secretă, într-un vechi castel englez; se înapoiase ca să organizeze legături secrete între vreo sută de posturi transmițătoare din Norvegia ocupată.

Eu tocmai terminasem antrenamentul de parașutist și aveam misiunea să sărim împreună în ținutul Nordmark, de lângă Oslo. Dar tocmai atunci rușii pătrunseră în regiunea Kirkenes și un mic detașament norvegian a fost trimis din Scoția în ținutul Finmark, ca să „preia” operațiile armatei rusești.

Am fost și eu trimis acolo, unde l-am cunoscut pe Torstein. Să-ți povestesc cum. Prin acele locuri domnea o adevărată iarna polară și aurora boreală lumina cu zgârcenie cerul înstelat care se arcuia deasupra noastră. Un întuneric lăptos ne înconjură atât ziua, cât și noaptea. După ce trecurăm prin grămezile de cenușă ale zonei arse din ținutul Finmark, vineți de frig deși purtam blănuri, un băiat vesel cu ochi albaștri și păr blond zbârlit ne ieși înainte dintr-o colibă, sus în munți. Era Torstein Raaby.

Întâi, el izbutise să fugă în Anglia și urmăse un curs; pe urmă fusese introdus clandestin în Norvegia, aproape de Tromsø, unde rămăsese ascuns lângă cuirasatul „Tirpitz” cu un mic aparat de transmisiune. Timp de zece luni trimisese zilnic în Anglia rapoarte despre tot ce se petrecea pe bord. Făcea aceasta în timpul nopții, punând în legătură transmițătorul său cu o antenă aeriană instalată de un ofițer german. Rapoartele sale călăuziră bombardierele engleze, care până la urmă scufundară cuirasatul „Tirpitz”.

Torstein fugi apoi în Suedia și de acolo trecu din nou în Anglia; de aci fu parașutat, cu un alt aparat de T.F.F., în spatele liniilor germane din ținuturile sălbatice din Finmark. Când germanii se retraseră, se pomeni în spatele propriilor noastre linii și ieși din ascunziș ca să ne ajute cu micul său aparat, deoarece stațiunea noastră fusese distrusă de o mină. Sunt gata să fac prinsoare că atât Knut cât și Torstein s-au săturat până peste cap de stat acasă și vor fi încântați să facă o mică excursie pe o plută de lemn.

— Scrie-le și cheamă-i, propuse Herman.

Așa că trimisei câte o scrisoare scurtă, fără întortocheri de fraze, lui Erik, Knut și Torstein:

„Plec să traversez Pacificul pe o plută de lemn, spre a dovedi că insulele sudice au fost populate de oameni veniți din Peru. Vreți să veniți? Nu pot garanta decât călătoria gratuită dus și întors, în Peru și în insulele din sudul Pacificului, împreună cu prilejul de a vă folosi cunoștințele tehnice în cursul călătoriei. Răspundeți imediat.”

În ziua următoare, Torstein îmi telegrafie:

„Sosesc. Torstein”.

Ceialți doi acceptară de asemenea.

Pentru al șaselea membru al grupului, aveam mereu în vedere pe câte cineva, dar totdeauna se ivea o piedică. În același timp, Herman și cu mine trebuia să rezolvăm problema proviziilor. Nu aveam intenția să mâncăm în timpul călătoriei noastre nici carne veche de lama, nici cartofi uscați, căci nu doream să dovedim că noi înșine eram indienii de pe vremuri. Planul nostru era să cercetăm însușirile nautice și capacitatea de transport a plutei încase și să vedem dacă ele puteau străbate marea până în Polinezia cu echipajul la bord. Firește, predecesorii noștri indigeni se hrăniseră pe punte doar cu pești, carne și cartofi uscați, dar aceasta constituia hrana lor principală și pe uscat.

Voiam să stabilim dacă, pe lângă acestea, putuseră avea — în timpul traversării — pește proaspăt și apă de ploaie. Pentru mesele noastre mă gândeam la rațiile de campanie, pe care le cunoscusem în timpul războiului.

Tocmai atunci a fost numit un nou adjutant pe lângă atașatul militar norvegian la Washington. Servisem în compania lui în Finmark, ca ajutor de comandant. Știam că era ca argintul-viu și că îi plăcea să atace și să rezolve cu energie sălbatică orice problemă.

Bjorn Rorholt era un om plin de vitalitate care se simțea pierdut dacă, după ce învingea o piedică, nu avea numaidecât alta nouă de atacat.

Îi scrisei, explicându-i situația și rugându-l să-și pună dibăcia la contribuție spre a descoperi un om de legătură în serviciul de intendență al armatei americane. Poate că

laboratorul acestui serviciu dorea și el experimentarea unor noi rații de campanie; noi eram gata să le încercăm eficacitatea, așa cum făceam și cu echipamentul laboratorului materialelor aeriene.

Peste două zile Bjorn ne telefonă din Washington. Ne înștiința că secția de legături cu străinătatea a Ministerului de Război american ar fi vrut să știe despre ce era vorba.

Herman și cu mine plecarăm cu primul tren la Washington.

Găsirăm pe Bjorn în biroul său de la sediul atașatului militar.

— Cred că totul va merge bine, spuse el, mâine vom fi primiți la Secția de legături cu străinătatea, dacă obținem o scrisoare de recomandare de la colonel.

„Colonelul” era Otto Munthe-Kaas, atașatul militar al Norvegiei. Când auzi ce proiectăm, el se arătă mai mult decât binevoitor, declarând că este de acord să ne dea scrisoarea de recomandare.

Când venirăm a doua zi să luăm scrisoarea, colonelul se ridică deodată în picioare și spuse că era mai bine să vină și el cu noi. Pornirăm cu automobilul spre clădirea Pentagonului, cea mai mare din lume, unde erau birourile Ministerului de Război. Colonelul și Bjorn ședeau în față. Ținuta lor militară era impecabilă. Herman și cu mine ședeam la spate și priveam prin geam spre uriașa clădire a Pentagonului care se înălța în fața noastră. Acest gigant cu 30000 de funcționari și 29 km de coridoare avea să adăpostească apropiata „conferință despre plută” dintre noi și cei mai de seamă ofițeri. Lui Herman, ca și mie, niciodată — atât înainte, cât și după aceea — nu ni s-a părut pluta atât de mică.

După nesfârșite rătăcirii prin coridoare și scări găsirăm ușa Secției de legături cu străinătatea și curând după aceea, înconjuțați de uniforme noi-nouțe, ședeam în jurul unei mese de mahon. Șeful Secției de legături cu străinătatea prezida în persoană.

Ofițerul de West Point¹, sever și trupeș, nu înțelese numaidecât ce legătură avea Ministerul de Război american cu pluta noastră de lemn. Dar cuvintele bine simțite ale colonelului nostru, precum și atitudinea favorabilă a ofițerilor din jur, care examinaseră problema cu iuțea uraganului, îl câștigă cu încetul de partea noastră. Citi cu luare-aminte scrisoarea Laboratorului de echipamente al Comandamentului materialului aviatic. După aceea se sculă și dădu ordin statului său major să ne îndrume către forurile în drept și, urându-ne izbândă, ieși din sala de conferințe. De îndată ce închise ușa, un tânăr căpitan murmură la urechea mea:

— Pun rămasăg că veți obține ceea ce doriți: parcă ar fi vorba de o mică operație militară și aduce puțină variație în birocrația noastră așa de monotonă în timp de pace; de altfel, e un bun prilej de a ne verifica echipamentul.

Biroul de legătură stabili imediat o întrevedere cu colonelul Lewis de la Laboratorul experimental al Cartierului General. Herman și cu mine furăm duși acolo în automobil.

Colonelul Lewis era un uriaș blând, cu aspect de sportsman. El chemă îndată pe responsabilii cu experiențele din diferitele sectoare. Toți erau binevoitori și arătară imediat tot echipamentul pe care doreau să-l experimenteze prin noi. Cele mai optimiste speranțe ale noastre fură depășite când îi auzirăm oferindu-ne aproape tot ceea ce voiam, de la rații de campanie la alifie împotriva insolației și la saci de dormit impermeabili. Dădurăm apoi o raită ca să vedem obiectele. Gustarăm din rații speciale, elegant împachetate; încercarăm chibrituri care se aprindeau la fel de bine după ce fuseseră cufundate în apă; noi primusuri, rezervoare de apă, saci de cauciuc, cizme speciale, unelte de bucătărie, cuțite plutitoare, într-un cuvânt, tot ceea ce plănuitorii unei expediții își puteau dori.

Mă uitai la Herman. Părea un băiețاش cuminte și nerăbdător care se plimba printr-o cofetărie cu o mătușă bogată. Colonelul cel înalt mergea înainte, arătându-ne toate aceste bunătăți. Când terminară turneul, secretarii luaseră notă de lucrurile ce ne trebuiau în

¹ Academia militară a S.U.A. are sediul în West Point (N.Y.) — N. T.

cantitățile cerute. Socoteam bătălia câștigată și simțeam o nevoie aprigă să mă reped acasă, la hotel, să mă așez în poziție orizontală și să mă gândesc în liniște și pace la toate acestea. Colonelul cel înalt și prietenos rosti deodată:

— Acum trebuie să mergem să vorbim cu șeful. El hotărăște dacă putem să vă dăm aceste lucruri.

Simții că mi se moaie picioarele. Trebuia să o luăm de la început cu elocința și numai cerul știa ce fel de om era „șeful”.

Se nimeri ca șeful să fie un ofițer scund, cu înfățișare foarte serioasă. Ședea la biroul său și ne cerceta cu niște ochi albaștri pătrunzători. Când intrarăm, ne pofti să luăm loc.

— Ce doresc acești domni? întrebă deodată pe colonelul Lewis, fără a-și lua ochii de la mine.

— Oh, doar câteva lucruri, se grăbi Lewis să răspundă.

În câteva cuvinte îi explică dorințele noastre. Șeful ascultă răbdător, fără a mișca un deget.

Foarte liniștit întrebă:

— Ce ne pot da în schimb?

— Nădăjduiesc, spuse Lewis cu ton împăciuitor, că expediția va raporta despre utilitatea noilor forme de provizii și de echipamente în condițiile grele în care le va folosi.

Ofițerul cu înfățișare atât de serioasă din spatele biroului se lăsă pe spate în jilțul său, cu o încetineală firească și cu ochii tot ațintiți la mine; simții cum mă scufund în adâncul jilțului meu de piele, când el rosti cu răceală:

— Nu văd de fel ce căpătăm în schimb.

Se făcu o tăcere de moarte. Colonelul Lewis își mișcă degetul pe sub guler; noi amuțisem.

— Dar, izbucni pe neașteptate șeful — și o licărire apăru în colțul ochilor săi — curajul și inițiativa prețuiesc și ele. Colonele Lewis, dă-le lucrurile!

Mă simțeam încă în al nouălea cer, în mașina care ne ducea acasă, când Herman, lângă mine, începu să râdă fără rost.

— Te-ai țicnit? îl întrebai cu îngrijorare.

— Nu, răsă el fără pic de rușine, dar tocmai îmi făceam socoteala că proviziile pe care le-am căpătat conțin 684 de cutii de ananas și asta e mâncarea mea favorită.

Dacă vrei să aduni într-un punct, pe coasta Perului, șase oameni, o plută și încărcătura ei, ai de făcut o mie de lucruri și pe cele mai multe în același timp. Iar eu aveam la dispoziție numai trei luni și îmi lipsea lampa lui Aladin.

Zburarăm la New York cu o scrisoare de recomandatie a Secției de legături cu străinătatea pentru profesorul Behre de la Universitatea Columbia. Acesta era șeful Comitetului de cercetări geografice al Ministerului de Război și când a apăsă el pe buton, Herman și-a căpătat prețioasele lui instrumente și aparate pentru măsurători științifice.

Zburarăm apoi la Washington ca să întâlnim pe amiralul Glover de la Institutul hidrografic naval. Bătrânul și jovialul lup de mare își chemă toți ofițerii și, arătându-le harta Pacificului, ne prezintă pe Herman și pe mine:

— Acești tineri domni vor să controleze hărțile noastre de curenți. Ajutați-i!

Roțile continuau să se învârtască și nu mult după aceea, colonelul englez Lumsden convocă o conferință la Misiunea militară britanică de la Washington, ca să discute problemele cărora urma să le facem față de acum înainte, precum și posibilitățile unui rezultat favorabil.

Primirăm o mulțime de sfaturi bune, cum și echipament englez selecționat, care ni se expediase din Anglia ca să-l încercăm. Medicul militar britanic pleda cu entuziasm în

favoarea unui misterios „praf pentru rechini”. Dacă un rechin devenea prea obraznic, n-aveam decât să presărăm în apă două degete din acest praf și rechinul dispărea pe loc.

— Domnule, îl întrebai politicos, ne putem bizui pe acest praf?

— Ei, zise zâmbind englezul, iată ceea ce vrem să știm și noi!

Când timpul e limitat și iei avionul în locul trenului, sau automobilul în locul picioarelor, punga ți se golește cu iuțeală.

Cheltuisem până și banii destinați biletului meu de întors în Norvegia. Prietenii și susținătorii noștri din New York fură invitați să ne restabilească finanțele. Ne lovirăm însă de neașteptate și descurajante probleme. Sprijinitorul nostru bănesc era bolnav în pat cu temperatură, iar ceilalți doi colegi ai săi nu puteau face nimic fără dânsul. Ei declarau categoric că-și mențin angajamentele, dar nu puteau face nimic pentru moment. Ne rugară să amânăm totul — cerere deșartă — ca și cum am fi putut opri întreaga desfășurare a pregătirilor, acum, când numeroasele roțițe se puseseră toate în mișcare. Nu aveam altceva de făcut decât să mergem înainte; era prea târziu pentru a ne opri sau renunța. Prietenii noștri consimțiră să anulăm asociația, în scopul de a ne da mină liberă să acționăm repede și independent, fără ei. Iată-ne în stradă cu mâinile în buzunare.

— Decembrie, ianuarie, februarie, socoti Herman.

— Și la nevoie martie, adăugai eu, dar atunci trebuie neapărat să plecăm.

Totul părea încurcat. Un lucru era însă limpede pentru noi, și anume: călătoria noastră avea un obiectiv precis și nu voiam să fim rânduți printre acrobații care coboară Niagara într-un butoi gol ori se mențin șaptesprezece zile pe bățul unui steag.

— Nu avem nevoie să ne sprijine negustorii de gumă de mestecat sau de coca-cola, zise Herman.

Asupra acestui punct eram în totul de acord.

Am fi putut obține bani norvegieni. Dar acest lucru nu rezolva problema aici, în partea aceasta a Atlanticului. Ne-am gândit și la un împrumut, dar cine ar fi fost dispus să finanțeze lămurirea unei controverse? Căci, în definitiv, acesta era țelul expediției noastre cu pluta. Curând ne dădurăm seama că nici presa, nici inițiativa particulară nu voiau să investească bani în ceea ce toți socoteau, ca și companiile de asigurare, drept o călătorie de sinucidere. Dacă ne vom întoarce însă vii și nevătămați, chestiunea se va pune altfel.

Lucrurile stăteau tare prost; zile de-a rândul treceau și nu vedeam nici o scăpare.

Atunci, colonelul Munthe-Kaas intră în scenă pentru a doua oară.

— Sunteți la ananghie, băieți, spuse el. Iată un cec; îmi veți restitui suma când vă veți întoarce.

Exemplul lui fu urmat și de alții, astfel că în curând scăparăm din încurcături fără ajutorul agenților sau al altora de același fel. Acum trebuia să zburăm spre America de Sud și să începem construirea plutei.

Vechile plute peruviane erau înjghebate din lemn de balsa care, când e uscat, e mai ușor decât pluta. Copacii de balsa cresc în Peru, însă numai dincolo de munți, pe înălțimile Anzilor, așa că cei care, pe vremea incașilor, plecau pe marc, urcau de-a lungul coastei spre Ecuador, unde tăiau trunchiurile uriașe de balsa chiar pe coasta Pacificului.

Aveam de gând să facem la fel. În ziua de azi, posibilitățile de a călători sunt altele decât pe vremea incașilor. E adevărat că există automobile, avioane și birouri de voiaj, dar, pentru ca lucrurile să nu meargă chiar atât de simplu, există și frontierele, cu oameni cu nasturi de metal, care-ți pun la îndoială buna-credință, îți răvășesc bagajele și te copleșesc cu formalități, presupunând că ai norocul să ajungi la ele. Frica de acești oameni cu nasturi lucitori ne făcu să înțelegem că nu puteam debarca în America de Sud cu geamantane și lăzi pline de obiecte curioase pentru ca, apoi, cu pălăriile în mină, să cerem politicos, într-o spaniolă stricată, îngăduința să pornim mai departe pe mare cu pluta. Am fi nimerit la închisoare.

— Trebuie să avem o recomandare oficială, zise Herman.

Unul dintre prietenii noștri care făcuse parte din triumviratul dezmembrat era corespondent la Națiunile Unite și ne duse acolo cu automobilul. Furăm foarte impresionați când intrarăm în marea sală a adunării. Oameni de toate naționalitățile ședeau pe bănci, unii lângă alții, ascultând în tăcere discursul pe care îl rostea un rus cu părul negru, așezat în fața unui mapamond uriaș, atârnat de peretele din fund.

Amicul nostru, corespondentul, izbuti să pună mâna, într-o pauză, pe unul din delegații Perului și în urmă pe unul din reprezentanții Ecuadorului.

Pe o sofa moale de piele, într-o anticameră, aceștia doi ascultară binevoitori planul nostru de a străbate oceanul pentru ca să demonstrăm că oameni aparținând unei vechi civilizații a țărilor lor au fost primii care au ajuns în insulele Pacificului. Ambii ne făgăduiră să informeze guvernele lor și ne asigurară de tot concursul atunci când vom ajunge în Peru sau Ecuador. Trygve Lie, trecând prin anticameră, veni la noi când auzi că suntem compatrioții săi; cineva propuse să vină cu noi pe plută. Pentru el însă, valurile de pe uscat erau mult prea îndestulătoare. Doctorul Benjamin Cohen din Chile, secretar adjunct al Națiunilor Unite, el însuși un binecunoscut arheolog amator, îmi dădu o scrisoare către președintele Perului care-i era prieten personal. Tot în hol am întâlnit și pe ambasadorul Norvegiei, Wilhelm von Munthe af Morgenstjerne care, din clipa aceea, ne dădu un ajutor de neprețuit.

Hotărârăm să plecăm în America de Sud cu avionul și ne cumpărarăm bilete.

Când cele patru motoare grele începură să duduie unul după altul, ne lăsarăm pe spate, în fotoliile adânci; eram la capătul puterilor noastre. Ne simțeam nespus de ușori, având sentimentul că împlinisem prima parte a programului; de aici înainte începea aventura.

3. SPRE AMERICA DE SUD

Aterizăm în Ecuador. Problema lemnului de balsa. La Quito, pe calea aerului. Vânători de capete și „bandidos”. Cu jeep-ul peste Anzi. În adâncul junglei. La Quivedo. Tăiem arborii de balsa. Coborâm pe Palenque cu pluta. Un golf ademenitor. La Ministerul Marinei din Lima. Audiență la președintele Perului. Vine Danielsson. Înapoi la Washington. Douăzeci și șase de funzi de hârtie. Herman primește botezul focului. Construim pluta în interiorul golfului. Pregătiri înaintea plecării. Botezul lui „Kon-Tiki”. Rămas bun Americii de Sud

De îndată ce trecurăm ecuatorul, avionul începu să coboare pieziș. Străbăteam acum un strat gros de nori albi, lăptoși, pe deasupra cărora zburaserăm până atunci și care semănau cu nămeții de zăpadă sclipind în bătaia soarelui.

Aburi lănoși se condensau pe ferestre, apoi se împrăștiau, rămânând deasupra noastră în chip de nori. Ceva mai jos apăru verdele unduitor și lucios al junglei.

Zburam acum deasupra republicii sud-americane Ecuador și în curând aterizarăm în portul tropical Guayaquil.

Am coborât din avion îmbrăcați ca în ziua precedentă, cu vestă, haină și pardesiu, și ni se părea că suntem într-o seră. Întâlneam meridionali vorbăreți, îmbrăcați în haine tropicale. Simțeam cămășile cum ni se lipeau de spate ca hârtia umedă. Apoi ne-au primit funcționarii emigrației și vameșii ne-au dus aproape pe sus până la o trăsură care ne transportă la cel mai bun hotel din oraș, de altfel singurul bun.

Aici am găsit iute calea spre baie și ne-am lungit în cadă sub dușul rece.

Iată-ne, în sfârșit, în țara copacilor de balsa. De aici trebuia să cumpărăm buștenii, spre a ne construi pluta.

Prima zi o petrecurăm învățând sistemul monetar și câteva cuvinte spaniole ca să putem nimeri drumul înapoi la hotel.

A doua zi ne aventurăm afară din hotel, depărtându-ne de dușuri în cercuri din ce în ce mai largi. După ce Herman își împlini dorința din copilărie de a pipăi un adevărat palmier, iar eu dădui gata cantități uriașe de salată de fructe, iată-ne pregătiți să tocim lemnul de balsa.

Din nefericire, lucrul era mult mai lesne de spus decât de făcut. Puteam cumpăra balsa în cantități cât de mari, dar nu sub formă de bușteni întregi, așa cum doream noi. Vremurile când copacii de balsa erau la îndemâna tuturor trecuseră. Ultimul război îi nimicise. Fuseseră tăiați cu miile și duși la fabricile de avioane, unde aveau mare căutare, lemnul lor fiind foarte ușor. Aflarăm că singurul loc unde mai creșteau era în interiorul țării, în junglă.

— Trebuie să mergem acolo și să-i tăiem noi singuri, hotărâram noi.

— Imposibil, răspunseră autoritățile, au început ploile și toate drumurile din junglă sunt impracticabile din cauza apei și a noroiului. Dacă doriți lemn de balsa, trebuie să vă întoarceți peste șase luni. Atunci ploile vor fi încetat și drumurile din junglă vor fi uscate.

Fiind în mare nevoie, ne adresarăm lui Don Gustavo von Buchwald, regele lemnului de balsa din Ecuador. Herman îi înfățișă planul plutei, cu dimensiunile buștenilor care trebuiau. Uscătivul regișor al balsei luă binevoitor telefonul și porunci agenților săi să caute. Aceștia găsiră scânduri, blăni ușoare și bușteni scurți la toate gaterile, dar nici un singur buștean întreg. Aflarăm numai doi bușteni mari, uscați iască, la depozitul personal al lui Don Gustavo, dar numai cu aceștia n-am fi ajuns prea departe. Era vădit că nu mai avea rost să prelungim cercetările.

— Un frate al meu are o mare plantație de balsa, zise Don Gustavo, numele lui e Don Federico și trăiește la Quivedo, un mic orașel în junglă. El vă va procura tot ce doriți, după ce veți da de el, după încetarea ploilor. Acum însă e cu neputință, din cauza potopului din junglă.

Când Don Gustavo spunea ceva, toți experții în balsa din Ecuador îi țineau isonul. Ne aflam, așadar, în Guayaquil, fără bușteni pentru plută și fără vreo posibilitate de a merge să-i tăiem noi înșine decât după câteva luni, când în orice caz va fi prea târziu.

— Timpul e scurt, zise Herman.

— Și trebuie să ne procurăm balsa, răspunsei. E neapărată nevoie ca pluta să fie o copie perfectă, altfel nu avem nici o garanție că scăpăm cu viață.

O mică hartă școlară, pe care o găsim la hotel, cu jungla verde, munții cafenii și localitățile însemnate cu cercuri roșii, ne arăta că jungla se întindea fără întrerupere de la Pacific până la poalele Anzilor cei măreți. Îmi veni o idee. Dacă era cu neputință de mers acum din regiunea coastei, prin junglă, la copacii de la Quivedo, atunci singura cale era să ne apropiem de ei venind dinspre inima țării, adică să coborâm în junglă direct din munții golași și troieniți. Altă posibilitate nu exista.

Pe aerodrom se afla un mic avion de marfă; aviatorul se învoi să ne ia până la Quito, capitala acestei țări ciudate. Orașul se afla pe platoul Anzilor, la 2 700 m deasupra nivelului mării. Instalați în avion — printre lăzi și mobilă — zărirăm jungla verde și râurile sclipitoare până când avionul fu înghițit de nori. Când ieșirăm din nou la lumină, șesul era ascuns sub o mare de aburi. În fața noastră, piscuri pleșuve se ridicau drept în sus, către cerul de un albastru strălucitor. Avionul urcă pieptiș deasupra munților, ca un funicular. Deși ecuatorul era în apropiere, sub noi străluceau întinderi înzăpezite.

Ne strecurăm apoi printre munți și aterizăm pe un platou acoperit de iarbă primăvărată. Sosisem în apropierea celei mai ciudate capitale din lume.

Majoritatea celor 150 000 de locuitori din Quito sunt indieni munteni, curați sau corciți. Aici fusese capitala strămoșilor lor, cu mult înainte ca navigatorul Columb sau cei din rasa noastră să descopere America. Caracteristicile orașului sunt mănăstirile vechi, care adăpostesc tezaure artistice de o valoare neprețuită, precum și mărețele clădiri de pe vremea spaniolilor. Acestea domină casele pitice ale indienilor, clădite din cărămizi de argilă uscate la soare. Un labirint de alei șerpuiește printre zidurile de argilă. Pe aici mișună indienii munteni în haine țărcate cu roșu, purtând pălării mari, făcute în casă. Unii se duc la târg cu măgari încărcăți cu baloturi, alții stau proptiți de-a lungul zidurilor, moțând la soare. Câte un automobil cu aristocrați de origine spaniolă, îmbrăcați în haine tropicale, trece încet, claxonând fără încetare, căutând să-și facă drum prin ulițele strimte, printre copii, măgari și indieni desculți. Pe acest podiș înalt, aerul e atât de limpede, încât munții dimprejur par că fac parte din peisajul străzii, contribuind astfel la crearea atmosferei stranii — ca de pe altă lume — a acestui oraș.

Cu pilotul avionului de marfă ne împrietenim repede: îl chema Jorge, era poreclit „zburătorul trăznit” și aparținea unei vechi familii spaniole din Quito.

Prin grija lui ne instalăm într-un hotel vechi, dar simpatic.

Noul nostru prieten circulă mult, atât în tovărășia noastră cât și singur, străduindu-se din răsputeri să ne găsească un mijloc de transport spre junglă — la Quivedo. Seara ne întâlnim într-o veche cafenea spaniolă. Jorge venea numai cu vești proaste; era de părere că trebuia să renunțăm la ideea de a merge la Quivedo.

Nu puteam găsi niciun om și niciun vehicul care să ne ducă măcar peste munți, ca să nu mai vorbim până mai jos, în junglă, unde începuseră ploile și unde erai în primejdie de a fi atacat, dacă rămâneai împotmolit în noroi. Chiar anul trecut, un grup de zece ingineri petroliști americani fuseseră omorâți, cu săgeți otrăvite, în partea de est a Ecuadorului, unde indienii sălbatici mai erau încă în număr mare, umblând despuiți și vânând cu astfel de arme.

— Unii dintre ei sunt vânători de capete, spuse Jorge cu glas scăzut, văzând că Herman rămăsese netulburat, ba chiar se îndemna la mai multă friptură și vin roșu. Credeți că exagerez, continuă încet, dar nu știți că, deși e cu desăvârșire interzis, mai sunt oameni în țara asta care-și câștigă existența vânzând capete omenești mumificate. Cum în locurile acelea controlul e cu neputință, până în ziua de azi indienii din junglă taie capetele dușmanilor din alte triburi nomade. După ce le scalpează, ei înlătură țeasta și umplu pielea goală a capului cu nisip cald, așa că întreg capul se strânge, până când rămâne puțin mai mare ca pumnul, fără să-și piardă forma și trăsăturile. Aceste capete mumificate ale dușmanului erau pe vremuri trofee de valoare, iar acum sunt mărfuri rare pentru târgul negru. Intermediarii meșteșugari se îngrijesc ca marfa să ajungă la anumiți negustori de pe coastă, care le vând turiștilor cu prețuri fabuloase.

Jorge ne privi triumfător. El nu știa că Herman și cu mine nimeriserăm chiar în ziua aceea în loja unui portar unde ni se oferise două din acest soi de capete pentru 1 000 de sucrici. În ziua de azi capetele acestea sunt deseori plătute din capete de maimuță, dar acestea două erau adevărate, curate indiene și așa de naturale, încât păstrau fiecare trăsătură. Era un cap de bărbat și altul de femeie, amândouă de mărimea unei portocale. Femeia era într-adevăr drăguță, deși numai genele și părul lung, negru, își păstrasera dimensiunile naturale.

Gândul mă înfioră, dar îmi exprimai îndoiala că ar mai exista astăzi vânători de capete la vest de munți.

— Nu se știe niciodată, spuse Jorge sinistru. Ce vei spune dacă într-o bună zi prietenul dumitale ar dis-părea și după câțva timp i-ar apărea pe piață capul în miniatură? Așa i s-a întâmplat unui amic al meu, adăugă, privind-mă cu încăpățănare.

— Povestește-ne, zise Herman, mestecându-și friptura mai încet și cu o plăcere mai domolită.

Pusei și eu cu grijă furculița la o parte și Jorge își începu istorisirea. Locuise odată cu nevastă-sa într-un avanpost izolat din junglă, unde spăla aur și cumpăra produsul celorlalți căutători de aur. Avea un prieten băștinăș, care-i aducea regulat aur și-l schimba pe mărfuri. Într-o zi, acest prieten fu ucis în junglă. Jorge urmări pe ucigaș și, găsindu-l, îl amenință cu împușcarea; fiindcă se întâmplă ca făptașul să fie bănuț că era dintre cei ce vindeau capete omenești mumificate, Jorge făgădui să-i cruțe viața dacă îi dădea pe loc capul prietenului ucis. Proclama scoase capul cu pricina, acum mic cât pumnul. Jorge rămase trăznit când își văzu din nou prietenul: era neschimbat, doar că se făcuse mult mai mic. Foarte emoționat duse căpșorul acasă. Soția lui, cum îl văzu, leșină, ceea ce îl sili pe Jorge să-și ascundă prietenul într-o ladă. În junglă însă, fiind multă umezeală, se formau pe cap pete de mușgai verde, așa că Jorge trebuia să-l scoată din când în când și să-l usuce la soare. Căpșorul era agățat cu grijă de păr pe o frânghie de rufe și soția lui Jorge leșina de câte ori dădea cu ochii de el. Într-o zi, un șoarece își croi drum în ladă și se ospătă în lege, desfigurând capul. Jorge a fost foarte impresionat și-și îngropă prietenul cu toată pompa într-o groapă mică de pe aerodrom. Căci în definitiv era o ființă omenească, încheie el.

— Strașnică cină, zisei eu ca să schimb vorba.

În drum spre casă, prin întuneric avui o impresie neplăcută: mi se păru că pălăria lui Herman îi intrase prea tare pe cap și-i căzuse peste urechi. El însă și-o trăsese ca să se apere de vântul răcoros ce bătea dinspre munți.

În ziua următoare, ședeam sub eucaliptii de la reședința din afara orașului a soților Bryhn. El era consulul nostru general. Nu prea credea că proiectata noastră excursie în junglă va aduce vreo schimbare bruscă în dimensiunile pălăriilor noastre, totuși... Erau bandiți tocmai prin părțile pe care voiam noi să le vizităm. Ne arată extrase din presa locală care anunța că, o dată cu sosirea anotimpului uscat, vor fi trimiși soldați să stârpească pe „bandidos” care invadaseră regiunile din jurul Quivedoului. Să mergi acum acolo era curată nebunie, după părerea consulului; de altfel, nu vom putea niciodată să găsim vreo călăuză ori

vreun mijloc oarecare de transport. Pe când stăteam de vorbă, jeep-ul atașatului militar american trecu pe șosea; ne veni o idee. Însotii de consulul nostru general, ne duserăm la ambasada americană ca să vorbim cu atașatul militar. Era un tânăr elegant, plin de viață, în uniformă kaki și încălțat cu cizme de călărie. Ne întrebă râzând cum de am nimerit în vârful Anzilor, când ziarele locale spun că avem de gând să pornim pe mare cu pluta.

I-am explicat că lemnul din care trebuia construită pluta era încă în picioare în junglă — la Quivedo; că eram în imposibilitate de a ne transporta acolo. În consecință cerurăm atașatului militar să ne împrumute: a) un avion și două parașute sau b) un jeep cu un șofer care cunoștea țara.

Atașatul militar rămase mai întâi năucit de îndrăzneala cererii noastre, apoi clătină din cap, surâzând, și spuse:

— În regulă; dacă nu-mi dați o a treia posibilitate, o aleg pe a doua.

A doua zi dimineața, la cinci și un sfert, un jeep stopă la poarta hotelului și un căpitan de geniu din armata Ecuadorului sări din el, punându-se la dispoziția noastră. Primise ordin să ne ducă La Quivedo, oricare ar fi starea drumului. Jeep-ul era plin de bidoane de benzină, căci nu erau stații de alimentare și nici făgașuri de roți pe drumul ce vom apuca. Noul nostru prieten, căpitanul Agurto Alexis Alvarez, era înarmat până în dinți cu arme de foc și cuțite, căci se gândea la „bandidos”. Noi veniserăm în țară cu gânduri pașnice, în veston și cravată, ca să cumpărăm de jos, de pe coastă, lemnărie cu bani gata. Tot echipamentul pe care l-am luat cu noi în jeep era un sac de conserve, un aparat de fotografiat de ocazie cumpărat în grabă și o pereche de pantaloni impermeabili. În plus, consulul general ne dăduse marele lui revolver parabelum cu o bogată provizie de muniții, ca să putem extermina pe oricine ne-ar fi tăiat drumul.

Jeep-ul bâzâia prin aleile pustii și luna lucea fantomatic pe zidurile văruite. Ieșirăm afară în câmp și gonirăm cu o iuțea amănunțită pe o șosea bună, de nisip, către sud, spre regiunea munților.

A fost o excursie plăcută până la satul de munte Latakunga, unde casele indiene fără ferestre se înghesuiau orbește în jurul unei biserițe albe de țară, care se afla într-o piață cu palmieri. De aici o apucarăm pe un drum de catări, care șerpuia către vest, peste dealuri și văi până la șirul Anzilor. Pătrunserăm astfel într-o lume pe care nu ne-o putusem închipui. Era lumea indienilor munteni — la răsărit de soare și la asfințit de lună — în afara timpului și dincolo de spațiu.

Tot drumul nu văzurăm nici un vehicul, nici o roată. Întâlnirăm doar păstori de capre în picioarele goale și cu ponchos de culori vesele care mânau cârduri de lame cu picioarele lor țepene și cu un aer plin de demnitate. Din când în când, treceau familii întregi de indieni. De obicei bărbatul mergea în frunte călare pe un catâr, pe când nevasta mititică îl urma în pas mărunț și repejor, purtând întreaga ei colecție de pălării pe cap și pe cel mai mic copil într-un sac pe spate. Tot timpul goanei ea torcea lână.

Măgarii și catării zburdau în urmă, încărcăți cu trestii, crăci și olărie.

Pe măsură ce înaintam, indienii care vorbeau spaniola se răreau; nu mult după aceea cunoștințele lingvistice ale lui Agurto fură la fel de nefolositoare ca și ale noastre.

Sus, în munți, se vedea ici și colo câte un grup de colibe. Cele făcute din argilă deveneau tot mai rare, dar se înmulțeau cele făcute din crăci și din iarbă uscată. Atât colibe, cât și oamenii, zbârțiți și arși de soare, păreau să fi țâșnit de-a dreptul din pământ; erau ca un produs al coacerii zidurilor stâncoase la soarele de munte al Anzilor. Făceau parte din prăpăstiile, pietrișul și pășunile înalte, la fel de firesc ca iarba de munte. Săraci și pitici, indienii munteni aveau curajul animalelor sălbatice și sprinteneala copilărească a oamenilor primitivi. Cu cât vorbeau mai puțin, cu atât râdeau mai mult. Figuri radioase cu dinți albi ca zăpada străluceau spre noi, oriunde ne uitam. Influența omului alb în această regiune era

inexistentă. Afişe sau indicații rutiere nu se aflau pe aci; orice cutie de tinichea, orice bucată de hârtie aruncată, era imediat ridicată și folosită ca articol de menaj.

Urcărăm panta bătută de soare fără să întâlnim un singur boschet sau pom și coborârăm în văi nisipoase și pustii unde creșteau doar cactuși; apoi ne cățărărăm drept în sus și ajunserăm pe creasta cea mai înaltă, cu zăpadă în jurul vârfului. Aici bătea un vânt atât de năpraznic încât a trebuit să micșorăm viteza, ca să nu înghețăm până la os, căci eram doar în cămăși și jinduiam după căldura junglei.

Mergeam acum printre munți, pe cărări stâncoase și sucite, căutând o altă bucată de șosea pe care să ne urmăm drumul. Dar când ajunserăm la peretele de vest, unde lanțul Anzilor cade brusc înspre șes, văzurăm că drumul de catări era tăiat în stâncă goală; ne aflam prinși între prăpăstii și piscuri, care parcă se grămădeau peste noi. Ne-am pus toate nădejtile în prietenul Agurto, oare se cocoșase peste volan și vira de câte ori ajungeam la o prăpastie.

Deodată ne izbi o pală de vânt. Atinsesem creasta cea mai înaltă a șirului Anzilor. Aici, muntele cădea brusc, din prăpastie în prăpastie, spre junglă, care era jos departe, în abisuri fără fund, la trei mii șase sute de metri sub noi. N-am avut însă parte de priveliștea amețitoare a mării de verdeață, deoarece chiar atunci niște nori groși, întocmai ca aburii din căldarea unei vrăjitoare, se rostogoliră peste noi. Șoseaua gonea acum nestingherită spre adâncuri, tot mai jos, în serpentine, cu prăpăstii de o parte și de cealaltă. Între timp, aerul devenea din ce în ce mai cald și mai înăbușitor; ne învăluia o atmosferă greoaie de seră, care se ridica spre noi de jos, din junglă.

Atunci veni și ploaia. Întâi încet, începu apoi să răpăie pe jeep ca bețele pe tobă și nu mult după aceea o apă de culoarea ciocolatei curgea de pe stâncă, de jur împrejurul nostru. Noi de asemenea curgeam la vale, de pe platourile uscate, către o lume cu totul alta, în care lemnele, pietrele, pantele argiloase erau înecate în mușchi și iarbă. Frunzele creșteau și în curând deveniră uriașe umbrele verzi, de pe care șiroia apa.

Pe urmă apărură primele avanposturi firave ale copacilor junglei; aveau coroane grele și bărbi de mușchi; plantele agățătoare erau nelipsite. Totul mustea de apă. Pe măsură ce pripoarele se îndulceau, jungla se lățea cu repeziciune ca o armată de uriași verzi, până când înghiți micul jeep care se bălăcea pe drumul lutos și plin de apă. Ne aflam în junglă. Aerul era umed și cald și te înăbușea mireasma vegetației.

Se întunecase când ajunserăm pe o înălțime, la un grup de colibe acoperite cu foi de palmieri. Muiati de apa caldă, lăsarăm jeep-ul sub un acoperiș uscat, pe timpul nopții. Hoarda de purici care ne atacă în colibă s-a înecat a doua zi în ploaie.

Cu mașina plină de banane și de alte fructe tropicale o apucarăm la vale, prin junglă, tot mai la vale, deși socoteam că de mult am dat de fundul văii. Noroiul creștea dar nu ne împiedica mersul, iar bandiții se țineau la o distanță necunoscută.

Un râu lat și noroiOS ne tăie acum drumul. Ne oprirăm, căci nu puteam s-o luăm nici în susul, nici în josul apei. În apropiere, într-un luminiș, se afla o colibă alături de care câțiva metiși întindeau o piele de jaguar pe un zid însořit; niște orătânii se bălăceau prin preajmă, iar câinii se zbenguiau printre păstăi de cacao întinse la soare ca să se usuce. Când jeep-ul se apropie duduind, oamenii se însuflețiră; aflarăm de la cei ce vorbeau spaniola că ajunsesem la râul Palenque și că localitatea Quivedo se găsea pe malul celălalt. Deși nu era pod, iar apa venea iute și adâncă, se încumetară să ne treacă dincolo, împreună cu automobilul, pe o plută.

Această curiozitate se afla jos, la mal. Era făcută din prăjini groase cât brațul, legate împreună cu fibre vegetale. Pluta era subțire și de două ori mai lată și mai lungă decât jeep-ul.

Ne imbarcarăm cu sufletul la gură. Mașina a fost adusă pe plută și fixată cu niște scândurele așezate sub fiecare roată.

Deși o bună parte din buștenii plutei intrau în apa mocirloasă, totuși, spre mirarea noastră, pluta suportă și ținu bine toată încărcătura: jeep-ul, pe noi și pe cei patru oameni ciocolatii pe jumătate goi, care împingeau cu niște prăjini lungi.

— Balsa? întrebă noi în cor.

— Balsa! confirmă unul din oameni, lovind disprețuitor cu piciorul în prăjinile care formau puntea.

Curentul ne prinse și începurăm să ne învârtim pe suprafața râului; oamenii își înfingeau prăjinile în locuri prielnice și păstrau o direcție oblică, de-a latul curentului, astfel că ajunserăm în ape mai liniștite, la malul celălalt. Aceasta a fost prima noastră întâlnire cu copacii de balsa și primul nostru drum pe o plută de balsa. Ajunserăm cu bine dincolo și intrarăm triumfători cu jeep-ul în Quivedo.

Două rânduri de case de lemn gudronat, împodobite cu vulturi înlemniți pe acoperișurile de palmier, alcătuiau un fel de stradă. Acesta era tot orașul. Localnicii își părăsiră lucrul; negri sau bruni, tineri și bătrâni, se năpustiră grămadă la uși și ferestre. O mulțime zgomotoasă și amenințătoare veni în întâmpinarea jeep-ului. Se cățără pe el și se vâră printre roți, în timp ce noi țineam strâns puținele noastre bunuri pământești, iar Agurto făcea manevre desperate cu volanul. În cele din urmă unul din cauciucuri primi o înțepătură și jeep-ul căzu într-o rână. Ajunsesem la Quivedo și trebuia să îndurăm urarea de bun sosit.

Plantația iui Don Federico se afla ceva mai jos, pe malul râului. Când jeep-ul fu împins în curte pe o alee străjuită de manghieri¹, Don Federico alergă în întâmpinarea noastră, însoțit de nepotul său Angelo, un băiețuș care trăia cu el în sălbăcie. Înfațișarăm mesagiile lui Don Gustavo. Jeep-ul rămase singur în curte sub o torențială și proaspătă ploaie tropicală, iar noi intrarăm în bungalow-ul lui Don Federico unde ni se pregătea o masă de gală. În timp ce purceii de lapte și puii se perpeleau la un foc vesel, noi ne așezarăm în jurul unei mese pline cu fructe tropicale și lămuram de ce venisem acolo. Afară cădea mereu ploaia de junglă, care ne trimitea prin plasele ferestrelor o aromă caldă și dulce de flori parfumate și de argilă.

Don Federico se făcuse vioi ca un băietan. Cunoștea plutele de balsa de când era copil. Își aducea aminte că acum vreo cincizeci de ani, când locuia la țărmul mării, văzuse indieni din Peru care mai obișnuiau încă să navigheze cu plute mari de balsa, când se duceau să vândă pește la Guayaquil. Unii cărau câte două tone de pește uscat într-o cabină de bambus din mijlocul plutei, alții duceau cu ei pe punte neveste, copii, câini și orătânii. Copaci de balsa atât de mari ca să poți construi asemenea plute erau greu de găsit, acum, pe timpul ploilor, căci șuvoaiele și noroiul făceau imposibil accesul în plantații. Acestea erau departe, în pădure, și era anevoie de ajuns la ele, chiar călare. Dar Don Federico își va da toată osteneala; nu se putea să nu mai fie câțiva copaci izolați prin pădure, pe lângă bungalow și cum nu ne trebuiau mulți...

Târziu, spre seară, ploaia se opri un timp și ieșirăm să ne plimbăm pe sub manghieri, în jurul bungalow-ului. Aci, Don Federico sădise toate neamurile de orhidee sălbatice din lume; le ținea în ghivece de nuci de cocos agățate de crăcile copacilor. Spre deosebire de orhideele cultivate, acestea aveau un parfum minunat. Herman tocmai își băgase nasul într-una din ele, când ceva ca un țipar strălucitor apărură dintre frunzele de deasupra sa. O lovitură fulgerătoare a biciuștii lui Angelo și șarpele căzu la pământ zvârcolindu-se. O clipă mai târziu Angelo îl prinse de gât cu un băț bifurcat la capăt și îi strivi capul.

— Mortal, spuse băiatul și ne arătă cei doi dinți otrăvitori, încovoiați.

Ni se părea acum că vedem în toate părțile șerpi veninoși ascunzându-se prin frunziș, așa că ne strecurarăm în casă cu trofeul lui Angelo atârând fără viață pe un băț. Herman începu să jupoie monstrul; Don Federico tocmai istorisea povești fantastice despre șerpii veninoși și despre boa constrictor, gros ca odgonul, când, deodată, observarăm pe zid umbrele a doi scorpioni de mărimea unor homari. Se repeziră unul la altul și începură o luptă pe viață și pe moarte cu ghearele, cu partea dindărăt ridicată și cu acul veninos din coadă gata pentru înțepătura mortală. Era o priveliște îngrozitoare. Dar când mutarăm din loc lampa de gaz,

¹ Mangifera indica, arbore tropical înalt de peste 10 m cu fructe roșietice, care cântăresc cam un sfert de kilogram. — N. T.

văzurăm că această umbră supranaturală fusese doar o iluzie optică; nu erau decât doi scorpioni obișnuiți de mărimea unui deget, care se băteau pe marginea biroului.

— Lăsați-i în pace, râse Don Federico, unul va ucide pe celălalt și avem nevoie de supraviețuitor în casă ca să gonească gândacii. Să așezați bine plasa de țințari în jurul patului și să scuturați hainele înainte de a le îmbrăca; astfel totul va fi în regulă. Deseori m-au mușcat scorpionii și n-am murit încă, mai spuse bătrânul râzând.

Dormii bine, deși mă trezii de câteva ori cu gândul la ființe veninoase, atunci când vreo șopârlă sau vreun liliac se cățara sau țipa prea tare lângă perna mea.

A doua zi ne scularăm de dimineață cu gândul să plecăm după copacii de balsa.

— Întâi să ne scuturăm hainele, spuse Agurto — și pe când vorbea, un scorpion scăpă din mâneca bluzei și căzu cu o pocnitură pe podea.

Îndată după răsăritul soarelui, Don Federico își trimise oamenii călări în toate părțile ca să caute copaci de balsa. Grupul nostru era compus din Don Federico, Herman și eu. Curând ne făcurăm drum spre luminiș unde era un copac bătrân, gigantic, pe care îl știa Don Federico. Domina toți arborii dimprejur; avea un trunchi gros de vreun metru. După obiceiul polinezian, botezarăm copacul înainte de a-l atinge; îi dădurăm numele de Ku, după o zeitățe polineziană de origine americană. După aceea înșfăcarăm toporul și-l înfipserăm în trunchiul de balsa; pădurea răsună de loviturile noastre. Dar să tai un balsa plin de sevă era ca și cum ai tăia o plută cu un topor bont; toporul sărea înapoi și, după câteva lovituri, fui nevoit să-i dau locul lui Herman. Toporul trecu din mână în mână de mai multe ori; așchiile săreau și sudoarea curgea de pe noi.

După multe ceasuri de trudă, Ku ajunse să stea ca un cocoș într-un picior, înfiorându-se sub loviturile noastre; apoi se clătină și se prăbuși greoi peste copacii de lângă el; ramuri mari și arbori mici fură culcați la pământ sub greutatea uriașului. Despuiarăm trunchiul de ramuri și începurăm să tăiem coaja în zigzag după obiceiul băștinaș, când deodată Herman aruncă toporul și sări în sus ca într-un dans războinic polinezian, ținându-se cu mina de picior. Din pantalonul său căzu o furnică sclipitoare, mare cât un scorpion, cu un ac la coadă. Avea craniul tare ca gheara unui homar, căci a fost cu neputință să-l strivească cineva sub călcâi.

— Un kongo, explică Don Federico cu părere de rău. Animalul ăsta mic e mai rău ca un scorpion, dar nu face prea mult rău omului sănătos.

Herman a fost indispus și a avut dureri câteva zile, dar acestea nu l-au împiedicat să alerge cu noi călare pe cărările junglei în căutarea altor copaci de balsa.

Din timp în timp auzeam pârâieli, scârțâieli și câte o prăbușire greoaie în pădurea virgină. Don Federico aproba cu un aer satisfăcut. Aceasta însemna că metișii indieni tăiaseră încă un balsa uriaș pentru plută. Într-o săptămână Ku avu ca urmași pe Kane, Kama, Ilo, Mauri, Ra, Rangi, Papa, Taranga, Kura, Kukara și Hiti, doisprezece balsa viguroși, toți botezați în cinstea figurilor legendare polineziene ale căror nume fuseseră aduse cândva de Tiki de peste mare, din Peru. Buștenii, mustind de sevă, fură cărați din junglă mai întâi de cai, iar pe ultima porțiune a distanței, de tractorul lui Don Federico; acesta îi aduse pe malul râului, lângă bungalow.

Așa cum se găseau acum, plini de sevă, buștenii erau departe de a fi ușori ca pluta. Cântăreau cel puțin o tonă fiecare și așteptam cu grijă să vedem cum aveau să plutească pe apă. I-am dat de-a dura unul câte unul până la mal; acolo legarăm capătul fiecărui trunchi cu o frânghie solidă împletită din plante agățătoare, pentru ca să nu fie luați de curenți atunci când vor fi azvârliți în apă. Apoi i-am rostogolit unul după altul în râu, unde se prăbușeau cu un plescăit puternic. Se legănau încoace și încolo, plutind atât peste nivelul apei cât și sub el; dacă ne urcam pe ei ne țineau bine. Legarăm strâns buștenii laolaltă cu liane solide, făcând două plute provizorii, una la remorca celeilalte. Apoi le încărcarăm pe amândouă cu toate lianele și cu toți bambușii de care am fi putut avea nevoie în viitor. La urmă, Herman și cu mine ne instalarăm pe bord împreună cu doi oameni ieșiți dintr-o ciudată încrucișare de rase,

cu care nici eu nici Herman nu aveam nici un fel de limbaj comun. Cum tăiarăm parâmele, vârtejul apei ne luă și începu să ne împingă repezitor la vale. Aruncarăm o ultimă privire bunilor noștri prieteni, care ședeau pe malul apei în fața bungalow-ului, salutându-ne; apoi râul coti și nu-i mai văzurăm. Ne târârăm atunci sub un mic adăpost făcut din frunze de banan, lăsând toată sarcina cârmitului celor doi specialiști arămii; unul din ei ședea la pupă și celălalt la provă; țineau fiecare în mână o lopată uriașă, înaintam în vale, printre copaci scufundați și bancuri de nisip. Cu o ușurință firească, cei doi cârmaci mențineau pluta în partea cea mai potrivită a curentului.

De-a lungul ambelor maluri se înălțau pereții compacți ai junglei. Când treceam, papagali și tot soiul de alte păsări strălucitor colorate se ridicau din frunzișul des. Câte un aligator se arunca în râu, dispărând în apa noroioasă. Pe mal văzurăm un monstru remarcabil. Era o șopârlă uriașă, numită iguana, mare cât un crocodil. Avea spinarea crestată și grumazul gros. Ședea moțâind pe malul lutos, ca și când ar fi fost uitată acolo din vremurile preistorice. Când plutirăm prin fața ei, nici nu mișcă. Cârmacii ne făcură semn să nu tragem. Văzurăm apoi o iguana mai mică, de vreun metru lungime, fugind pe o cracă groasă ce atârna deasupra plutei. Când i se păru că a ajuns în siguranță se opri, sclipind în culori albastre și verzi, privindu-ne cu ochi reci de șarpe. Mai târziu trecurăm pe lângă o movilă acoperită cu ferigi; în vârful ei era o iguana mai mare decât toate celelalte. Semăna cu un balaur chinezesc cioplit în piatră, așa cum ședea nemișcată, cu pieptul ridicat. Nici nu-și întoarse capul; dispăru în desișul junglei pe când noi ocoleam movila.

Mai la vale simțirăm miros de fum și trecurăm prin fața mai multor colibe cu acoperișuri de paie, așezate în poieni aflate de-a lungul malurilor. Pluta noastră era obiect de atenție deosebită din partea unor indivizi cu aspect sinistru, un amestec neplăcut de indieni, negri și spanioli. Bărcile lor, niște trunchiuri mari, scobite, erau trase la mal.

Când veni vremea prânzului, schimbaram pe prietenii noștri de la lopețile de cârmit; ei fripseră pești și fructe de pâine¹ la un foculeț aprins în lut umed. Pui fripți, ouă și fructe tropicale făceau parte de asemenea din mesele luate la bord. În timpul acesta buștenii ne duceau cu iuțeală la vale, prin junglă, către mare. Că apa cădea gârlă în jurul nostru, nu mai avea nici o importanță. Cu cât ploua mai mult, cu atât curentul era mai puternic.

Când se lăsă întunericul, o orchestră ce-ți spârgea urechile începu să cânte pe mal. Broaște, brotăcei, greieri și țânțari orăcăiau, țârâiau și bâzâiau, formând un cor pe mai multe voci. Din când în când, țipătul ascuțit al unei pisici sălbatice răsuna prin întuneric, apoi un altul și încă unul, de data aceasta al păsărilor îngrozite și puse pe fugă de răpitorii nocturni ai junglei. O dată, de două ori, văzurăm sclipirea unui foc într-o colibă băștinașă și auzirăm glasuri țipătoare și lătratul câinilor, pe când lunecam în noapte. Dar cea mai mare parte din timp plutirăm singuri sub stele, până ce somnul și ploaia ne siliră să intrăm în cabina de frunze, unde ne culcarăm cu pistoalele pregătite.

Cu cât coboram mai jos pe râu, cu atât colibele și culturile indigenilor deveneau mai dese. Curând sate întregi apărură pe maluri. Transportul se făcea aici în canoe scobite care se manevrau cu prăjini lungi; din când în când vedeam și câte o mică plută de balsa, încărcată cu grămezi de banane verzi.

Acolo unde râul Palenque se varsă în Rio Guayas, apa crescuse atât de mult, încât vaporul cu zbaturi care făcea cursa între Vinoes și Guayaquil trebuia să se lupte voinicește. Ca să câștigăm timp, Herman și eu mine ne luarăm câte un hamac pe bordul acestui vapor; ne instalarm pe bordul vasului cu zbaturi și navigarăm spre coastă, printre câmpii cu populație deasă.

Prieteni noștri arămii ne urmau singuri cu trunchiurile de balsa.

¹ Fructele arborelui de pâine (Arlocarpus), înainte de a fi coapte au o pulpă albă făinoasă, care se coace în cuptor ca pâinea sau se fierbe. — N. T.

La Guayaquil mă despărții de Herman. El rămase la gura râului Guayas să primească buștenii de balsa, când aceștia vor veni plutind la vale. După aceea urma să-i încarce pe un vapor care făcea curse de-a lungul coastei, spre Pena, unde trebuia să supravegheze construirea plutei, făcând o copie fidelă a navelor indiene de pe vremuri.

Eu luai avionul spre Lima, capitala Perului. Mă duceam să caut un loc potrivit pentru construirea plutei.

Avionul se urcă la o mare înălțime de-a lungul coastei Pacificului; zăream într-o parte deșertul muntos al Perului, iar de cealaltă parte — departe sub noi — oceanul sclipitor.

De aici urma să plecăm pe ocean cu pluta. Marea pare nesfârșită când e văzută din avion. Cerul se împreună cu apele pe toată lungimea orizontului nelămurit, până departe, spre vest; nu puteam scăpa de gândul că și dincolo de orizont nesfârșite întinderi de mare acopereau o cincime din fața planetei înainte ca alt pământ, Polinezia, să răsară din ape. Încercai să-mi închipui ce va fi peste câteva săptămâni, când vom pluti cu un fleac de plută pe acest albastru nesfârșit, dar repede părăsii această idee, căci îmi dădea același simțământ neplăcut, ca și când m-aș fi pregătit să sar cu parașuta.

Sosind în Lima, luai tramvaiul spre portul Callao, unde voiam să caut un loc prielnic pentru construirea plutei. Văzui îndată că tot portul gemea de vapoare, macarale, antrepozite, de magaziile vămii, birouri și de toate celelalte. Dacă exista vreo plajă deschisă în afara docurilor, ea era în așa hal de ticsită, încât curioșii ar fi năvălit pe plută și ar fi rupt-o în bucăți îndată ce ne-am fi întors puțin cu spatele. Callao era acum portul cel mai important al unei țări de șapte milioane de oameni, albi și arămii. Vremurile se schimbaseră pentru constructorii de plute din Peru, chiar mai mult decât în Ecuador. Văzui o singură posibilitate: să pătrundem în portul militar. Înăuntrul zidurilor sale masive și înalte, oameni înarmați stăteau de gardă după gratii de fier și aruncau priviri amenințătoare și bănuitoare asupra mea și asupra altor persoane neautorizate care căscau gura peste ziduri. Dacă am putea intra acolo, mi-am zis, am fi absolut în siguranță.

Cunoscusem pe atașatul naval peruvian la Washington și aveam de la el o scrisoare de recomandatie. Mă dusei a doua zi cu scrisoarea la Ministerul Marinei și cerui o audiență ministrului Manuel Nieto. El primea dimineața la minister, într-un elegant cabinet Empire, plin de oglinzi sclipitoare și de ornamente aurite. Mă prezentai la ora fixată. După un timp veni și el. Era în uniformă; scund și lat în spate, sever ca Napoleon, direct și laconic în felul său de a vorbi.

Mă întrebă „de ce” și spusei „de ce”. Cerui să mi se dea voie să construiesc o plută de lemn în portul militar.

— Tinere, spuse ministrul, bătând nerăbdător cu degetele pe masă, ai venit pe fereastră în loc să vii pe ușă. Aș fi încântat să te ajut, dar pentru asta trebuie ca și eu, la rândul meu, să primesc un ordin din partea Ministerului de Externe; nu pot admite străini în portul militar, nici să le dau folosința șantierului cu de la mine putere. Fă o petiție către Ministerul de Externe — și noroc.

Mă gândii cu groază la hârtii circulând și dispărând în haos. Fericite erau vremurile simple ale lui Kon-Tiki, când petițiile erau opreliști necunoscute.

Era mult mai greu să vezi pe ministrul de externe în persoană. Norvegia nu avea legatie în Peru și săritorul nostru consul, generalul Bahr, nu putea deci să mă ducă mai departe de consilierii ministeriali. Mi-era teamă că lucrurile se vor împotmoli. Scrisoarea doctorului Cohen către președintele republicii putea acum să-mi fie de folos. Cerui prin aghiotantul său o audiență excelenței sale Don Jose Bustamante y Rivero, președintele Perului. După vreo două zile am fost anunțat să mă prezint la palat la ora douăsprezece.

Lima este un oraș modern, cu o jumătate de milion de locuitori, așezat într-o câmpie verde la poalele munților arizi. Datorită arhitecturii sale, ca și grădinilor și vegetației care o împodobesc, este cu siguranță una din cele mai frumoase capitale din lume, un colț de rivieră

modernă sau de Californie, în care întâlnești la tot pasul clădiri cu arhitectură spaniolă veche. Palatul prezidențial, așezat în mijlocul orașului, este păzit cu strășnicie de sentinele înarmate, purtând uniforme vesel colorate. O audiență în Peru este o afacere serioasă și puțină lume a văzut pe președinte altfel decât pe ecranul cinematografic. Soldați purtând cartușiere sclipitoare mă escortară pe scări; la capătul unui coridor lung, îmi rosti numele și trei civili îl înregistrară. Apoi am fost introdus printr-o ușă uriașă de stejar într-o cameră în care era o masă lungă și câteva rânduri de scaune. Un om îmbrăcat în alb mă primi, mă pofti să stau jos și dispăru. O clipă mai târziu, se deschise o ușă mare și fui introdus într-o odaie cu mult mai frumoasă, unde un personaj impunător, într-o uniformă impecabilă, veni spre mine.

— Președintele, gândii eu, dându-mă la o parte. Dar nu, omul în uniformă cu piteni aurii, îmi oferă un scaun antic cu spetează dreaptă și dispăru. Stătui aproape un minut pe marginea scaunului, apoi încă o ușă se deschise și un valet mă invită într-o cameră cu mobilă aurită, splendid decorată. Omul dispăru tot așa de repede precum venise și rămăsei părăsit pe o sofă venerabilă, contemplând o serie de odăi goale, ale căror uși stăteau deschise. Era atâta liniște, încât puteai auzi pe cineva tușind înnăbușit la câteva odăi distanță. Pe urmă, pași greoi se apropiară; sării în sus și salutai șovăind pe un gentleman impunător, în uniformă. Dar nu, nici acesta nu era el. Mi se păru că înțeleg, din ceea ce îmi spuse, că președintele îmi transmite complimentele sale și-mi face cunoscut că va fi liber foarte curând, când se va termina un consiliu de miniștri.

Zece minute mai târziu, pași greoi tulburară liniștea încă o dată și de data asta un om cu epoleți și fireturi de aur intră. Sării brusc de pe sofă și mă înclinai adânc. Omul se înclină și mai adânc și mă conduse prin mai multe odăi, apoi pe o scară cu covoare groase. Pe urmă mă lăsă într-o mică odăiță în care erau un scaun acoperit cu piele și o sofă. Intră un om în haine albe și așteptai resemnat să văd unde intenționa să mă ducă. Dar nu mă duse nicăieri, ci numai mă salută politicos și rămase în picioare. Acesta era președintele Bustamante y Rivero.

Președintele știa engleza de două ori mai bine decât știam eu spaniola, așa că după ce ne salutarăm unul pe altul și mă pofti cu un gest să stau jos, vocabularul nostru comun se epuiză. Poți ajunge departe prin semne și gesturi, totuși cu ele nu puteam obține îngăduința de a construi o plută într-un port militar din Peru. Singurul lucru pe care-l înțelegeai fu că președintele nu pricepea ce-i spuneam. A priceput și el acest lucru chiar mai bine decât mine, căci la un moment dat dispăru și reveni cu ministrul aerului, generalul Reveredo. Acesta era un om viguros, cu trup de atlet și purta o uniformă de aviator cu aripi pe piept; vorbea englezește perfect, cu accent american.

Îmi cerui iertare pentru neînțelegere și-i spusei că nu pe aerodrom voiam să cer permisiunea să construiesc pluta, ci în portul militar; generalul râse și mă înștiință că fusese chemat doar ca interpret. Bucată cu bucată, teoria a fost transmisă președintelui care asculta atent și îmi puse întrebări pătrunzătoare prin generalul Reveredo. La urmă spuse:

— Dacă e cu putință ca insulele Pacificului să fi fost descoperite de oameni plecați din Peru, țara e interesată în această expediție. Dacă putem face pentru dumneata ceva, spune-ne.

Cerui un spațiu între zidurile portului militar, unde să putem construi pluta, acces la atelierele navale, loc pentru depozitat echipamentul, îngăduința de a-l introduce în țară, dreptul de a folosi bazinul săpat în pământ și personalul naval care să ne ajute în lucru; apoi un vas care să ne remorcheze de la coastă când vom pleca.

— Ce dorește? întrebă președintele curios, așa că înțelegeai și eu.

— Nimic exagerat, răspunse Reveredo, uitându-se la mine cu o licărire în ochi, în timp ce președintele, satisfăcut, dădu din cap în semn de aprobare.

Înainte ca audiența să fi luat sfârșit, Reveredo îmi făgădui că ministrul de externe va primi ordin direct de la președinte și că ministrului marinei Nieto i se va da mână liberă să ne dea tot ajutorul pe care îl solicitam.

— Dumnezeu să vă apere pe toți, spuse generalul râzând și clătinând din cap. Aghiotantul intră și mă conduse afară la un curier care mă aștepta.

În ziua aceea, jurnalele din Lima publicară o informație despre o expediție norvegiană pe plută care urma să plece din Peru; în același timp anunțau că o expediție științifică suedo-finlandeză își terminase cercetările făcute printre indienii din junglă, în regiunea Amazonului. Doi din membrii suedezi ai expediției urcaseră în sus, pe fluviu, în canoe, până la Peru și tocmai sosiseră la Lima. Unul era Bengt Danielsson, de la universitatea din Uppsala, care urma să studieze acum pe indienii munteni din Peru.

Eram la hotel când tăiai informația din gazetă și tocmai scriam lui Herman despre locul unde vom construi pluta, când mă întrerupse o bătaie în ușă. Intră un băiat înalt și ars de soare, în costum tropical; când își scoase casca albă, părea că barba-i roșie ca focul îi arsese toată fața și-i uscaseră puțin și părul. Se vedea că băiatul acesta venea din pustietăți, dar era limpede că locul său era într-o sală de curs.

— Bengt Danielsson, gândii eu.

— Bengt Danielsson, spuse el, prezentându-se.

— A auzit despre plută, reflectai — și îl poftii să ia loc.

— Tocmai am auzit despre proiectul cu pluta, spuse suedezul.

— Și acum vine să combată teoria, fiindcă e etnolog, gândii iar.

— Și acum vin să întreb dacă pot merge cu voi pe plută, spuse suedezul calm. Teoria migrațiunilor mă interesează.

Nu știam nimic despre dânsul decât că era om de știință și că scăpase cu bine din adâncul junglei.

Dar dacă un suedez singur îndrăznește să plece pe o plută cu cinci norvegieni, însemna că nu era un om gingaș. Și nici chiar barba aceea impunătoare nu putea ascunde firea lui blândă și veselă.

Bengt deveni al șaselea membru al echipajului; locul era încă liber și el era singurul dintre noi care vorbea spaniola.

Câteva zile mai târziu, când avionul de pasageri bâzâia alene zburând spre nord, de-a lungul coastei, mă uitai din nou, cu respect, în jos, la nesfârșita mare albastră de sub noi. Părea că atârna chiar de bolta cerului. În curând noi șase vom fi înghesuiți la un loc ca niște microbi pe un atom, acolo jos, unde era atâta apă încât părea că se revarsă peste tot orizontul — înspre vest.

Aveam de cucerit o imensitate pustie, fără că ne putem depărta unul de altul mai mult de câțiva pași.

Până atunci însă era destul spațiu între noi. Herman era în Ecuador, așteptând buștenii. Knut Haugland și Torstein Raaby sosiseră la New York pe calea aerului. Erik Hesselberg, era pe bordul vaporului ce venea din Oslo în Panama. Eu însumi eram în avion spre Washington, iar Bengt era la hotel în Lima, gata de plecare, așteptând pe ceilalți.

Nici unul din acești oameni nu se mai întâlniseră până atunci unul cu altul și erau cu toții tipuri diferite. Așa că vor trece mai multe săptămâni pe plută, înainte de a ne plictisi unul pe altul cu poveștile celuiilalt. Nici norii de furtună, nici presiunea joasă, nici vremea proastă nu puteau fi pentru noi amenințări mai vajnice decât primejdia unei furtuni psihologice între șase oameni închiși laolaltă, pentru luni de zile, pe o plută. În asemenea împrejurări, o glumă bună e deseori mai de preț decât un colac de salvare.

La Washington era încă vreme aspră de iarnă, frig și zăpadă. Eram în februarie. Bjorn rezolvase problema telegrafiei fără fir: Liga radioamatorilor din America va asculta rapoartele de pe plută. Knut și Torstein erau ocupați cu pregătirea emisiunilor. Acestea urmau să fie transmise în parte cu un aparat de emisiune pe unde scurte, construit special pentru noi și în parte cu aparate de sabotaj secret folosite în timpul războiului. Erau o mie de lucruri de pregătit, mari și mici, dacă voiam să înfăptuim în timpul călătoriei tot ce plănuisem.

Grămezile de hârtie creșteau: documente militare și civile, albe, galbene, albastre, în limbile engleză, spaniolă, franceză și norvegiană. În vremurile noastre practice, chiar și o călătorie cu pluta trebuia să coste industria de hârtie o jumătate de brad. Legi și regulamente ne legau peste tot de mâini și de picioare și nod după nod trebuia desfăcut.

— Cred că o astfel de corespondență cântărește zece kile, spuse într-o zi Knut desperat, pe când se cocoșa la mașina de scris.

— Treisprezece, spuse Torstein, am cântărit-o.

Mama probabil că și-a închipuit cum stăteau lucrurile în aceste zile de pregătiri înfrigorate, când scrisese: „Nu doresc decât să vă știu pe toți șase ajunși cu bine pe bordul plutei.”

Într-o zi o telegramă expres sosi din Lima. Herman fusese prins de refluxul unui talaz și aruncat pe țarm, rănit grav, cu gâtul scrântit. Era în tratament la spitalul din Lima. Torstein Raaby a fost trimis imediat acolo pe calea aerului, cu Gerd Vold, binecunoscuta secretară londoneză a parașutiștilor sabotori norvegieni din război, care acum ne ajuta la Washington. Îl găsiră mai bine; stătuse spânzurat cu o curea în jurul capului timp de o jumătate de oră, în timp ce doctorii îi împingeau vertebra alias în ceafă, la locul ei. Radiografiile arătau că vertebra cea mai de sus, din ceafă, se crăpase și ieșise de la locul ei. Scăpase cu viață datorită admirabilei sale constituții fizice. Vânăt la față, slab și reumatic, se întoarse curând la șantierul naval, unde adusesse lemnul de balsa și începu lucrul. Trebuia să rămână sub îngrijire medicală mai multe săptămâni și era îndoielnic dacă putea face călătoria cu noi. El personal nu se îndoia nicio clipă, deși oceanul îl îmbrățișase atât de violent, chiar de la început.

Între timp Erik sosi cu avionul din Panama, iar Knut și cu mine sosirăm de la Washington. Acum eram cu toții adunați la locul de plecare, la Lima.

Jos, în șantierul naval, stăteau buștenii mari de balsa din pădurea de la Quivedo. Era un spectacol înduioșător; materialul nostru de construcție, buștenii rotunzi, proaspăt tăiați, bambușii galbeni, trestiiile și frunzele verzi de bananier zăceau grămadă printre șiruri fioroase de submarine și distrugătoare cenușii.

Șase nordici blonzi și doi marinari bruni, cu sânge incaș în vine, mânuiau topoare și macete ori împleteau funii și făceau noduri.

Ofițeri eleganți de marină, în albastru și aur, se plimbau uitându-se mirați la acești străini palizi și la aceste materiale vegetale care apăruseră deodată în mijlocul lor, tocmai în portul militar.

De sute de ani nu mai fusese construită în golful Callao o plută de balsa. În aceste ape de coastă, unde legendele incașilor spun că străbunii lor au învățat să navigheze cu asemenea plute de la tribul dispărut al lui Kon-Tiki, istoria relatează că indienii moderni au fost opriți să folosească asemenea plute de către oamenii din rasa noastră. Navigarea pe o plută deschisă putea costa vieți omenești. Descendenții incașilor evoluaseră cu vremurile; ca și noi, aveau dungă la pantaloni și erau bine apărați de tunurile vaselor de război. Bambușii și balsa aparțineau trecutului primitiv; și în privința lor lucrurile se schimbaseră: apăruseră cuirasa și oțelul.

Șantierul ultra modern ne-a fost de mare ajutor. Cu Bengt ca interpret și cu Herman ca șef de șantier aveam la dispoziție atelierele de tâmplărie și de vele, jumătate de depozit pentru echipamentul nostru și un mic doc flotant de unde buștenii fură lăsați în apă când începu construcția.

Nouă din buștenii cei mai groși fură aleși pentru alcătuirea plutei propriu-zise. Am scobit în lemn șanțuri adânci ca să împiedicăm funiile de legătură și întreaga plută să alunece. Nici un cui, scoabă sau sârmă nu fură întrebuințate în toată construcția. Cei nouă bușteni mari fură mai întâi lăsați în apă unul lângă altul, liberi, așa încât să cadă în poziția lor firească de plutire, înainte de a fi legați împreună. Cel mai mare buștean, lung de paisprezece metri a fost așezat la mijloc; depășea binișor pe toți ceilalți, la ambele capete. Apoi, bușteni din ce în ce

mai scurți fură așezați simetric într-o parte și în alta, așa încât laturile plutei erau lungi de nouă metri, iar prova ieșea în afară ca un plug bont.

La pupă pluta era tăiată drept, afară de trei bușteni din mijloc care suportau un bloc scurt și gros din lemn de balsa, așezat de-a latul navei, care purta strapazanul¹ pentru lopata cea lungă de cârmă. Când cei nouă bușteni de balsa fură legați strâns cu bucăți separate de funii de cânepă, de vreo trei centimetri grosime, fixarăm prăjini subțiri de balsa de-a curmezișul și pe deasupra lor, la o distanță de un metru unele de altele.

Pluta propriu-zisă era acum gata; trei sute de bucăți de funie, fiecare bine înnodată, o ținteau temeinic. Am prins de plută o punte de bambus despicat, în panouri separate și am acoperit totul cu rogojini libere din trestie de bambus împletită. La mijlocul plutei, dar mai aproape de pupă, ridicarăm o cabină mică și deschisă, făcută din bețe de bambus, cu pereți de trestie de bambus împletită, cu acoperiș din șindrilă de bambus, învelit cu frunze groase de banan care se suprapuneau ca țiglele. Înaintea cabinei am așezat alături două catarge. Erau tăiate din lemn de manglier, tare ca fierul și înclinate unul spre altul așa încât să poată fi legate împreună la vârf. Vela dreptunghiulară era ridicată pe un cadru făcut din două tulpini de bambus prinse împreună ca să aibă o rezistență dublă.

Cei nouă bușteni mari care trebuiau să ne ducă peste mare erau așezați cu vârful în partea din față, după obiceiul băștinașilor, ca să alunece mai bine prin apă; scânduri groase fură fixate la pupă, deasupra nivelului apei.

În locurile unde erau spații mai mari între bușteni vârrăm vreo cinci blăni sănătoase de brad, care stăteau pe multe, drept în apă, sub plută. Groase de trei centimetri, late de o jumătate de metru, erau așezate fără nici un sistem și intrau în apă la o adâncime de un metru jumătate. Erau fixate prin funii și pene de lemn și arătau ca niște mici chile sau derivoare paralele. Asemenea chile erau întrebuințate pe toate plutele de balsa din vremea incașilor, înaintea epocii descoperirilor și erau destinate să împiedice pluta lată de lemn de a deriva din cauza vântului sau valurilor. Nu făcurăm niciun parapet sau apărătoare în jurul plutei, dar fixarăm o prăjină lungă și subțire de balsa, care oferea sprijin piciorului de-a lungul fiecărei laturi.

Întreaga construcție era o copie fidelă a vechilor nave din Peru și Ecuador, afară de scândurile groase de la provă, care mai târziu se dovediră a nu fi de niciun folos.

Acum puteam rândui totul pe bord după cum ne plăcea, având numai grijă ca ceea ce făceam să nu aibă vreo înrâurire asupra vasului. Știam că pluta va fi întregul nostru univers pentru o bună bucată de vreme, așa că cel mai mic amănunt de pe bord avea să crească în dimensiuni și importanță odată cu trecerea săptămânilor. În consecință, căutarăm să avem pe mica noastră ambarcație cât mai multă diversitate posibilă. Rogojinile din bambus nu făceau punte pe toată pluta, dar alcătuiau o podea în fața cabinei și de-a lungul peretelui ei deschis, către tribord.

Partea dinspre babord a cabinei era un fel de depozit plin de cutii și aparate legate strâns, cu o potecă în-gustă pentru umblat.

În față, la provă, cât și la pupă, dincolo de peretele din spate al cabinei, cei nouă bușteni uriași nu erau acoperiți. Așa că, atunci când umblam în jurul cabinei de bambus, coboram de pe bambușii galbeni și de pe rogojină pe buștenii cenușii de la pupă și, dacă treceam în cealaltă parte, ne urcam din nou sus pe grămezile de provizii. Spațiul era mic, dar efectul psihologic al neregularităților era mare și ne dădea o senzație de varietate, în afara faptului că ne despăgubea de puțină libertate în mișcări. În vârful catargului așezarăm o platformă de lemn, nu atât ca să avem un post de observație în ziua când ne vom apropia de țarm, cât pentru a putea să ne urcăm sus, în timpul drumului și să privim marea din alt unghi.

¹ Furchet pentru susținerea vâslei. — N. T.

Când pluta începu să prindă forma ei definitivă și se rândui printre vasele de război, aurie și proaspătă, cu bambuși copti și foi verzi, ministrul marinei în persoană veni să ne inspecteze. Eram nespus de mândri de nava noastră, căci arăta ca un vestigiu proaspăt al vremii incașilor printre marile și necioplitele vase de război. Dar ministrul marinei fu de-a dreptul îngrozit de ceea ce văzu. Am fost chemat la biroul naval unde am iscălit o hârtie prin care descărcăm marina de orice răspundere pentru ceea ce construise în șantierele ei; apoi ne-am dus la comandantul portului, tinde am semnat altă hârtie prin oare recunoșteam că dacă părăseam portul cu oameni și mărfuri pe bord, o făceam cu totul pe propria mea răspundere și pe propriul meu risc.

Mai târziu, câțiva experți navali străini și mai mulți diplomați fură admiși pe șantier ca să vadă pluta. Nici ei nu ne îmbărbătară și câteva zile mai târziu am fost convocat de ambasadorul uneia din marile puteri.

— Părinții dumitale trăiesc? întrebă el. După ce răspunsei afirmativ, mă privi drept în ochi și spuse cu o voce înceată și plină de dojană:

— Mama și tatăl dumitale vor suferi mult când vor afla că ai murit.

Mă rugă să renunț la călătorie cât mai era vreme, declarându-mi că vorbește în numele său personal și nu în calitate oficială. Un amiral care inspectase pluta îi spusese că era cu neputință să ajungem vii la destinație. În primul rând, dimensiunile plutei erau greșite. Era atât de mică încât va pieri pe o mare agitată; apoi era destul de lungă ca să fie ridicată de două valuri în același timp; în acest ultim caz, datorită încărcăturii de oameni și materiale, buștenii cei slabi de balsa se vor frânge sub presiunea valurilor. Și, ceea ce era și mai prost, cei mai mari exportatori de balsa din țară îl informară că buștenii, fiind poroși, vor pluti doar un sfert din drum, până ce se vor îmbiba în așa măsură, încât se vor scufunda cu noi cu tot.

Asta suna prost. Cum rămâneam însă tari pe poziție, ni se dăruî o Biblie pe oare s-o luăm ou noi în călătorie.

Pe scurt, nu prea am fost încurajați de experții care ne examinaseră pluta. Pretindeau că furtuni și poate uragane ne vor mătura de pe bord și ne vor distruge pluta joasă și deschisă, care va fi fără apărare și va rătăci în cercuri pe ocean, în voia vântului și a valurilor. Chiar pe vreme liniștită vom fi stropiți fără încetare ou apă sărată, care ne va lua pielea de pe picioare și ne va distruge totul pe bord.

Dacă rezumăm viciile cruciale ale construcției, așa cum ni le indicaseră diferiți experți, atunci nu era nici o bucată de funie, nici un nod, nici o dimensiune, nici o bucată de lemn în toată pluta care să nu ne ducă la pieire. Se făcură prinsori pe sume ridicate în privința numărului de zile cât va rezista pluta; un fercheș atașat naval puse rămășag pe tot whisky-ul pe care îl vom putea bea în restul vieții noastre, că nu vom ajunge vii în vreo insulă a Pacificului de sud.

Mai prost ca totdeauna ne simțirăm când un vapor norvegian intră în port și luarăm pe căpitan împreună cu doi, trei din cei mai experimentați lupi de mare ai săi la șantier. Eram nerăbdători să auzim observațiile lor practice și furăm tare dezamăgiți când ei căzură cu toții de acord că vela nu va sluji cu nimic navei din cauza provei boante și greoaie. Căpitanul susținea că și în cazul în care ne vom putea menține pe valuri, pluta va avea nevoie de un an sau doi ca să înainteze în curentul Humboldt.

Șeful de echipaj examinează legăturile noastre și dădu din cap. Nu trebuia să ne facem griji. Pluta nu va rezista mai mult de două săptămâni, după care toate funiile se vor toci, căci odată pe mare, buștenii cei groși se vor mișca tot timpul în sus și în jos și se vor freca unul de altul. Dacă nu întrebuițăm funii de sârmă și lanțuri, mai bine să ne lăsăm păgubași.

Erau argumente greu de combătut. Dacă numai unul dintre ele se dovedea bun, nu mai puteam avea nici o nădejde. M-am întrebat atunci de mai multe ori dacă îmi dădeam bine seama de ceea ce făceam. Nu puteam combate părerile lor, căci nu eram marinar. Dar aveam un singur temei pe care mă bizuiam întru totul. Eram convins până în adâncul sufletului că o

civilizație preistorică fusese gonită din Peru în insule, într-o vreme când plute ca a noastră erau singurele nave existente. Și trăgeam concluzia generală că dacă lemnul de balsa plutise și legăturile rezistaseră bine pentru Kon-Tiki în anul 500 e.n., același lucru se va întâmpla și pentru noi acum, dacă făceam din pluta noastră o copie absolut fidelă a plutei lui. Bengt și Herman erau adânc pătrunși de această credință și pe când experții se văicăreau, băieții priveau lucrurile în liniște și petreceau regește în Lima. Totuși, într-o seară, Torstein mă întrebă îngrijorat dacă eram sigur că pe ocean curentul urma drumul cel bun. Tocmai fusesem la cinema și văzusem pe Dorothy Lamour dansând într-o fustă de paie, printre palmieri și dansatoare hula¹, într-o frumoasă insulă din Pacific.

— Trebuie să ajungem acolo, spuse Torstein și nu te văd bine dacă până la urmă curentul n-are să meargă așa cum zici tu.

Când se apropie ziua plecării, ne duserăm la serviciul pașapoartelor ca să obținem permisiunea de a părăsi țara. Bengt se înfățișă primul, ca interpret.

— Care e numele dumneavoastră? întrebă un mic funcționar ceremonios, uitându-se bănuitor peste ochelari la barba uriașă a lui Bengt.

— Bengt Emmerik Danielisson, răspunse acesta respectuos. Omul băgă un lung formular în mașina de scris.

— Cu ce vapor ați venit în Peru?

— Să vedeți, explică Bengt, aplecându-se peste omulețul speriat. Nu am venit cu vaporul, am venit cu o canoe.

Omul se uită la Bengt mut de mirare și bătu cuvântul „canoe” într-un pătrățel de pe formular.

— Și cu ce vas părăsiți Peru?

— Să vedeți, spuse Bengt iarăși .politicos. Nu părăsesc Peru cu vaporul, plec cu o plută.

— Așa! strigă funcționarul supărat și smulse hârtia din mașină. Te rog să răspunzi ca lumea la întrebările mele.

Cu câteva zile înainte de plecare așezărăm proviziile, apa și tot echipamentul nostru pe plută. Luarăm alimente pentru șase oameni pe patru luni, sub formă de rații militare în cutii Kolide de carton. Herman avu ideea să fierbem asfalt și să ungem cutiile, astfel încât fiecare să aibă un strat în jurul ei. Pe urmă presărarăm nisip în așa fel încât cutiile să nu se lipească una de alta și le depozitarăm grămadă sub puntea de bambus, umplând spațiul dintre cele nouă stinghii transversale care susțineau puntea.

De la un izvor limpede cum e cleștarul, de sus din munți, umplurăm cincizeci și șase de bidoane mici cu un total de o mie o sută de litri de apă de băut. Acestea de asemenea fură fixate între stinghii în așa fel, încât marea să le scalde neîncetat. Pe puntea de bambus legărăm strâns restul echipamentului și coșurile mari cu fructe și nuci de cocos.

Knut și Torstein ocupară un colț al cabinei de bambus cu telegrafia fără fir. Tot în interiorul cabinei, între stinghii, fixărăm opt lăzi. Două fură rezervate pentru instrumente științifice și filme; celelalte șase fură atribuite fiecăruia dintre noi, cu sugestia ca fiecare om să ia cu el atâtea obiecte personale câte puteau să îi încapă în propria-i ladă. Cum Erik adusese cam multe suluri de hârtie de desen și o chitară, lada lui era așa de plină încât trebui să-și pună ciorapii în cea a lui Torstein. Pe urmă patru mateloți veniră cărând lada lui Bengt. El nu adusese nimic altceva decât cărți, în total șaptezeci și trei de opere de sociologie și etnologie. Așezărăm peste lăzi rogojini de trestie împletită și saltelele noastre de paie. Acum eram gata de plecare.

¹ În limba polineziană, dans. — N. T.

Mai întâi, pluta fu remorcată afară din șantier și plimbată în cerc prin port ca să vedem dacă încărcătura era bine așezată; pe urmă fu dusă la Yacht-Club din Callao, unde oaspeții și alte persoane urmau să fie de față la botezul plutei, în ajunul plecării.

La 27 aprilie am ridicat steagul norvegian; de-a lungul unei vergi pe catarg fâlâiau steagurile țărilor străine care dăduseră sprijin material expediției.

Cheiul era negru de lume doritoare să vadă botezul ciudatei nave. Atât culoarea, cât și trăsăturile lor arătau că mulți dintre ei aveau strămoși care navigaseră de-a lungul coastei pe plute de balsa. Erau de asemenea și descendenți ai vechilor spanioli. În fruntea tuturor se aflau reprezentanții marinei și ai guvernului, ambasadorii S.U.A., Marii Britanii, Franței, Chinei, Argentinei, Cubei, fostul guvernator al coloniilor britanice din Pacific, ministrii Suediei și Belgiei, prietenii noștri din mărunta colonie norvegiană, având în frunte pe consulul general Bahr. Erau o mulțime de ziariști și se auzea într-una bâzâitul aparatelor de filmat; singurul lucru care mai lipsea era o muzică militară cu tobă mare. Un lucru era limpede pentru noi toți: dacă pluta se desfăcea în bucăți în afara golfului, mai degrabă vom lopăta spre Polinezia, fiecare pe un buștean, decât să ne întoarcem înapoi aici.

Gerd Vold, secretara expediției și reprezentanta ei pe uscat, urma să boteze pluta cu laptele unei nuci de cocos, în parte pentru a fi în armonie cu epoca de piatră, în parte fiindcă, datorită unei neînțelegeri, șampania rămăsese în fundul lăzii personale a lui Torstein. După ce am explicat prietenilor noștri în engleză și spaniolă că pluta era numită după marele predecesor al incașilor — regele-soare, care dispăruse din Peru spre vest peste mare și apăruse în Polinezia acum 1500 de ani — Gerd Vold boteză pluta, dându-i numele „Kon-Tiki”. Trânti nuca de cocos atât de tare în pupă, încât laptele și semințele împrășcară capetele tuturor acelor care stăteau respectuos de jur împrejur.

După aceea, pasarela de bambus a fost ridicată și vela întinsă. În mijlocul ei, pictat în roșu de artistul Erik, se vedea capul bărbos al lui Kon-Tiki. Era o copie fidelă a unei statui din orașul în ruine Tiahuanaco, care înfățișa capul regelui-soare sculptat în piatră roșie.

— Ah, Senor Danielsson! exclamă vesel contra-maistrul nostru de la docuri, când văzu fața bărboasă de pe velă. De când îi arătasem, acum două luni, fața bărboasă a marelui șef desenată pe o bucată de hârtie, el nu-i mai zicea lui Bengt altfel decât Serior Kon-Tiki.

Dar acum pricepuse în fine că adevăratul nume al lui Bengt era Danielsson.

Înainte de a pleca ne duserăm cu toții în audiență de adio la președinte. Pe urmă făcurăm o excursie în munții negri ca să ne uităm pe săturate la stânci și la grohotiș, înainte de a porni pe oceanul nesfârșit. Cât lucrasem la plută, jos, pe coastă, locuisem la o pensiune aflată într-o pădurice de palmieri, lângă Lima; ne duceam la Callao și înapoi cu un automobil al Ministerului Marinei condus de un șofer particular, care ne-a fost împrumutat prin grija Gerdei. Cerurăm acum șoferului să ne ducă în munți cât putea de departe, într-o singură zi de mers. Astfel ajunserăm pe drumuri pustii, de-a lungul vechilor canale de irigație de pe vremea incașilor, până la înălțimea de 3700 m deasupra catargului plutei. Aici mâncărăm cu ochii stâncile, vârfurile munților, iarba verde, căutând să ne săturăm de priveliștea încremenită a șirului muntos al Anzilor care se întindeau în fața noastră.

Încercărăm să ne convingem că eram cu desăvârșire sătui de pământ și de pietre; că doream să ridicăm vela și să mergem să cunoaștem marea.

4. STRĂBĂTÂND PACIFICUL I

O plecare dramatică. Suntem remorcați până în larg. Vântul începe să bată. Lupta cu valurile. Viața în curentul Humboldt. Avioanele nu ne pot repera. Buștenii trag apă. Lemn contra funie. Mâncăm pești zburători. Un neobișnuit tovarăș de pat. Peștele-șarpe se înșală. Ochi pe mare. O poveste marinărească despre stafii. Întâlnim cel mai mare pește din lume. Cum am vânat o broască-țestoasă-de-mare.

În ziua plecării lui „Kon-Tiki”, în portul Callao era înghesuială. Ministrul marinei dăduse ordin remorcherului militar „Guardian Rios” să ne ducă dincolo de golf și de zona traficului de coastă, până acolo unde, în timpurile vechi, indienii obișnuiau să iasă cu plutele lor la pescuit. Ziarele anunțaseră evenimentul cu titluri negre și roșii așa că, dis-de-dimineată, în ziua de 28 aprilie, se strânsese pe cheiuri o mulțime de lume.

Noi șase, care trebuia să ne adunăm pe bord, mai aveam cu toții câte ceva de făcut în ceasul al unsprezecelea; când coborâi jos pe chei, era acolo numai Herman, păzind pluta. Lăsa dinadins automobilul departe și mă plimbai pe toată lungimea digului ca să-mi dezmořesc bine picioarele, ultima oară, pentru nu știu câtă vreme. Apoi sării pe plută. Părea un adevărat haos de grămezi de banane, coșuri cu fructe și saci. Toate fuseseră aruncate pe bord în ultima clipă, urmând să fie așezate și legate mai târziu, când vom avea o clipă de răgaz care să ne îngăduie să facem puțină ordine. Herman stătea resemnat în mijlocul calabalăcului, ținând în mână o colivie în care se afla un papagal verde. Era un dar de adio, de la o inimă simțitoare din Lima.

— Vezi puțin de papagal, îmi zise, mă duc să mai beau o bere, pentru ultima dată. Remorcherul vine abia peste câteva ceasuri.

Cum plecă Herman, lumea adunată pe chei începu să arate ceva în depărtare și să salute. De după dig, apărură în plină viteză remorcherul „Guardian Rios”; ancoră dincolo de pădurea agitată de catarge care bloca drumul spre „Kon-Tiki” și trimise o șalupă mare, plină de ofițeri și aparate de filmat, ca să ne ia dintre vasele cu vele. În timp ce ordinele răsunau și aparatele de filmat zbârnăiau, o funie solidă de remorcat se înnodă la prova plutei.

— Un momento, țipai desperat, din locul unde ședeam cu papagalul, e prea devreme, trebuie să așteptăm și pe ceilalți los expedicionarios, explicai și arătai spre oraș.

Dar nimeni nu înțelese. Ofițerii zâmbiră politicos și funia de la prova noastră se strânse în nodul cel mai exemplar. Deznodai funia și o aruncai peste bord, făcând tot felul de semne și gesticulând deznădăjduit. Papagalul, folosindu-se de zăpăceală, scoase ciocul afară din colivie și deschise zăvorul ușiței; când întorsei capul, îl văzui stând vesel pe puntea de bambus. Încercai să-l prind, dar el țipă pițigăiat în spaniolă și fugi peste grămezile de banane. Cu un ochi la marinarii care încercau să arunce iar funia peste bord, începui o goană aprigă după papagal. El se strecură cârâind în cabina de bambus, unde îl înghesuii într-un colț și îl prinsei de un picior, tocmai când încercă să zboare peste mine. Leșii din cabină, ținând strâns papagalul care se zbătea din răspuțeri și-l vârai din nou în colivie. Între timp, marinarii de pe chei deznodaseră parămele plutei, care dănțuia acum odată cu resaca hulei care venea dinspre țărm. Văzând un val mare rostogolindu-se către plută, înhățai în desperare o vâslă și încercai să înlătur izbitura talazului. Zadarnic însă, căci valul veni și împinse pluta cu putere în stâlpii cheiului. În aceeași clipă șalupa cea mare porni și, cu o zmucitură, „Kon-Tiki” își începu lunga-i călătorie. Singurul meu tovarăș era papagalul care vorbea spaniolește și care stătea în colivie, privindu-mă fioros. Lumea de pe mal aclama și se agita. În zelul lor de a prinde fiecare amănunt al dramaticei plecări din Peru, oacheșii operatori cinematografici din șalupă

aproape că săriră în mare. Deznădăjduit și singur, mă uitam după tovarășii mei pierduți. Niciunul însă nu venea. Astfel ajunsei la „Guardian Rios” care era sub presiune, gata să ridice ancora. Într-o clipă mă urcai pe scara de funie și făcui atâta gălăgie pe bord, încât amânără plecarea și trimiseră o barcă înapoi la chei. Trecu o bună bucată de vreme și barca se întoarse plină de nostime senioritas, dar fără niciunul din oamenii de pe „Kon-Tiki”. Toate astea erau bune și frumoase, dar nu rezolvau cu nimic încurcătura în care mă aflam. Și, în timp ce pluta gemea de fermecătoare senioritas, barca plecă din nou să caute pe los expedicionarios noruegos.

Între timp, Erik și Bengt apărură pe chei, încărcăți cu reviste și cu tot felul de obiecte ciudate. Se încrucișaseră cu puhoiul de lume care se întorcea acasă iar la un stop fură opriți de un comisar de poliție, care le spuse politicos că nu mai aveau nimic de văzut. Prin gesturi, Bengt spuse polițaiului că nu veneau să vadă nimic: trebuiau să plece ei înșiși cu pluta.

— Degeaba, spuse comisarul indulgent, „Kon-Tiki” a plecat acum o oră.

— Imposibil, replică Erik, arătând un pachet, felinarul e aici, la mine! — Și apoi el e navigatorul, spuse și Bengt, iar eu sunt cambuzierul.

Până la turmă și-au făcut drum cu forța, dar pluta plecase. Umblară desperați încolo și înapoi pe dig, unde se întâlneau și cu ceilalți membri ai echipajului, care căutau și ei de zor pluta dispărută. Atunci văzură venind barca și astfel ne adunarăm toți șase. Acum apa spumega în jurul plutei, în timp ce „Guardian Rios” ne ducea spre larg.

Era târziu după amiază când avu loc plecarea. „Guardian Rios” avea să ne părăsească doar a doua zi, după ce ne va fi scos din zona traficului de coastă. Îndată ce ieșirăm de după dig ne luă în primire marea agitată și toate micile bărci care ne însoțeau se înapoiară una câte una. Doar câteva iahturi mari veniră cu noi până la gura golfului; pasagerii lor țineau să vadă cum aveau să se petreacă lucrurile acolo.

„Kon-Tiki” urma remorcherul ca un ied îndărătnic tras de funie și își înfîșea prova în valuri, așa încât apa sărea pe bord. Asta nu prevestea nimic bun, mai ales că marea era calmă în comparație cu ceea ce aveam fără îndoială să întâmpinăm. Pe la mijlocul golfului, funia de remorcat se rupse; remorcherul zorea înainte și bucata de odgon care rămăsese legată de prova noastră se scufundă. Ne culcarăm de-a lungul flancului plutei ca să pescuim capătul funiei, în timp ce iahturile măriră viteza, căutând să oprească remorcherul. Meduze care ne urzicau, mari cit ligheanul, plescăiau în sus și în jos de-a lungul plutei și acopereau toate parâmele cu un strat alunecos de gelatină. Când pluta se apleca într-o parte, ne culcam pe margine, căutând cu mâinile prin apă, până ce dădeam de funia vâscoasă. Atunci pluta se întorcea și noi intram cu capetele în valuri, pe când apa sărată și meduzele uriașe ne șiroiau pe spinare. Scui-pam, blestemam și aruncam din păr bucăți de meduze, dar când remorcherul se întoarse, capătul funiei era sus și pregătit pentru matisire¹. Când eram cât pe-acți să-l aruncăm pe bordul remorcherului, alunecărăm sub pupa proeminentă și nu lipsi mult ca să fim striviți sub ea de presiunea valurilor. Lăsarăm tot la o parte și încercărăm să ne ferim cu prăjini de bambus și vâsle, până a nu fi prea târziu. Nu aveam însă niciodată o poziție nimerită, căci atunci când valurile erau joase, nu ajungeam la tavanul de fier de deasupra noastră, iar când apa se ridica din nou, „Guardian Rios” își băga toată pupa în apă și ne-ar fi turtit dacă am fi rămas sub ea.

Sus, pe puntea remorcherului, oamenii alergau și vociferau; până la urmă elicea începu să se învârtască și scăparăm astfel, în ultima clipă, de primejdia de a fi împinși sub „Guardian Rios”. Prova plutei încasase câteva lovituri bune și cam ieșise din încheieturi, dar cu timpul avea să-și revină.

— Când treaba începe atât de prost e sortită să se termine bine, zise Herman. De s-ar isprăvi odată cu remorcarea asta! Să nu facem pluta bucăți.

¹ Împletirea capetelor a două parâme. — N.T.

Remorcarea continuă însă toată noaptea, cu viteză mică și numai cu vreo câteva incidente neînsemnate. Iahturile își luaseră de mult rămas bun și ultima lumină de pe coastă dispăruse. Câteva nave luminate ne depășiră în întuneric. În timpul nopții, veghearăm cu rândul, ca să supraveghem funia de remorcat. Traserăm cu toții câte un somn bun. Când se crăpă de ziua, o ceață deasă acoperea coasta Perului; spre vest, în fața noastră, cerul era de un albastru strălucitor. Marea, acoperită ou mici creste albe, avea o hulă lungă și liniștită. Hainele, funiile și toate lucrurile pe care puneam mâna erau muiate de rouă. Vremea era răcoroasă și apa verde dimprejur uimitor de rece pentru cele 12° latitudine sudică. Ne aflam în curentul Humboldt, care își transporta masele reci de apă dinspre Antarctica și le împingea spre nord, de-a lungul coastei Perului, până ce le cârmea spre vest, prin mijlocul oceanului, drept pe sub ecuator. În acest loc, Pizarro, Zarate și ceilalți spanioli din vechime; întâlniseră pentru prima oară marile plute ale indienilor incași, care obișnuiau să iasă în larg la o distanță de 50-60 de mile marine ca să prindă toni și dorade chiar în curentul Humboldt. Toată ziua bătea aici un curent dinspre coastă, dar seara vântul sufla spre uscat și-i împingea spre casă, dacă doreau.

Remorcherul se oprise foarte aproape de noi și avurăm grijă să ne ținem la o bună distanță până când umflarăm bărcuța noastră de cauciuc și o puserăm pe apă, unde plutea ca o minge de fotbal. Erik, Bengt și cu mine ne urcarăm în ea și vâslirăm spre „Guardian Rios”. Ajunși acolo, ne cățărăm pe bordul lui, folosind scara de funie.

Prin intermediul lui Bengt ca tălmăci notarăm pe harta noastră locul în care ne aflam. Eram la 50 de mile de țarm, spre nord-vest de Callao. Trebuia să aprindem lumini în cursul primelor câteva nopți, ca să nu ne ciocnim de vapoarele de coastă. Mai departe nu mai era niciun pericol, căci nicio rută de navigație nu trecea prin această parte a Pacificului.

Ne luarăm un rămas bun ceremonios de la toți cei de pe bord și mulți se uitau ciudat la noi, pe când coboram în bărcuță și ne duceam, legănându-ne, înapoi la „Kon-Tiki”. Funia de remorcat a fost trasă și pluta rămase singură. Treizeci și cinci de oameni rămaseră lângă parapetul lui „Guardian Rios”, făcându-ne semne cât timp ne mai putură vedea fețele. Pe plută, șase oameni stăteau pe lăzi și urmăreau din ochi remorcherul, până când coloana de fum negru dispăru la orizont. Abia după ce „Guardian Rios” se făcu nevăzut, întoarserăm capul și ne uitarăm unul la altul.

— Rămas bun, rămas bun, spuse Torstein. Hai, băieți, să pornim acum motorul nostru.

Am râs și am încercat vântul. Era o briză abia simțită care își schimbase direcția de la sud la sud-est. Am înălțat atunci verga de bambus cu vela mare pătrată. Dar aceasta atârna moale în jos, făcând zbârcituri pe figura lui Kon-Tiki, și dându-i o expresie nemulțumită.

— Bătrânului nu-i place, spune Erik, pe vremea lui briza bătea mai tare.

— Parcă pierdem direcția, spuse Herman și aruncă o bucată de lemn de balsa peste bord, la provă.

„Unul, doi, trei,... treizeci și nouă, patruzeci, patruzeci și unu.” Bucata de balsa stătea liniștită și nu ajunsese nici la jumătatea flancului plutei.

— Sper că nu vom pluti înapoi, cu briza de seară, spuse Bengt. A fost foarte plăcut când ne-am luat rămas bun de la Callao, dar aș prefera să nu-l revedem așa de curând.

Acum bucata de lemn ajunsese la capătul plutei. Strigarăm ura și începurăm să așezăm și să strângem lucrurile care fuseseră aruncate pe bord în ultimul moment. Bengt așează un primus în fundul unei lăzi goale și curând după aceea băurăm câte o cacao caldă cu biscuiți și găurirăm o nucă-de-cocos proaspătă. Bananele nu erau încă destul de coapte.

— Acum, într-un fel, suntem buni plecați, pufni Erik. Își suflecăse pantalonii largi de piele de oaie, își pusese pe cap o pălărie uriașă, indiană și ținea pe umăr papagalul.

— Numai un lucru nu-mi place: contracurentul, adăugă el.

— Știm prea puține despre el și ne poate arunca pe stâncile de pe coastă, dacă mai zăcem mult aici.

Ne gândirăm să vâslim, dar luarăm hotărârea să așteptăm vântul.

Și acesta veni. Sufla tare și constant de la sud-est. Curând vela, pe care era pictat capul de luptător al lui Kon-Tiki, se umflă, luând forma unui piept bombat. Pluta începu să se miște. Strigarăm spre vest „hei!” și traserăm scotele și paramele. Lăsarăm în apă lopata de cârmă și cartul în ture începu. Aruncarăm ghemotoace de hârtie și țandări de lemn peste bord la proră și așteptarăm la pupă cu ceasurile în mână.

„Unu, doi, trei... optsprezece, nouăsprezece — acum!”

Hârțiile și țandările de lemn trecură de lopata cârmii și curând rămaseră în urmă ca perlele dintr-un șirag, săltând în sus și în jos pe crestele valurilor sau între ele. Înaintam metru după metru.

„Kon-Tiki” nu spinteca marea ca un vas de curse cu botul ascuțit. Lat și bont, greu și solid, el plescăia liniștit înaintea, peste valuri. Nu se grăbea, dar, odată pornit, mergea temeinic, nu se-ncurca.

Pentru început problema noastră cea mai importantă era cârmitul. Pluta fusese construită exact după descrierea spaniolilor, dar nu mai era nimeni azi în viață care să ne învețe cum să navigăm cu ea.

Chestiunea fusese pe larg discutată la țărm cu experții, dar cu slabe rezultate. Nu știau în această privință mai mult decât noi. Când vântul de sud-est se întări, furăm nevoiți să orientăm în așa fel pluta, încât vela să fie umflată dinspre pupă. Dacă pluta rămânea cu flancul prea mult în vânt, vela se întorcea deodată și izbea încărcătura, oamenii și cabina de bambus, în timp ce toată pluta se răsucea și își urma drumul cu pupa înainte. Era o bătălie grea; trei oameni se luptau cu vela și alți trei cu lopata lungă de cârmit ca să păstreze vârful plutei în partea opusă vântului. După ce o aduceam în poziția bună, cârmaciul trebuia să bage bine de seamă ca să nu se întâmple din nou buclucul, în clipa următoare.

Lopata de cârmă, lungă de șase metri, stătea liberă între două strapazane, pe un bloc masiv de la pupă. Era aceeași lopată de cârmit pe care o întrebuințaseră prietenii noștri băștinași când aduseseră lemnăria la vale pe Palenque, în Ecuador.

Lopata lungă de manglier era tare ca oțelul, dar atât de grea, încât s-ar fi scufundat dacă ar fi căzut peste bord. La capătul ei era o pană lată din lemn de brad, legată cu funii. Ne trudeam din rășputeri ca să ținem bine această lopată lungă de cârmă, când valurile se opinteau împotriva ei; ne simțeam palmele și degetele frânte după efortarea pe care trebuia s-o facem ca să menținem lopata în așa fel, încât pana să stea drept în apă. Rezolvarăm și această ultimă problemă legând o stinghie de-a curmezișul mânerului lopeții, așa încât aveam un fel de pârghie de întors. Între timp vântul se întărea.

Târziu după amiază, alizeul începu să bată cu toată puterea. În curând, oceanul se acoperi cu valuri mugitoare care se repezeau asupra noastră de la pupă. Pricepurăm acum pentru prima oară că abia aici înfruntăm cu adevărat marea; realitatea crudă ni se înfățișa deosebit de serios. Legăturile noastre cu lumea erau tăiate. Lucrurile aveau să meargă bine numai dacă pluta de balsa izbutea să ție piept valurilor. Știam că de acum nu vom mai întâlni un vânt care să bată spre coastă, nici vreo altă posibilitate de a ne întoarce.

Intraserăm în plină zonă a vântului alizeu și fiecare zi avea să ne ducă din ce în ce mai departe, spre larg. Singurul lucru pe care îl aveam de făcut era să mergem înainte cu toate pânzele sus. Dacă am fi încercat să ne întoarcem înapoi, n-am fi reușit decât să plutim tot înainte, dar cu pupa în față. Aveam o singură cale de urmat, și anume să plutim cu vântul din pupă, cu prova spre apus. La urna urmei, acesta era chiar scopul călătoriei noastre, să urmărim soarele în drumul lui, cum socoteam că trebuie să fi făcut Kon-Tiki și vechii adoratori ai soarelui, când au fost goniți pe mare, din Peru.

Observam cu bucurie și ușurare că pluta de lemn se ridica deasupra primei creste de valuri înfricoșătoare care veneau spumegând spre noi. Dar era cu neputință celui de la cârmă să mențină lopata în poziție când valurile mugitoare se repezeau și o ridicau din strapazane ori

o împingeau într-o parte; atunci bietul cârmaci era silit să facă tumbe ca un acrobat. Nici chiar doi oameni nu o puteau ține când valurile se aruncau peste noi și cădeau pe pupă, la cârmă. Găsirăm atunci următoarea soluție: legarăm cu funii pana lopeții de ambele părți ale plutei: cu alte funii fixarăm lopata în strapazane, lăsându-i o libertate de mișcare mărginită; cârma era acum în situația de a putea înfrunta cele mai rele valuri. Rămânea doar să fim și noi, cei șase, în stare de a o face.

Talazurile deveneau din ce în ce mai mari. Era limpede că ne aflam chiar în inima curentului Humboldt. Se vedea bine că valurile erau ridicate nu numai de vânt, ci și de curent. Apa era verde și rece. Munții dantelați ai Perului dispăruseră în mijlocul unor nori groși.

Când întunericul se lăsă peste mări, începu primul nostru duel cu elementele. Nu eram încă siguri de mare; nu știam dacă în intimitate — situație pe care de altfel noi singuri ne-o dorisem — se va arăta prietenă sau dușmană. Învăluți în întuneric, auzeam de jur împrejur zgomotul puternic al mării. Deodată, asurziți de șuieratul unui val apropiat, văzurăm o creastă albă venind orbește spre noi la o înălțime egală cu a cabinei. Ne proptirăm pe picioare și așteptarăm încordați ca masele de apă să se prăvălească peste noi și peste plută. Dar de fiecare dată aveam aceeași surpriză și ușurare. „Kon-Tiki” își legăna calm pupa și se ridica spre cer netulburat, pe când masele de apă treceau pe lângă el. Pe urmă cădeam din nou între valuri și așteptam talazul următor. Cele mai mari valuri veneau adesea câte două-trei în șir, cu o lungă serie de valuri mai mici între ele. Când două valuri mari veneau la prea mică distanță unul de altul, al doilea se spărgea pe puntea din spate, din cauză că primul ținea încă prova în aer. De aceea, era absolut necesar ca omul de la cârmă să fie legat de mijloc cu o funie, care să-l țină strâns de plută, căci nu aveam parapete. Misiunea lui era să țină vela umflată, menținând pupa în bătaia mării și a vântului. Fixasem un vechi compas de vapor pe fundul unei lăzi, pentru ca Erik să poată verifica direcția și calcula poziția și viteza plutei. Deocamdată nu știam unde ne aflam, cerul fiind acoperit de nori, iar orizontul un haos de valuri. La cârmă, făceau de cart câte doi oameni care, umăr la umăr, trebuiau să-și pună toate puterile în luptă cu lopata săltăreață, pe când ceilalți încercau să ațipească oleacă în interiorul cabinei deschise de bambus. Când venea un val în adevăr mai mare, oamenii de la cârmă lăsau cârmitul în seama funiilor, săreau și se agățau de o prăjină de bambus a acoperișului cabinei, în timp ce masele de apă se prăbușeau peste ei pe la pupa și dispăreau printre bușteni sau peste laturile plutei. Cum trecea valul, trebuiau să se repeadă din nou la lopata de cârmă, înainte ca pluta să se întoarcă și vela să se izbească în lături. Căci dacă pluta ar fi primit valurile din coastă, acestea ar fi putut lesne intra drept în cabina de bambus. Când ele veneau pe bord de la pupă, dispăreau îndată printre buștenii din spate și rareori ajungeau până la peretele cabinei. Printre buștenii rotunzi de la pupă apa trecea ca printre dinții unei furculițe.

Avantajul plutei era fără îndoială următorul: cu cât avea mai multe găuri, cu atât era mai bine; într-adevăr prin găurile din podeaua noastră apa se putea scurge, dar nu putea niciodată să intre.

Pe la miezul nopții, un vapor luminat trecu spre nord; la ora trei altul, în aceeași direcție. Agitarăm mica noastră lampă de parafină, le făcurăm semnal cu o lanternă electrică, dar nu ne văzură. Luminile trecură încet spre nord și dispărură. Nici prin gând nu le trecea celor de pe bord că o adevărată plută incasă era la doi pași de ei, în bătaia valurilor. Și tot atât de puțin ne închipuiam noi, cei de pe plută, că acela era ultimul vapor pe care aveam să-l vedem și ultimul semn de la oameni, înainte de a ajunge în cealaltă parte a oceanului.

Ne lipeam ca niște muște, doi câte doi, de lopata de cârmit, în întuneric și simțeam apa rece de mare curgându-ne prin păr, pe când lopata ne lovea iar mâinile ne înțepeneau din cauza efortului. Am făcut o școală aspră în aceste prime zile și nopți; ele au transformat niște pământeni neștiutori în marinari. În primele 24 de ore, fiecare om, cu nedeazămințită regularitate, ședea câte două ore la cârmă și trei ore în repaus. Potrivirăm în așa fel lucrurile, încât la fiecare ceas un om odihnit schimba pe acel din cei doi oameni care era la cârmă de

două ore. Fiecare mușchi al corpului era încordat, din cale afară pe timpul cartului, în lupta cu valurile. Când oboseam să tot împingem lopata, treceam în cealaltă parte și trăgeam, iar când brațele și pieptul ne dureau de atâta apăsare ne întorceam cu spatele, așa încât lopata ne făcea vânătași și pe față și pe spinare.

Când, în sfârșit, venea schimbul, ne târam pe jumătate amețiți în cabina de bambus, înnodam o funie în jurul picioarelor și adormeam îmbrăcați cu hainele sărate, înainte de a fi apucat să intrăm în sacii de dormit. Abia așteptam și eram treziți de o zvâcnitură puternică a frânghiei care ne lega picioarele. În realitate, trecuseră trei ore și trebuia să ieșim din nou afară și să schimbăm pe unul din cei doi oameni de la cârmă.

Noaptea următoare fu și mai rea; în loc să scadă, valurile crescuseră. Două ceasuri de luptă cu lopata de cârmă era prea mult, omul nu mai era bun de nimic în a doua jumătate a cartului. Valurile erau mai tari ca noi, ne luau și ne împingeau în lături, în timp ce apa curgea șiroaie pe bord. Atunci începuserăm să ne schimbăm din oră în oră, rămânându-ne doar câte o oră și jumătate de repaus. Așa trecură primele 60 de ore, într-o luptă necurmată împotriva unui haos de valuri care se năpusteau împotriva noastră, unul după altul, fără întrerupere. Erau valuri înalte și valuri mici, valuri ascuțite și valuri rotunde, valuri laterale și valuri pe crestele altor valuri.

Cel mai mult dintre noi toți suferea Knut. Era scutit de cartul la cârmă dar, în schimb, trebuia să aducă jertfe lui Neptun și suferea în tăcere într-un colț al cabinei¹.

Papagalul stătea îmbufnat în colivia lui; se agăța cu ciocul și bătea din aripi ori de câte ori pluta se apleca în chip neașteptat și marea izbea în peretele de la pupă el cabinei. „Kon-Tiki” nu se legăna prea mult. Primea valurile mai ferm decât oricare alt vas de aceleași dimensiuni, dar era cu neputință de prevăzut în ce parte avea să se aplece; de aceea n-am învățat niciodată să umblăm bine pe plută, căci tangajul era tot atât de puternic ca și ruliul.

În noaptea a treia marea se mai potoli puțin, deși era încă furtunoasă. Pe la ceasurile patru, un urmăritor neașteptat veni plin de spume prin întuneric și suci pluta complet, înainte ca timonierii să-și fi putut da seama de ce se întâmplă. Vela se lăsă pe cabina de bambus și amenință să se rupă în bucăți și să dărâme în același timp și cabina. Toată lumea trebui să iasă pe punte, să aibă grijă de încărcătură și să tragă de funii, în speranța de a aduce din nou pluta în poziția cea bună, așa ca vela să se poată din nou umfla liniștit. Dar pluta nu voia să se îndrepte. Mergea năstrușnic eu pupa înainte. Am împins, am tras, am vâslit, dar singurul rezultat a fost că era să pierdem doi oameni, pe care vela îi lovi cu putere pe întuneric și era cât pe ce să-i arunce în mare. Acum marea se mai liniștise. Țepeni, prăpădiți, cu palmele jupuite și ochii împăienjeniți de somn, nu mai făceam nici două parale. Am socotit că era mai bine să ne menajăm forțele pentru cazul când vremea ne-ar mai chema odată la luptă. Niciodată nu poți ști ce te așteaptă. Așa că am strâns vela și am înfășurat-o în jurul vergei de bambus.

„Kon-Tiki” stătea acum de-a latul și primea valurile ca un dop. Toate lucrurile de pe bord erau legate strâns, iar noi șase ne târâram în cabina mică de bambus, ne îngrămădirăm claie peste grămadă și adormirăm ca niște mumii într-o cutie de sardele.

Eram departe de a ne închipui că ceea ce se petrecuse a fost încercarea cea mai grea din tot cursul călătoriei. Abia mult mai târziu, după ce am ajuns departe în ocean, am aflat în ce chip iscusit și simplu își cârmuiau incașii plutele.

A doua zi, târziu, ne-a trezit papagalul care fluiera, țipa și țopăia în colivia lui. Marea era încă agitată, dar cu brazde lungi și uniforme, nu sălbatică și haotică precum fusese în ajun. Primul lucru pe care îl văzurăm fu soarele, care se reflecta pe puntea galbenă de bambus și dădea mării dimprejur un aspect strălucitor și prietenos. Ce importanță avea că valurile spumegau și se umflau, atât timp cât ne lăsau în pace pe plută? Știam că îndată ce se ridicau în

¹ Adică suferea de rău de mare. — N. T.

înălțimi în fața ochilor noștri, pluta se cățara și ea deasupra lor, turtindu-le creasta înspumată ca un cilindru compresor, în timp ce muntele amenințător de apă ne sălta doar în aer și trecea gemând și gâfâind pe sub podea. Vechii meșteri din Peru știau ei de ce nu foloseau o carenă scobită care se putea umple de apă, ori un vas prea lung care nu putea încăleca val după val. Ca un dop compresor, așa era pluta de balsa.

Erik calculă la amiază poziția noastră și găsi că deviasem mult spre nord în lungul coastei. Eram în curentul Humboldt, exact la o sută de mile marine de coastă.

Problema cea mare era dacă vom intra sau nu în vârtejurile înșelătoare de la sud de insulele Galapagos. Aceasta ar fi putut avea consecințe fatale, căci de acolo am fi fost mânați în toate direcțiile de puternicele curenți oceanice care merg spre țărmul Americii Centrale. Dar dacă lucrurile mergeau după prevederile noastre, trebuia să înaintăm tot spre vest, odată cu șuvoiul curentului principal, fără să ne abatem atât de departe spre nord, până la insulele Galapagos. Vântul sufla încă tare de la sud-est. Ridicărăm vela, întoarserăm pluta cu pupa spre valuri și continuărăm să facem de cart la cârmă.

Lui Knut îi trecuse răul de mare. Se cățără cu Torstein pe catargul cel mare și încercă acolo niște antene curioase de T.F.F. pe care le înălță cu ajutorul unor baloane, apoi cu zmeie.

Deodată unul din ei strigă din colțul telegrafic al cabinei că auzea stațiunea navală din Lima chemându-ne. Ni se transmitea că avionul ambasadorului american se află în drum spre noi, în largul coastei. Ambasadorul voia să ne spună un ultim rămas bun și să afle cum ne simțeam pe mare. Curând după aceea intrărăm în legătură directă cu telegrafistul avionului și avurăm o convorbire într-adevăr neașteptată cu secretara expediției, Gerd Vold, care era pe bord. Indicărăm cât puturăm mai exact poziția noastră și ceasuri întregi emiserăm semnale de recunoaștere. Vocea din eter devenea când mai slabă, cât mai puternică, după cum ARMY 119 se învârtea mai aproape sau mai departe de noi. Dar nu auzirăm bâzâitul motoarelor și nici nu văzurăm avionul. Nu era așa de ușor să găsești o plută rătăcită jos, în șanțurile valurilor, iar câmpul nostru de vedere era foarte mărginit. În cele din urmă avionul trebui să renunțe și se întoarse la coastă. Era ultima oară când cineva încerca să ne caute.

În zilele ce urmară marea rămase agitată, dar valurile veneau șuierând dinspre sud-est, la distanțe regulate și cârmă deveni mai lesnicios. Primeam marea și vântul de la babord, așa încât cârmăciul avea mai puțin de luptat cu valurile, iar pluta era mai stabilă și nu se mai sucea. Observărăm îngrijorați că vântul alizeu de sud-est și curentul Humboldt ne împingeau zi după zi spre contracurenții din jurul insulelor Galapagos. Mergeam exact spre nord-vest cu o viteză atât de mare, încât media noastră zilnică în acest timp era de 55-60 de mile marine, atingând un record de 71 de mile.

— E bine în Galapagos? întrebă Knut îngrijorat, uitându-se pe hartă, unde un șir de perle, reprezentând pozițiile noastre zilnice, semăna cu un deget care arăta, din nefericire, drept spre blestematele de Galapagos.

— Nu prea, spusei. Se zice că incașul Tupac Yupanqui a navigat din Ecuador în Galapagos înainte chiar de epoca lui Columb; dar nici el, nici alt băștinaș n-a rămas acolo, fiindcă nu era apă.

— „O. K.”¹ zise Knut. Atunci să le dăm dracului Sper că nu vom merge acolo.

Până într-atât ne obișnuirăm cu marea agitată, încât nu o mai băgam în seamă. Ce importanță avea dacă dansam puțin, cu doi kilometri de apă sub noi, atâta vreme cât noi și pluta eram mereu deasupra? Se puneă însă chestiunea următoare: cât timp vom continua să ne menținem deasupra? Nu era greu de văzut că buștenii de balsa absorbau apă. Grinda transversală de la pupa era într-o stare mai rea decât celelalte; puteam băga tot vârful degetului în lemnul ei îmbibat care mustea de apă. Fără să spun o vorbă, rupsei o bucată din

¹ O. K. (pronunță 'ou-'kei) înseamnă „foarte bine”. Etimologia lui e nesigură. După unii e o prescurtare coruptă din *all correct* și înseamnă „în regulă, de acord”. După alții, e o prescurtare a cuvântului okeh care în limba indienilor Choctaw (Oklahoma, S.U.A.) înseamnă „așa e și nu altfel”. — N. T.

lemnul mâncat și o aruncai peste bord. Se scufundă liniștit și dispăru încet în adâncime. Mai pe urmă văzui doi, trei din băieți făcând exact același lucru, când se credeau neobservați. Stăteau concentrați privind bucata de lemn îmbibată de apă scufundându-se liniștit în marea verde. La plecare însemnasem linia de plutire pe plută, dar în marea agitată era cu neputință să vezi cât de adânc intram, căci buștenii, ba se ridicau afară din apă, ba intrau adânc în ea.

Dar dacă băgăm un cuțit în lemn vedeam, spre bucuria noastră, că la doi centimetri sub linia de plutire lemnul era uscat. Calcularăm că dacă apa va continua să pătrundă în același ritm, pluta va continua să plutească, chiar sub nivelul apei, până când, după prevederile noastre, trebuia să ne apropiem de pământ. Dar speram că seva din interior va acționa ca un impregnant și va împiedica absorbția.

Mai erau și alte amenințări care ne tulburară în primele săptămâni. Funiile. În timpul zilei eram atât de ocupați încât prea puțin ne gândeam la ele, dar când se lăsa întunericul și ne strecuram în pat, pe podeaua cabinei, aveam mai mult timp de gândit, de simțit și de ascultat. Când ne culcam acolo, fiecare pe salteaua lui de paie, simțeam trestia de sub noi ridicându-se în ritm cu buștenii. Pe lângă mișcările plutei însăși, mai erau și mișcările fiecăruia din cei nouă bușteni, unul față de altul. Când unul se ridica, altul cobora, aidoma unei respirații ușoare. Nu se mișcau mult, dar îndeajuns totuși ca să ne dea impresia că stăm pe spinarea unui animal uriaș care răsuflă; de aceea, noi preferam să ne culcăm de-a lungul buștenilor. Primele două nopți a fost mai rău, pe urmă eram prea obosiți ca să ne mai gândim la asta.

Mai târziu, cei nouă bușteni se mai liniștiră oarecum, deoarece funiile, umflându-se sub acțiunea apei, îi țineau ceva mai strâns legați. Totuși, suprafața plutei nu rămase niciodată perfect plană și imobilă în raport cu obiectele dimprejur. Fiindcă temelia se mișca ba în sus, ba în jos și oscila la fiecare încheietură, era firesc ca totul deasupra ei să aibă aceeași instabilitate. Astfel, puntea de bambus, catargul dublu, cei patru pereți împlețiți ai cabinei și acoperișul de șindrilă acoperit cu frunze, toate erau legate cu funii, dar aveau fiecare mișcările lor independente, sucindu-se și împingându-se unele pe altele. Totul era aproape imperceptibil, însă neîndoielnic.

Dacă un colț se urca, celălalt se lăsa, iar dacă o jumătate a plafonului își împingea scândurile înainte, cealaltă jumătate și le trăgea înapoi. Dacă priveam prin deschizătura peretelui cabinei vedeam și mai multă viață și mișcare; afară cerul se mișca liniștit într-un cerc, pe când marea se arunca în sus spre el.

Funiile trăgeau tot greul. Le auzeam în timpul nopții pârlind, gemând și scrâșnind. Era parcă un cor de văicăreli în întuneric; fiecare funie avea o altă voce, ale cărei modulații depindeau de grosimea ei ca și de gradul de tensiune la care era supusă. În fiecare dimineață inspectam cu atenție starea frânghiilor. Ca să cercetăm ce era sub plută, ne așezam jos, întindeam capul peste marginea plutei și-l băgăm în apă, în timp ce doi oameni ne țineau bine de glezne.

Dar funiile rezistau; 15 zile — dăduseră sorocul marinarii — după care toate funiile se vor fi uzat. În ciuda acestei unanime păreri, nu găsim nici cel mai mic semn de uzură. Când ajunserăm departe în larg, aflăm de ce. Buștenii de balsa erau atât de moi încât în loc să fie roase de frecșul lor, funiile își făceau loc în lemn și erau astfel apărute.

După o săptămână, marea se mai potoli. Din verde se făcu albastră. Începusem să înaintăm în direcția vest-nord-vest, de unde până atunci mersesem drept înspre nord-vest. Acesta ni se păru primul semn neîndoielnic că scăpasem de curentul de coastă. Acum puteam nădăjdui că vom fi duși spre larg.

Chiar din prima zi, după ce ne părăsise remorcherul, văzurăm pești în jurul plutei. Cârmitul ne dădea însă prea mult de lucru și nu ne puteam gândi la pescuit. A doua zi intra-răm într-un banc des de sardele. Puțin mai târziu, un rechin albastru, lung de trei metri, veni pe lângă plută, își întoarse pântecul alb în sus și se frecă de pupă, în locul unde Herman și

Bengt ședea la cârmă, cu picioarele goale în apă. Se jucă în jurul nostru un timp, dar când pregătirăm harpoanele de mână, dispăru.

În ziua următoare furăm vizitați de toni, bonite și dorade. Apoi un pește zburător mare căzu pe bord; îl întrebuițarăm ca momeală și prinserăm pe dată două dorade mari care cântăreau 10-15 kg fiecare. Aveam deci hrană pe mai multe zile. În timpul cartului la cârmă vedeam mulți pești pe care nu-i cunoșteam. Într-o zi intrarăm într-un banc nesfârșit de marsuini. Cu spinările lor negre se repezeau grămadă drept în flancul plutei și săreau în sus, ici și colo, deasupra mării. Ne suiam pe catarg și cât puteam cuprinde în jurul nostru cu ochii vedeam doar marsuini.

Cu cât ne depărtam mai mult de coastă și ne apropiam de ecuator, peștii zburători deveneau din ce în ce mai numeroși; ajunseseră puzderie, când, mai târziu, dădurăm de apa albastră, însoțită, cu valuri majestuoase și calme, încrețite din când în când de aripa vântului. Țâșneau din apă, sclipind ca o ploaie de proiectile și zburau în linie dreaptă; apoi deodată, pierzând puterile, cădeau în mare. Dacă noaptea lăsam afară lampa de parafină, erau atrași de lumina ei. Mari și mici veneau pe punte, lovindu-se adesea de velă sau de cabina de bambus. Odată ajunși pe bord, rămâneau să se zbată neputincioși, căci nu puteau să-și ia vânt decât înotând prin apă. Semănau cu niște heringi, cu ochii holbați și înotătoare ventrale lungi. Totdeauna veneau pe neașteptate, cu botul înainte și în plină viteză. Când și când, auzeam un potop de sudălmii: era semn că un pește zburător plesnise pe cineva peste ochi și-l făcuse să vadă stele verzi. Cel lovit uita însă repede atacul neprovocat căci, în ciuda acestor neplăceri, ne aflam într-o lume de basm, unde mâncări delicioase de pește soseau plescăind prin văzduh. De obicei îi frigeam pentru gustarea de dimineață și fără să știu din ce pricină — ori erau în adevăr foarte buni, ori bucătarul era tare priceput, ori foamea noastră era grozavă — dar odată ce le curățam solzii, ni se păreau la fel cu păstrăvii prăjiți.

Prima îndatorire a bucătarului, când se scula de dimineață, era să iasă pe punte și să adune peștii zburători care poposiseră pe bord în cursul nopții. De obicei erau cel puțin o jumătate de duzină, dar într-o dimineață găsirăm douăzeci și șase. Knut fu tare supărat într-o dimineață fiindcă, pe când prepara ceva la primus, un pește zburător îl lovi peste mână în loc să nimerească drept în tigaie.

Torstein își dădu pe deplin seama de intimitatea noastră nemijlocită cu marea, abia când găsi, într-o dimineață, o sardea pe pernă. Era atât de puțin loc în cabină, încât Torstein stătea cu capul în dreptul ușii și dacă cineva, ieșind noaptea, din nebăgare de seamă îl călca pe față, el îl mușca de picior. Torstein luă sardeaua de coadă și-i spuse înțelegător că toate sardelele se bucură de întreaga lui simpatie. Noi însă ne strânserăm cu toții picioarele, astfel ca el să aibă mai mult loc noaptea, dar atunci se întâmplă ceva care-l făcu să-și caute un loc de dormit deasupra sculelor de bucătărie, în colțul T.F.F.-ului. Totul se întâmplă câteva nopți mai târziu. Cerul era negru și de nepătruns. Torstein așezase lampa de parafină lângă cap, astfel ca străjile de noapte, când ieșeau și intrau peste capul lui, să vadă pe unde calcă. Pe la ceasurile patru fu trezit de ceva umed și rece care-l plesnise peste urechi, răsturnând și lampa. „Pește zburător” se gândi și căută să scape de el pe întuneric. Puse mâna pe ceva lung și umed care se zvârcolea ca un șarpe și-i dădu drumul ca ars. În timp ce se căznea să aprindă lampa, pasagerul invizibil nimeri peste Herman. Acesta se sculă, trezindu-mă și pe mine. Îmi închipuiam că era o caracatiță, căci ele umblau noaptea prin aceste ape. În sfârșit, se aprinse lampa și văzurăm pe Herman ținând triumfător în mână un pește lung și subțire, care se zbătea ca un țipar. Era lung de un metru, alunecos ca șarpele și avea ochi negri, apoși. Botul lung, cu fălci care trădau lăcomia, era plin cu dinți mari și ascuțiți ca niște cuțite; ei se puteau apleca spre cerul gurii, ca să facă loc prăzii pe care peștele o înghițea. Din cauza strânsorii lui Herman, un pește alb, cu ochii holbați, lung de vreo douăzeci de centimetri, ieși pe gura peștelui de pradă, fiind expulzat din pânțe. După el mai veni altul aidoma. Erau fără

îndoială, doi pești de adâncime sfârtecați de dinții peștelui-șarpe. Pielea acestuia era subțire, albastră-violet pe spate, albastră ca oțelul pe burtă și se desprinsese în fâșii când o apucărăm.

Până la urmă se trezi și Bengt de atâta zgomot; îi băgarăm lampa și peștele lung sub nas.

Se uită somnoros din sacul lui de dormit și rosti solemn:

— Nu, asemenea pește nu există.

Apoi se întoarse liniștit pe partea cealaltă și adormi din nou. Și Bengt nu era departe de adevăr. Se dovedi mai târziu că noi cei șase din jurul lămpii, în cabina de bambus, eram primii oameni care vedeam viu acest pește. Până atunci se găsisese doar scheletul unui pește de acest soi pe coasta Americii de Sud, în insulele Galapagos. Ihtiologii l-au numit *Gempylus* ori scrumbie-șarpe; se credea că trăiește pe fundul oceanului la mari adâncimi, căci nimeni nu-l văzuse viu. La mari adâncimi trebuie că ședea el ziua, când îl orbea lumina soarelui. Când se lăsa bezna nopții, *Gempylus* pleca de acasă, sus pe crestele valurilor; noi cei de pe plută aflărăm aceasta din experiență.

O săptămână după ce peștele cel rar descălecaser în sacul de dormit al lui Torstein, avurăm o altă vizită.

Era din nou patru dimineața și luna nouă apusese; era întuneric, dar luceau stelele. Pluta era ușor de cârmit și când îmi terminai cartul, făcui un tur în jurul plutei, să văd dacă totul era în ordine. Aveam o funie în jurul mijlocului, cum avea totdeauna straja; cu lampa de parafină în mână, umblam grijuliu de-a lungul grindei celei mai dinafară, ca să ocolesc catargul. Cum grinda era umedă și alunecoasă, mă înfuriai când cineva, cu totul pe neașteptate, apucă funia pe la spatele meu și mă zgâlțâi până ce era să-mi pierd echilibrul. Mă întorsei supărat cu lanterna; nici țipenie. Atunci simții o nouă smucitură și văzui ceva strălucitor zvârcolindu-se pe punte. Era tot un *Gempylus*. Își băgase dinții atât de adânc în funie încât vreo câțiva se rupseră când încercai să-l scot de acolo.

Se vede că lumina lămpii, proiectată pe funia lungă, albă și rotundă, îndemnase pe oaspetele nostru din adâncuri să se repeadă în speranța că va înhăța o delicată nespuse de gustoasă. S-a întâmplat însă că și-a sfârșit zilele într-un borcan cu formalină.

Marea păstrează multe surprize pentru acela care își are podeaua la nivelul ei și plutește încet, fără zgomot. Un vânător își croiește drum prin pădure și se întoarce spunând că n-a văzut nici o sălbăticiune. Altul șade pe un trunchi, așteaptă, și de multe ori aude foșnete și pârâieli ori e iscodit de ochi cercetători. Așa e și cu marea. De obicei o străbatem cu motoare care mugesc, cu pocnete de pistoane, cu apa spumegând în jurul bordurilor. După aceea ne întoarcem și spunem că nu e nimic de văzut în largul oceanului.

Nu trecea o zi fără ca noi, cei ce pluteam la suprafața mării, să nu fim vizitați de oaspeți curioși care se agitau în jurul nostru. Câțiva din ei, ca doradele și peștii-pilot¹ deveniră așa de familiari, încât însoțiră pluta peste mare și rămaseră pe lângă noi ziua și noaptea.

Când se lăsa întunericul, stelele care luceau pe cerul tropical se luau la întrecere cu lumina fosforescentă din jurul nostru; planctonul sclipitor semăna atât de bine cu tăciunii aprinși, încât ne feream fără să vrem când apa arunca pe la pupă bile înflăcărâte spre picioarele noastre goale. Dacă le luam în mână vedeam că erau niște creveți mărunți care luceau puternic. În astfel de nopți ne speriam câteodată când vedeam lângă plută doi ochi rotunzi țâșnind din apă și ațintind asupra noastră o privire hipnotică, fixă; poate că era chiar Bătrânul din Mare. Uneori erau caracatițe mari care veneau sus și pluteau la suprafață, cu ochii lor verzui de diavol care scânteiau în noapte ca fosforul. Alteori erau ochii lucitori ai peștilor din adâncuri care veneau sus numai noaptea și rămâneau fascinați de luminile din fața lor. De multe ori, când marea era calmă, apa neagră din jurul plutei se umplea deodată de capete rotunde, aproape de un metru în diametru, care rămâneau nemișcate și ne priveau cu

¹ *Naucrates ductor*, pește mare ce-i călăuzește pe rechini către pradă ori îi previne când se apropie primejdia. Se spune că dacă vreun marinar se rătăcește în timpul unei furtuni, el apare și îl conduce spre port. Carnea lui e foarte gustoasă. — N. T.

ochi mari, arzători. În alte nopți vedeam în adâncul apelor globuri de lumină, cu un diametru de peste un metru, scânteind din timp în timp ca niște lămpi electrice aprinse pentru o clipă.

Ne obișnuirăm treptat cu aceste creaturi subterane ori submarine de sub puntea noastră, dar ne uimeau totuși ori de câte ori apăreau din nou. Într-o noapte noroasă, pe la ceasurile două, când deosebeai greu marea neagră de cerul negru, omul de la cârmă observă în apă o lumină slabă care luă încet forma unui animal corpulent. Nu puteai spune dacă pe corpul lui strălucea planctonul ori dacă animalul însuși avea o piele fosforescentă, dar luciul acela din adâncul negru dădea ființei fantomatice un contur nesigur și schimbător. Uneori părea rotund, alteori oval sau triunghiular și deodată se rupea în două părți care înotau independent una de alta, înapoi și încolo, pe sub plută. Până la urmă, numărul acestor stafii luminoase s-a fixat la trei: se plimbau în jurul nostru în cercuri mici. Erau niște adevărați monștri, căci numai părțile lor vizibile atingeau vreo nouă metri; cum apăreau, repede ne strângeam cu toții pe punte și urmăream dansul lor de strigoii care ținea ceasuri în șir și ne însoțea în drumul nostru. Misterioși și tăcuți, tovarășii noștri sclipitori se ațineau la o adâncime bunicică de tribord, unde era lumina, dar de multe ori stăteau chiar sub plută, ori treceau la babord. Strălucirea de pe spinarea lor arăta că erau mai mari decât elefanții, dar nu erau balene, deoarece nu ieșeau niciodată la suprafață ca să respire. Să fi fost oare calcani uriași care își schimbau forma când se întorceau pe partea cealaltă? Nu se sinchiseau deloc dacă țineam lampa la suprafața apei ca să-i momim să vie sus, spre a ne da seama ce fel de făpturi erau; dar, ca toate stafiile, se scufundau în adâncuri îndată ce se lumina de ziua.

N-am putut să ne explicăm niciodată această vizită nocturnă a celor trei monștri, dar n-am putut să nu o legăm de altă vizită pe care am primit-o după o zi și jumătate, când soarele era la amiază. Era 24 mai și pluteam pe o hulă leneșă, exact la 95° vest și 7° sud. Fiind pe la prânz, aruncaserăm peste bord măruntaiele a două dorade mari pe care le prinsesem de dimineață. Tocmai făceam o baie răcoritoare la provă și stăteam în apă, privind atent în jurul meu și ținându-mă de o frânghie, când văzui un pește gros, cafeniu, lung de doi metri, înotând curios spre mine prin apa limpede ca sticla. Mă săltai repede pe marginea plutei și rămăsei sub soarele arzător privind peștele care trecea liniștit; deodată auzii sălbaticul strigăt de război al lui Knut, care ședea la pupă, în spatele cabinei de bambus. Zbierase „rechin” așa de tare că i se sugrumase vocea, dar cum rechinii înotau toată ziua pe lângă plută fără să provoace atâta senzație, ne dădurăm scama că trebuie să se fi petrecut ceva cu totul deosebit și ne repezirăm la pupă în ajutorul lui Knut.

Knut ședea acolo pe vine spălându-și pantalonii în valuri și când își ridică o clipă ochii, văzu drept în fața lui cea mai mare și mai urâtă făptură pe care vreunul din noi a întâlnit-o vreodată. Avea capul unui adevărat monstru marin, atât de mătăhălos și de slut că până și Bătrânul din Mare în persoană, dacă s-ar fi arătat, n-ar fi făcut o impresie mai puternică asupra noastră. Avea un cap lat și turtit ca de broască, cu doi ochi mici în părți, cu o mestecătoare ca cea a unui broscoi, de vreun metru jumătate lățime, de la colțurile căreia atârnav crețuri lungi. În dosul capului era un corp uriaș care se termina cu o coadă lungă și subțire pe care se afla o aripioară ascuțită; aceasta ședea drept în sus și arăta că monstrul marin nu era o varietate de balenă. Sub apă corpul părea cafeniu, dar atât capul cât și trunchiul erau acoperite cu pete mici albe. Monstrul înota liniștit în urma noastră, la pupă. Rânjea ca un bulldog și dădea încet din coadă. Aripa înotătoare dorsală ieșea lămurit afară din apă și câteodată se vedea și aripioara ascuțită de la coadă, iar când creatura se afla între valuri, apa se scurgea pe spinarea-i lată ca și cum s-ar fi scurs de pe un recif. În fața falcilor late înotau în evantai o mulțime de pești-piloți vărğați ca zebrele, iar remore și alți paraziți stăteau agățați de corpul namilei și călătoreau cu el prin apă, așa încât cu toți la un loc păreau o ciudată colecție zoologică înghesuită în jurul unui lucru care semăna cu o stâncă plutitoare.

O doradă de vreo 11 kg fixată pe șase din cele mai mari cârlige de pescuit ale noastre, atârna la spatele plutei ca momeală pentru rechini. Un stol de pești-piloți se repezira drept la

ea, o mirosiră fără s-o atingă și goniră înapoi la domnul și stăpânul lor, regele mărilor. Ca un colos mecanic, acesta se puse în mișcare și înotă alene spre doradă, care părea un moft pe lângă fălcile lui. Încercărăm să-i vârâm dorada între ele. Monstrul marin se apropie încet, până la marginea plutei. Nu-și deschise gura, dar ne îngădui să i-o atingem cu dorada, ca și cum nu merita să deschidă toată ușa pentru o fărâma atât de neînsemnată. Când gigantul se apropie de plută, își frecă spinarea de lopata cea grea de cârmit, pe care o ridicasem afară din apă; era acum la doi pași de noi, atât de aproape încât credeam că înnebunisem cu toții, așa de prostește râdeam și țipam; ne zăpăcise priveliștea de-a dreptul fantastică ce ni se înfățișa. Însuși Walt Disney cu toată puterea lui de imaginație, n-ar fi putut plăsmui un monstru marin mai groaznic decât cel ce se aținea cu fălcile lui teribile atât de aproape de bordul plutei.

Monstrul era un rechin-balenă, cel mai mare rechin și cel mai mare pește cunoscut până azi. Este extrem de rar; specimene izolate sunt observate din când în când prin mările tropicale. Rechinul-balenă avea o lungime mijlocie de 15 m și cântărea, după spusele zoologilor, 15 t. Se spune că exemplarele mari pot atinge 20 m în lungime. Un pui prins în harpon avea un ficat greu de 300 kg și o colecție de 3000 de dinți pe fiecare din fălcile-i late.

Monstrul era atât de mare încât, atunci când înota în cercuri, în jurul și pe sub pluta noastră, capul i se vedea într-o parte în timp ce coada depășea cealaltă parte. Arăta atât de grotesc, molâu și stupid când îl priveam în față, încât nu ne puteam opri să nu râdem, cu toate că ne dădeam seama că avea destulă putere în coadă ca să rupă în bucăți, dacă ne-ar fi atacat, buștenii de balsa și funiile. Rând pe rând descria cercuri din ce în ce mai apropiate de plută, iar noi nu puteam face altceva decât să așteptăm și să vedem ce avea să se întâmple. Când se afla în partea cealaltă, aluneca drăgălaș pe sub vâsla de cârmit în timp ce pana ramei îi cădea pe spinare. Ședeau pe marginile plutei cu harpoanele în mână gata să intervenim; dar parcă erau scobitori față de bestia greoaie cu care aveam de-a face. Nu erau semne că rechinul-balenă își pusese în gând să ne părăsească; se tot învârtea în jurul nostru și ne urmărea îndeaproape, ca un câine credincios. Niciunul din noi nu trecuse până atunci printr-o astfel de încercare și nu gândise că vom păți așa ceva; întâmplarea asta cu monstrul marin care înota în urma și pe dedesubtul plutei ni se părea prea din cale afară de nefirească, pentru ca s-o putem lua în serios.

Rechinul-balenă ne dădea târcoale de o oră, dar nouă ni se părea că vizita durase o zi întreagă. În cele din urmă Erik, care stătea într-un colț al plutei cu un harpon de doi metri în mână, își pierdu răbdarea și, încurajat de țipetele noastre necugetate, ridică harponul deasupra capului. Când rechinul-balenă se apropie încet de el și ajunsese cu capul lat sub colțul plutei, Erik aruncă harponul cu toată puterea lui în capul gelatinos al monstrului. O clipă sau două trecură până namila înțelese bine ceea ce i se întâmplase. Apoi într-o străfulgerare, matahala nătângă se transformă într-un munte de mușchi oțeliți. Auzirăm un zgomot șuierător pe când funia harponului alerga peste marginea plutei și văzurăm cum gigantul stârni o cascadă de apă în timp ce se afunda cu capul în jos. Cei trei oameni care stăteau mai aproape fură trântiți claie peste grămadă, iar pe doi din ei îi arse și-i jupui struna harponului care biciuia aerul. Această strună groasă, destul de zdravănă ca să țină o navă, se prinse în muchia plutei dar se rupse pe loc, ca o bucățică de sfoară; peste câteva clipe, un vârf frânt de harpon ieși la suprafață: 200 m mai încolo, ceata înspăimântată de pești-piloți se avântă prin apă încercând să rămâie cu vechiul ei domn și stăpân, iar noi așteptărăm multă vreme ca monstrul să se repeadă înapoi ca un submarin înfuriat; dar nu mai văzurăm niciodată nimic din rechinul-balenă.

Ne aflam acum în curentul ecuatorial de sud și înaintam spre vest exact la 400 de mile marine la sud de Galapagos. Nu mai eram în primejdie să nimerim în curentul acestor insule și singurul contact pe care-l avurăm cu acest arhipelag a fost salutul unor mari broaște țestoase marine care, fără îndoială, rătăciseră prin mări, venind din insule. Într-o zi văzurăm o broască țestoasă marină, mare și groasă, luptându-se în timp ce plutea cu capul și cu una din labe la suprafața apei. Când ne ridică un talaz mai văzurăm și o licărire de verde, albastru și auriu în

apă, sub broască. Descoperirăm astfel că aceasta se afla într-o luptă pe viață și pe moarte cu doradele. Lupta era mai mult o fugărire: 12 până la 15 dorade căpățânoase și sclipitor colorate căutau să prindă broasca de gât și de labe. De fapt voiau s-o obosească, deoarece aceasta nu putea rămâne la nesfârșit cu capul și cu labele strânse sub carapace.

Când broasca zări pluta, se scufundă și veni drept spre noi, urmărită de peștii sclipitori. Se apropie bine de muchia plutei și dădu semn că voia să se urce pe bușteni, dar deodată ne văzu pe noi care ședeam acolo. Dacă am fi fost mai dibaci am fi putut-o prinde ușor cu ajutorul funiilor, căci înota liniștit de-a lungul flancului plutei. Pierdurăm timpul uitându-ne, iar când pregătirăm lațul, uriașa broască țestoasă ne-o luase înaintea. Lăsarăm pe apă bărcuța de cauciuc, iar Herman, Bengt și Torstein porniră în urmărirea ei. Coaja de nucă în care pluteau ei nu era cu mult mai mare decât vietatea urmărită. Bengt, în calitate de cambuzier, întrezărise nesfârșite feluri de mâncare și o supă de broască nespuse de gustoasă. Dar cu cât vâsleau mai repede, cu atât broasca se depărta, înotând chiar sub suprafața apei. La vreo 100 m de plută, broasca dispăru fără urmă. Făcuseră totuși o faptă bună. Când mica barcă galbenă de cauciuc se înapoie jucând pe valuri, avea în urma ei toată ceata de dorade sclipitoare. Se învârteau în jurul acestei noi broaște, iar cele mai curajoase mușcau penele vâslelor care se scufundau în apă ca niște labe; între timp broasca cea pașnică scăpă cu bine de toți prigonitorii ei mârșavi.

5. LA JUMĂTATEA DRUMULUI

Viața zilnică și alte întâmplări. Apă de băut pentru plutași. Cartofii și tigvele ne dezvăluie o taină. Nuci de cocos și crabi. Johannes. Navigăm prin ciorbă de pește. Plancton. Fosforescență comestibilă. Interludiu cu balene. Furnici și găște de mare. Înotătoare iubite. Dorada, însoțitoarea noastră. Cum se prind rechinii. „Kon-Tiki” devine un monstru marin. Rechinii ne cedează pești-piloți și pești-ventuză. Sepii zburătoare. Oaspeți necunoscuți. Coșul de scafandru. Cu tonii și bonitele în elementul lor. Reciful înșelător. Chila rezolvă o enigmă.

Trecură săptămâni. Nu vedeam nici o urmă de vapor sau altceva care să ne arate că mai erau oameni pe lume. Toată marea era a noastră, toate porțile orizontului deschise; ne bucuram de adevărata pace și de adevărata libertate ca de un dar ceresc.

Ni se părea că mirosul sărat al aerului proaspăt și limpezimea albastră ce ne împresura spălaseră și purificaseră nu numai trupurile, ci și sufletele noastre. Pe plută, toate gravele probleme ale omului civilizat păreau inexistente sau plătuite, ba mai mult, păreau produse ale perversității minții omului. Numai elementele aveau importanță, dar ele nici nu băgau în seamă pluta noastră mică sau poate o acceptau ca pe un lucru natural, care nu tulbura armonia înconjurătoare, căci ne adaptam curenților și mării la fel ca păsările și peștii. În loc să ne fie dușmani înverșunați, în loc să se arunce pline de spumă asupra noastră, elementele deveniseră prieteni săritori, puternici și siguri. Pe de o parte ne împingea vântul și ne duceau valurile, iar pe de altă parte, curentul oceanic care curgea dedesubtul nostru ne trăgea drept spre țință.

Dacă ne-ar fi întâlnit un vapor oarecare, ne-ar fi găsit legănându-ne liniștit în sus și în jos, pe o mare acoperită de valuri mici cu creste albe, pe când alizeul ne umfla vela portocalie și ne mâna spre Polinezia.

Cei de pe vapor ar fi văzut la pupa plutei un om bronzat și bărbos, gol pușcă, legat de o funie încurcată și luptându-se desperat cu o lopată de cârmă; pe vreme bună, același om ședea alene pe o ladă la soare și manevra ușor cârma cu piciorul. Câteodată acest om era Bengt care, atunci când nu se afla la cârmă, stătea pe burtă la ușa cabinei, cufundat într-una din cele șaptezeci și trei de cărți de sociologie ale sale. Pe deasupra mai fusese numit și cambuzier, astfel că avea răspunderea întocmirii rațiilor zilnice.

Herman putea fi găsit în locurile cele mai diferite, la orice oră din zi: ori în vârful catargului, cu instrumente meteorologice, ori sub plută, cu ochelari de scafandru, punând la punct una din chile, ori la remorcă, în bărcuța de cauciuc, ocupat cu baloane și cu ciudate aparate de măsurat. El era tehnicianul nostru, însărcinat cu observațiile meteorologice și hidrografice.

Knut și Torstein își vedeau de bateriile lor uscate, care se cam umezeau, sudând elemente și circuite. Toată practica dobândită în timpul războiului le era acum necesară ca să poată menține în funcție micul aparat telegrafic, la o șchioapă deasupra mării, în spumă și umezeală. În fiecare noapte când unul, când celălalt, trimiteau în eter rapoartele și indicațiile noastre meteorologice; de acolo erau prinse de radio-amatori ocazionali, care le transmiteau Institutului meteorologic din Washington, precum și în alte locuri. Erik cârpea de obicei vele, împletea funii, sculpta sau desena oameni bărboși ori pești ciudați. În fiecare zi, la amiază, lua sextantul și se uita la soare să vadă cât am înaintat din ziua precedentă. În ceea ce mă privea pe mine, aveam îndeajuns de lucru cu jurnalul de bord, cu rapoartele, colectarea planctonului, pescuitul și filmatul.

Fiecare din noi avea răspunderea unui domeniu de activitate bine definit și nu se amesteca în munca celuiilalt. Toate îndeletnicirile neplăcute, ca ținerea cârmii și bucătăria,

erau împărțite în mod egal între toți. Fiecare om făcea de rând două ore ziua și două ore noaptea la cârmă, iar treaba de bucătar revenea fiecăruia o dată la șase zile.

Aveam puține legi sau regulamente pe bord. Acestea erau următoarele: straja de noapte trebuia să aibă o funie în jurul mijlocului; funia de salvare trebuia să fie totdeauna la locul ei; masa nu putea fi niciodată luată în cabină; „locul discret” era numai la capătul cel mai îndepărtat al buștenilor de la pupă. Dacă trebuia luată la bord o hotărâre importantă, băteam un tam-tam în stilul indian și discutam chestiunea înainte de a lua vreo decizie.

O zi obișnuită pe bordul lui „Kon-Tiki” începea în felul următor: ultima strajă de noapte zgâlțâia bucătarul, care se târa afară, pe puntea înrourată, în soarele dimineții și începea să adune pești zburători. În loc să mâncăm peștii cruzi, conform atât rețetelor polineziene cât și celor peruviane, îi frigeam pe o plită mică la primus, în fundul unei lăzi care era legată strâns de punte, lângă ușa cabinei. Lada era bucătăria noastră. Locul acesta era de obicei la adăpost de vântul alizeu de sud-est, care bătea regulat din cealaltă parte. Numai când vântul și marea se jucau prea mult cu flacăra primusului, aceasta dădea foc lăzii. Odată, când bucătarul adormise, lada se transformă într-o masă de flăcări care se întindea spre cabina de bambus. Dar îndată ce fumul pătrunse în colibă, focul fu repede stins, căci pe bordul lui „Kon-Tiki” nu trebuia niciodată să alergăm prea departe după apă.

Mirosul de pește fript rareori izbutea să trezească pe sforăitorii din cabină, așa că bucătarul era silit să-i împungă cu furculița ori să intoneze cântecul „masa este gata”! atât de fals, încât nimeni nu mai putea îndura și se sculau cu toții. Dacă nu se zăreau creste de rechini pe lângă plută, ziua începea cu o baie rapidă în Pacific, urmată de gustarea în aer liber pe marginea plutei.

Mâncarea pe bord era deasupra oricărei critici. Bucătăria era împărțită în două școli, una închinată maștrilor secolului al XX-lea, alta lui Kon-Tiki și secolului al V-lea. Torstein și Bengt, fiind adepții primei școli, se mărgineau la pachetele subțiri cu provizii speciale, ce fuseseră înghesuite în spațiul dintre bușteni și punte. Peștele și celelalte produse ale mării nu fuseseră niciodată slăbiciunea lor. La câteva săptămâni odată desfăceam legăturile ce mențineau puntea de bambus, scoteam provizii proaspete și le legam zdravăn în fața cabinei. Stratul de smoală aplicat peste cutiile de carton se dovedise rezistent, pe când conservele de tinichea ermetic închise fură stricate de apa de mare care, scaldându-le tot timpul, le pătrunsese.

Kon-Tiki, în prima sa călătorie de pe vremuri, nu avusese conserve smolite sau închise ermetic; totuși nu întâmpinase dificultăți alimentare serioase. Pe acele vremuri, ca și acum, proviziile erau alcătuite din ceea ce omul putea să ia cu el de pe pământ și din ceea ce își procura în timpul călătoriei. Putem presupune că șeful-zeu Kon Tiki se îmbarca pe coasta Perului, după înfrângerea de la lacul Titicaca, având unul din aceste două obiective: ca reprezentant al soarelui și căpetenie a unui popor care adora acest astru, e foarte probabil că s-a aventurat în plină mare, urmărind soarele în drumul său, în speranța de a descoperi o nouă țară mai liniștită; altă alternativă e că a navigat de-a lungul coastei Americii de Sud, cu scopul de a acosta mai la nord, căutând un ținut în afara dominației persecutorilor săi. Cunoscând atât primejdiile coastei stâncoase, cât și dușmănia triburilor așezate de-a lungul ei, el căzu ca și noi pradă ușoară vântului alizeu de sud-est și curentului Humboldt. Dus de stihii, înaintă în același mare semicerc, drept spre apus întocmai ca și noi.

Oricare au fost planurile acestor adoratori ai soarelui când plecară din țara lor de baștină, ei se aprovizionară desigur pentru călătorie. Carne uscată, pești uscați și cartofi dulci fură baza hranei lor la început. Când plutașii acelor vremuri porniră pe mare de-a lungul coastei pustii a Perului, ei aveau mari provizii de apă la bord. În loc de vase de lut, ei întrebuițau mai mult uriașe tigve care erau rezistente la lovituri și atingeri. Mai bine adaptate nevoilor plutei erau însă trestiiile groase ale bambușilor uriași pe care, după ce le găureau la noduri, le umpleau cu apă printr-o găurică de la vârf, pe care o astupau apoi cu rășină sau cu

un dop. Treizeci sau patruzeci din aceste trestii de bambus erau legate strâns de-a lungul plutei, sub punte, unde stăteau la umbră și la răcoare în apa de 21° Celsius a curentului ecuatorial. O provizie alcătuită în acest fel ar fi conținut de două ori mai multă apă decât am consumat în tot voiajul nostru. Putea fi luată apă și mai multă legând mai multe tulpini de bambus dedesubtul plutei, unde nu cântăreau nimic și nu ocupau loc.

Băgarăm de seamă că, după două luni, apa începu să se altereze și să aibă un gust rău. În acest răstimp însă trecusem de regiunea oceanului în care nu prea ploua și ajunserăm acolo unde ploile îmbleșugate ne asigurau apa necesară. Rația zilnică a fiecăruia dintre noi era de peste un litru de apă dar foarte adeseori nu reușeam să o consumăm în întregime. În privința proviziilor, chiar dacă predecesorii noștri plecaseră insuficient aprovizionați, ei puteau să-și procure destulă carne devreme ce traversau marea duși de curentul în care era pește din belșug. Nu a fost zi, în toată călătoria noastră, în care peștele să nu înoate în jurul plutei și să nu poată fi prins ușor.

Rareori trecea o zi în care măcar peștele zburător să nu vie singur pe bord. Se întâmpla ca bonite mari, aliment delicios, să fie aruncate pe punte de masele de apă ce veneau peste pupă și să rămână acolo zbătându-se ca într-o sită, când apa se scurgea printre bușteni. Era cu neputință să mori de foame.

Bătrânii băștinași cunoșteau bine mijlocul pe care-l foloseau mulți naufragiați în timpul războiului: pentru a-și potoli setea, ei mestecau bucăți de pește crud pentru a-i suge zeama. Acest suc se poate de asemenea obține storcând bucăți de pește într-o cârpă; dacă peștele e mare, mai bine îi găurești flancurile. Cavitățile astfel formate sunt repede umplute de o secreție a glandelor limfatice ale peștelui. Nu este o băutură prea gustoasă când ai ceva mai bun de băut; dar proporția de sare este atât de mică, încât îți potolește setea. Nevoia de a bea apă era mult redusă dacă făceam baie regulat și stăteam uzi în cabina umbroasă. Când vreun rechin patrula maiestuos în jurul nostru și ne împiedica să facem sărituri de pe marginea plutei, n-aveam decât să ne întindem pe capetele buștenilor, ținându-ne bine de funii cu mâinile și cu picioarele. Primeam atunci, la fiecare trei secunde, căzi pline de apă cristalină de Pacific. Când, pe arșiță, ești chinuit de sete, se crede, în general, că organismul are nevoie de apă; acest fapt te împinge deseori la incursiuni nesăbuite în rația de apă, dar fără nici un folos real. În zona toridă, chiar dacă-ți torni căldări de apă în gâtleej, tot însetat rămâi. Nu de lichid are nevoie corpul ci, lucru ciudat, de sare. Rațiile speciale ce le aveam pe bord cuprindeau tablete de sare pe care trebuia să le luăm regulat, în zilele deosebit de călduroase, fiindcă transpirația desărează organismul. Apucărăm și zile din acestea, atunci când vântul încetă și soarele bătea din plin pe plută.

Puteam turna în noi rații după rații de apă până să ne înecăm stomacul și totuși gâtleejurile cereau mereu să fie umezite. Atunci adăugam în porția noastră de apă dulce 20 până la 40% apă de mare și simțeam cu mirare că această apă cu iz de saramură ne potolea setea. Multă vreme după aceea simțeam în gură gustul apei de mare, dar asta nu ne făcea rău și pe deasupra ne-a mărit considerabil rația de apă.

Într-o dimineață, pe când stăteam la masă, un val neașteptat poposi în fiertura noastră de cereale și ne învăță gratuit că orzul îndepărtează, în cea mai mare parte, gustul neplăcut al apei de mare. Bătrânii polinezieni au păstrat unele tradiții curioase de la îndepărtații lor strămoși; aceștia, când pluteau pe mare, aveau cu ei frunzele unei anumite plante pe care le mestecau și setea le dispărea. Un alt efect al acestei plante era că, la nevoie, puteau bea apă de mare fără a se îmbolnăvi. Asemenea plante nu cresc în insulele din sudul Pacificului; ele trebuiau așadar să-și aibă originea în țara de baștină a strămoșilor.

Istoricii polinezieni țineau cu atâta încăpățănare la aceste afirmații, încât cercetătorii moderni se ocupară de chestiune și ajunseră la concluzia că singura plantă cunoscută cu un asemenea efect este coca ce crește numai în Peru. În vechiul Peru, această plantă, care conține

și cocaină, era folosită curent atât de incași cât și de înaintașii lor dispăruți, așa cum rezultă din descoperirile făcute în mormintele preincașilor.

Pe timpul obositoarelor drumuri în munți, ca și în călătoriile lor pe mare, luau cu ei teancuri din aceste frunze și le mestecau zile întregi, cu scopul de a goni senzația de sete sau de oboseală. După ce mesteci un anumit timp frunzele de coca poți să bei nevătămat apa de mare.

Noi nu am folosit foi de coca pe bordul lui „Kon-Tiki”, dar aveam pe puntea din față coșuri mari, pline cu alte soiuri de plante, care au făcut o impresie puternică în insulele Pacificului de sud. Coșurile erau legate bine la adăpostul peretelui cabinei; cum timpul trecea, muguri galbeni și frunze verzi răsăriră din ce în ce mai sus prin împletitură. Și așa aveam pe bordul plutei de lemn o mică grădină tropicală. Când primii europeni veniră în insulele Pacificului, găsiră mari plantații de cartofi dulci în Insula Paștelui, în Hawaii și în Noua Zeelandă; același cartof era cultivat și în celelalte insule, dar numai în regiunea polineziană. Era cu totul necunoscut în partea lumii situată mai la vest. Cartoful dulce era una din cele mai importante plante de cultură din aceste insule izolate, unde oamenii trăiau de altfel mai mult cu pești — și multe din legendele polineziene amintesc de această plantă. Tradiția spune că a fost adus de însuși Tiki, când acesta veni împreună cu soția sa Pani din țara lor de baștină, unde cartoful dulce era un aliment de seamă. Legendele neozeelandeze arată că acest cartof dulce a fost adus de peste mare, în nave care nu erau bărci ci „lemne legate la un loc cu funii”.

Pe de altă parte, după cum se știe, America este singurul loc din lume unde cartoful creștea înaintea venirii europenilor, iar cartoful dulce, Ipomaea batatas, pe care-l aduse Tiki în insule, este aidoma celui pe care băștinașii l-au cultivat în Peru din vremurile cele mai vechi. Cartofii dulci uscați erau cele mai de seamă provizii atât pentru marinarii polinezieni, cât și pentru băștinașii din Peru.

În insulele Pacificului de sud cartoful crește numai dacă e cultivat cu grijă de mâna omului; cum nu poate suporta apa de mare, este zadarnic să explici larga lui răspândire în aceste insule împrăștiate prin aceea că ar fi fost adus de curentul oceanului, de la patru mii de mile marine, tocmai din Peru. Încercarea de a îndepărta un argument atât de important e cu atât mai nefolositoare cu cât filologii au arătat că, în toate insulele atât de izolate din sudul Pacificului, numele cartofului dulce este kumara și că tot kumara este numit și de vechii băștinași din Peru. Numele a însoțit cartoful în drumul lui peste mare.

O altă plantă foarte importantă cultivată de polinezieni pe care o aveam cu noi pe bord era tigva, Lagenaria vulgaris. Tot atâta însemnătate ca și fructul o avea coaja, pe care polinezienii o uscau la foc și o întrebuințau pentru a păstra apa în ea. Această plantă tipică de grădină, care, de asemenea, în stare naturală nu se putea răspândi traversând marea singură, era și ea comună atât polinezienilor, cât și populației băștinașe din Peru. Tigvele, transformate în vase pentru apă, s-au găsit în mormintele preistorice părăsite de pe coasta Perului; ele erau folosite acolo de populația de pescari cu secole înaintea venirii primilor oameni în insulele din Pacific. Numele polinezian al tigvei, kimi, se găsește de asemenea la indienii din America Centrală, unde civilizația din Peru își arc cele mai vechi rădăcini.

Pe lângă cele câteva fructe tropicale pe care le mâncărăm în câteva săptămâni înainte ca ele să putrezească, aveam pe bord o a treia plantă care, împreună cu cartoful, a jucat cel mai mare rol în istoria Pacificului. Aveam 200 de nuci-de-cocos, care ne-au pus dinții în mișcare, alcătuind, în același timp, o băutură răcoritoare. Mai multe nuci începură să încolțească; după zece săptămâni aveam o jumătate de duzină de palmieri înalți de o șchioapă, care înmuguriseră și cărora le crescuseră frunze verzi groase. Cocotierul creștea, înaintea epocii lui Columb, atât în istmul Panama cât și în America de Sud. Cronicarul Oviedo scrie că, la venirea spaniolilor, acest copac creștea în mare număr pe coasta peruviană a Pacificului. De asemenea, pe timpul acela exista de mult în toate insulele Pacificului. Botaniștii nu au încă dovezi precise asupra felului în care s-a întins peste Pacific, dar un lucru este sigur, și anume

că nuca-de-cocos, cu toată faimoasa ei coajă, nu poate trece oceanul fără ajutorul omului. Nucile pe care le aveam în coșurile de pe punte au rămas comestibile și capabile de germinație în tot cursul drumului nostru. Puseserăm jumătate din ele printre proviziile speciale de sub punte, unde valurile le spălau mereu. Toate acestea au fost distruse de apa mării; or, nici o nucă-de-cocos nu poate pluti peste mare mai repede decât o plută de balsa cu vântul în spate. Ochiurile din coaja nucii-de-cocos sugeau umezeala, se muiau și lăseau apa să pătrundă în nucă. Pe de altă parte, culegătorii de resturi din ocean aveau ei grijă ca niciun lucru comestibil, care mai și plutea, să nu ajungă teafăr din Peru în Polinezia.

Uneori, în zilele liniștite, plutea pe lângă noi câte o pană albă, de pasăre. Am întâlnit albatroși sau alte păsări marine care puteau să doarmă pe valuri, la mii de mile de țarm. Dacă ne apropiam de pană și o priveam cu luare aminte, vedeam că avea și doi-trei pasageri care navigau după cum le era placul, cu vântul în spate. Când „Kon-Tiki” trecu asemenea unui nou Goliat pe lângă ei, pasagerii observară că apăruse un vas mai rapid și mai mare — și toți trei se avântară iute pe suprafața mării, se urcară pe „Kon-Tiki” și lăsară pana să plutească singură. Astfel, nu după mult, „Kon-Tiki” mișuna de pasageri clandestini. Erau mici crabi pelagici. Mari cât unghia, câteodată chiar mai voluminoși, erau o adevărată delicată pentru goliații de pe bord, dacă îi prindeau. Acești crabi mici erau polițiștii suprafeței oceanului și știau să-și poarte de grijă îndată ce zăreau ceva bun de mâncare. Dacă vreodată bucătarul lăsa vreun pește zburător printre bușteni, a doua zi acesta era acoperit de opt sau zece crabi mici care ședea pe el și se serveau singuri cu ajutorul cleștilor lor. De obicei se speriau și fugeau să se ascundă, — când veneam noi. Dar la pupă, într-o găurică din strapazan, trăia un crab domesticit, numit Johannes. Împreună cu papagalul, care era iubit de toată lumea, crabul era unul din membrii comunității de pe bord. Dacă omul de la cârmă stătea de veghe pe o zi însoțită cu spatele la cabină și nu avea pe Johannes să-i ție de urât, se simțea cu totul părăsit în pustiul mării albastre. Pe când ceilalți crabi mici fugeau care încotro și se ocupau cu furțișagul ca orice găngăni de pe un vas obișnuit, Johannes stătea semeț în pragul casei lui, cu ochii mari deschiși, așteptând schimbarea cârmaciului. Fiecare om de cart avea o firimitură de pesmet ori o bucătică de pește pentru Johannes și n-aveam decât să ne aplecăm spre gaură, ca el să apară în prag și să-și întindă labele. Lua în clești firimiturile din degetele noastre, fugea înapoi la gaura lui, se așeza în prag și înfuleca aidoma unui copil mîncăcios.

Crabii se lipeau ca muștele pe nucile-de-cocos muiate, care plesneau când fermentau, ori prindeau planctonul aruncat pe punte de valuri, care și el, fiind alcătuit din cele mai mici ființe ale mării, era o hrană bună chiar pentru noi, goliații de pe plută, atunci când reușeam să prindem destul de mult deodată ca să facem o îmbucătură cumsecade.

Fără îndoială că acest plancton aproape invizibil, care plutește în număr infinit pe oceane, este un aliment foarte hrănitor. Peștii și păsările de mare care nu mănâncă plancton trăiesc din alți pești ori din alte animale de mare, fie mari, fie mici, care se hrănesc cu el. Planctonul este numele generic al multor mii de specii de mici organisme, vizibile și invizibile care plutesc aproape de suprafața mării. Unele sunt plante (fito-plancton), pe când altele sunt icre plutitoare ori vietăți minuscule (zoo-plancton). Planctonul animal se hrănește din planctonul vegetal, iar acesta, cu amoniacul, nitriții și nitrații care se formează din zoo-planctonul mort.

Trăiesc unii pe spinarea altora și la rîndul lor formează hrana tuturor vietăților care se mișcă la suprafață ori în adâncul mării. Numărul lor mare compensează micimea lor. Într-un pahar cu apă bogată în plancton sunt mii de asemenea ființe. Mulți oameni au murit de foame pe mare fiindcă n-au găsit pești destul de mari pentru a fi prinși cu harponul, plasa ori cârligul. În aceste cazuri, ei navigau adesea literalmente printr-o ciorbă foarte diluată de pește crud. Dacă, în afară de cârlige și plasă, ar fi avut o sculă cu care să filtreze supa în care se scăldau, ar fi găsit un aliment de bază: planctonul. Poate că într-o zi oamenii vor recolta plancton din

mare în același fel în care, de atâta vreme, recoltează cereale pe uscat. Ca și acolo, o grăunță n-are însemnătate, dar în cantități mari, iată hrana.

Biologul marin dr. A. D. Bajkov ne-a dat ideea, precum și o plasă de pescuit potrivită pentru astfel de ființe. „Plasa” era o bucată de mătase cu aproape 500 de ochiuri pe centimetrul pătrat. Avea forma unei pâlnii cu un inel circular la gură, de 45 cm în diametru. O trăgeam după plută. Ca la orice alt soi de pescuit, prada varia după timp și loc și scădea pe măsură ce apa devenea mai caldă spre vest. Cele mai bune rezultate le obțineam noaptea, fiindcă se pare că multe specii se scufundă adânc în apă când soarele strălucește.

Dacă nu am fi avut alt mijloc de a omorî timpul pe bord, ne-am fi distrat îndeajuns cu plasa de plancton. Nu de dragul mirosului, căci era nesuferit. Nici datorită aspectului încântător, căci era o masă informă, ci fiindcă, împrăștiind planctonul pe o scândură și examinând fiecare ființă mărunță cu ochiul liber, ne aflam în fața unor forme fantastice și a unor culori de o infinită varietate.

Multe din ele erau crustacee minuscule în forma creveților (copepode) ori icre plutitoare, dar erau și larve de pești ori de moluște, miniaturi de crabi stranii în toate culorile, meduze, într-un cuvânt o diversitate ne-țârmurită de ființe mici ce păreau scoase din „Fantasia” lui Walt Disney. Unele păreau a fi niște vedenii cu ciucuri, un fel de fluturi de celofan, altele semănau cu păsărele micuțe, având ciocul roșu și cochilie în loc de pene. Invențiile naturii în materie de plancton sunt nelimitate. Un artist supraréalist s-ar fi declarat el însuși învins.

Acolo unde curentul Humboldt ocolea spre vest, la sud de ecuator, puteam scoate din plasă câteva kile de fiertură de plancton la fiecare câteva ceasuri. Planctonul stătea în grămezi, ca niște prăjituri, în straturi colorate în castaniu, roșu, verde sau cenușiu, după diferitele câmpuri de plancton prin care treceam. Noaptea, datorită fosforescenței, sacul părea încărcat de giuvaeruri sclipitoare. Când puneai mâna, comoara piraților se transforma în milioane de creveți scânteietori și de larve de pește fosforescente, ce străluceau în întuneric ca jăriticul. Turnată într-o găleată, masa informă se lățea ca o fiertură fermecată, compusă din licurici. De aproape însă, prada noastră nocturnă arăta tot atât de urâtă pe cât era de frumoasă de la distanță. Dar pe cât mirosea de urât, pe atât de bună era la gust, dacă ne luam inima în dinți și ne încumetam să băgăm în gură o lingură din acest fosfor. Dacă erau mai mulți creveți pitici, avea gust de pastă de creveți, homari sau crabi; dacă erau mai multe icre de pești din adâncimi, avea gust de caviar și uneori de stridii. Planctonul vegetal necomestibil era aici așa de mic, că se scurgea cu apa prin ochiurile plasei, ori așa de mare, încât îl puteam apuca în degete. Dacă în farfurii găseam și gogoloașe, acestea erau celenterate izolate gelatinoase, aducând a baloane de sticlă, sau meduze de un centimetru lungime. Erau amare și trebuiau aruncate. Restul putea fi mâncat, fie crud, fie fiert în apă dulce sau în supă. Gusturile diferă. Doi din oamenii de la bord spuneau că planctonul e delicios; doi îl găseau potrivit iar ceilalți doi se săturau de el numai când îl vedeau. Din punct de vedere nutritiv, era la nivelul crustaceelor mari. Condimentat și bine pregătit putea fi o mâncare de prim ordin pentru toți amatorii de produse marine.

Faptul că aceste mici organisme conțin destule calorii este dovedit de balena albastră, care este cel mai mare animal din lume și care se hrănește numai cu plancton. Metoda noastră de pescuit cu plasa cea mică, deseori sfărțecată de pești flămânzi, ni se părea cu totul primitivă. Într-o zi văzurăm o balenă care trecea improșcând șuvoaie de apă și filtrând plancton prin barba ei de celuloid. De aceea când într-o bună zi pierdurăm plasa în mare, Torstein și Bengt, disprețuitori, ne spuseră nouă celorlalți:

— De ce nu faceți ca ea, amatorilor de plancton? și ne arătară o balenă respirând. Umpleți-vă gurile și dați apa afară prin mustăți!

Am văzut balene clin depărtare, de pe vapoare și le-am văzut împăiate prin muzee, dar nu am simțit niciodată pentru uriașul mamifer ceea ce simțim cu adevărat pentru un animal cu

sânge cald, de pildă pentru un cal sau pentru un elefant. Biologic, socoteam desigur că balena este într-adevăr un mamifer; ca apucături și însușiri o credeam însă un mare pește rece. Ne schimbaram impresia când marile balene se apropiară de marginea plutei, aruncându-se aproape asupra noastră. Într-o zi, pe când mâncam ca de obicei la marginea plutei, atât de aproape de apă încât n-aveam decât să ne lăsăm pe spate ca să ne spălăm gamelele, tresărirăm când cineva în dosul nostru suflă greu, ca un cal înotător: o balenă mare venise și se uita la noi, așa de aproape, încât văzurăm o sclipire ca de gheață lustruită în găurile prin care respira. Era atât de neașteptat să auzi o respirație în plină mare unde toate ființele, fiind lipsite de plămâni, se agită în tăcere și își mișcă branhiile, încât ne cuprinse un sincer și cald sentiment de familie pentru bătrânul nostru văr îndepărtat, balena, care ca și noi pornise atât de departe în larg. Spre deosebire de rechinul-balenă asemănător unei broaște și care nu simțea nici măcar nevoia de a-și scoate nasul din apă pentru aspirație, primeam acum vizita cuiva care semăna cu un hipopotam vesel și bine hrănit dintr-o grădină zoologică. Oaspele respiră, ceea ce mie îmi făcu o impresie foarte plăcută, apoi se scufundă în apă și dispăru.

Am fost vizitați de balene de mai multe ori. Mai adesea erau marsuini și balene cu dinți, care se jucau în grupuri mari la suprafața apei și în jurul nostru; din când în când erau cașaloți greoi și balene uriașe, care apăreau singuri sau în grupuri mici.

Uneori treceau ca vapoarele la orizont, aruncând mereu în aer cascade de apă, dar alteori veneau drept la noi. Când pentru prima oară o balenă mare își schimbă direcția și se îndreptă oarecum intenționat către plută, ne așteptarăm la o ciocnire primejdioasă. Pe măsură ce se apropia, auzeam din ce în ce mai deslușit răsuflarea și pufăielile ei puternice și prelungite, de câte ori își scotea capul din apă. Era ca un animal enorm de uscat, stângaci și cu pielea groasă, ce se căznea să vină la noi prin apă; se deosebea de un pește în aceeași măsură în care un liliac se deosebește de o pasăre. Venea direct spre babord, unde stăteam adunați; un om era în vârful catargului și striga că vede încă șapte sau opt înaintând spre noi. Când fruntea neagră și strălucitoare a primei balene ajunsese la vreo doi metri de noi, animalul se scufundă în apă; văzurăm după aceea enorma spinare neagră-albăstruie alunecând liniștit pe sub plută, chiar sub picioarele noastre. Stătu acolo un timp, întunecată și nemișcată. Ni se tăia răsuflarea când priveam sub noi spinarea uriașă a mamiferului; depășea binișor pluta în lungime. După aceea se scufundă încet în apa albastră și dispăru. Între timp, turma venise lângă noi, dar nu ne dădu nicio atenție. Balenele care s-au folosit de forța lor grozavă și au scufundat baleniere cu coada au fost atacate probabil înainte de a ataca ele. Toată dimineața le-am văzut în jurul nostru suflând și pufăind, în locurile cele mai neașteptate, fără să se atingă de plută sau de lopata de la cârmă. Se jucau numai, lăfăindu-se prin valuri, la soare. Pe la amiază, ca la un semnal, toată turma plecă și dispăru definitiv.

Dar nu numai balene vedeam sub plută. Dacă dădeam la o parte rogojina pe care dormeam, prin spațiile dintre bușteni zăream apa cristalină și albastră. Nu trecea mult și fie o aripă, fie o coadă se mișca încolo și încoace, apoi vedeam întregul pește. De ar fi fost crăpăturile cu câțiva centimetri mai largi, am fi putut sta comod în pat cu o undiță și pescui sub saltelele noastre.

Cei care se apropiau cel mai mult de plută erau doradele și peștii-piloți. Din clipa în care prima doradă ni se alătură în curentul din Callao, nu trecu o singură zi fără ca altele să roiască în jurul nostru, în tot cursul călătoriei. Ce le atrăgea spre plută nu știam; poate farmecul de a înota la umbră, cu o plută mișcătoare la cap, poate pentru că era rost de ceva mâncare în „grădina noastră de zarzavat”, formată din alge și scoici, care atârnav de toți buștenii și de lopata de cârmă ca niște ghirlande. „Grădina” începuse cu o cojiță subțire de mușchi verde, dar după aceea buchetele verzi de alge crescuseră cu o iuțea uimitoare; acum, când se legăna pe valuri, „Kon-Tiki” arăta ca un zeu marin bărbos. Printre alge era sălașul favorit al peștișorilor și al pasagerilor noștri clandestini, crabii.

La un moment dat, pe plută începură să apară furnici. Unii din bușteni avuseseră mici furnici negre, în lemnul lor. Când pornirăm pe mare și umezeala începu să intre în lemn, insectele ieșiră afară și intrară în sacii de dormit. Se vârau peste tot, ne înțepau și ne chinuiau în așa fel, încât credeam că o să ne gonească de pe plută. Dar când umiditatea se mări, băgarăm de seamă că nu erau în elementul lor și numai câteva exemplare izolate rezistară până ce ajunserăm de partea cealaltă.

În afara crabilor, cel mai bine se simțeau pe plută midiile, lungi de trei-patru centimetri. Creșteau cu sutele și se ațineau mai ales în partea adăpostită a plutei; pe măsură ce puneam adulții în oala cu ciorbă, larve noi prindeau rădăcini și creșteau. Aveau gust plăcut și delicat. În schimb salata de alge era comestibilă, dar nu prea bună. Nu văzurăm niciodată dorade hrănindu-se în grădina de zarzavat, deși întorceau tot timpul pânțelele în sus și înotau pe sub bușteni.

Dorada¹, care este un pește tropical frumos colorat, nu trebuie confundată cu viețuitoarea numită delfin, care e o mică balenă cu dinți. Dorada are de obicei o lungime de un metru — un metru și jumătate, are flancurile late, iar capul și ceafa enorme. Ridicărăm pe bord una, lungă de un metru și jumătate, cu capul de 33 cm. Avea o culoare superbă. În apă sclipea în albastru și verde ca o sticlă, iar aripioarele-i străluceau în galben și auriu. După ce o ridicărăm pe bord, asistarăm la un spectacol neobișnuit. În timp ce murea, peștele își schimba treptat culoarea, de la cenușiu-argintiu cu pete negre la alb-argintiu. Aceasta dura patru sau cinci minute, după care vechile culori reapăreau încet. Dar chiar în apă dorada își schimba culoarea ca un cameleon și deseori vedeam înotând un nou pește arămiu care, după o observație mai atentă, se dovedea a fi vechiul nostru tovarăș.

Fruntea înaltă îi dă doradei aspectul unui bulldog; cu fruntea ea despică apa când se repede ca o torpilă după o ceată de pești zburători. Dacă e bine dispusă, se întoarce pe o parte, gonește cu mare iuțeală, sare în aer și apoi cade jos ca o clătită; revine după aceea la suprafață cu un plescăit ușor și apa țâșnește în sus. Abia ajunsă la suprafață face o nouă săritură și apoi încă una. Când era prost dispusă, de pildă, când o ridicam pe plută, mușca. Torstein șchiopăta un timp, cu un bandaj în jurul degetului mare de la picior, fiindcă îl lăsase să rătăcească prin gura doradei, care profitase de ocazie și mestecase ceva mai tare ca de obicei. După întoarcerea noastră acasă auzirăm că doradele atacă și mănâncă oamenii care fac baie. Aceasta nu era prea măgulitor pentru noi, având în vedere că făcusem baie printre ele în fiecare zi, fără să ne arate vreun interes. Dar erau mari animale de pradă, căci găsirăm în pânțelele lor atât sepii, cât și pești zburători întregi.

Aceștia din urmă constituiau mâncarea favorită a doradelor. Dacă ceva sărea afară din apă, dorada se repezea orbește, în speranța că va prinde un pește zburător. De multe ori dimineața, când ieșeam pe brânci din cabină, pe jumătate adormiți, și băgăm peria de dinți în mare, ne trezeam de-a binelea și saream în sus când un pește de cincisprezece kile se repezea ca fulgerul de sub plută și dădea cu nasul — dezamăgit — de peria de dinți. Se întâmpla ca, pe când stăteam liniștiți și luam gustarea de dimineață pe marginea plutei, o doradă să sară cu o izbitură atât de puternică, încât apa să ne ude și spinările, și mâncarea.

Într-o zi pe când cinam, Torstein transformă în realitate cea mai gogonată dintre povestirile pescarilor. El lăsă jos furculița și băgă mâna în apă; înainte de a ne fi dezmeticit bine, apa clocoti și o doradă mare nimeri printre noi. Torstein apucase de capătul unei strune de undiță care plutea liniștit și de care atârna o doradă năucită cu totul; era aceeași doradă care rupsese undița lui Erik, pe când acesta pescuise cu câteva zile în urmă.

Nu era o zi în care șase-șapte dorade să nu ne urmărească, dând târcoale în jurul plutei sau pe sub ea. În zilele sărace erau numai două sau trei, dar a doua zi apăreau treizeci sau patruzeci. De regulă, era de ajuns să anunțăm bucătarul cu douăzeci de minute înainte că

¹ *Chrisophris* au rata ori *Aurata aurata*. — N. T.

doream pește proaspăt la cină. Atunci el agăța o strună de un băț de bambus și puneă o jumătate de poște zburător în cârlig. O doradă, urmată de alte două sau trei, se prezentau într-o secundă, despicând fața mării cu fruntea și urmărind cârligul. Ce plăcut era să prinzi acest pește! Proaspăt, carnea lui hrănitoare era delicioasă, avea gust de morun ori de somn. Putea fi păstrat două zile; mai mult nici nu doream, căci erau pești destui în mare.

Cu peștii-piloți făcurăm cunoștință în alt fel. Îi aduseră rechinii și, după moartea lor, ni-i lăsară să-i adoptăm. Nu eram de mult pe mare când primul rechin ne vizită; mai târziu ei deveniră un incident aproape zilnic. Uneori rechinul venea doar să inspecteze pluta și pleca apoi să caute pradă, după ce ne ocolise o dată, de două ori. Dar mai adesea rechinii luau poziție în siajul nostru, în spatele lopeții de cârmă și rămâneau acolo fără să se mai cufunde, alunecând pe la tribord și dând din când în când leneș din coadă, spre a ține pas cu pluta noastră cea domoală. Corpul albastru-cenușiu al rechinului părea totdeauna mai brun în lumina soarelui, când se afla imediat sub nivelul apei, și se mișca în sus și în jos o dată cu valurile, ținând aripa dorsală totdeauna în aer, amenințătoare. Dacă venea un val mare, rechinul ajungea deasupra nivelului nostru. Îl priveam atunci ca într-un acvariu, cum înota spre noi demn, cu o escortă plicticoasă de mici pești-piloți înaintea fălcilor sale. O clipă mi se părea că atât rechinul, cât și târcații săi însoțitori aveau să înoate drept pe bord, dar pluta se urca ușurel pe alt val și cobora de partea cealaltă.

La început aveam mare respect pentru rechini, din cauza reputației și aspectului lor înfricoșător.

Era o forță nestăpânită în corpul lor zvelt, mănunchi de mușchi de oțel; o nemiloasă lăcomie se citea în capul lat și turtit, cu ochi de pisică mici și verzi, precum și în grozavele lor fălci, care puteau înghiți mingi întregi de fotbal. Când omul de la cârmă striga „rechini la tribord” sau „rechini la babord”, aveam obiceiul să ieșim cu un harpon sau cu o prăjină în mână și ne postam la marginea plutei. Rechinul aluneca de obicei în jurul nostru, cu aripa dorsală foarte aproape de bușteni; respectul nostru față de el se mărea când vedeam că prăjina se îndoia ca o macaroană când loveam cu ea armura de șmirghel de pe spinarea rechinului: până și lăncile harpoanelor se rupeau în focul luptei. Tot ce câștigam când ne înverșunam împotriva pielii rechinului sau a mușchilor săi era o luptă zadarnică; apa clocotea în jurul nostru până ce rechinul înceta lupta și se depărta, lăsând puțină grăsime să plutească și să se întindă pe suprafața mării.

Ca să ne salvăm ultimul harpon, legărăm la un loc un mănunchi din cele mai mari cârlige de undiță și le ascunserăm în resturile unei dorade. Aruncărăm momeala peste bord, legând cu grijă undițele de oțel de funia de salvare. Încet și sigur rechinul veni, scoase botul deasupra apei, căscă fălcile semilunare și lăsă dorada să alunece înăuntrul lor. Mușcătura se înfăptui. Urmă o bătălie în cursul căreia rechinul acoperi apa de spume. Trăgând bine de funie aduserăm creatura, cu toată rezistența ei, până la extremitatea buștenilor, unde rămase pândind evenimentele și căscând, ca și cum ar fi vrut să ne înfricoșeze cu șirurile sale de dinți de ferăstrău.

Ne folosirăm de un val și urcarăm rechinul pe buștenii alunecoși din pricina algelor, îi trecurăm o funie în jurul cozii și ne traserăm mai la o parte așteptând să termine dansul morții.

În mușchii primului rechin găsirăm vârful harponului nostru. De altfel bănuisem noi de la început că acesta era motivul spiritului său combativ atât de redus. Dar mai târziu prinserăm rechini după rechini, cu aceeași metodă și totdeauna cu aceeași ușurință. Chiar dacă rechinul trăgea și se zbătea cu o forță înfricoșătoare, pierdea până la urmă inițiativa, se potolea și nu făcea uz de toată puterea lui uriașă, dacă țineam undița strâns și nu-i îngăduiam să câștige nici un centimetru în timpul luptei. Rechinii pe care-i ridicărăm pe bord erau de obicei lungi de doi-trei metri, fiind colorați atât în albastru, cât și în brun. Aceștia din urmă aveau o piele prin care nu puteam băga cuțitul dacă nu apăsăm cu toată puterea, ba chiar nici atunci. Pielea pântecelui era tot atât de vârtoasă ca și a spatelui. Punctele sale vulnerabile erau numai

cele cinci găuri ale branhiilor, din laturile capului. Când prindeam câte un rechin, pești-ventuză, negri și alunecoși erau de obicei lipiți de el cu ajutorul ventuzei ovale pe care o aveau la cap. Aderența acesteia era atât de puternică, încât oricât de tare trăgeam noi de coada peștelui-ventuză, nu-l puteam smulge de pe trupul rechinului. Ei însă se puteau desprinde singuri, într-o clipă. Când se plictiseau de stat pe rechin văzând că acesta nu mai dădea semne de întors în mare, îi dădeau drumul și dispăreau printre crăpăturile plutei, în căutarea unui alt rechin. Dacă peștele-ventuză nu întâlnește niciun rechin, se mulțumește și cu alt pește, de care se prinde tot atât de vârtos — pentru un timp. Lungimea peștelui-ventuză era îndeobște între trei și treizeci de centimetri. Încercăm șiretenia pe care vechii indigeni o foloseau când prindeau un pește-ventuză. Legau o strună de coada lui și-i dădeau drumul. El căuta să se lipească de primul pește pe care-l întâlnea și se ținea atât de strâns, încât un pescar norocos putea să tragă odată cu peștele-ventuză și pe celălalt. Noi însă nu avurăm noroc. De câte ori legam o strună de coada unui pește-ventuză, acesta se fixa cu nevinovăție pe unul din buștenii plutei, crezând că a găsit un rechin strașnic de talie mare. Și rămânea acolo. Oricât de tare trăgeam de undiță, era zadarnic. Treptat, numeroși pești-ventuză se atârnară cu încăpățănare printre scoici pe flancurile plutei și călătoriră cu noi prin Pacific.

Acest pește lipicios era însă nerod și urât. El n-a fost niciodată favoritul nostru, așa cum era vioiul lui semen peștele-pilot. Acesta era mic, avea forma unui trabuc și era tărcat ca o zebură. Peștii-piloți înoată repede în bancuri înaintea botului rechinului. Numele și-l datorează faptului că s-a crezut că el îl pilotează pe rechin, care e pe jumătate orb. În realitate el doar umblă în tovărășia rechinului; când vede însă mâncarea înaintea ochilor acționează independent. Peștele-pilot însoțea pe domnul și stăpânul său până în ultima clipă. Cum el nu se putea lipi de pielea uriașului cum făcea peștele-ventuză, se simțea cu totul pierdut când stăpânul său dispărea deodată, pentru totdeauna. Cercetător și desperat se învârtea încoace și încolo, în jurul locului unde rechinul se făcuse dintr-o dată nevăzut. Timpul trecând și rechinul nemaivenind, trebuia atunci să se îngrijească de un nou domn și stăpân. Și nimeni nu-i era mai la îndemână decât însuși „Kon-Tiki”.

Dacă ne aplecam peste marginea plutei și vâram capul în apa limpede, pluta părea burta unui monstru marin; vâsla de cârmuit semăna cu o coadă, iar chilele, cu niște aripioare rudimentare, între care toți peștii-piloți adoptați înotau cot la cot neluând în seamă capul omenesc ce făcea apa să bolborosească. Doar câte unul își ridica botișorul, săgeta lateral, după care se înapoia liniștit printre ceilalți ageri înotători. Peștii noștri piloți patrulau în două detașamente: cei mai mulți mergeau între chile, restul — așezați frumos în formă de evantai — drept în fața provei. Când și când se repezeau de lângă plută să înșfăce câte ceva de mâncare. După-mesele, când spălam vesela în apă, se părea că am golit pe flancuri o întreagă lădiță de trabuce tărcate o dată cu firimiturile. Examinau orice rest de mâncare și, dacă vedeau că nu era vegetal, îl înșfăcau. Acești peștișori ciudați se înghesuiau sub aripa noastră protectoare cu o încredere atât de copilărească, încât aveam pentru ei, ca și rechinul, un părintesc sentiment de ocrotire. Deveniseră favoriții marini ai lui „Kon-Tiki” și era „tabu” să pui mâna pe ei. În escorta noastră de pești-piloți, unii erau desigur pui, căci aveau doar 2-3 cm lungime; cei mai mulți erau aproape de 15 cm. Când rechinul-balenă fugi cu iuțeala fulgerului, după ce harponul lui Erik îi intrase în țeastă, unii din peștii săi piloți rămaseră în preajma învingătorului; erau lungi de 60 cm. După o serie de victorii, „Kon-Tiki” dobândi o suită de 40-50 de pești-piloți. Multora dintre ei le plăcea atât de mult mersul liniștit al plutei precum și resturile de mâncare pe care le aruncam zilnic, încât se ținură după noi pe o distanță de mii de mile.

Câteodată însă, unii se dovedeau necredincioși. Așa, într-o zi, pe când eram la cârmă, observai că marea clocotea la sud și văzui o mulțime de dorade aruncându-se prin mare ca niște torpile argintii. Nu veneau ca de obicei bălăcindu-se liniștit spre flancuri, ci se repezeau cu o viteză nebună, mai mult prin aer decât prin apă. Hula albastră era biciuită de spumă albă.

Ca într-un vârtej, fugarii alergau stropind, iar în urma lor venea o spinare neagră, care se arunca în zigzag, asemenea unui vas de curse. Desperate, gonind când prin apă când pe deasupra, doradele veniră direct la plută; aci se cufundară aproape toate, dar vreo sută se grămădiră într-o ceată strânsă și apucară spre est. Toată marea, la pupă, era o masă de culori sclipitoare. Spinarea lucioasă din urma lor se ridică pe jumătate din apă, se scufundă grațios înspre plută și fugi către est ca o torpilă, după ceata doradelor. Era o namilă de rechin albastru ce părea să aibă aproape șase metri în lungime. Când dispăru, un număr din peștii noștri piloți plecaseră și ei. Găsiseră un erou al mării mai interesant cu care să se întovărășească.

Ființa marină de care specialiștii ne rugaseră să ne păzim cu strășnicie era caracatița. Pretindeau că putea ajunge singură pe bordul plutei. La Societatea națională de geografie din Washington ni s-au arătat rapoarte și fotografii înfricoșătoare, luate la lumina magneziului și în regiunea curentului Humboldt, pe unde caracatițe monstruoase își aveau reședința favorită și unde obișnuiau să iasă noaptea la suprafața apei.

Erau așa de lacome, încât dacă una se prindea într-o momeală de carne și rămânea prinsă de cârligul undiței, o alta venea și începea să-și mănânce ruda capturată. Tentaculele lor dădeau gata un rechin mare și lăsau urme adânci chiar pe balene. Aveau și un cioc drăcesc ca de vultur, ascuns între tentacule. Înainte de plecare ni s-a reamintit că aveau obiceiul să înoate în întuneric, spionând cu ochii lor fosforescenți și că brațele lor erau destul de lungi ca să poată cotrobăi prin toate colțurile plutei; și asta când nu găseau de cuviință să se urce chiar pe bord. Nu ne încânta de fel gândul de a simți brațe reci apucându-ne de gât noaptea și trăgându-ne din sacii de dormit. Ca să întâmpinăm aceste îmbrățișări tentaculare, fiecare dintre noi era înarmat cu un cuțit-macetă ca o sabie. Când am plecat la drum, nimic nu ni se părea mai neplăcut decât întâlnirea cu aceste viețuitoare, cu atât mai mult cu cât și experții marinei din Peru ne vorbiseră de ele pe larg și ne arătaseră pe hartă regiunea cea mai primejdioasă care se afla chiar în curentul Humboldt.

Multă vreme nu văzurăm nici urme de caracatițe, nici pe bord nici în mare. Dar într-o dimineață dădură semn, iar noi știurăm că trebuiau să fie prin apropiere. La răsăritul soarelui găsirăm pe bord progenitura unei sepii, un pui de mărimea unei pisici. Venise în cursul nopții pe punte fără ajutorul nimănui; acum zăcea mort, cu brațele încolăcite între bambușii de la ușa cabinei. În jurul lui, pe podeaua de bambus, era o baltă de lichid gros și negru ca cerneala. Scriaserăm o pagină sau două în jurnalul de bord cu cerneală de sepie; semăna cu tușul. Apoi zvârlirăm puiul doradelor. Dar în acest mic incident văzurăm precursorul unor vizite nocturne mai simandicoase. Dacă puiul se putea cățăra pe bord, un adult înfometat o putea face cu atât mai vârtos. Strămoșii noștri trebuie să fi avut același simțământ când se gândeau în corăbiile lor de vikingi la Bătrânul din Mare.

Întâmplarea ce urmă ne dezorientă însă cu totul. Într-o dimineață găsirăm o sepie și mai mică așezată pe tavanul din frunze de palmier. Am fost tare impresionați. Nu se putuse cățăra acolo, căci singurele urme de cerneală se aflau la mijlocul tavanului, unde formau un cerc. Nici nu fusese aruncată de vreo pasăre de mare, deoarece era întreagă, neatinsă de cioc. Ajunserăm la concluzia că fusese aruncată pe acoperiș de un val care venise pe bord. Dar niciunul din cei care fuseseră de cart în noaptea aceea nu-și aminteau de un asemenea val. Oricum, pe măsură ce timpul trecea, găseam regulat din ce în ce mai multe sepii pe bord. Cea mai mică din ele era cât jumătate din degetul mijlociu. Curând ne deprinserăm să găsim dimineața, pe punte, una sau două sepii mici printre peștii zburători, chiar după nopțile cele mai liniștite. Vlăstarele acestea erau din speța cea mai îndrăcită, cu opt brațe lungi acoperite de ventuze și două și mai lungi, cu gheare și ghimpi la vârf. Sepii mai mari nu se arătau însă pe bord. Vedeam ochi fosforescenți care pluteau lucind la suprafață, în nopți întunecoase și o dată văzurăm marea clocotind și bolborosind când ceva ca o roată mare sări în sus și se roti în aer, în vreme ce doradele încercau să scape, aruncându-se și ele desperate în sus. De ce veneau doar pui pe bord iar adulți deloc, era o enigmă la care nu găsirăm niciun răspuns decât

după două luni — două luni bogate în învățăminte — după ce ieșirăm din zona rău famată a caracatițelor.

Pe bord urmau să vină sepii tinere. Într-o zi însorită văzurăm cu toții un ghem sclipitor care sărise afară din apă și zbură prin aer înconjurat de stropi mari ca de ploaie. Sub el, marea clocotea de dorade care-l urmăreau. La început crezurăm că era un grup de pești zburători; găsisem destui pe bord și de felurite specii. Dar când se mai apropiară, câțiva fiind la o înălțime de vreo 2 metri deasupra plutei, unul se aruncă drept în pieptul lui Bengt și apoi căzu lat pe punte. Mare ne-a fost uimirea când văzurăm că era o sepie mică. O puserăm într-o găleată de pânză cu apă unde începu să se repeadă, sărind la suprafață; dar în găleata mică nu-și putea lua destul avânt spre a putea ieși din apă mai mult decât pe jumătate. E cunoscut faptul că sepia înotă după principiul avionului rachetă și anume aruncând cu putere apa dintr-un tub așezat lateral pe trupul său; capătă astfel un impuls care o împinge îndărăt în salturi mari și iuți. În acest timp tentaculele îi atârnă deasupra capului, dar asta n-o împiedică să fie zveltă ca un pește. Pe fiecare latură are câte o cută groasă de piele, care-i servește la înotat și cârmit prin apă. Când sunt tinere și fără putere, ele sunt mâncarea favorită a multor pești mari. Ca să scape de prigonitori, ele zboară aidoma peștilor zburători. Au făcut, așadar, din principiul avionului rachetă o realitate cu mult înainte ca geniul omenesc să-l fi descoperit. Sepia pompează apa până ce dobândește o viteză impresionantă, apoi cârmește în sus, iese din apă și desfăcându-și bucățile de piele în chip de aripă, zboară. La fel ca peștii zburători, ea planează deasupra valurilor. Distanța de zbor depinde de forța impulsului care a ridicat-o deasupra apei.

Începurăm acum să fim mai atenți și într-adevăr de multe ori le-am văzut zburând pe o distanță de 50-60 m, câte una, două sau trei. „Zborul” acestor caracatițe a fost o noutate pentru toți zoologii cărora le-am comunicat descoperirea noastră.

Ca musafiri ai băștinașilor din Pacific, am mâncat deseori sepii. Au gustul unui amestec de homar cu cauciuc. Pe bordul lui „Kon-Tiki”, erau în coada listei de bucate. De obicei le schimbam pe altceva. Aruncam un cârlig de care agățam o sepie și-l trăgeam înapoi cu un pește mare. Sepiile tinere sunt, de pildă, foarte gustate de toni și de bonite, ori aceștia erau în fruntea meniurilor noastre.

Plutind însă pe mare, nu întâlneam numai cunoștințe. Jurnalul de bord conține multe însemnări ca acestea:

11/5. Astăzi, pe când cinam la marginea plutei, un animal marin uriaș a ieșit de două ori din apă și s-a plimbat pe lângă noi. A făcut apoi o săritură înfricoșătoare și a dispărut.

6/6. Herman a văzut un pește foarte închis la culoare cu burta lată, albă și o coadă subțire și cu țepi, care a țâșnit de mai multe ori din apă la tribord.

16/6. Pește ciudat văzut la prova-babord. Lung de doi metri, maximum de grosime 30 cm; bot subțire și lung de culoare închisă, creastă dorsală mare lângă cap și alta mai mică în mijlocul spatelui, aripioară codală puternică în formă de seceră. A stat aproape de suprafața apei și a înotat intermitent unduindu-și corpul ca un țipar. Când Herman și cu mine, cu un harpon în mână, pornirăm după el în barca de cauciuc, se scufundă. Apăru din nou mai târziu, dar se scufundă iar și dispăru.

Ziua următoare: Erik era pe catarg la amiază când văzu pești asemănători lungi, subțiri și negricioși. Acum veneau în mare viteză dinspre babord și dispărură ca o umbră neagră în valuri.

18/6. Knut a observat o ființă asemănătoare cu un șarpe, lungă de aproape un metru, subțire și ținându-se drept în sus, chiar sub nivelul apei; se cufundă unduind spre adânc ca un șarpe.

În mai multe rânduri, alunecărăm peste câte o masă mare și întunecoasă ce stătea nemișcată sub apă, ca o stâncă, și avea mărimea podelei unei odăi. Era probabil uriașa torpilă,

cea cu faimă cumplită, dar nu se mișcă niciodată și nici noi nu ne apropiarăm destul ca să-i vedem bine forma.

Cu asemenea societate acvatică, timpul nu trecea niciodată prea încet. Era mai prost când trebuia să intrăm noi înșine în apă ca să inspectăm funiile de sub bușteni. Într-o zi, una din chile scăpă din legături și alunecă sub plută unde se prinse în funiile de acolo, fără ca noi să fim în stare să punem mâna pe ea. Herman și Knut erau cei mai buni scafandri. De două ori Herman se scufundă sub plută printre dorade și pești-piloți, trăgând și împingând chila. Abia ieșise pentru a doua oară și stătea pe marginea plutei ca să-și mai tragă sufletul, când văzu lângă el un rechin de doi metri și jumătate înotând drept în sus din adânc, spre vârfurile degetelor lui. Poate că făcurăm o nedreptate rechinului, bănuindu-l de intenții rele și-i aruncărăm un harpon în cap. Simțindu-se provocat, el începu lupta și după ce ne stropi din belșug dispăru lăsând pe apă o pată de ulei. Dar chila a rămas în același loc sub plută.

Lui Erik îi veni atunci ideea să facem un coș de scafandru. Nu aveam materialul trebuitor, dar ne puteam ajuta cu bambuși, cu funii și cu un coș vechi, din împletitură de lemn în care păstrasem nuci-de-cocos. Acest coș a fost mărit și lungit cu bambuși și funii împletite, astfel că acum, când ne lăsam cu el de-a lungul plutei, ne ascundeam picioarele noastre îmbietoare înăuntrul lui. Chiar dacă împletitura de funii avea numai un efect psihologic, atât asupra noastră cât și asupra peștilor, puteam totuși să ne aruncăm în coș într-o clipită, dacă cineva se repezea la noi cu intenții dușmănoase. Eram apoi trași afară din apă de ceilalți.

Coșul scafandrului nu era numai folositor, el deveni cu încetul un loc minunat de distracție pentru noi cei de pe bord. Ne oferea cel mai bun prilej să studiem acvariumul plutitor de sub noi.

Când marea era liniștită, ne vâram în coș unul câte unul și ne coboram sub apă unde rămâneam atât cât ne îngăduia suflul. Acolo lumina se transforma într-un șuvoi luminos fără umbre. De îndată ce intram cu ochii sub nivelul apei, lumina nu mai părea că are o direcție anumită, așa cum se întâmplă sus, deasupra apei. Refracția venea atât de jos, cât și de sus; soarele nu mai strălucea, dar lumina peste tot. Dacă ne uitam în sus, către pânțele plutei, acesta ne apărea luminat din plin. Cei nouă bușteni mari și toată împletitura de funii erau scăldate într-o lumină feerică; zăream o ghirlandă de alge verzi fluturând primăvăratice de-a lungul bordurilor și lopeții de cârmă. Peștii-piloți înotau în formații și păreau turme de zebre în piei de pește. Doradele mari se roteau împrejur cu mișcări vioaie, atente și zvâcnite, gata să înhațe prada. Ici și colo, lumina cădea pe lemnul roșu, plin de sevă al unei chile, care atârna printr-o despicătură, iar pe lemn stăteau liniștite colonii de scoici albe agitându-și ritmic antenele galbene, crestate, după oxigen și după hrană. Dacă te apropiai prea mult de ele, își închideau în grabă valvele roșii, tivite cu galben și le țineau așa până ce socoteau ele că a trecut primejdia. Aici în apă, lumina era minunat de limpede și de mângâietoare, mai ales pentru noi, care ne obișnuisem cu soarele tropical de pe punte. Chiar atunci când ne uitam în jos, spre adâncul fără fund al mării, unde veșnic domnește o noapte întunecoasă, ni se părea că vedeam o lumină albastră, din cauza razelor soarelui ce veneau înapoi din adâncuri. Spre mirarea noastră, departe, jos, în adâncurile albastre zăream încă pești, deși eram abia sub nivelul apei. Poate erau bonite sau alte specii, dar înotau la atâta de mare adâncime, încât nu le puteam recunoaște. Câteodată vedeam cârduri nesfârșite și ne întrebam dacă tot curentul oceanic era atât de plin de pești sau dacă aceștia nu se adunaseră înadins acum sub „Kon-Tiki” pentru ca să ne ție de urât câteva zile.

Mai ales ne plăcea să ne scufundăm în apă când ne vizitau tonii cu aripi aurii. Uneori veneau la plută în grupuri mari, dar de cele mai multe ori soseau doi-trei și înotau în jurul nostru, în cercuri liniștite timp de mai multe zile, până îi momeam cu undița. De pe plută păreau niște pești obișnuiți, negri, mari și greoi, fără nici o podoabă deosebită. Dacă ne strecuram însă jos, în elementul lor, acolo și culoarea și forma li se schimbau deodată. Și

schimbarea era atât de uimitoare, încât de mai multe ori am simțit nevoia să ieșim din apă și să ne uităm dacă erau sau nu aceiași pești.

Dar ei nu ne dădeau nicio atenție; își continuau nestingheriți maiestosoasele lor rotiri. Aveau forme de o eleganță minunată, al căror echivalent nu l-am întâlnit niciodată la vreun alt pește, iar culoarea lor metalică avea o iradiație de violet palid. Ca niște puternice torpile clădite din argint și oțel lucios, cu proporții perfecte și forme zvelte, le era destul să miște abia simțit o aripioară-două, pentru ca cele 80-90 kg ale lor să alunece prin apă cu grația cea mai desăvârșită.

Cu cât veneam în contact mai nemijlocit cu marea și cu locuitorii săi, cu atât ea ne părea mai puțin stranie, iar noi ne simțeam mai în siguranță. Învățarăm să respectăm vechile popoare primitive, care trăiseră într-o intimitate deplină cu Pacificul, ajungând astfel să-l cunoască dintr-un punct de vedere cu totul deosebit de al nostru. Poate că noi am calculat conținutul său de sare și am dat nume latinești doradelor și tonilor. Ei nu făcuseră aceasta. Totuși tare mă tem că imaginea pe care o aveau primitivii despre mare era mai reală decât a noastră.

Aici, în largul mării, nu mai erau puncte de reper. Valurile și peștii, soarele și stelele veneau și plecau. Nu părea să existe niciun fel de pământ în lungul celor patru mii trei sute de mile marine care despărteau insulele Pacificului de sud de Peru. De aceea ne cuprinsese mirarea când, apropiindu-ne de 100° vest, descoperirăm că pe harta Pacificului, drept înaintea noastră, pe drumul ce-l urmam, era însemnată o stâncă.

Era un mic cerc. Cum harta ieșise tocmai de sub tipar în anul acela, căutarăm lămuriri în „Directive de navigație, pentru America de Sud”. Citirăm: „S-au semnalat stânci în 1906 și din nou în 1926 la circa șase sute de mile sud-vest de insulele Galapagos, pe latitudinea 6°42' sud, cu longitudinea 99°43' vest. În 1927 un vapor a trecut la o milă spre vest de această poziție, dar nu observă nici o stâncă; în 1934 un altul trecu la o milă spre sud, însă nu văzu nici el urme de stânci. Vasul cu motor „Cowrie”, în 1935, găsindu-se în același loc nu atinse fundul nici la 300 m.”

Conform hărții, locul era cu desăvârșire neprielnic navigației. Deoarece însă pluta noastră nu putea fi atât de primejduită de un asemenea banc, în aceeași măsură ca un vas cu mare pescaj hotărâram să cârmim spre locul însemnat pe hartă și să vedem ce aveam să găsim. Stâncă era marcată ceva mai la nord de punctul spre care părea să ne îndreptăm, așa că apropiarăm vâsla cârmei de tribord și ajustarăm vela pătrată, astfel ca prova să se întoarcă spre nord, iar noi să primim marea și vântul din dreapta. Acum Pacificul stropea ceva mai mult ca de obicei în sacii noștri de dormit, mai ales că vremea începu să se strice binișor. Dar observarăm, spre mulțumirea noastră, că puteam să-l menținem pe „Kon-Tiki” cu precizie și regularitate într-un unghi surprinzător de mare față de vânt, atât timp cât acesta ne bătea în flanc. Altfel vela se învârtea și era un adevărat circ până izbuteam să aducem pluta din nou sub control. Două zile și două nopți păstrarăm direcția nord-nord-vest. Marea se umflase și devenise greu de înfruntat câtă vreme vântul alizeu începu să joace între sud și sud-est. Deși eram purtați în sus și în jos, trecurăm peste toate valurile care se repezeau către noi. Priveam mereu din vârful catargului; îndată ce ajungeam deasupra creștelor, orizontul se lărga considerabil. Valurile se ridicau la doi metri deasupra acoperișului cabinei de bambus și dacă două valuri se repezeau împreună, se urcau și mai sus, iar când se luptau unul cu altul, formau un turn șuierător de apă, care se spărgea în direcțiile cele mai neașteptate. Când ne culcarăm în noaptea aceea, baricadarăm intrarea cabinei cu ajutorul cutiilor de provizii; dar nu scăparăm de umezeală. Abia ațipisem. Deodată, peretele pârai și mii de stropi țâșniră prin împletitura de bambus, apoi un torent de spume se prăvăli peste provizii și peste noi.

„Telefonează instalatorului”, se auzi o voce adormită, pe când noi ne arcuiam ca să facem loc apei să se scurgă prin podea. Instalatorul nu veni și multă apă ne scălda paturile în noaptea aceea. O doradă mare veni chiar pe bord, fără să vrea, în timpul strajei lui Herman.

În ziua următoare, valurile se mai potoliră iar vântul alizeu se hotărî să bată, pentru un timp, numai de la est. Ne schimbam unul după altul pe catarg; așteptam să ajungem, spre seară, la punctul spre care pornisem. În ziua aceea observăram mai multă viață ca de obicei pe mare. Poate fiindcă eram mai atenți.

În timpul după-amiezii văzurăm un pește-spadă¹ mare, apropiindu-se de plută pe suprafața apei. Cele două creste ascuțite care ieșeau din apă erau la doi metri una de alta și spada părea tot atât de lungă ca și corpul. Peștele spadă făcu un ocol pe lângă omul de la cârmă și dispăru după crestele valurilor. Pe când luam un dejun cam umed și sărat, o broască țestoasă de mare cu carapace, cap și înotătoare, se înălță pe un val zgomotos până sub nasurile noastre. Când valul acesta făcu loc altora două, broasca țestoasă dispăru tot atât de repede cum apăruse. Și de data aceasta văzurăm lucind cenușiu albul albicios al pântecelor doradelor ce se rostogoleau prin apă dedesubtul reptilei blindate. Regiunea era neobișnuit de bogată în mici pești zburători, lungi de trei centimetri, care zburau în grupuri mici și poposeau deseori pe bord. Observăram, de asemenea, pescăruși și furăm vizitați regulat de fregate, care zburau pe deasupra plutei; cu coada lor bifurcată, păreau niște rândunele uriașe. Fregatele vestesc de obicei că pământul este aproape, așa că optimismul nostru creștea.

„Poate că tot este pe aici o stâncă sau un banc de nisip”, gândeau unii din noi. Și cel mai optimist spuse:

— Dacă dăm de o mică insulă, acoperită cu iarbă verde? Nu se știe niciodată, căci nu prea a fost lume pe aici până acum! Ce-ar fi să descoperim o nouă țară, insula Kon-Tiki!

Începând de la amiază, Erik era din ce în ce mai grijuliu și se urca mereu pe lada de bucătărie, uitându-se prin sextant. La ora 6,20 p.m. el ne comunică poziția: latitudinea 6°42' sud, iar longitudinea 99°42' vest. Eram la o milă spre est de stânca de pe hartă.

Coborârăm și strânsăram vela. Vântul bătea direct de la est și avea să ne ducă drept la destinație. Când soarele se cufundă în mare, luna plină apără în toată strălucirea ei și lumină suprafața mării, care unduia în negru și argint, din orizont în orizont. Vizibilitatea de pe catarg era bună. Vedeam peste tot valuri, dar nicăieri un loc care să indice vreo stâncă ori vreun banc. Nimeni nu voia să se culce; toți stăteau atenți și doi-trei oameni se găseau în același timp pe catarg. Când ajunserăm la locul însemnat pe hartă, sondarăm tot timpul. Toate sondele ce le aveam la bord fură legate la capătul a 54 de sfori de mătase, care întruneau mai mult de 900 m lungime. Chiar dacă sforile atârnav oblic, sonda ajungea totuși la o adâncime de 700 m. Dar nu dădurăm de fund, nici la est, nici în mijloc și nici la vest de locul indicat. Aruncăram o ultimă privire peste suprafața mării și când ne convinserăm că puteam să declarăm zona examinată liberă de orice obstacol, ridicăram vela și îndreptăram cârma în felul obișnuit, așa că vântul și marea fură din nou la babord. Acum pluta înainta pe drumul ei normal. Valurile veneau și treceau ca mai înainte printre buștenii goi de la pupă. Acum puteam să dormim și să mâncăm pe uscat, deși marea umflată din jurul nostru ne ataca de mai multe zile cu ardoare și furie, câtă vreme vântul alizeu oscila de la est la sud-est.

În timpul acestei mici excursii nautice în căutarea presupusei stânci, învățăram multe despre folosul scândurilor centrale care ne slujeau de chile și când, mai târziu, în cursul călătoriei, Herman și Knut se afundară sub plută și salvară a cincea scândură centrală, învățăram și mai mult despre aceste curioase blăni; aflăram astfel lucruri pe care nimeni nu le mai știa de când indienii înșiși renunțaseră la acest sport acum uitat. Că scândurile jucau rolul unei chile și că ajutau pluta să se miște în unghi cu vântul era fapt cunoscut de toți navigatorii cu pânze. Dar când vechii spanioli arătasera că indienii „cârmeau” de-a binelea plutele „cu un fel de scânduri centrale, pe care le virau printre crăpăturile dintre bușteni” aceasta ni se părea de neînțeles, atât nouă cât și tuturor celor ce se ocupaseră de această problemă. Scândura

¹ *Xifias gladius*. — N. T.

centrală era bine fixată într-o crăpătură strâmtă și nu putea fi deci întoarsă într-o parte și folosită drept cârmă.

Descoperirăm secretul în felul următor: vântul bătea regulat și marea se potolise; pluteam de două zile fără a ne fi atins de lopata de cârmă, care ședea legată. Băgarăm scândura salvată într-o crăpătură de la pupă și într-o clipă „Kon-Tiki” își modifică direcția cu mai multe grade, de la vest la nord-vest. Dacă trăgeam din nou în sus această scândură, pluta revenea la vechea direcție; dacă o ridicam pe jumătate, pluta revenea și ea pe jumătate la vechea direcție. Cu simple ridicări și coborâri ale scândurii centrale puteam provoca schimbarea direcției sau păstrarea ei, fără să atingem cârma. Acesta era sistemul ingenios al incașilor. Ei construiseră un sistem de pârghii în care presiunea vântului pe vele făcea din catarg punctul fix, cele două capete ale plutei constituind brațele pârghiei. Dacă suprafața scândurii centrale era întoarsă mai ales înspre spate, prova se legăna liber în direcția vântului, iar dacă era invers, pupa se legăna și ea în direcția vântului. Chilele cele mai apropiate de catarg aveau bineînțeles efectul cel mai mic, datorită legăturii dintre braț și forță. Dacă vântul sufla drept din spate, chilele încetau să mai lucreze și atunci era imposibil de cârmit pluta fără a întrebuița cârma. Cum ușa cabinei și locul unde mâncam erau la tribord, noi primeam totdeauna valurile de la babord.

Desigur ne-am fi putut urma călătoria, punând pe cârmaci să ridice sau să coboare câte o chilă, în loc să se căznească trăgând de funiile lopeții de la cârmă; ne obișnuisem însă atât de mult cu lopata, încât fixarăm doar o direcție generală prin chile și continuarm a cârmi după vechiul nostru sistem.

Următoarea etapă a călătoriei era tot atât de puțin aparentă ochilor ca și bancul pe care-l căutasem și care exista doar pe hartă.

Era a patruzeci și cincea zi pe mare; înaintasem de la al 78-lea° de longitudine până la al 108-lea și eram exact la jumătatea drumului dintre America de Sud și prima insulă din fața noastră. Erau mai mult de două mii de mile marine între noi și America de Sud — spre est; iar Polinezia se găsea la aceeași distanță spre vest. Pământul cel mai apropiat de locul în care ne aflam erau insulele Galăpagos — spre est-nord-est, și In-sula Paștelui drept la sud; ambele la mai bine de cinci sute de mile marine peste oceanul nesfârșit.

Nu văzusem nici un vas și nici nu aveam să vedem vreunul, căci eram în afara traficului obișnuit al navigației din Pacific.

Noi nu ne dădeam seama însă ce însemnau aceste distanțe enorme, căci orizontul aluneca o dată cu noi, pe nesimțite. Lumea noastră plutitoare rămânea mereu aceeași: un cerc ce se întindea spre bolta cerului având pluta drept centru. Aceleași stele se roteau deasupra noastră, noapte de noapte.

6. STRĂBĂTÂND PACIFICUL II

O navă stranie. La plimbare cu bărcuța. Înaintare nestingherită. Lipsă de semne marine. Cu o colibă de bambus pe mare. Pe longitudinea Insulei Paștelui. Misterul Insulei Paștelui. Uriașii de piatră. Peruci de piatră roșie. „Urechile lungi”. Tiki construiește un pod. Nume sugestive de locuri. Prindem rechini cu mâinile. Papagalul. Apelul lui LI 2 B. Navigând după stele. Trei valuri. O furtună. Baie de sânge în mare, baie de sânge pe bord. Un om în mare. O altă furtună. „Kon-Tiki” începe să se strice. Mesageri din Polinezia.

Când marea nu era prea agitată, plecam deseori cu bărcuța de cauciuc și fotografiam. Nu voi uita niciodată întâia plecare. Marea era calmă. Doi oameni lansară pe apă jucăria care semăna cu un balon și porniră să dea o raită.

Abia se depărtară de plută, că lăsară lopețile și începură să râdă cu hohote. Hula împingându-i, dispăreau și reapăreau printre valuri; și de câte ori ne zăreau, râdeau așa de tare că vocile lor vuiau peste Pacificul pustiu. Ne uitam nesiguri în jur, dar nu găseam nimic de râs afară de fețele noastre bărboase și sălbatice. Cum însă cei doi din bărcuță trebuiau să se fi obișnuit de mult cu ele, începurăm să bănuim că înnebuniseră subit. Poate că au căpătat insolație, gândeam. Cei doi abia putură să se urce înapoi pe bordul lui „Kon-Tiki”, din cauza hohotelor. Printre sughituri și cu lacrimi în ochi ne rugară să mergem și noi să vedem. Alți doi sărirăm în bărcuța de cauciuc care dănuia pe valuri și cum ne depărtăram, pe loc ne așezăram și izbucnirăm în râs. A trebuit să ne cățărăm cât mai repede înapoi pe plută, ca să-i potolim pe ultimii doi, care nu plecaseră încă și care nutreau gândul că ne-am țicnit cu toții. Motivul veseliei eram chiar noi și mândrul nostru vas; când ne-am văzut pentru prima oară de la distanță, ni s-a părut că arătam de parcă am fi fost căzuți din lună. Până atunci nu ne văzusem încă de departe pe noi înșine, cum arătam în mijlocul oceanului. Buștenii dispăreau sub cele mai mici valuri și nu se mai vedea decât cabina joasă, cu intrarea deschisă și cu acoperișul de frunze care se înălța printre valuri. Așa cum era, pierdută și plutind în largul mării, pluta arăta ca o veche claie de fin norvegiană, ca o claie remorcată, plină de bandiți bărboși și arși de soare. Dacă cineva ar fi venit după noi vâslind, într-o albie de rufe, ne-ar fi cuprins aceeași nestăpânită poftă de râs.

Chiar și un val obișnuit se ridica până pe la jumătatea peretelui cabinei, amenințând parcă să intre nestânjenit înăuntru, prin ușa larg deschisă, peste niște tipi bărboși care stăteau căscând.

Îndată după aceea însă, nava deșuchiată se urca la suprafață și vagabonzii rămăneau tot așa de uscați, păroși și neatinși ca mai înainte. Dacă venea un val mai mare, cabina, vela și întregul catarg puteau să dispară sub muntele de apă, dar totuși cabina cu vagabonzii ei rămânea pe poziție.

Și fiindcă ne înfățișam așa de prost, nu ne puteam lămuri cum de lucrurile meraseră așa de bine pe bordul acestei curioase nave. Când pornirăm a doua oară ca să facem haz de noi înșine, era cât pe-acum să o pățim. Vântul și valurile erau mai mari decât ni se păruse și „Kon-Tiki” își făcea drum peste hulă mult mai repede decât prevăzusem. Noi, cei din bărcuță, vâsleam din răsuputeri, luptându-ne pe viață și pe moarte să ajungem pluta care era greu de stăpânit și care nu putea fi nici oprită, nici întoarsă, spre a veni în ajutorul minusculei ambarcații. Chiar atunci când băieții de pe bord coborâră vela, vântul găsea în cabina de bambus un sprijin îndestulător pentru a împinge pluta către vest atât de repede, încât noi cei din jucăușa bărcuță de cauciuc eram în primejdie de a rămâne să ne bălăcim mult și bine cu lopețile noastre de jucărie. Un singur gând pusese acum stăpânire pe mintea fiecăruia dintre

noi, și anume că nu trebuia cu nici un preț să ne lăsăm despărțiți. Și am trecut prin clipe groaznice până am izbutit să prindem pluta fugară și să ne cățărăm pe bord lângă ceilalți, la căminul nostru.

Din ziua aceea a fost cu desăvârșire oprit să mai iasă cineva cu bărcuța de cauciuc fără să lege o frânghie lungă de provă, pentru ca cei rămași la bord să poată trage bărcuța înapoi, dacă ar fi fost nevoie. De altfel, nu ne depărtam niciodată prea mult de plută, decât doar dacă vântul era slab și Pacificul unduia sub o hulă liniștită. Întâlnirăm astfel de condiții la jumătatea drumului spre Polinezia, când oceanul atotputernic se lățea în jurul nostru, spre toate punctele cardinale.

Atunci puteam părăsi în toată liniștea pe „Kon-Tiki” și vâsleam până departe în zarea albastră. Când vasul nostru rămânea din ce în ce mai mic în urmă, iar vela mare ajungea un nelămurit pătrat negru la orizont, o senzație de singurătate pune uneori stăpânire pe sufletele noastre. Marea se întindea în jurul nostru tot așa de albastră ca și cerul — și acolo unde se întâlneau, albastrul cerului se împreuna cu al mării și se făcea una. Aveam simțământul că eram agățați în spațiu. Tot universul nostru era albastru și gol. Nu zăream niciun alt punct fix în afară de auriul soare tropical care ne ardea cefe. Atunci vela îndepărtată a plutei singuratice ne atrăgea ca un punct magnetic spre orizont. Vâsleam înapoi, ne urcam pe bord și ni se părea că ne-am întors din nou acasă, în lumea noastră, pe teren ferm, sănătos. În întunericul cabinei găseam umbra înmiresmată a bambușilor și a frunzelor de palmier veștede. Însoritul senin albastru de afară pătrundea aici mai cu măsură, prin peretele deschis al cabinei. Așa eram noi obișnuiți cu el și numai așa ne simțeam mulțumiți; apoi claritatea de afară ne ispitea din nou.

Cabina de bambus, care se clătina tot timpul, avea asupra stării noastre de spirit un remarcabil efect psihologic. Măsura doi metri și jumătate pe patru, iar ca să micșorăm presiunea vântului și a mării, o făcusem atât de scundă, încât nu puteam sta în picioare nici chiar sub partea cea mai înaltă a tavanului. Pereții și acoperișul erau făcuți din bețe solide de bambus legate între ele și acoperite cu o împletitură groasă de șindrilă tot de bambus. Nuielele verzi și galbene, cu ciucuri de frunziș, care atârnav din tavan, erau mai odihnitoare pentru ochi decât un perete alb. Spre tribord cabina era deschisă pe o lungime egală cu a treia parte a peretelui de bambus. Soarele și luna pătrundeau însă și prin tavan, ca și prin ceilalți pereți. Această viziune ne trezea însă un simțământ de siguranță mai temeinic decât ni l-ar fi putut da niște pereți vopsiți în alb și niște canaturi de uși închise. Încercăram să dăm o explicație acestui fapt curios și ajunserăm la următoarea concluzie: conștiința noastră nu era de fel obișnuită să asocieze o locuință de bambus acoperită de palmieri cu o călătorie pe mare. Nu era deci o potrivire firească între oceanul cu hulă mare și coliba pătrată de palmieri care plutea printre valuri. De aceea, ori coliba părea cu totul nelalocul ei printre valuri, ori valurile păreau cu totul nelalocul lor în jurul colibe. Atât timp cât stăteam pe bord, coliba de bambus cu mirosul ei de junglă era pentru noi realitatea tangibilă și valurile care o legănau păreau mai mult închipuri. Privite însă din barca de cauciuc, valurile și coliba își schimbau rolurile. Faptul că buștenii de balsa călăreau talazurile ca pescărușii, lăsând apa să se scurgă prin pupă când un val se spărgea pe bord, ne dădea o încredere de nezdruccinat în partea uscată din mijlocul plutei, unde era cabina. Cu cât dura mai mult călătoria, cu atât ne simțeam mai în siguranță în vizuina noastră și priveam la valurile cu creste albe care dansau dincolo de pragul nostru, ca și cum ar fi fost o impresionantă proiecție cinematografică, lipsită — pentru noi — de vreo amenințare. Cu toate că peretele deschis era numai la un metru și jumătate de marginea neîngrădită a plutei și numai la o jumătate de metru deasupra liniei de plutire, totuși imediat ce intram în cabină ni se părea că suntem la multe mile departe de mare, într-o locuință din junglă, feriți de primejdiile navigației. Acolo puteam sta pe spate și puteam privi tavanul mișcător care se frământa ca niște ramuri bătute de vânt; acolo puteam gusta mirosul de junglă al lemnului verde, al bambușilor și al frunzelor veștede de palmier.

Câteodată ieșeam și noaptea în barca de cauciuc, să ne privim. Valurile negre ca smoala se ridicau din toate părțile și miriadele de stele tropicale, strălucitoare făceau să licărească slab planctonul din apă. Lumea era simplă, stelele în întuneric. Nu mai avea însemnătate dacă eram în anul 1947 al erei noastre sau înainte de era noastră. Trăiam, și acest lucru îl simțeam cu intensitate. Înțeleseserăm că viața oamenilor fusese plină și înaintea erei tehnice, fără îndoială mai plină și mai bogată în multe privințe decât viața omului modern. Timpul și evoluția încetau oarecum să mai existe: tot ce era real și tot ce avea importanță erau astăzi la fel ca ieri, la fel ca mâine. Eram înghițiți de măsura absolută a istoriei, de bezna adâncă și neîntreruptă de sub puzderia de stele. Înaintea noastră „Kon-Tiki” ieșea din valuri și se cufunda din nou în dosul maselor negre de apă ce se ridicau între noi și ele.

Pe plută domnea o atmosferă stranie când o scăldau razele de lună. Buștenii care luceau cu dantelele lor de alge, conturul pătrat, negru ca smoala al unei vele a vikingilor, cabina zburliță de bambus, lumina galbenă a lămpii de parafină la pupă, totul părea ca din basme. Când și când pluta dispărea cu totul între valurile negre; pe urmă se ridica din nou, siluetă bine conturată în lumina stelelor, pe când apa sclipitoare se scurgea de pe bușteni.

Când priveam pluta noastră singuratică, ne duceam cu gândul la flotele de vase asemănătoare, împrăștiate în formație de evantai pe tot orizontul, în căutare de pământuri noi. Așa trebuie să fi fost pe vremea când primii oameni își făcuseră drum peste acest ocean. Incașul Tupak Yupanqui, cel care izbutise să aducă sub stăpânire sa atât Peru cât și Ecuadorul, navigă peste mare cu o flotă de multe mii de oameni pe plute de balsa, înaintea venirii spaniolilor, în căutarea insulelor din Pacific, despre care se dusesse vestea. El găsi două insule, care, după părerea unora, erau insulele Galapagos și după opt luni de peregrinări, el și numeroșii lui vâslași reușiră să-și croiască drum înapoi, întorcându-se în Ecuador. Kon-Tiki și supușii lui navigaseră, desigur, în formațiuni similare cu mai multe sute de ani înainte, dar descoperind insulele polineziene, nu mai avură nici un motiv să încerce din nou lupta cu talazurile pe drumul ele întoarcere.

Când ne urcam din nou pe bordul plutei, de multe ori ne așezam pe jos, în cerc, în jurul lămpii de parafină și vorbeam despre călătorii marini plecați din Peru cu cincisprezece veacuri mai devreme și care făcuseră aceeași experiență ca și noi. Lampa proiecta umbre uriașe de oameni bărboși pe velă și ne gândeam la oamenii albi cu barbă din Peru pe care-i puteam urmări, cu ajutorul mitologiei și arhitecturii, din Mexic în America Centrală și în partea de nord-vest a Americii de Sud, până în Peru; aici, această civilizație misterioasă dispărea, ca sub lovitură unei baghete magice, înaintea venirii incașilor și reapărea tot atât de neașteptat departe, în insulele izolate din vest, de care ne apropiam acum. Oare acești oameni să fi fost învățătorii pribegi aparținând unei vechi rase civilizate de dincolo de Atlantic care în vremuri depărtate și în același fel simplu au venit purtați de curentul aceluși ocean și de vântul alizeu din insulele Canare în golful Mexic? Era, desigur, o distanță mult mai mică decât aceea pe care o străbăteam acum și nu mai credeam că marea putea fi o cauză de completă izolare. Mulți cercetători au susținut, motivând temeinic, că marile civilizații indiene, de la aztecii din Mexic până la incașii din Peru, luaseră ființă datorită unor neașteptate incursiuni peste mări, dinspre est, dar că indienii americani, în general, sunt popoare asiatice de vânători și pescari, care în decurs de 20000 de ani și mai mult au trecut în America venind din Siberia. Și e de mirare că nu se află nicio urmă de dezvoltare treptată a marilor civilizații care se întinseseră odată din Mexic până în Peru. Cu cât arheologii scormonesc mai adânc, cu atât cultura apare mai bogată, dar când ajung la un anumit punct, apare neîndoios faptul că vechile civilizații s-au ivit fără nicio temelie în mijlocul unor culturi primitive.

Pe de altă parte, civilizațiile au apărut acolo unde vin curenții din Atlantic, în mijlocul unor regiuni pustii, în jungla Americii Centrale și de Sud și nu în ținuturi mai temperate, unde civilizațiile, atât în timpurile vechi, cât și mai apropiate, au avut condiții mai favorabile de dezvoltare.

Același lucru se constată și în insulele Pacificului de sud. Insula cea mai apropiată de Peru, Insula Paștelui, este aceea care prezintă cele mai adânci urme de civilizație, cu toate că această insulă mică, neînsemnată, uscată și pustie este cea mai depărtată de Asia, din toate insulele Pacificului.

La jumătatea călătoriei noastre, parcursesem exact distanța dintre Peru și Insula Paștelui. Insula legendară era drept la sud. Părăsisem țărmul dintr-un punct oarecare, din mijlocul coastei Perului, imitând astfel o traversare oarecare cu plute a oceanului. Dacă am fi plecat mai dinspre sud, dintr-un punct situat mai aproape de Tiahuanaco, orașul ruinat al lui Kon-Tiki, am fi întâlnit același vânt, dar un curent mai slab, și astfel am fi fost purtați în direcția Insulei Paștelui.

Când trecurăm de 110° vest, eram în zona oceanului polinezian. Insula Paștelui se afla acum mai aproape de Peru decât eram noi. Ne aflam la nivelul acestui prim avanpost al arhipelagului din sud și centru al celei mai vechi civilizații insulare. Pe înnoptate, strălucitoarea noastră călăuză de pe cer cobora și dispărea dincolo de mare spre vest, cu întregul ei spectru de culori, iar vântul alizeu, atât de plăcut, dădea viață poveștilor despre straniul mister al Insulei Paștelui. Când cerul nopții gonea din mințile noastre noțiunea timpului, capetele bărboase ale uriașilor erau din nou proiectate pe velă.

Dar departe, în jos, spre sud, în Insula Paștelui, erau cioplite în piatră capete încă mai uriașe, cu bărbii ascuțite și cu trăsături de oameni albi, păstrând, îngândurate, taina veacurilor. Aceste capete existau acolo când primii europeni descoperiră insula în 1722 și tot acolo se aflau înainte cu douăzeci și două de generații polineziene, când locuitorii actuali debarcară din luntrile lor și exterminară pe toți bărbații maturi pe care îi găsiră în rândurile populației acestei misterioase insule, cu misterioasa ei civilizație. De atunci, capetele uriașe de piatră din Insula Paștelui s-au rânduie printre cele mai importante simboluri ale tainelor de nepătruns ale antichității. Ici și colo, printre râpele insulei despădurite, uriașele lor figuri se ridică spre cer; sunt niște coloși de piatră splendid sculptați, cu înfățișare de oameni, formând câte un singur bloc înalt cât o casă obișnuită de trei sau patru etaje. Cum au putut oamenii din vechime să sculpteze, să transporte și să ridice asemenea coloși de piatră? Și ca și când această problemă nu ar fi fost îndeajuns de grea, ei izbutiră mai mult, să arunce și câte un bloc enorm de piatră roșie, aidoma unei peruci colosale, pe creștetele mai multora din aceste capete, la 10 m înălțime. Ce însemnau toate acestea și ce cunoștințe de mecanică aveau arhitecții dispăruți, cunoștințe care să le îngăduie să rezolve probleme destul de grele chiar pentru cei mai buni ingineri de astăzi?

După ce strângem toate piesele la un loc, misterul Insulei Paștelui nu e, poate, la urma urmelor, insolubil, dacă privim lucrurile ca începute de plutașii din Peru. Vechea civilizație a lăsat în această insulă urme pe care trecerea timpului nu le-a putut șterge.

Insula Paștelui este culmea unui vulcan stins. Drumuri pavate, făcute de vechi locuitori civilizați, duc la locul de debarcare de pe coastă, bine adăpostit, și învederând că adâncimea apei în jurul insulei n-a fost întotdeauna aceeași ca în zilele noastre. Nu este o rămășiță a unui continent scufundat, ci o mică insulă pustie, care era tot atât de mică și de izolată pe când era centrul cultural al Pacificului, cum este și astăzi.

În mijlocul acestei insule colțuroase se află craterul unui vulcan stins, iar în fundul craterului sunt uimitoare cariere de piatră și ateliere de sculptori. Stau acolo exact în starea în care vechii artiști și arhitecți le-au părăsit, acum sute și sute de ani, când au fugit în grabă spre extremitatea de est a insulei unde potrivit tradiției, noii veniți exterminară până la ultimul pe toți bărbații maturi. Lucrurile din crater, așa cum au fost părăsite în urma acelei grăbite întreruperi, dau o imagine clară a unei zile obișnuite de lucru a artiștilor care au trăit cândva în Insula Paștelui. Topoare de piatră, tari cum e cremene, stau împrăștiate la locurile de muncă ale sculptorilor și arată că acest popor civilizat nu cunoștea prelucrarea fierului, aidoma sculptorilor lui Kon-Tiki, care fugiseră din Peru, lăsând statui de piatră asemănătoare în urma

lor, pe platoul Anzilor. În ambele locuri pot fi găsite carierele unde legendarii oameni albi și bărboși au cioplit blocuri de piatră, lungi de zece-doisprezece metri, chiar în coasta muntelui, cu ajutorul topoarelor făcute din piatra cea mai tare. De asemenea, în ambele locuri, blocurile uriașe, cântărind multe tone, erau transportate pe o distanță de multe mile, pe drumuri grele, înainte de a fi așezate, în cele din urmă, în chip de statui gigantice ori urcate una peste alta spre a forma terase și ziduri misterioase.

Multe figuri uriașe, neterminate stau încă acolo unde au fost începute, în găurile din peretele craterului din Insula Paștelui și arată cum se îndeplinea lucrul în diferitele etape. Cea mai mare figură omenească, care era aproape gata când sculptorii trebuiau să fugă, are douăzeci de metri lungime; dacă ar fi fost terminată și așezată, capul acestui colos de piatră ar fi fost la nivelul acoperișului unei clădiri de opt etaje. Fiecare chip era cioplit dintr-un singur bloc. Scobiturile destinate sculptorilor, așezate în jurul figurii culcate, arată că nu lucrau mulți oameni în același timp la aceeași operă. Culcate pe spate cu brațele îndoite și cu mâinile așezate pe stomac, aidoma coloșilor de piatră din Peru, figurile din Insula Paștelui erau finisate în cele mai mici amănunte înainte de a părăsi atelierul și a fi transportate la destinație, adică de jur împrejurul insulei. În ultima fază a lucrului din carieră, uriașul era prins de stâncă numai printr-o muchie îngustă, aflată la spatele lui; apoi muchia era retezată, iar uriașul proptit pe bușteni.

Un mare număr din aceste figuri erau târâte jos, în fundul craterului și așezate acolo pe povârniș. O parte însă din cei mai mari coloși erau transportați sus, trecuți peste marginea craterului și duși multe mile prin terenuri accidentate; apoi erau așezați pe o platformă de piatră, cu alt colos de lavă roșie peste capetele lor. Acest transport apare azi ca un mister desăvârșit, dar nu se poate nega nici că a avut loc și nici că arhitecții, care au dispărut din Peru, au lăsat în munții Anzi coloși de piatră de o mărime egală, fapt care arată că erau mari experți în materie. Chiar dacă monoliții sunt mai mari și mai numeroși în Insula Paștelui, unde sculptorii locali dobândiseră un stil personal, nu e mai puțin adevărat că aceeași civilizație dispărută a ridicat statui uriașe similare, cu forme omenești, în multe din celelalte insule ale Pacificului mai apropiate de America; și în toate părțile monoliții erau aduși la locul templului din cariere depărtate.

În Insulele Marchize am auzit legende despre felul cum erau mișcate uriașele statui. Cele auzite corespundeau întocmai cu poveștile băștinașilor despre transportul pilaștrilor de piatră la portalul uriaș din Tongatabu¹. Se poate deci conchide că același popor a întrebuințat aceeași metodă în privința coloanelor din Insula Paștelui.

Munca propriu-zisă a sculptorilor în carieră dura un timp îndelungat, dar cerea un mic număr de experți. După ce statuia era terminată, transportul ținea mai puțin, dar cerea un număr mai mare de oameni. Mica Insulă a Paștelui era, pe vremea aceea, bogată nu numai în pește dar și în mari plantații de cartofi dulci și experții sunt de părere că insula, în zilele ei de splendoare, a putut hrăni o populație de 7000-8000 de oameni. Vreo 1000 de oameni erau necesari pentru a trece o statuie uriașă dincolo de peretele prăpăstios al craterului, iar 500 erau de ajuns pentru a o târî mai departe prin insulă. Cabluri trainice erau împletite din fibre vegetale; folosind cadre de lemn, mulțimea târa coloșii de piatră peste bușteni și butuci scurți, lustruiți cu rădăcini de taro. Se știe că vechile popoare civilizate din sudul Pacificului erau meștere în alcătuirea acestor funii și cabluri. În Peru primii europeni găsiră poduri suspendate, lungi de peste 100 m, întinse pe deasupra torentelor și prăpăstiilor cu ajutorul unor odgoane împletite, groase cât mijlocul omului.

Se ivea altă problemă când uriașul de piatră ajungea la locul ales și trebuia ridicat în sus. Mulțimea construia un plan înclinat, provizoriu, din pietre amestecate cu nisip și împingea colosul cu picioarele înainte pe acest pod ușor înclinat. O dată sus, statuia cădea peste o

¹ Tongatabu este insula cea mai mare a arhipelagului Tonga, din sud-vestul Polineziei. — N. T.

marginile abruptă și aluneca apoi la vale în așa fel ca pedestalul să ajungă într-o gaură dinaintea pregătită. Cum planul înclinat era încă acolo, atingând spatele capului uriașului, rostogoleau de sus un cilindru special de piatră și-l așezau pe vârful capului, înainte ca tot planul înclinat să fie dislocat. Asemenea poduri înclinate stau gata pregătite în mai multe locuri din Insula Paștelui, așteptând figuri uriașe ce n-au mai venit niciodată. Tehnica era admirabilă și dacă încetăm să subestimăm inteligența oamenilor din vechime, precum și timpul și mâna de lucru de care dispuneau, orice mister dispăre.

Dar de ce făceau aceste statui? Și de ce era nevoie să meargă departe, la altă carieră situată la 7 km depărtare de atelier, spre a găsi un soi anume de piatră roșie care era așezată pe capul colosului? Atât în America de Sud, cât și în insulele Marchize, întreaga statuie era deseori făcută din această piatră roșie, după care se duceau la mari distanțe ca s-o găsească. Persoanele de rang înalt purtau căciuli roșii. Aceasta era o importantă caracteristică atât în Polinezia, cât și în Peru.

Să vedem mai întâi pe cine reprezentau aceste statui. Când primii europeni debarcară în insulă, văzură pe plajă pe misterioșii oameni albi. Spre deosebire de insularii obișnuiți, acești oameni purtau bărbii lungi, fâlfâitoare. Ei erau urmașii femeilor și copiilor aparținând primei rase din insulă, care fuseseră cruțați de năvălitori. Băștinașii înșiși declarară că unii din strămoșii lor fuseseră albi, iar alții bruni. Ei calculau cu precizie că aceștia din urmă imigraseră în Polinezia, din altă parte, cu 22 de generații mai înainte, pe când primii veniseră dinspre est în vase mari, cu vreo 57 de generații mai înainte (adică în anii 400-500 e.n.). Rasei ce venise dinspre est i se dăduse numele de „urechi lungi”, fiindcă își lungeau urechile artificial, atârându-și greutatea de lobii urechilor, care astfel ajungeau până pe umeri. Aceștia erau misterioșii „urechi lungi”, care fuseseră uciși când „urechile scurte” veniră în insulă. Toate statuile din Insula Paștelui au urechi lungi care atârnă în jos pe umeri, așa cum le aveau și sculptorii lor.

Pe de altă parte, legendele incase din Peru spun că regele-soare Kon-Tiki domnea peste un popor alb și bărbos care era numit de incași „urechi mari”, fiindcă aveau urechile lungite artificial astfel încât ajungeau pe umeri. Incașii precizau ca acești oameni porecliți, „urechile mari” ai lui Kon-Tiki, înainte de a fi exterminați sau goniți în lupta de pe o insulă a lacului Titicaca, construiseră statuile uriașe părăsite în munții Anzi. Și ca să rezumăm: „urechile mari”, oamenii lui Kon-Tiki, care erau foarte experimentați în materie de prelucrare a statuiilor colosale de piatră, dispărură din Peru către vest. „Urechile lungi” albe, misterioșii lui Tiki, veniră în Insula Paștelui dinspre est și erau meșteri exact în aceeași artă pe care de îndată o folosiră în chip desăvârșit. În toată Insula Paștelui nu poate fi găsită nici cea mai mică urmă a vreunei evoluții care să conducă la capodoperele de acolo.

Monoliții aflați în diversele insule ale Pacificului de sud seamănă adesea mai puțin între ei decât seamănă cu statuile mari din Peru. În insulele Marchize ca și în insulele Tahiti asemenea statui erau cunoscute sub numele generic de Tiki și reprezentau pe strămoșii venerați din trecutul istoric al insulelor, care după moarte fuseseră zeificați. Aceasta este, fără îndoială, și explicația ciudatelor pălării roșii pe figurile din Insula Paștelui. După cum am spus, în toate insulele din Polinezia existau atât indivizi izolați, cât și familii întregi cu părul roșcat și cu piele albă. Insularii recunoșteau cu toții că aceștia se trăgeau din primul popor alb venit în insulă. În unele insule, la anumite serbări religioase, participanții își colorau pielea în alb și părul în roșu, spre a semăna cu îndepărtații lor strămoși. La ceremoniile anuale din Insula Paștelui, persoanele celei mai de vază i se tăia tot părul, încât capul să-i poată fi pictat în roșu. Chiar chiverele colosale de piatră roșie, pe statuile uriașe din Insula Paștelui, erau sculptate în forma tipică a pieptănăturii locale: un coc rotund în creștetul capului, întocmai ca părul băștinașilor împletit într-un mic coc tradițional așezat tot în mijlocul capului.

Statuile din Insula Paștelui au urechile lungi, fiindcă sculptorii înșiși aveau urechile alungite. Au peruci de piatră roșie, fiindcă sculptorii înșiși aveau părul roșcat. Bărbile

sculptate sunt ascuțite și proeminente, semănând întru totul cu bărbile sculptorilor. Au fizionomia tipică a rasei albe: nas drept și ascuțit, buze înguste și subțiri; sculptorii, care nici ei nu aparțineau rasei malaieze, aveau aceleași caracteristici. Statuile aici au capete uriașe, picioare subțiri și mâinile sprijinite pe pântec, fiindcă exact în acest fel obișnuia poporul să facă statui uriașe în Peru. Singura podoabă a figurilor din Insula Paștelui o constituie un brâu, sculptat totdeauna în jurul mijlocului personajului. Același brâu simbolic poate fi găsit pe fiecare statuie în vechile ruine ale cetății lui Kon-Tiki de lângă lacul Titicaca. Este emblema legendară a zeului-soare, brâul curcubeu. În insula Mangareva exista un mit potrivit căruia zeul-soare și-a scos curcubeul, care era brâul lui fermecat, a coborât din cer cu ajutorul lui în Mangareva și a populat insula cu pruncii săi albi la piele. Căci soarele era considerat odinioară ca cel mai vechi străbun, aici ca și în Peru.

Obișnuiam să stăm pe punte sub cerul înstelat și să povestim iarăși și iarăși ciudata istorie a Insulei Paștelui, cu toate că pluta ne ducea drept în inima Polineziei. Așadar nu aveam să vedem nimic altceva din această insulă izolată decât numele ei pe hartă. Era însă atât de plină de urme ale răsăritenilor, încât chiar și amintirea ei ne slujea de călăuză.

Insula Paștelui apare pe hartă cu acest nume, fiindcă un olandez „descoperi” întâmplător insula în duminica Paștelui. Și astfel am uitat că băștinașii care trăiau de mult acolo, aveau nume mai instructive și mai semnificative pentru țara lor. Insula are nu mai puțin de trei nume în polineziană.

Un nume este „Te-Pito-te-Henua” care înseamnă, „buricul insulelor”. Acest nume poetic pune limpede Insula Paștelui într-o situație specială în raport cu toate celelalte insule de la vest. Este cea mai veche denumire a insulei, după chiar spusele polinezienilor.

În partea de răsărit a insulei, lângă locul în care tradiția spune că au debarcat primele „urechi lungi”, se află o sferă de piatră îngrijit lucrată care este numită „buricul de aur”, fiind privită ca buricul insulei însăși. Când poeticii strămoși ai Polineziei sculptară buricul insulei pe coasta de est și socotiră insula cea mai apropiată de Peru ca fiind buricul miriadelor de insule dinspre vest, acest lucru avea un înțeles simbolic. Știm de asemenea că tradiția polineziană, când se referă la descoperirea insulelor, vorbește despre „nașterea” acestor insule. Este deci mai mult decât evident că Insula Paștelui, printre toate celelalte insule, a fost considerată ca simbolizând locul de unde se trag toate și că a fost destinată să rămână veriga de legătură cu țara lor de origine.

Al doilea nume al Insulei Paștelui este „Rapa-nui” și înseamnă „Rapa cea mare”. „Rapa-iti” sau „Rapa cea mică” este o altă insulă, de aceeași mărime, aflată departe, spre vest de Insula Paștelui. Este în obiceiul tuturor popoarelor să numească prima lor patrie spre pildă „Marea-Rapa”, pe când următoarea este numită „Noua-Rapa” ori „Mica-Rapa”, chiar dacă ambele au aceeași mărime. În „Mica-Rapa” tradiția spune că primii locuitori au venit din „Marea-Rapa” adică din Insula Paștelui, cea mai apropiată insulă de America. Aceasta arată clar o imigrație originară venită de la est.

Al treilea și ultimul nume al acestei insule cheie este „Mata-Kite-Rani”, care înseamnă „Ochiul (care) privește (spre) cer”. La început rămâi dezorientat, căci Insula Paștelui, care e destul de joasă, nu privește mai mult spre cer decât alte mândre insule muntoase, cum sunt Tahiti, Hawaii sau Marchizele. Dar „Rani”-cerul, are un dublu înțeles pentru polinezieni. E vorba de țara de baștină a strămoșilor lor, țara sfântă a zeului-soare, regatul muntos părăsit de Kon-Tiki. Este foarte semnificativ faptul că au dat tocmai Insulei Paștelui, adică tocmai acestui post avansat al miilor de insule din ocean, denumirea de „ochiul care privește spre cer”. Dar este și mai izbitor faptul că numele înrudit „Mata-Rani”, care înseamnă în polineziană „ochiul cerului”, este un vechi nume al unei localități din Peru, acela al unui loc de pe coasta peruviană a Pacificului situat în fața Insulei Paștelui și chiar sub vechiul oraș ruinat al lui Kon-Tiki, în Anzi.

Când stăteam pe punte sub cerul înstelat, Insula Paștelui ne dădea multe subiecte de conversație. Ne simțeam noi înșine părtași la toată aventura aceea preistorică și ni se părea că nu am făcut nimic altceva, de pe vremea lui Kon-Tiki, decât să călătorim pe mări, sub soare și stele, căutând pământ. Nu ne mai era teamă de valuri și de mare. Le cunoșteam acum și eram lămurii în privința înrâuririi pe care o putea avea asupra noastră ori a plutei. Chiar și rechinul devenise o parte din viața zilnică; îl cunoșteam și îi învățasem metehnele. Nu ne mai gândeam la harponul de mână și nici măcar nu ne mai depărtam de marginea plutei când un rechin venea pe lângă noi. Dimpotrivă, eram ispitiți să-l apucăm de aripioara dorsală, când se strecura liniștit de-a lungul buștenilor. Acesta deveni până la urmă un sport cu totul nou, „trânta de război” cu rechinul, fără undiță.

Începurăm modest. Prindeam prea ușor dorade, mai multe decât puteam mânca și începurăm să ne distrăm cu ele. Nu voiam să risipim hrana și descoperirăm un pescuit comic fără cârlig, spre amuzamentul reciproc al doradelor și al nostru. Legam pești zburători de o sfoară pe care o trăgeam la suprafața apei. Doradele se repezeau apucând peștele și fiecare trăgeam în direcția noastră; asistam astfel la o adevărată reprezentație de circ; dacă o doradă se lăsa păgubașă, alta îi lua locul. Noi ne distrăm, iar doradele mâncau până la urmă peștele.

Pe urmă, începurăm același joc cu rechinii. Legam la capătul unei funii o bucată de pește, ori agățam de o undiță un sac cu resturi de la masă. În loc să se întoarcă pe spate, rechinul își scotea botul din apă și înota cu fălcile deschise ca să înhațe momeala. Nu ne puteam împiedica să nu tragem funia tocmai când rechinul voia să-și închidă din nou fălcile; păcălit, acesta înota cu o expresie de-a dreptul idioată; îndârjit, își căsca iar maxilarele pentru prada ce-i sărea din gură ori de câte ori încerca să o prindă. Jocul se termina cu aducerea rechinului chiar lângă bușteni; acolo sărea în sus ca un câine care cere de mâncare, iar sacul sălta deasupra botului său. Era ca și cum ai fi hrănit un hipopotam cu gura căscată într-o grădină zoologică.

Într-o zi, la sfârșitul lui iulie, după trei luni petrecute pe bordul plutei, făcurăm în jurnalul de bord următoarea mențiune:

„Ne-am împrietenit cu rechinul care ne-a urmărit azi. La cină l-am hrănit cu bucăți pe care le aruncam direct între fălcile-i căscate. Făcea impresia unui câine jumătate feroce, jumătate de treabă, dar prietenos atunci când înota pe lângă noi. E neîndoios că rechinii sunt chiar simpatici când nu intrăm noi înșine în gura lor. Până la urmă ni se pare distractiv să-i avem pe lângă noi, dar numai când nu facem baie”.

Într-o zi, un băț de bambus cu un sac de hrană pentru rechini, legat de o sfoară, se afla pe marginea plutei, gata să fie întrebuințat. Un val veni și îl luă peste bord. Bățul plutea pe valuri la vreo două sute de metri în urma plutei, când deodată se ridică în sus și se repezi după plută, ca și cum ar fi avut intenția să se așeze frumușel la loc. Când se mai apropie văzurăm înotând sub el un rechin de 3 m în timp ce bățul de bambus ieșea afară din valuri ca un periscop. Ce se întâmplase? Rechinul înghițise sacul de mâncare fără să-i reteze coarda, așa că bățul de pescuit trecu încet pe lângă noi, ne depăși apoi și dispăru pentru totdeauna.

Chiar dacă ajunserăm treptat să privim rechinul cu alți ochi, respectul nostru pentru cele cinci-șase rânduri de dinți tăioși ca briciul, ascunși în fălcile uriașe, nu dispăru niciodată.

Într-o zi Knut înotă fără să vrea în tovărășia unui rechin. Nimeni nu avea voie să înoate departe de plută, atât din cauza deplasării plutei, cât și din cauza rechinelor. Dar într-o zi, când marea era foarte liniștită și ridicasem tocmai pe bord rechinii care ne urmăreau, o baie rapidă deveni posibilă. Knut se aruncă în mare, se depărtă o bună bucată, apoi, ieșind la suprafață, înotă înapoi. În acel moment văzurăm de pe catarg o umbră mai mare decât a lui venind după el, din adânc. Îl înștiințarăm cu băgare de seamă, ca să nu-l băgăm în sperieți și Knut porni grăbit spre marginea plutei. Dar umbra cealaltă era a unui înotător mai bun, care se repezea din adâncuri și se apropia din ce în ce mai mult de el. Ajunseră la plută în același timp. În timp ce Knut se cățara pe bord, un rechin de doi metri alunecă drept sub pântecul lui

și se opri alături de plută. Îi dădurăm un delicios cap de doradă drept mulțumire că n-a mușcat.

În general mirosul deșteaptă mai mult lăcomia rechinului decât vederea. Ca să ne convingem, am băgat picioarele în apă, iar ei au înotat spre noi până la o distanță de 1 m, apoi s-au întors liniștiți, arătându-ne coada. Dar dacă apa era cât de cât murdară de sânge, cum se întâmpla când curățam pește, aripile rechinilor se însuflețeau și deodată se adunau în jurul nostru ca muștele pe carne. Când aruncam mațe de rechin, înnebuneau cu desăvârșire și se repezeau cu o furie oarbă. Devorau în chip sălbatic ficatul semenilor lor; dacă băgăm atunci un picior în mare se repezeau la el ca niște rachete și își înfîgeau colții în bușteanul de care ne sprijinisem. Sunt rechini și rechini; manifestările lor sunt diferite pentru că toți sunt cu desăvârșire la discreția propriilor lor emoții.

În ultima fază a relațiilor noastre cu rechinii, începurăm să-i luăm de coadă. Apucarea animalelor de coadă e considerată o formă inferioară de sport, fiindcă probabil nimeni n-a încercat treaba asta cu un rechin. În realitate este un sport strașnic.

Ca să apucăm un rechin de coadă trebuia mai întâi să-l momim cu o adevărată delicatessă. Atunci el era gata să-și scoată capul din apă ca s-o apuce. De obicei îi serveam mâncarea într-un sac, căci după ce ai hrănit odată un rechin chiar din mână, îndeletnicirea nu rămâne multă vreme distractivă. Când dai mâncare din mână câinilor sau urșilor domesticiți, aceștia își înfig colții în carne, trag, smucesc, până ce rup o parte din bucată sau până ce smulg bucata întreagă. Dar dacă ții o doradă mare la o distanță bună de capul rechinului, acesta se apropie, strânge brusc fălcile și fără nici o smucitură, jumătate din doradă dispăre pe loc și rămâi în mână doar cu o coadă. Noi munceam din greu ca să tăiem o doradă cu cuțitele, dar rechinul, într-o fracțiune de secundă, mișcându-și lateral dinții lui triunghiulari de fierăstrău, reteza pe nevăzute șira spinării unui pește și o mesteca împreună cu restul întocmai ca o mașină de făcut cârnați. Când rechinul se întorcea liniștit pentru a se scufunda din nou, coada îi juca afară din apă și era lesne de apucat.

Pielea rechinului e ca șmirghelul la pipăit. În vârful cozii are o creștătură făcută parcă înadins pentru prins. Odată înșfăcat bine de coadă, era imposibil să ne mai scape. Trebuia atunci să smucim, înainte ca rechinul să se poată reculege, și să-l tragem cât mai mult peste bușteni. O clipă-două, rechinul nu înțelegea nimic, dar pe urmă începea să se zbată și să lupte fără vigoare, cu partea dinainte a corpului. Fără coadă rechinul nu are nici putere, nici iuteală, aripioarele slujindu-i numai la echilibru și la cârmă. După câteva smucituri desperate, în timpul cărora trebuia să-l ținem bine de coadă, rechinul surprins se descuraja cu totul și cădea în apatie. Pântecele începea să-i cadă spre cap și în cele din urmă era complet paralizat. Acum când lighioana sta liniștită și țepănă așteptând evenimentele, era momentul s-o tragem cu toată puterea. Rareori scoteam din apă mai mult de jumătate din greoiul pește, căci atunci rechinul se trezea și făcea el restul. Cu smucituri aprige își azvârlea capul în lături și în sus peste bușteni; atunci trăgeam cu toate puterile și săream iute în lături, chiar foarte iute, dacă voiam să ne ferim picioarele. Căci acum rechinul nu mai era deloc bine dispus. Se arunca în lături în salturi mari, pocnea în peretele de bambus și se folosea de coadă ca de un ciocan. Nu-și mai cruța mușchii de fier. Își căsca larg fălcile uriașe, iar rândurile de colți clănțăneau și înhățau orice prindeau. Se întâmpla uneori ca dansul morții să se termine cu săritura mai mult sau mai puțin involuntară a rechinului peste bord și cu dispariția lui definitivă, după această umilință; dar de obicei se arunca la întâmplare pe aceiași bușteni de la pupă, până ce-i treceam un laț la rădăcina cozii sau până înceta pentru totdeauna să-și mai scrâșnească dinții drăcești.

Papagalul se arăta foarte interesat când trăgeam un rechin pe punte. Ieșea vociferând din cabină, se urca iute pe perete, își găsea un post bun de observație pe acoperișul de foi de palmier și stătea acolo dând din cap ori țopăia încoace și încolo țipând plin de neastâmpăr. Devenise de mult un bun marinar și cârâia totdeauna cu veselie ori râdea; de aceea ne consideram șapte pe bord — noi șase și papagalul — deoarece crabul Johannes trebuia, vrând-

nevrând, să se împace cu gândul că era socotit doar un apendice cu sânge rece. Noaptea, papagalul intra în colivia lui de sub tavanul cabinei, dar în timpul zilei se lăfăia pe punte ori se agăța de funii, stând liniștit ori făcând cele mai fantastice exerciții acrobatice. La început aveam manșoane la straiurile catargului, dar fiindcă uzau funiile, le înlocuiram cu noduri obișnuite. Când straiurile slăbiră și se lărgiră din pricina soarelui și a vântului, toată lumea trebuia să se ocupe de fixarea catargului pentru ca acesta, fiind lucrat din lemn de manglier care e greu ca fierul, să nu izbească și să rupă funiile, apoi să cadă jos. Când împingeam și trăgeam, în momentul cel mai critic, papagalul începea să strige cu vocea lui pițigăiată: „Au! au! ho! ho! ho! ha! ha! ha!...” și dacă ne făcea să râdem, râdea și el de se strâmba, legănându-se încolo și înapoi pe straiuri.

La început, papagalul a fost dușmanul operatorilor telegrafici. Aceștia stăteau în colțul lor cu desăvârșire subjugăți de receptoarele fermecate și poate în contact cu vreun amator din Oklahoma. Deodată receptorul murea și nu mai puteau prinde un sunet oricât de mult ar fi mângâiat sârmele și ar fi sucit șuruburile. Papagalul se distrase mușcând antena și rupând-o în două. Lucrul se întâmpla mai ales în primele zile, când sârma antenei se ridica în sus legată de un balon.

Odată papagalul se îmbolnăvi serios. Stătea în colivia lui și moțăia; nu se atinse de mâncare două zile, iar în găinaț îi luceau fășii aurii de antenă. Atunci operatorii telegrafici se căiră de vorbele lor grele și papagalul de greșelile lui; din. acea zi, Torstein și Knut fură prietenii lui cei mai buni. iar papagalul nu mai dormea decât în colțul aparatului de radio.

Limba maternă a papagalului era spaniola; Bengt declară că vorbea spaniola cu accent norvegian, chiar de când venise pe bord, adică cu mult înainte ca el să înceapă să imite înjurăturile favorite ale lui Torstein, în cea mai pură norvegiană.

Ne-am bucurat de hazul și culorile strălucitoare ale papagalului vreo două luni, până ce un val mare veni pe bord de la pupă, în timp ce el cobora de pe catarg. Când observăm că papagalul căzuse peste bord era prea târziu. Nu-l mai văzurăm. „Kon-Tiki” nu putea fi întors sau oprit; dacă ceva cădea peste bord, nu aveam nicio posibilitate să ne întoarcem înapoi. Numeroase experiențe învederaseră lucrul acesta. Pierderea papagalului avu un efect deprimant asupra noastră în prima seară; știam că exact același lucru s-ar întâmpla cu oricare din noi dacă am cădea peste bord, în timpul unei singuratice străji de noapte.

Reînnoirăm toate măsurile de siguranță, instalăm noi legături de salvare pentru straja de noapte și ne speriarăm unul pe altul sfătuindu-ne reciproc să nu ne socotim în afara oricărui pericol, fiindcă lucrurile merseseră bine în primele două luni. Un singur pas greșit, o simplă mișcare necugetată, putea să ne trimită acolo unde se dusesse papagalul verde, chiar ziua-n amiaza mare.

Observasem în mai multe rânduri scoica albă a icrelor de sepie plutind ca niște ouă de struț ori ca niște cranii albe deasupra hulei albastre. O singură dată văzurăm o sepie stând sub ele și agitându-se. Mingile albe pluteau la nivelul nostru și credeam, la început, că va fi ușor de vâslit cu barca până la ele ca să le prindem. Crezurăm același lucru când funia plasei de plancton se rupse și plasa rămase în urmă, plutind în dâra noastră. Lansăm barca, legată cu o funie ca să ne putem înapoia. Văzurăm însă, spre mirarea noastră, că vântul și marea făceau barca să devieze, că funia de la „Kon-Tiki” avea în apă efect de frânare și că nu puteam niciodată vâsli drept îndărăt, spre un punct pe care-l depășisem. Puteam ajunge la câțiva metri de ținta noastră, dar atunci toată funia era întinsă și „Kon-Tiki” ne trăgea iar spre vest.

„Cine cade peste bord, acolo rămâne” era o maximă care se înscrisese treptat cu litere de foc în conștiința noastră. Dacă voiam să mergem cu ceilalți, trebuia să ne ținem de „Kon-Tiki” până ce acesta își va izbi prova de pământ, în partea cealaltă.

Papagalul lăsa un gol în colțul radioului, dar când soarele tropical străluci peste Pacific în ziua următoare, doliul luă sfârșit. Prinserăm mulți rechini în cele câteva zile următoare și găsirăm regulat, în burțile lor, ciocuri negre corioate de papagal, printre capete de ton și alte

curiozități. Ciocurile negre se dovedeau însă totdeauna, la un examen mai atent, ca aparținând unor caracatițe mistuite.

Cei doi operatori de radio au muncit din greu, în colțul lor, din prima zi când au venit pe bord. Cum am intrat în curentul Humboldt, apa de mare pătrunse în lăzile bateriei, așa că trebuia să acopere sensibilul colț a T.F.F.-ului cu paravane, spre a salva ceea ce mai putea fi salvat de valurile înalte. Pe urmă se ridică problema așezării unei antene lungi pe mica plută. Încercară să trimită antena în sus, ca pe un zmeu. Dar, după o rafală de vânt, zmeul se cufundă pur și simplu în creasta unui val și dispăru. Apoi încercară să înalțe antena cu un balon, dar soarele tropical arse balonul găurindu-l, astfel că și el căzu și se înecă în mare. După aceea avură încurcătură cu papagalul. În afară de aceasta, timp de 15 zile, în timp ce ne aflam în curentul Humboldt, nu am putut ieși dintr-o zonă moartă a Anzilor, în care undele scurte erau tot atât de surde și fără de viață ca și aerul dintr-o cutie goală de săpun.

Dar, într-o noapte, undele scurte izbucniră dintr-o dată și apelul lui Torstein a fost auzit de un radioamator întâmplător din Los Angeles care se distra cu transmițătorul său, dorind să stabilească legătura cu un alt amator din Suedia. Omul întreabă ce fel de aparat aveam și când obținu răspuns satisfăcător, întreabă pe Torstein cine era și unde trăia. Când auzi că locuința lui Torstein era o cabină de bambus pe o plută din Pacific, păcăni de mai multe ori în aparat, în mod neobișnuit, până ce Torstein îi dădu mai multe amănunte. Când omul din aer se reculese, ne spuse că numele lui era Hal, că pe soția lui o chema Ana, că era suedeză și că va face cunoscut familiilor noastre că suntem în viață și sănătoși. Cât de ciudat era, ne gândeam noi în seara aceea, că un om cu totul străin numit Hal, un operator de radio, rătăcit departe, prin populația amestecată din Los Angeles, era singura persoană pe lume, în afară de noi, care știa unde suntem și că eram sănătoși. Din acea noapte, Hal, alias Harold Kempel și prietenul său Frank Cuevas, făcură cu rândul în fiecare noapte și ascultară semnalele de pe plută. Herman primi telegrame de mulțumire de la șeful serviciului meteorologic al S.U.A. pentru rapoartele lui bicotidiene dintr-o zonă din care veneau puține știri și în privința căreia nu exista nicio statistică. Mai pe urmă, Knut și Torstein stabiliră legături cu alți ascultători — mai în fiecare noapte — și aceștia transmiseră salutări în Norvegia printr-un amator de T.F.F. numit Egil Berg din Notodden.

O singură dată, pe la jumătatea drumului, s-a întâmplat că a pătruns prea multă apă sărată în colțul telegrafic, iar stațiunea și-a încetat emisiunile timp de câteva zile. Operatorii dădeau pe brânci zi și noapte, înșurubând și sudând fire. Corespondenții noștri depărtați gândeau poate că zilele plutei se sfârșiseră când, într-o noapte, semnalul L I 2 B izbucni în eter și, într-o clipă, colțul telegrafic bâzâia ca un cuib de viespi. Mai multe sute de operatori americani puseseră mâna concomitent pe manipuloare și răspunseră la apel.

Dacă te apropiai de locul operatorilor de T.F.F. aveai impresia că te așezai într-adevăr pe un cuib de viespi. Locul era learcă de apă care-și făcea drum în orice direcție. De aceea, cu toate că porțiunea unde ședea operatorul era așternută cu un preș de cauciuc, primeai un șoc electric atât în părțile de jos, cât și în vârful degetelor, dacă te atingeai de manipulatorul Morse. Dacă vreunul dintre noi, neinițiații, încercam să furăm un creion din colțul T.F.F.-ului cel atât de bine asortat, ni se făcea părul măciucă pe cap, ori vedeam scânteii lungi ieșind din vârful creionului. Numai Torstein, Knut și papagalul își puteau croi drum nestingheriți în acest colț. Așezarăm, așadar, o bucată de carton care să marcheze zona periculoasă pentru toți ceilalți dintre noi.

Într-o noapte, târziu, Knut stătea la lumina lămpii în colțul lui când, deodată, mă zgâlțâi de picior și-mi spuse că vorbea cu un cetățean care locuia chiar la marginea Osloului și se numea Christian Amundsen. Acesta era un fel de record pentru amatori, căci micul transmițător pe unde scurte de pe bordul plutei, cu cei 13 990 kc/s. ai lui, nu emite cu mai mult de 6 W, adică aproape cu aceeași putere ca cea a unei baterii electrice de buzunar.

Era în ziua de 2 august și navigasem mai mult de 60° în jurul pământului, așa că Oslo era la antipod. Regele Haakon împlinea a doua zi șaptezeci și cinci de ani și-i trimiserăm un mesaj de felicitări direct de pe plută. A doua zi îl interceptarăm din nou pe Christian; ne transmise răspunsul regelui, care ne ura noroc necurmat și succes în călătoria noastră.

Îmi mai amintesc un incident deosebit față de viața obișnuită de pe plută. Aveam două aparate fotografice cu noi și Erik luase cu el un asortiment de substanțe necesare dezvoltării, astfel ca să putem fotografia din nou ceea ce nu ieșea bine.

După vizita balenei-rechin nu s-a mai putut stăpâni. Într-o seară combină chimicalele cu apă, conform instrucțiunilor, și dezvoltă două filme. Negativele nu arătau altceva decât pete întunecoase și zbârcituri. Filmul era pierdut. Telegrafiarăm corespondenților noștri cerând sfaturi. Mesajul a fost recepționat de un amator T.F.F. din Hollywood; el telefonă unui laborator și curând după aceea ne chemă și ne spuse că revelatorul nostru fusese prea cald; nu trebuia să folosim apă la peste 15°C. căci se distrugea negativul.

Îi mulțumirăm pentru sfatul său și-i comunicărm că cea mai mică temperatură pe meleagurile noastre era aceea a curentului oceanic, care avea aproape 26°C. Fiindcă Herman era inginer de frigidere îi spuserăm în glumă să coboare temperatura apei la 15°. El ceru mica butelie de acid carbonic a bărcuței de cauciuc, care era umflată; după câteva scamatorii într-un cazan acoperit cu un sac de dormit și cu o vestă de lână, deodată văzurăm apărând zăpadă pe barba-i stufoasă; apoi el ne aduse cazanul în care plutea o bucată mare de gheață albă.

Erik dezvoltă din nou, de data asta cu rezultate splendide.

Dacă vorbele fantomă transmise prin aer de undele scurte constituiau un lux necunoscut în zilele îndepărtate ale lui Kon-Tiki, în schimb valurile oceanului erau aceleași ca în vechime și purtau cu hotărâre pluta de balsa spre vest, cum făcuseră și odinioară, acum cincisprezece veacuri.

Când ne mai apropiarăm de insule, vremea începu să fie mai schimbătoare; porniră să cadă ploi răzlețe, iar alizeul își schimbă direcția. Până acum bătuse hotărât și regulat dinspre sud-est, până ce intrarăm bine în curentul ecuatorial; apoi se îndreptă din ce în ce mai mult spre vest. Atinserăm poziția noastră cea mai nordică la 10 iunie, cu latitudinea sudică de 6°19'. Eram atunci atât de aproape de ecuator, încât părea că vom naviga peste insulele cele mai nordice din grupul Marchizelor și că vom dispărea definitiv în mare, fără a găsi pământ. Dar atunci alizeul nu mai bătu de la est, ci de la nord-est, și ne împinse în curbă în jos, spre insule.

Se întâmpla deseori că atât vântul, cât și marea să rămână neschimbate zile întregi; aproape uitam cui venea rândul la cârmă. Noaptea însă, unul dintre noi era totdeauna pe punte. Când marea și vântul erau constante, lopata de cârmă nu-și mai slăbea legăturile și vela rămânea umflată fără a-i mai purta noi de grijă. Atunci straja de noapte putea sta liniștită la ușa cabinei, privind stelele. Dacă însă constelațiile își schimbau poziția pe cer, straja avea de supravegheat dacă nu cumva interveniseră schimbări în poziția lopeții de cârmă sau a direcției vântului.

Era de necrezut cât de ușor se putea naviga după stele după ce săptămâni întregi le văzusem mișcându-se pe bolta cerului. De aceea nu aveam prea multe de făcut în timpul nopții. Cunoșteam poziția fiecărei constelații, noapte de noapte. Când ajunserăm sus lângă ecuator. Ursa Mare se ridica așa de limpede la orizont spre nord, încât eram curioși să știm dacă aveam să zărim steaua polară, care de obicei apare când vii dinspre sud și treci ecuatorul. Dar de îndată ce vântul alizeu de la nord-est începu să bată, Ursa Mare dispăru clin nou.

Vechii polinezieni erau mari navigatori. Ei se ghidau ziua după soare și noaptea după stele. Cunoștințele lor despre corpurile cerești erau uimitoare. Știau că pământul e rotund și foloseau denumiri speciale pentru noțiuni abstracte, ca ecuatorul și tropicele de nord și de sud. În Hawaii ciopleau hărți ale oceanului pe coaja rotundă a tigvelor; în alte insule făceau din ramuri împletite hărți amănunțite în care insulele erau marcate prin scoici, iar diferenții curenți

prin crenguțe. Polinezienii cunoșteau cinci planete pe care le numeau stele rătăcitoare și le deosebeau de stelele fixe, pentru care aveau aproape două sute de nume deosebite. În vechea Polinezia, un bun navigator știa bine în ce parte a cerului vor răsări feluritele stele și unde vor fi ele la diferitele ceasuri ale nopții și în diversele epoci ale anului. Știau ce stele anume se aflau deasupra fiecărei insule și erau cazuri în care insula era numită după steaua ce-o avea deasupra, noapte de noapte și an de an.

Știau că cerul înstelat e ca o imensă boltă sclipitoare care se mișcă de la est la vest. Înțelegeau că diferitele stele ce se aflau drept deasupra capetelor lor le arătau totdeauna cât de departe spre nord sau spre sud se găseau. Când polinezienii explorară și cuceriră domeniul lor actual, care este totalitatea apelor mai apropiate de America, ei menținură traficul între unele din insule timp de mai multe generații de-a rândul. Tradițiile lor istorice arată că, atunci când șefii din Tahiti au vizitat Hawaiiul, care este la mai mult de 2000 de mile marine înspre nord și la o depărtare de mai multe grade spre vest, ei au navigat mai întâi drept spre nord, după soare și stele, până ce astrele aflate drept deasupra capetelor lor le indicară că atinseseră latitudinea Hawaiiului. Atunci cotiră în unghi drept spre vest, până ce ajunseră atât de aproape, încât păsările și norii le spuseră unde erau grupul de insule.

De unde au dobândit polinezienii vastele lor cunoștințe astronomice și cum au știut să-și calculeze calendarul cu atâta uimitoare precizie? Desigur, n-au învățat toate acestea de la popoarele melaneziene și malaieze dinspre vest, ci tot de la acea veche rasă dispărută, „oamenii albi și bărboși”, care împărtășiseră aztecilor, indienilor maya și incașilor uimitoarea lor cultură și care întemeiaseră și dezvoltaseră un calendar, precum și o știință astronomică, de o nemaipomenită asemănare cu cele ale polinezienilor, și pe care Europa acelor timpuri era departe de a le egala.

În Polinezia ca și în Peru, calendarul era alcătuit în așa fel, încât să înceapă cu ziua în care constelația Pleiadelor apare la orizont. În ambele regiuni, această constelație era considerată ca ocrotitoarea agriculturii.

În Peru, acolo unde continentul se coboară spre Pacific, se află și azi, în deșertul de nisip, ruinele unui observator astronomic foarte vechi, o relicvă a aceluiași misterios popor civilizat care sculpta coloși de piatră, ridica piramide, cultiva cartofi dulci și tigve și începea anul odată cu răsăritul Pleiadelor. Kon-Tiki cunoștea stelele când ridicase vela și se avântase către vest, peste Pacific.

În noaptea de 2 iulie straja nu mai putu să-și rezume activitatea la studierea cerului înstelat. După mai multe zile de vânturi domoale de la nord-est, bătea acum un vânt puternic și marea era agitată. Târziu în noapte străluci luna și se porni un vânt tare, bun pentru navigație. Măsurarăm viteza cu care înaintam, numărând secunde care ne trebuiau pentru a depăși o surcică pe care o aruncam lateral la provă; eram pe cale de a stabili un record de viteză. În timp ce de obicei navigam cu 12-18 „surcele”, ca să vorbesc în limbajul nostru de plutași, acum atinsesem 6 „surcele”, așa. că fosforescența făcea viitori în urma noastră.

Patru oameni sforăiau în cabina de bambus. Torstein țacănea la manipulatorul Morse, iar eu eram de strajă la cârmă. Cu puțin înainte de miezul nopții, un val neobișnuit de mare se sparse drept în fața mea și-mi tulbură câmpul de vedere; în spatele talazului puteam distinge crestele înspumate ale altor două valuri, tot atât de uriașe ca și primul, pe eare-l urmăreau îndeaproape. Dacă nu am fi trecut chiar prin locul cu pricina, aș fi fost încredințat că ceea ce vedeam erau valuri înalte iscate din cauza presiunii vreunui banc periculos. Dădui un strigăt de alarmă când văzui primul val apropiindu-se ca un zid lung, măturând totul în cale la lumina lunii. Cu o smucitură, așezai pluta într-o poziție potrivită spre a-l înfrunța. Când ne ajunse, pluta își aruncă pupa în sus lateral și se urcă pe spinarea valului care tocmai se spărse, suierând din creasta-i spumegândă.

Călărirăm vâltoarea de spumă clocotitoare ce se vărsa pe ambele laturi ale plutei, pe când valul greu se rostogolea sub noi. Prova se ridică și ea în sus când valul trecu și

alunecărăm cu pupa înainte, într-un șanț mare dintre valuri. Imediat după aceea veni celălalt zid de apă și ne ridică din nou în aer, iar masele mari de apă limpede se sparseră peste noi la pupă.

Rezultatul a fost că pluta ajunse de-a latul valurilor și era cu neputință să o întoarcem la loc destul de iute. Al treilea val veni, se ridică dintre dungile de spumă ca un zid strălucitor și începu să se prăbușească de-a lungul crestei chiar din clipa când ne ajunse. În timp ce se prăvălea, nu mai avui nimic altceva de făcut decât să mă agăț cu toată puterea de un băț de bambus care ieșea din acoperișul cabinei, ținându-mi răsuflarea. Mi se părea că pluta a fost ridicată în înaltul cerului și că totul în jurul meu a fost luat de vârtejurile nimicitoare de spumă. Într-o clipă „Kon-Tiki” ajunse din nou deasupra talazului apoi alunecă liniștit în jos de partea cealaltă — pe spinarea unui val potolit. După aceea, valurile deveniră normale. Cele trei valuri-zid alergau acum în fața noastră. La pupă, în lumina lunii, un șir de nuci-de-cocos jucau pe apă.

Ultimul val lovise cabina cu putere, așa că Torstein fusese aruncat cu capul în jos în colțul telegrafic; ceilalți se sculară speriați de zgomot, pe când apa gâlgâia printre bușteni și prin pereții cabinei. La babordul punții dinainte, împletitura de bambus se desfăcuse ca un mic crater, iar coșul scufundător se turtise de provă; altfel totul era în ordine. Dar nu izbutirăm niciodată să ne explicăm în chip mulțumitor de unde veniseră cele trei valuri mari; poate că se datorau unor tulburări din fundul mării, lucru nu prea neobișnuit în aceste regiuni.

Două zile mai târziu înfruntăram prima noastră furtună. Începu când alizeul încetă cu totul să mai sufle; nori albi, aduși de el pluteau încă deasupra capetelor noastre în albastrul nesfârșit, când fură înghițiți de niște nori negri în mase compacte, care se rostogoleau de peste orizont, de la sud.

După aceea ne izbiră niște rafale de vânt din cele mai neașteptate direcții, așa că era imposibil pentru cârmaci să mai stăpânească nava. Oricât am fi întors pupa de repede în direcția din care bătea vântul, în așa fel ca vela să se umfle mândră, rafalele de vânt izbucneau și mai repede din altă direcție, apăsând și turtind mândra rotunjime a pânzei, făcând-o să se învâртеască și să lovească în jurul ei, lucru primejdios atât pentru echipaj, cât și pentru încărcătură. Apoi deodată vântul începu să bată chiar de acolo de unde venea vremea rea și pe când norii negri se rostogoleau peste noi, briza se transformă într-un vânt puternic, care deveni curând o adevărată furtună.

Într-un timp necrezut de scurt, valurile din jurul nostru se urcară la o înălțime de 5 m, pe când creste izola-te șuierau cu 6-7 m mai sus de văile dintre talazuri, așa că le vedeam înalte cât catargul cel mare, când noi eram jos în adâncitură. Toți oamenii trebuiau să se agațe bine, din cauza înclinării periculoase a punții; vântul zgâlțâia peretele de bambus, șuiera și urla prin velatură.

Ca să apărăm colțul telegrafic, așezăram o pânză de-a lungul peretelui dindărăt al cabinei și spre babord. Toată încărcătura liberă a fost legată strâns, iar vela coborâtă și fixată de verga de bambus. Cerul se acoperea de nori, în timp ce marea se întuneca și devenea amenințătoare. De jur împrejur se spărgeau crestele albe ale talazurilor. Dăre lungi de spumă împânzeau, aidoma unor dungi, spinările bătute de vânt ale valurilor lungi; pretutindeni crestele talazurilor se spărgeau și se prăbușeau; pete verzi, asemenea unor răni, spumegau multă vreme pe marea de un albastru închis. Când se spărgeau, crestele împrăștiau spume care cădeau ca o ploaie sărată peste mare.

În rafale orizontale, biciuind suprafața mării, veni și ploaia tropicală. Nu vedeam nimic în jurul nostru. Apa care ne curgea din păr și din bărbi avea gust de saramură. Ne împleticeam pe puntea aplecată, goi și înghețați, căutând să ne asigurăm că echipamentul navei făcea față furtunii. În primele clipe, când vijelia se năpusti peste noi, în ochii noștri se puteau citi îngrijorare și negre presimțiri. Dar îndată ce începurăm să-i ținem piept și să vedem cu câtă ușurință și curaj o primea „Kon-Tiki”, furtuna deveni un sport interesant și începurăm să ne

desfătam privind furia dimprejurul nostru, pe care pluta de balsa o stăpânea cu măiestrie. „Kon-Tiki” se găsea totdeauna pe creasta valurilor aidoma unui dop, în timp ce greutatea mare a apei turbate era mereu la câțiva inches dedesubtul plutei. Oceanul se aseamănă mult cu muntele pe asemenea vreme. Parcă ne aflam în mijlocul unei furtuni de pe un înalt podiș, muntos, golaș și cenușiu. Cu toate că eram chiar între tropice, când pluta aluneca în sus și în jos prin imensitatea fumegândă a mării, ni se părea că fugim la vale, printre nămeți de zăpadă și printre stânci.

Pe asemenea vreme, cârmaciul trebuia să deschidă bine ochii. Când valurile cele mai înalte treceau de jumătatea dinainte a plutei, buștenii de la pupă ieșeau afară din apă, dar în clipa următoare se cufundau din nou, ca să se urce iar pe creasta vecină. De fiecare dată, valurile veneau așa de aproape unul de altul, încât al doilea ne izbea în timp ce primul ținea încă pupa în aer. Masele de apă se prăbușeau peste cârmaci ca o cascadă îngrozitoare, dar în clipa următoare pupa se ridica și apa dispărea ca printre dinții unei furculițe.

Calcularam că pe o mare liniștită, când valurile cele mai înalte veneau la un interval de 7 secunde unul de altul, primeam circa 200 t de apă la pupă în 24 de ore; dar aproape nu le observam, fiindcă se spargeau liniștit în jurul picioarelor goale ale cârmacilor, scurgându-se apoi printre bușteni. Pe timp de furtună însă, mai mult de 10000 t de apă se vărsau pe bord la pupă în decursul celor 24 de ore, deoarece o cantitate variind între 1 dal și 2-3 m³, ba uneori mult mai mult, curgea pe bord la fiecare 5 secunde. Se întâmpla adeseori ca un talaz să se spargă pe punte cu un zgomot asurzitor; atunci cârmaciul intra până la brâu în apă și avea impresia că își croiește drum împotriva curentului unui râu iute. Pluta părea că se clatină o clipă, dar pe urmă greutatea mare care o apăsa la pupă dispărea peste bord în cascade.

Herman era tot timpul afară cu anemometrul, măsurând viteza vântului care, timp de 24 de ore, continuă să bată în rafale. Pe urmă, intensitatea rafalelor scăzu treptat. Începu să sufle un vânt puternic care din când în când aducea ploaie; de aceea, valurile nu încetară să fiarbă în jurul nostru pe când noi înaintam spre vest, cu vânt bun în velă.

Dacă voia să măsoare cu precizie viteza vântului, Herman trebuia să se urce pe catarg ori de câte ori eram jos, printre valuri, căci numai acolo sus avea condiții bune pentru măsurătoare.

După ce vremea se mai potoli, peștii mari din jurul nostru părură deosebit de înfuriați. Eram înconjurați numai de rechini, toni, dorade și câteva bonite zăpăcite, care se vânzoleau aproape pe sub bușteni ori în valurile din apropiere. Era o luptă neîncetată pe viață și pe moarte. Spinările peștilor mari se arcuiau deasupra apei și se repezeau ca niște rachete, unele după altele, în timp ce apa din jurul plutei se învolbura de sânge. Luptătorii erau mai cu seamă toni și dorade; acestea din urmă veneau în grupuri mari, mișcându-se mult mai repede și mai vioi ca de obicei. Tonii atacau; adesea unul dintre ei, cântărind 80 ori 100 kg, sărea în aer, ținând în gură un cap însângerat de doradă. Dar chiar dacă dorade izolate fugeau, urmărite de aproape de toni, trupa mare a doradelor nu ceda terenul, cu toate că multe dintre ele se zvârcoleau cu răni deschise la gât.

De mai multe ori, rechinii părură și ei orbiți de furie și-i văzurăm apucând și luptându-se cu toni mari, care găseau în rechini un dușman mai puternic.

Nu se vedea nici un pește-pilot. Aceștia, mai pașnici, fuseseră poate mâncați de tonii cei furioși, se ascunseseră în crăpăturile de sub plută sau fugiseră departe de câmpul de luptă. Nu îndrăzneam să ne băgăm capul în apă și să ne uităm.

Am avut odată o surpriză neplăcută și nu mă putui opri, mai târziu, să nu râd de propria-mi zăpăceală. Tocmai dădeam ascultare unei chemări a naturii. Ne obișnuisem cu puțină hulă la closet, dar mi se păru ceva cu totul illogic când primii pe neașteptate o lovitură violentă în dos, de la ceva mare, rece și foarte greu care se repezise în mine ca un cap de rechin. Era cit pe-acum să mă urc pe straiul catargului, încredințat că un rechin îmi atârna de spate. Herman care se agățase de lopata de cârmit ca să nu moară de râs, abia putu să-mi

spună că un ton uriaș îmi dăduse o lovitură laterală, peste pielea goală, cu cele aproape 80 kg ale lui de pește rece. După aceea, pe când Herman și pe urmă Torstein erau de cart, același pește încercă să sară pe bord odată cu valurile de la pupă. În două rânduri ajunsese chiar pe capetele buștenilor, dar de fiecare dată se arunca singur înapoi, înainte să avem vreme ca să-i apucăm trupul alunecos.

După aceea o bonită înnebunită veni drept pe bord, pe creasta unui val. Cu ea și cu un ton prins în ziua ce trecuse ne hotărâram să pescuim, ca să facem ordine în haosul sângeros ce ne înconjura.

Jurnalul nostru spune:

„Întâi am prins și am ridicat pe bord un rechin de 2 m. Când am aruncat a doua oară cârligul, am prins un rechin de 2,5 m; l-am ridicat și pe acesta pe bord. Apoi am aruncat din nou cârligul și am prins din nou un rechin de 2 m. Pe acesta izbutirăm să-l tragem peste marginea plutei, dar scăpă și se scufundă. Iar am aruncat cârligul și un rechin de 2,5 m se prinse în el, dându-ne mult de furcă. După ce izbutirăm să-l tragem peste bușteni, toate patru undițele de oțel se rupseră și rechinul se scufundă. Am aruncat îndată alt cârlig și am ridicat pe bord un alt rechin de 2 m. Era periculos acum să stai și să pescuiești la pupă. pe buștenii alunecoși, fiindcă cei trei rechini, multă vreme după ce ai fi crezut că sunt morți, își repezeau capetele și mușcau. Am târât rechinii de coadă spre puntea din față, i-am așezat grămadă și curând după aceea am prins un ton mare; acesta ne-a dat de lucru mai mult ca orice rechin până l-am ridicat pe bord. Era atât de gras și de greu, încât niciunul din noi nu l-am putut ridica de coadă.

„Marea era tot atât de plină de pești furioși. Am mai prins un rechin care scăpă tocmai când îl suiam pe bord. Apoi am prins altul de 2 m, apoi încă unul tot atât de mare; au urmat încă doi, unul de 2 m și altul ce-va mai lung”.

Toată puntea era acum acoperită de rechini mari, care erau întinși peste tot și-și băteau cozile convulsiv, lovind în cabina de bambus și încercând să muște tot ce era în jurul lor. Eram obosiți și epuizați înainte chiar de a începe să pescuim, căci abia se liniștise furtuna din noaptea care trecuse. Ne văzurăm în mare încurcătură când încercăram să vedem care rechini erau morți, care mușcau încă și care erau vii și ne pândeau cu ochii lor verzi de pisică. Acum nouă rechini mari zăceau răspândiți în jurul nostru; eram atât de istoviți de cât am tras la undițele grele și de lupta cu rechinii năbădăioși, încât după cinci ore de muncă renunțarăm.

A doua zi, doradele și tonii se mai răriră, nu însă și rechinii. Începurăm din nou să-i pescuim și să-i prindem, dar încetarăm curând când văzurăm că sângele proaspăt ce curgea de pe plută atrăgea și mai mulți rechini. Aruncăram toți rechinii morți peste bord și spălarăm puntea, curățind-o de sânge. Multe rogojini de bambus erau rupte de dinții rechinilor și de pielea lor aspră; pe cele mai rupte și mai pătate de sânge le aruncăram peste bord și le înlocuirăm cu rogojini noi de bambus, galbene ca aurul, căci aveam mai multe suluri de acestea, legate bine pe puntea din față.

Când ne duceam la culcare, în acele seri, vedeam numai sânge, fălci lacome și căscate de rechini și simțeam în nări mirosul cărnii lor. Se puteau mânca: aveau gust de batog, dacă scoteam amoniacul din carnea lor ținând-o în apă de mare 24 de ore. Dar bonitele și tonii erau mult mai buni.

În seara aceea, pentru prima oară, unul din băieți spuse că ar fi plăcut să te poți întinde în voie pe iarba verde a unei insule cu palmieri; ar fi fost fericit să mai vadă și altceva decât pești reci și mare frământată. Vremea se făcuse din nou aproape bună, nu mai era însă atât de statornică și de sigură ca mai înainte. Rafale de vânt neprevăzute aduceau cu ele, din când în când, averse puternice pe care le primeam cu plăcere, deoarece o mare parte a proviziei noastre de apă începuse să se strice și să aibă gust rău de baltă. Când ploua mai tare, adunam apa de pe acoperișul cabinei și stăteam pe punte goi pușcă, bucurându-ne de luxul de a ne spăla cu apă dulce.

Peștii-piloți se iviră din nou la locurile obișnuite; dacă erau tot cei vechi, înapoiți după baia de sânge, ori noi tovarăși adunați în focul luptei nu puteam ști.

La 21 iulie vântul începu din nou. Pe mare era zăpușeală și liniște absolută; știam din experiență ce însemna aceasta. În adevăr, după câteva rafale violente de la est, vest și sud, vântul începu să sufle cu putere dinspre sud, unde nori negri, amenințatori alergau la orizont. Herman era tot timpul afară cu anemometrul; vântul atinsese deja 15 m pe secundă, apoi și mai mult, când deodată sacul de dormit al lui Torstein zbură peste bord. Ceea ce se petrecu în cele câteva secunde următoare dură mai puțin decât trebuie ca să le povestești.

Herman încercă să apuce sacul care trecea, făcu un pas greșit și căzu peste bord. Auzirăm un strigăt slab de ajutor, în mijlocul urltelor valurilor și văzurăm capul lui Herman și o mână agitându-se; de asemenea, un obiect verde, nedeslușit, se rotea în apă lângă el. Omul se lupta din răspuțuri, căznindu-se să ajungă înapoi la plută, prin valurile înalte care îl smulseseră de la babord. Torstein, de la cârmă, și eu, de la provă, furăm primii care văzurăm ce se întâmplase și înghețarăm de frică. Răcnirăm „om peste bord” din fundul plămânilor, și ne repezirăm la cel mai apropiat colac de salvare. Ceilalți nu auziră strigătul lui Herman din cauza zgomotului valurilor, dar într-o clipă puntea se umplu de oameni și se însufleți. Herman era un înotător excelent și, cu toate că ne dădurăm seama îndată că viața îi era în joc, trăgeam nădejde că va putea înota înapoi până la marginea plutei, înainte de a fi prea târziu.

Torstein apucă un cabestan de bambus pe care era încolăcită funia bărcii de salvare, fiindcă îi era mai la îndemână. A fost singura dată în toată călătoria când am folosit această funie. Totul se petrecu în câteva clipe. Herman era acum în dreptul pupei, doar la câțiva metri depărtare și ultima lui nădejde era să înoate la pana vâslei de cârmă și să se agațe de ea. Scăpase capetele buștenilor și se repezi la pană, dar aceasta îi alunecă din mâini, iar el se afla acum exact acolo de unde experiența ne învățase că nu puteam să mai salvăm nimic. Pe când Bengt și cu mine lansam bărcuța, Knut și Erik aruncau colacul de salvare de care era legată o funie lungă. Acesta era totdeauna gata de a fi folosit și atârna la colțul acoperișului cabinei; dar azi, vântul era așa de puternic, încât suflă pur și simplu colacul de salvare înapoi pe plută. După câteva încercări zadarnice, Herman ajunsese dincolo de vâsla de cârmă și înota desperat ca să se țină după plută; dar distanța se mărea cu fiecare rafală de vânt. El își dădea seama că de acum înainte distanța avea să crească neconținut, dar își mai puneă o slabă nădejde în bărcuță, pe care acum o pusesem pe apă. Lipsită de funia care acționa ca o frână, bărcuța de cauciuc ar fi putut ajunge la omul care înota; dar cum să aduci bărcuța înapoi la „Kon-Tiki” fără funie? Totuși trei oameni într-o bărcuță de cauciuc aveau oarecare șanse, dar un om singur în mare, niciuna.

Atunci văzurăm deodată pe Knut aruncându-se în mare cu capul înainte. Într-o mână ținea centura de salvare și cu cealaltă înota. De câte ori capul lui Herman apărea pe spinarea unui val, Knut nu era acolo, și de câte ori Knut se ridica pe valuri, Herman nu se vedea. La un moment dat însă, văzurăm ambele capete laolaltă; se întâlniră și se agătară de centura de salvare. Knut dădu din mână și cum, între timp, bărcuța fusese ridicată pe bord, noi toți patru apucarăm funia colacului de salvare și traserăm cu desperare și cu ochii ațintiți la umbra mare, neagră, ce se vedea drept în spatele celor doi oameni. Acest animal misterios scotea un triumghi verde închis deasupra valurilor și era gata să-l lovească pe Knut, când acesta se apropie de Herman. Neliniștea noastră avea farmecul ei, fiindcă numai Herman știa că triumghiul nu aparținea vreunui rechin sau altui monstru marin, ci era un colț umflat al sacului impermeabil de dormit al lui Torstein. Dar sacul de dormit nu mai pluti multă vreme după ce ridicăram pe cei doi oameni teferi pe bord. Cel ce târâse sacul jos în adâncuri scăpase o pradă mai bună.

„Bine că n-am fost în el” spuse Torstein și apucă lopata de cârmă pe care o lăsase. În seara aceea nu prea avurăm poftă de glume și mult timp după aceea simțirăm un fior rece prin vine. Eram înfiorați dar și mulțumiți că ne aflăm toți șase din nou pe bord.

În ziua aceea îi spuserăm lui Knut o mulțime de vorbe frumoase, atât noi cât și Herman.

N-am avut însă prea multă vreme de gândit la ceea ce se întâmplase; cerul se făcuse negru, rafalele de vânt crescuseră în tărie și, înainte de venirea nopții, o nouă furtună se dezlănțui. Lăsarăm centura de salvare legată de o funie lungă să se târască în urma plutei; în acest fel aveam ceva, dincolo de lopata de cârmă, spre care să înotăm, dacă unul dintre noi ar fi căzut din nou peste bord.

Cum se înnoptă, în jurul nostru se făcu întuneric ca smoala. Nu se mai vedea nici pluta, nici marea. Ne legănam groaznic în sus și în jos; auzeam doar și simțeam vijelia șuierând printre catarge și funii, pe când rafalele apăsau cu atâta putere cabina elastică de bambus, încât ne temeam să nu o zboare peste bord. Dar era acoperită cu pânze și bine fixată. Simțeam pe „Kon-Tiki” legănându-se pe valurile spumegânde, pe când buștenii se mișcau în sus și în jos, aidoma clapelor unui instrument muzical.

Ne miram de fiecare dată că apa nu fășnea în sus printre crăpăturile mari din podea și că acestea lucrau ca niște supape, prin care aerul umed trecea șuierând în sus și în jos.

Cinci zile de-a rândul vremea varie între furtună adevărată și vânt ușor; marea era brăzdată de văi largi, pline de aburul valurilor spumegânde, albastre-cenușii, ale căror spinări se turteau în lung și în lat sub presiunea vântului. Apoi, în ziua a cincea, cerul se deschise, puțin albastru se arată și urâciosul plafon de nori negri făcu loc unui triumfal cer albastru. Furtuna trecuse. În timpul ei lopata de cârmă se stricase, vela se rupsesse, iar chilele atârnav libere și se legănav ca niște pârgii printre bușteni, fiindcă toate funiile pe care până atunci le fixaserăm sub apă acum erau uzate. Dar noi și încărcătura noastră eram cu desăvârșire nevătămați.

După cele două furtuni, „Kon-Tiki” slăbise bine pe la încheieturi. Efortul de a urca peste spinări de valuri abrupte slăbise toate funiile, iar buștenii, mișcându-se neîncetat, făcuseră ca funiile să roadă lemnul de balsa. Mulțumirăm providenței că urmasem exemplul incașilor și nu întrebuițasem funii de sârmă care ar fi măcinat pur și simplu pluta, prefăcând-o în bețe de chibrituri pe vreme de furtună. Iar dacă am fi întrebuițat lemn uscat, care la plecare ar fi plutit cu ușurință, pluta s-ar fi scufundat de mult, după ce s-ar fi saturat de apă. Seva din lemnele verzi slujea ca o substanță impregnantă și împiedica apa să pătrundă în lemnul poros. Acum însă, funiile ajunseră atât de largi, încât era primejdios să-ți alunece piciorul printre bușteni, căci putea fi strivit când aceștia se ciocneau puternic între ei. La provă ca și la pupă, unde nu era punte de bambus, riscai să cazi în genunchi dacă stăteai cu fiecare picior pe câte un bușten. Trunchiurile de la pupă erau alunecoase ca niște coji de banane din cauza algelor ude; cu toate că făcusem o cărare prin verdeață în locul pe care călcam de obicei și deși așezasem o scândură lată pentru cârmaci ca să stea pe ea, nu era ușor să te ții pe picioare când un val zguduia pluta. Spre babord, unul din cei nouă uriași se legăna, se lovea de o prăjină transversală și dădea naștere unui zgomot surd și înăbușit. atât ziua cât și noaptea. Pe lângă asta, mai auzeam pârâieli îngrijorătoare la funiile care țineau cele două catarge aplecate unul către altul, căci bazele catargelor se mișcau independent una de alta, fiind fixate pe doi bușteni diferiți.

Legărăm lopata de cârmă și o înădirăm cu două stîngii lungi de lemn de manglier, tare ca fierul. Cu ajutorul lui Erik și al lui Bengt, ca maeștri de vele, „Kon-Tikitt” își înălță din nou capul și-și umflă pieptul viguros și rotund spre Polinezia, în timp ce cârma dansa în valurile pe care vremea bună le îmblânzise. Dar chilele nu mai ajunseră niciodată să fie ceea ce fuseseră; ele nu mai primeau apăsarea apei în plin, fiindcă atârnav libere și nefixate sub plută. Era de prisos să încerci verificarea funiilor pe dedesubtul plutei, căci erau în întregime acoperite de alge. Ridicând însă puntea de bambus, găsirăm doar trei funii principale rupte; le uzase și le strivise încărcătura. Fără îndoială, buștenii absorbiseră o mare cantitate de apă, dar cum încărcătura se mai ușurase, greutatea se compensau. O bună parte din proviziile noastre și din apa de băut se consumase; de asemenea, bateriile uscate ale aparatului telegrafic.

Cu toate acestea, după ultima furtună, era limpede că vom rezista și că vom străbate mica distanță ce ne mai despărțea de insulele din față. O altă problemă se pune acum pe primul plan: cum se va termina călătoria?

„Kon-Tiki” va pluti neîntrerupt către vest, până ce se va izbi cu prova de o stâncă ori de alt obiect fix care-i va stăvili înaintarea. Călătoria nu se va termina decât atunci când toată lumea va fi debarcat teafără într-una din numeroasele insule polineziene din fața noastră.

După ce scăparăm de ultima furtună, nu prea știam unde avea să se oprească pluta. Eram la o distanță egală atât de insulele Marchize cât și de grupul Touamotou și într-o poziție care ne arăta că puteam să ne strecurăm de minune drept printre cele două arhipelaguri fără să zărim măcar pe unul. Cea mai apropiată insulă din grupul Marchizelor se afla la 300 de mile spre nord-est. Cea mai apropiată insulă din grupul Touamotou la 300 de mile spre sud-vest; vânturile și curentul erau nestatornice, dar aveau direcția generală spre vest, spre marea dintre cele două grupuri.

Insula cea mai apropiată către nord-vest nu era alta decât Fatu Hiva, mica insulă muntoasă acoperită de junglă, unde trăisem într-o colibă clădită pe pilaștri și auzisem poveștile minunate ale bătrânului despre eroul ancestral Tiki. Dacă pluta s-ar opri pe aceeași plajă, aș întâlni multe cunoștințe, dar mă îndoiesc că l-aș mai găsi pe bătrân. Trebuie să se fi stins demult, în nădejdea că va întâlni undeva pe adevăratul Tiki. Dacă ne vom îndrepta spre șirul muntos al grupului Marchizelor, rarele insule din acest arhipelag fiind foarte răzlețe și marea zbuciumându-se nestingherită printre coastele lor prăpăstioase, va trebui să ținem ochii bine deschiși și să cârmim în așa fel încât să nimerim într-una din puținele văi care au totdeauna o frântură de plajă.

Dacă, dimpotrivă, ne vom îndrepta în jos, către stâncile de mărgean ale grupului Touamotou, aveam să întâlnim insule numeroase care acolo stau aproape una lângă alta și acoperă o bună bucată de mare. Dar acest grup de insule e socotit „arhipelagul primejdios” sau „jos”, fiindcă toată formația a fost în întregime clădită de polipi de mărgean, așa că e alcătuită din stânci înșelătoare submarine și din atoli acoperiți cu palmieri, care se ridică la numai 2-3 m deasupra mării. Primejdioase recifuri în formă de inele se întind protector în jurul fiecărui atol și sunt o amenințare pentru circulația vapoarelor în această zonă. Dar, cu toate că atolii Touamotu sunt clădiți de polipii de mărgean, pe când insulele Marchize sunt rămășițe de vulcani stinși, în amândouă grupurile locuiește aceeași rasă polineziană, iar familiile regale din ambele arhipelaguri socotesc pe Tiki primul lor strămoș.

Chiar la 3 iulie, când eram încă la o mie de mile marine de Polinezia, natura însăși ne arată, după cum arătase pe vremuri plutașilor primitivi din Peru, că în față, undeva în marea largă, era pământ. Până la o mie de mile depărtare de coasta Perului observasem mici cârduri de păsări fregate. Ele dispărură cam pe la 100° vest și după aceea nu mai văzurăm decât petreli mărunți care își au locuința pe mare. Dar la 3 iulie, fregatele reapărură la 125° vest și de atunci înainte cârduri mici din aceste păsări se vedeau des, ori sus pe cer, ori repezindu-se jos, spre crestele valurilor, unde înhățau peștii zburători care porniseră în zbor să scape de dorade. Cum aceste păsări nu veniseră din America, din spatele nostru, trebuiau să-și aibă cuibul în altă țară din față.

La 16 iulie, natura se destăinuie și mai semnificativ. În ziua aceea prinserăm un rechin de 3 m; el avea în pânțe o stea de mare nedigerată, pe care o prinsese nu demult pe lângă vreo coastă.

În ziua următoare primirăm întâia vizită chiar din insulele polineziene.

Am trăit pe bord o clipă măreață, când doi pescăruși uriași s-au semnalat la orizont spre vest și au venit apoi planând peste catargul nostru, zburând jos, cu aripile larg deschise; între vârfurile aripilor lor era o distanță de 1,5 m; după aceea își strânseră aripile și se așezară pe mare lângă noi. Doradele se repeziră îndată acolo și începură să dea târcoale în jurul păsărilor care pluteau, dar nici unii nici alții nu dădură atacul. Aceștia fură primii mesageri vii care

veniră să ne spună bun venit în Polinezia. Nici seara nu plecară înapoi, ci rămaseră pe mare; după miezul nopții îi mai auzeam încă zburând în cercuri în jurul catargului și scoțând țipete stridente.

Peștii zburători care veneau acum pe bord erau de altă specie, mai mare; îi cunoșteam din vremea când plecam să pescuim cu băștinașii din Fatu Hiva de-a lungul coastei.

Trei zile și trei nopți plutirăm drept spre Fatu Hiva; apoi veni un vânt puternic din nord-est și ne împinse în jos, în direcția atolilor Touamotou. Ieșisem acum din adevăratul curent sud-ecuatorial, iar celelalte curenți oceanice nu mai erau sigure. Într-o zi le simțeam aci, a doua zi nu mai erau. Curenții pot curge ca niște râuri invizibile, dând ramuri în toate direcțiile pe mare. Când curentul era iute, de obicei hula creștea, iar temperatura apei scădea, în general, cu un grad. Aflam direcția și forța curentului în fiecare zi, socotind diferența dintre calculele făcute de Erik și poziția noastră reală potrivit măsurătorilor.

În pragul Polineziei, vântul ne abandonă, predându-ne unei ramuri slabe a curentului care, spre îngrijorarea noastră, se îndrepta către Antarctica. Vântul nu încetă cu totul — de altfel acest lucru nu se întâmplase niciodată în tot cursul călătoriei. Dacă vântul era slab, ridicam orice pânză aveam, ca să prindem câtă brumă de vânt era. Dar n-a fost zi care să ne poarte înapoi spre America și cea mai mică distanță străbătută de noi în 24 de ore a fost de nouă mile marine, pe când viteza medie a întregii călătorii a fost de 42,5 mile marine pe zi.

Vântul alizeu, până la urmă, nu avu inima să ne părăsească tocmai la mal. Se înfățișă din nou la datorie, se propti și împinse nava prăpădită care își pregătea intrarea într-o nouă și stranie parte a lumii. Acum, în fiecare zi, cârduri mari de păsări marine veneau și se roteau deasupra noastră în toate direcțiile. Într-o seară, când soarele era gata să se scufunde în mare, observăm deslușit că păsările își luau un avânt deosebit. Zburau drept în direcția noastră, fără a ne da însă vreo atenție, nouă sau peștilor zburători. De pe catarg puturăm vedea că se îndreptau toate în aceeași parte. Poate că de acolo de sus vedeau ceva care pentru noi era invizibil. Poate că zburau din instinct. În orice caz, aveau un plan de zbor către insula cea mai apropiată, la locul de cuibărit.

Fixarăm lopata de cârmă și îndrumarăm pluta exact în direcția în care dispărură păsările. Chiar după ce se înnoptase, încă mai auzeam țipetele codașilor care zburau deasupra noastră, sub cerul înstelat. În direcția pe care o urmam acum și noi. Era o noapte minunată și pentru a treia oară în timpul călătoriei lui „Kon-Tiki” luna era aproape plină.

În ziua următoare și mai multe păsări planau deasupra noastră, dar nu mai aveam nevoie de ele ca să știm drumul spre uscat. De data aceasta, observăm chiar noi un nor neobișnuit care ședea nemișcat la orizont. Alți nori, ca niște fulgi mici de lână, se urcau pe bolta cerească, erau prinși de vântul alizeu și dispăreau dincolo de orizont, spre vest. Așa cunoscusem norii călători ai vântului alizeu în Fatu Hiva și tot așa îi văzusem deasupra noastră, zi și noapte, pe bordul lui „Kon-Tiki”. Dar norul cel singuratic de la orizont nu se clintea; el se înălța ca o coloană de fum, pe când norii vântului alizeu pluteau înainte. Cumulonimbus este numele latinesc al acestui fel de nori ficiși. Polinezienii nu știau latinește, dar știau că sub asemenea nori este pământ. Lucrul se explică prin faptul că, atunci când soarele tropical încinge nisipul, se formează un curent de aer cald. Acesta se ridică de la pământ și aburii cuprinși în el se condensează sus, în straturile mai reci de aer.

Păstrarăm direcția spre acest nor până ce nu-l mai văzurăm, fiindcă soarele apusese. Vântul era bun și, cu lopata legată strâns, „Kon-Tikiu” înainta neabătut pe drumul lui, așa cum făcea deseori pe vreme bună. Treaba strajei de la cârmă era acum să stea cât mai mult pe scândura din vârful catargului, care căpătase lustru de mult ce fusese folosită, și să observe orice semn cât de slab care ar fi arătat pământul.

Toată noaptea aceea auzirăm țipetele asurzitoare ale păsărilor care zburau deasupra noastră. Iar luna era aproape plină.

7 SPRE INSULELE PACIFICULUI DE SUD

Zărim pentru prima oară pământ. Ne depărtăm de Pukapuka. O zi de sărbătoare de-a lungul stâncilor de la Angatau. În pragul paradisului. Primii băştinaşi. „Kon-Tiki” are un nou echipaj. Knut în permisie pe uscat. O bătălie pierdută. Plutim iarăşi pe mare. În ape primejdioase. De la Takume la Raroia. Plutind spre căldarea vrăjitoarelor. În voia brizărilor. Un naufragiu. Eşuaţi pe stânca de mărgean. Descoperim o insulă pustie.

În noaptea din ajunul zilei de 30 iulie, pe „Kon-Tiki” domnea o atmosferă nouă şi ciudată, poate din cauza strigătelor asurzitoare ale păsărilor de mare, care ne înştiinţau că se pregătea ceva deosebit.

După scârţâitul mort al funiilor care, în ultimele luni, fusese tot ce auzisem în afară de zgomotul mării, ţipetele pe mai multe voci ale acestor păsări ni se păreau acum naturale şi pământeşti.

Luna parcă era mai mare şi mai rotundă ca altă dată, aşa cum plutea deasupra observatorului de pe catarg. În închipuirea noastră ea însoţea romanţe înflăcărate sub frunziş de palmier; căci până acum, cât plutisem în largul mării printre peşti reci, nu strălucise cu o lumină atât de galbenă. La ora şase, Bengt coborî de pe arboret, îl sculă pe Herman şi intră în cabină. Când acesta se urcă pe catargul aplecat care pârâia, tocmai se crăpa de ziuă. Zece minute mai târziu, coborî scara de funii şi mă zgâlţâi de picior.

— Hai afară să-ţi vezi insula!

Chipul îi strălucea; sării în sus, urmat de Bengt care încă nu adormise. Călcându-ne pe călcâie, ne căţărarăm împreună cât puturăm de sus, până unde catargele se încrucişau. În jurul nostru roiau o mulţime de păsări, iar un vâl uşor, albastru-violet, rămăşiţă a nopţii care trecuse, se răsfrângea din cer în mare. De-a lungul întregului orizont, la est, o flacără roşiatică începu să lucească şi, în câmpul ei sângieru, mai la sud-est, se forma treptat o umbră uşoară, ca o linie albastră trasă cu creionul pe o scurtă bucată a buzei mării.

Pământ! O insulă! O mâncărăm din ochi cu lăcomie şi-i trezirăm pe ceilalţi, care se năpustiră afară somnoroşi şi priviră în toate părţile, ca şi cum prova noastră era pe punctul de a se ciocni de vreo plajă. Păsările de mare făceau pe cer un pod până la insula depărtată care se desena şi mai lămurit la orizont, pe măsură ce pata sângerie se lăţea şi căpăta culoarea aurului o dată cu apropierea soarelui şi creşterea luminii.

Primul nostru gând a fost că insula nu se găsea unde trebuia să fie. Dar cum ea nu se putea mişca din loc, însemna că pluta fusese prinsă, în cursul nopţii, de un curent nordic. Aruncărăm o privire pe mare şi văzurăm îndată, după direcţia valurilor, că pierdusem prilejul de a acosta. Aşa cum bătea acum, vântul nu ne mai îngăduia să îndreptăm pluta spre insulă. Regiunea din jurul arhipelagului Touamotou era plină de puternici curenţi locali care se ramificau în toate părţile când se loveau de pământ; mulţi din ei îşi schimbau direcţia când întâlneau alţi curenţi puternici pricinuiţi de flux, care curgeau înăuntru şi în afara recifelor şi lagunelor. Schimbarăm lopata de cârmă în cealaltă parte, dar ştiam bine că era fără folos.

La şase şi jumătate soarele se săltă din mare şi se înalţă drept în sus, cum se întâmplă la tropice. Insula era la numai câteva mile depărtare şi avea înfăţişarea unui pâlă de arbori crescut la orizont. Copacii erau strânşi laolaltă pe o plajă îngustă, uşor colorată şi atât de joasă, încât la intervale regulate dispărea sub valuri.

După calculele lui Erik, insula era Pukapuka, primul avanpost al grupului Touamotou. „Instrucţiunile nautice pentru insulele Pacificului pe 1940”, cele două hărţi ale noastre şi

observațiile lui Erik dădeau în total patru poziții cu totul diferite ale acestei insule. Dar cum nu erau alte insule în jur, nu putea fi nici o îndoială că insula era Pukapuka.

Nicio ieșire nepotrivită nu se manifestă pe bord. După ce vela a fost arimată și lopata așezată la locul ei, ne strânserăm într-un grup tăcut lângă catarg pe punte și rămaserăm cu ochii la pământul care se ivise deodată în mijlocul mării nesfârșite și atotstăpânitoare. Aveam, în sfârșit, o dovadă vizibilă că în cursul acestor luni ne mișcasem și ajunsesem undeva și că nu ne învățisem pe loc, în mijlocul aceluiași cerc al orizontului. Ni se părea că insula era mobilă și că intrase deodată în rotogolul de mare albastră și pustie în inima căreia aveam domiciliul nostru permanent; era ca și cum insula plutea încet prin propriul nostru ținut, îndreptându-se către est. Simțeam cu toții o mulțumire caldă și liniștită văzând că am ajuns într-adevăr în Polinezia. Eram însă și puțin dezamăgiți de faptul că insula rămânea aici, ca un miraj, pe când noi eram siliți să continuăm veșnica noastră plutire spre vest.

După răsăritul soarelui, o coloană groasă de fum negru se ridică peste vârful copacilor în partea stângă a insulei. O urmărirăm cu privirea și ne închipuirăm că băștinașii se deșteptaseră și-și luau gustarea de dimineață. Nu ne trecu prin minte atunci că posturile băștinașe de observație ne văzuseră și că ne trimiteau semnalul de fum, invitându-ne astfel să debarcăm. Pe la ceasurile șapte un iz de lemn de borao ars ne gădilă nările acoperite cu sare. Pe dată, amintirea fumului de pe plaja Fatu Hivei se trezi în mine. O jumătate de oră mai târziu, simțirăm miros de lemn proaspăt tăiat și de pădure. Insula se îndepărta acum, rămânea în urmă și ne trimitea miresme din ce în ce mai slabe. Timp de un sfert de oră, Herman și cu mine stăturăm atârnați de catarg, sorbind parfumul de frunze și de verdeață. De fapt sorbeam Polinezia, care apăruse acum cu mirosul ei plăcut și puternic de pământ după 93 de zile sărate, petrecute printre valuri. Bengt sforăia din nou în sacul său de dormit. Erik și Torstein ședeau lungiți pe spate în cabină, meditănd, iar Knut fugea când înăuntru când afară, adulmecând mirosul frunzelor și scriind în jurnalul său.

La opt și jumătate, Pukapuka se cufundă în mare în urma noastră, dar chiar până la ceasurile unsprezece o mai puteam vedea, dacă ne urcam pe catarg; rămăsese ca o linie albastră, slabă, la orizont spre est. Pe urmă și aceasta dispăru; un nor cumulus-nimbus care se înălța încet spre cer, era tot ce se mai zărea în locul unde dispăruse. Păsările dispărură și ele. Mergeau de preferință spre locul de unde bătea vântul, ca să-l aibă în spate seara, când se întorceau acasă cu gușile pline. Și doradele se răriră prin aceste meleaguri; doar câțiva pești-piloți înotau din nou sub plută.

În noaptea aceea Bengt declară că tânjește după o masă și după un scaun, căci obosise să stea tot trântit și să se întoarcă de pe spate pe burtă când citea. De altfel era mulțumit că nu debarcasem, deoarece mai avea încă trei cărți de citit. Torstein avu deodată poftă de un măr și eu însumi mă trezii noaptea, părându-mi-se că simțeam aievea izul îmbătător al unei fripturi cu ceapă; până la urmă văzui că era doar o cămașă murdară.

Chiar în dimineața următoare descoperirăm alți doi nori ridicându-se ia orizont ca aburul de la două locomotive. Harta ne dădu numele insulelor de mărgean de la care veneau: Fangahina și Angatau. Ținând seama de felul în care bătea vântul, norul de peste Angatau era în poziția cea mai favorabilă pentru noi, așa că ne îndreptarăm spre el. Legarăm lopata strâns și gustarăm din plin tihna și libertatea care domneau peste Pacific. Așa de plăcută era viața pe puntea de bambus a lui „Kon-Tiki”, încât nu lăsam să ne mai scape nici o impresie, fiind siguri că în curând călătoria avea să se termine, orice s-ar mai fi putut întâmpla.

Trei zile și trei nopți cârmirăm spre norul de deasupra insulei Angatau; vremea era minunată, lopata păstra singură direcția și curentul nu ne mai juca nici o festă. În dimineața a patra, Torstein schimbă pe Herman după cartul dintre orele 4 și 6. Acesta îi spuse că zărise în lumina lunii forma unei insule joase. Puțin după aceea, când răsări soarele, Torstein își băgă capul pe ușa cabinei și strigă:

— Pământ în față!

Ne repezirăm cu toții pe punte și ceea ce văzurăm ne făcu să ridicăm toate steagurile. Mai întâi pe cel norvegian — la pupă, apoi pe cel francez — pe catarg, fiindcă soseam într-o colonie franceză. Curând întreaga colecție de steaguri a plutei flutura în alizeul puternic. „Kon-Tiki” era gătit acum și cu drapelele american, englez, peruvian și suedez, în afară de steagul Clubului exploratorilor. De data aceasta, insula era așezată cum nu se putea mai bine. Se găsea chiar în drumul nostru și la o depărtare ceva mai mare de cum fusese Pukapuka acum patru zile, când se ivise la răsăritul soarelui. După ce soarele se ridică bine pe cer în urma noastră, puturăm vedea o lucire de un verde limpede pe cerul ceșos de deasupra insulei. Era reflexia lagunei verzi din interiorul stâncilor înconjurătoare. Unii din atolii scunzi trimit miraje de acest fel la multe mii de metri în aer; astfel marinarii primitivi puteau bănui poziția insulei cu multe zile înainte ca ea să fie vizibilă.

Pe la ora zece puserăm mâna pe vâsla de la cârmă. Trebuia să hotărâm acum înspre care parte a insulei aveam să ne îndreptăm. De pe acum deosebeam unele de altele vârfurile copacilor, precum și rândurile de trunchiuri care sclipeau în soare pe un fond de verdeață deasă.

Știam că undeva între noi și insulă era un primejdios banc submarin, care pândea tot ce se apropia de insula nevinovată. Acest recif se afla chiar în drumul apelor adânci ale hulei care venea dinspre est; masele mari de apă își pierdeau echilibrul deasupra bancului, se ridicau și apoi se prăbușeau, vuind și spumegând, peste reciful de mărgean abrupt. Multe vase au căzut în vârtejul acesta groaznic produs de recifele submarine din grupul Touamotou și s-au sfărâmat de stânca de coral.

De pe mare nu se vedea nimic din vicleana capcană. Pluteam într-acolo, urmând direcția valurilor; vedeam doar spinările rotunde și sclipitoare ale acestora dispărând unele după altele spre insulă.

Atât recifele, cât și dansul înspumat de vrăjitoare de deasupra lor erau ascunse de șirurile înalte ale spinărilor valurilor din fața noastră. Dar de-a lungul celor două capete ale insulei, de-a lungul plăjii care se profila de la nord la sud, vedeam că, la o distanță de mai multe sute de metri de pământ, marea clocotea și se arunca singură în aer.

Îndreptarăm pluta în așa fel, încât să ocolim bucătăria vrăjitoarelor pe la capătul de sud al insulei. Speram că, o dată ajunși acolo, să putem cârmi de-a lungul atolului ori să ocolim în jurul capului spre partea adăpostită de vânt. În orice caz, nădăjduiam să găsim, înainte de a depăși insula, un loc destul de adăpostit ca să putem improviza o ancorare și să așteptăm până ce vântul se va schimba și ne va împinge către partea adăpostită a insulei.

Pe la amiază, puturăm vedea cu binoclul că vegetația de pe mal era alcătuită din cocotieri tineri ale căror coroane se împreunau peste o pădure unduitoare și deasă de copăcei. Pe plaja cu nisip lucitor erau împrăștiate blocuri mari de mărgean.

Afară de păsările albe care planau peste tufele de palmier nu era niciun alt semn de viață.

La ora două ne apropiarăm atât, încât pluteam în lungul insulei chiar prin fața recifelor. Când ne mai apropiarăm, auzirăm mugetul brizanților care se spărgeau de recife și vuiau ca o cascadă; nu după mult timp, zgomotul ajunse să semene cu al unui nesfârșit tren expres care ar fi alergat paralel cu pluta, la câteva sute de yarzi de tribordul nostru. Acum puteam vedea și spuma albă care era aruncată din când în când în sus, dincolo de crestele valurilor care se frământau acolo unde huruia „trenul”.

Doi oameni manevrau în același timp vâsla de cârmă; erau în dosul cabinei de bambus, așa că nu vedeau înaintea lor. Erik, ca navigator, stătea pe lada de bucătărie și dădea indicații celor doi cârmaci. Planul nostru era să ne menținem cât mai aproape de recifele primejdioase. Supravegheam neîncetat vecinătățile, din vârful catargului, spre a găsi o deschizătură sau o intrare printre recife, pe unde am fi putut încerca să strecurăm pluta înspre plajă. Curentul ne împingea în lungul recifelor și nu ne juca niciun renghi. Chilele slăbite ne îngăduiau să

cârmim la stânga sau la dreapta cu un unghi de 20° față de vânt, care sufla și el de-a lungul recifelor

Pe când Erik conducea pluta în zigzag apropiind-o cât mai mult de recife, dar ținând-o la distanță de locul primejdios unde se făcea absorbția, Herman și cu mine legaram bărcuța de cauciuc la capătul unei funii și ieșirăm în larg.

Când pluta făcea o voltă interioară, bărcuța se legăna după ea, trasă de funie și venea așa de aproape de recife, încât vedeam peretele de apă verde ca sticla ce se rostogolea aproape sub noi; când valurile se retrăgeau, recifele goale se arătau ca o baricadă de fier brut, răsucit, și ruginit. Cât puteam vedea de-a lungul coastei, nu se afla deschizătură sau trecere. Așa că Erik îndreptă vela spre babord și largi scota dinspre tribord. Cârmaciul urni lopata în așa fel, încât „Kon-Tiki” își întoarse botul spre larg și se depărta de zona periculoasă. Dar înainta tot în zigzag.

De fiecare dată când „Kon-Tiki” venea spre recif și apoi se depărta, noi, care eram în bărcuță, stăteam cu sufletul la gură, căci de fiecare dată simțeam valurile devenind mai aprige, umflându-se mai mult și zbătându-se mai furioase. De fiecare dată eram convinși că Erik mersese prea departe, așa că acum nu mai era nădejde să-l întoarcem pe „Kon-Tiki” și să-l îndepărtăm de brizantii care ne împingeau spre diabolicele recife roșii. Dar de fiecare dată Erik scăpa de pericol, printr-o manevră magistrală și „Kon-Tiki” scăpa din nou către larg, dincolo de puterea de absorbție a mării. În tot acest timp alunecam de-a lungul insulei, așa de aproape, că vedeam fiecare amănunt de pe mal, dar frumusețea paradisiacă de acolo ne era inaccesibilă din cauza șanțului înspumat care ne despărțea.

Pe la ceasurile trei, pădurea de palmieri de pe mal se deschise larg și văzurăm o lagună de un albastru ca sticla. Recifele înconjurătoare însă erau mai dese ca oricând, scrâșnindu-și siniștrii lor dinți roșii-sângerii în spumă. Nu era nicio trecere și pădurea de palmieri se închise din nou, pe când ne munceam să înaintăm de-a lungul insulei, cu vântul în spate. Mai târziu, pădurea de palmieri se rări din ce în ce mai mult și ne îngădui să privim în interiorul insulei de mărgean. Văzurăm atunci cea mai drăguță și mai strălucitoare lagună de apă sărată, ca un lac mare și tăcut, înconjurat de cocotieri care se legănau în vânt și de o plajă sclipitoare. Încântătoarea insulă de palmieri verzi forma un inel lat de nisip mărunț în jurul lagunei primitive. Un al doilea inel, care încingea întreaga insulă, părea format din iatagane roșii-ruginii străjuind porțile raiului.

Toată ziua navigarăm în zigzag în jurul insulei Angatau. Frumusețile ei ne erau la îndemână, chiar lângă ușa cabinei. Soarele strălucea peste palmieri și totul era paradis și veselie. Cum manevrele noastre deveniseră treptat un fel de rutină, Erik își luă chitara și se tolăni pe punte. Purta o uriașă pălărie peruviană și cânta melodii sentimentale din Pacificul de Sud. Între timp Bengt ne servea un prânz strașnic pe marginea plutei. Deschiserăm o nucă veche de cocos din Peru și o băurăm în cinstea nucilor proaspete ce atârnav în copacii de pe mal. Întreaga atmosferă, liniștea pădurii verzi de palmieri, atât de bine înrădăcinată acolo și strălucind atât de aproape de noi, calmul păsărilor albe ce planau deasupra palmierilor, tihna lagunei în care se oglindea nisipul moale al plajii, răutatea recifelor roșii, canonada și ciuruitul de tobă din aer, totul ne făcu o impresie covârșitoare, nouă celor șase, care veniserăm de peste mări. Amintirea aceasta nu va putea fi niciodată ștearsă din mințile noastre. Nu mai era nicio îndoială că acum ajunsesem unde dorisem, căci niciodată nu aveam să vedem altă insulă mai caracteristică a Pacificului sudic. Indiferent dacă vom putea sau nu debarca, ajunsesem în orice caz în Polinezia; întinsul mării rămăsese în urma noastră, pentru totdeauna.

Se întâmplă că această zi de sărbătoare petrecută lângă Angatau să fie a nouăzeci și șaptea zi pe bord. Era o coincidență destul de ciudată, căci pe când mai eram la New York socotisem că 97 de zile era minimul absolut de timp în care, în condiții teoretice ideale, puteam ajunge la cea mai apropiată insulă polineziană.

Pe la orele cinci trecurăm în dreptul a două colibe acoperite cu palmieri, clădite pe mal printre copaci. Nu se vedea acolo nici foc și nici vreun alt semn de viață

Pe la cinci și jumătate ne îndreptam din nou spre recife; deoarece ne apropiam de capătul de vest al insulei, aruncărăm o ultimă privire, în speranța de a găsi o trecere. Soarele era acum atât de jos, încât ne orbea când priveam înainte; vedeam un mic curcubeu în aer, acolo unde marea se spărgea de stânci, la câteva sute de metri dincolo de capătul insulei. Silueta acesteia era acum chiar în fața noastră. Pe plajă distingeam o grămadă de puncte negre nemișcate. Deodată, unul din ele apucă încet spre apă, pe când celelalte se repeziră spre marginea pădurii. Erau oameni! Cărmirăm de-a lungul recifului, cât îndrăznirăm de aproape; vântul încetase cu desăvârșire, așa că ne dădeam seama că cu puțină șansă puteam trece către partea adăpostită a insulei. Vedeam cum cei de pe mal lansau o pirogă; doi indivizi săriră într-însa și vâsliră către cealaltă parte a recifului. Ceva mai departe întoarseră vârful bărcii în afară și văzurăm piroga ridicată în aer de valuri pe când trecea printr-o strâmtoare dintre recife și apoi venind drept spre noi.

Deschizătura era așadar acolo; era ultima noastră speranță. Acum puteam vedea tot satul printre palmieri. Dar umbrele înserării creșteau.

Cei doi oameni din pirogă salutară. Răspunserăm cu voioșie, iar ei își măriră viteza. Era o pirogă polineziană cu leagăn; în ea ședea doi oameni bruni, unul în spatele celuilalt și vâsleau cu fața înainte. Aveam să ne înțelegem greu cu ei. Eu singur dintre cei de pe bord cunoșteam câteva vorbe marchizane de pe vremea șederii mele în Fatu Hiva. Polineziana e însă o limbă greu de reținut, mai ales când n-ai prilejul s-o vorbești, în țările noastre nordice.

Simțirăm însă o oarecare ușurare când piroga se izbi de marginea plutei și cei doi oameni săriră pe bord, căci unul dintre ei surise cu toată fața și ne întinse o mână brună, exclamând în englezește:

— Good night.

— Good night! răspunsei mirat. Vorbești englezește? Omul rânji din nou și dădu din cap. — Good night, spuse, good night.

Acesta era tot vocabularul lui în materie de limbi străine și prin aceasta se ridica mult deasupra prietenului său mai modest, care stătea mai în urmă și surâdea adânc mișcat de știința tovarășului său.

— Angatau? întrebai arătând spre insulă.

— H'angatau, dădu omul din cap, afirmativ.

Erik aprobă cu mândrie. Avusese dreptate, eram acolo unde soarele îi spusese lui că suntem.

— Maimai hee iuta, încercai.

După cunoștințele mele căpătate în Fatu Hiva, aceste vorbe trebuiau să însemne cam așa ceva:

„Vreau mergem la țarm”.

Amândoi arătară spre trecătoarea invizibilă dintre recife. Schimbarăm poziția lopeții, hotărâți să ne încercăm norocul.

În aceeași clipă rafale puternice de vânt veniră dinspre insulă. Un mic nor de ploaie plutea pe deasupra lagunei. Vântul amenința să ne împingă departe de recif; pe de altă parte „Kon-Tiki” nu răspundea la impulsul vâslei de cărmuit într-un unghi suficient de larg, ca să poată ajunge la gura deschizăturii din recif. Încercărăm să găsim fundul apei, dar funia ancorei nu era destul de lungă. Trebuia, așadar, să recurgem la lopeți și chiar repede de tot, înainte ca vântul să ne apuce mai bine. Iute dădurăm jos vela și fiecare dintre noi puse mâna pe câte o lopată mare. Vruî să dau câte o vâslă suplimentară celor doi băștinași care se desfătau fumând țigaretele ce le căpătaseră pe bord.

Băştinaşii însă dădură tare din cap, arătând dăra vasului şi părură încurcaţi. Făcui semn că trebuia să vâslim cu toţii şi repetai vorbele „vreau merg la ţarm”. Atunci cel mai înţelept din ei se înclină, făcu prin aer o mişcare de învârtire cu mâna dreaptă şi spuse:

„Brrrrrrr...!”

Nu era nicio îndoială că ne îndemna să pornim motorul. Credea că stă pe puntea unui vapor cu o încărcătură tare ciudată. Îi duserăm atunci pe amândoi la pupă şi-i făcurăm să pipăie pe sub buşteni, ca să le arătăm că nu aveam elice şi nici maşinărie.

Rămaseră uimiţi, aruncară ţigările şi se aşezară jos pe marginea plutei, unde stăteau cei patru oameni, fiecare pe câte un buştean lateral, băgând şi scoţând lopeţile din apă. În aceeaşi clipă soarele se cufundă în mare dincolo de promontoriu şi rafalele de vânt dinspre insulă se întăriră. Nu părea că ne-am mişcat nici măcar un inch.

Băştinaşii părură speriaţi, săriră înapoi în pirogă şi dispărură. Se întunecase. Eram iarăşi singuri şi vâsleam desperaţi ca să nu fim împinşi din nou în mare.

Când întunericul se lăsă deasupra insulei, patru pirogi ieşiră legănându-se de după recife şi curând o ceată de polinezieni sosi pe bord, toţi dorind să ne strângă mâinile şi să capete ţigări. Pe bord cu băieţii ăştia care cunoşteau locurile nu mai eram în primejdie, căci, gândeam, nu ne vor lăsa ei să ne ducem din nou în mare şi să dispărem. Aşa că în seara aceasta vom debarca.

Repede legarăm bine cu funii pupele tuturor pirogilor de prova lui „Kon-Tiki” şi cele patru viguroase pirogi cu leagăn se răspândiră în formaţie de evantai, ca un atelaj de câini în faţa plutei. Knut sări în bărcuţă şi găsi un loc de câine conducător printre pirogi, iar noi ceilalţi cu lopeţile în mâini ne aşezarăm pe cei doi buşteni laterali ai lui „Kon-Tiki”. Şi aşa începui, pentru prima dată, lupta cu vântul de est care bătuse atâta vreme din spatele nostru.

Era acum întuneric beznă şi aşa avea să fie până la răsăritul lunii. Bătea un vânt aprig. Pe ţarm, locuitorii satului adunaseră surcele şi aprinseră un foc care să ne arate direcţia trecătoarei dintre stânci. Tunetul valurilor care se izbeau de recife răsuna în întuneric ca mugetul nedomolit al unei cascade şi cu cât trecea timpul, zgomotul devenea din ce în ce mai puternic.

Nu puteam zări echipa de pirogi care ne trăgea înainte, dar auzeam pe vâslaşi cântând în limba lor, cât îi ţinea gura, cântece de război săltăreţe. Knut le ţinea isonul; de câte ori corul polinezienilor înceta, îl auzeam pe el cântând singur melodii populare norvegiene. Pentru ca haosul să fie deplin, noi cei de pe bord îi dădeam zor cu „Copilul lui Tom Brown avea o bubă pe nas”. Şi astfel, atât oamenii bruni, cât şi cei albi vâsleau cu sârg, râzând şi cântând.

Eram foarte bine dispuşi; ajunsesem în Polinezia numai în 97 de zile. Astă-seară în sat avea să fie chef. Băştinaşii răcneau şi ţipau cuprinşi de veselie. La Angatau numai o dată pe an debarca cineva, atunci când venea scunelul pentru copra din Tahiti, ca să ridice nucile-de-cocos. Aşa că astă-seară va fi cu siguranţă sărbătoare în jurul focului, pe ţarm.

Dar vântul răutăcios sufla cu încăpăţănare. De atâta vâslit ne dureau toate mădularele. Nu dam înapoi, dar nici nu înaintam. Focul de pe ţarm nu se apropia şi tunetul valurilor între recife rămânea neschimbat. Treptat, cântecul încetă. Tăcură cu toţii. Era o treabă pe care oamenii nu o puteau face numai cu vâslitul. Focul nu se mişca, juca doar în sus şi în jos, pe măsură ce noi ne coboram ori ne ridicam cu valurile. Trecură trei ceasuri. Se făcuse ora nouă. Încet, încet începurăm să pierdem teren. Obosisem.

Făcurăm pe băştinaşi să înţeleagă că aveam nevoie de mai mult ajutor de pe ţarm. Ne răspunseră că erau oameni destui pe mal dar că, în toată insula, aveau numai aceste patru pirogi de mare.

Knut ieşi atunci din întuneric. Avea o idee: să vâslească spre insulă cu bărcuţa de cauciuc şi să aducă mai mulţi băştinaşi. Cinci, şase oameni puteau sta înghesuiţi în bărcuţă, la nevoie.

Era însă prea riscant. Nu cunoștea locurile și nu va putea găsi niciodată în bezna asta drumul prin deschizătura din reciful de mărgean. Atunci propuse să ia cu el pe șeful băștinașilor ca să-i arate drumul. Nici acest lucru nu mi se păru bun, căci băștinașii nu se pricepeau să conducă o barcă greoaie de cauciuc prin trecătoarea îngustă și periculoasă. Dar îi cerurăm lui Knut să întrebe pe șef, care vâslea în întuneric înaintea noastră, ce credea despre situație. Era destul de limpede că nu mai puteam rezista mult.

Knut dispăru în întuneric să găsească pe șef. După câțva timp, văzând că nici unul nici altul nu vine, strigarăm după ei. Ne răspunse doar corul polinezienilor. Knut se topise în întuneric. Înțeleseserăm atunci ce se întâmplase. Din cauza zgomotului și zăpăcelii, Knut înțelesese greșit instrucțiunile și vâslise către țarm cu șeful. Strigătele noastre erau deci nefolositoare, căci acolo unde se afla el acum, orice sunet era acoperit de tunetul valurilor care se spărgeau în lungul barierei de corali. Apucarăm repede o lampă Morse și unul din noi se cățăra pe catarg și semnaliză: „vino îndărăt, vino îndărăt”.

Dar nimeni nu veni.

Începeam să dăm înapoi văzând cu ochii și ne simțeam obosiți. Aruncarăm surcele peste bord și băgarăm de seamă că ne mișcăm încet, dar sigur în direcția nedorită. Focul se făcu mai mic, zgomotul brizanților mai slab. Și cu cât ne îndepărtam de adăpostul pădurii de palmieri, cu atât cădeam mai mult în puterea veșnicului vânt de la răsărit. Îl recunoșteam acum; bătea aproape ca și în plină mare. Ne dădurăm seama treptat că pierdusem orice speranță. Pluteam spre larg. Dar nu trebuia să muiem vâslitul, ci să ne opunem din toate puterile plutitului îndărăt până ce Knut avea să fie din nou în siguranță pe bord.

Trecură cinci, apoi zece minute. O jumătate de oră. Focul se făcu și mai mic; acum dispărea uneori cu totul, când alunecam în șanțurile valurilor. Brizanții se mai auzeau ca un murmur depărtat. Răsări luna. Discul ei lucea dincolo de vârfurile palmierilor. Cerul părea cețos și era pe jumătate acoperit de nori.

Auzirăm pe băștinași murmurând și schimbând păreri. Deodată una dintre pirogi dădu drumul funiei în mare și dispăru. Oamenii din celelalte trei erau obosiți și speriați; abia mai vâsleau. „Kon-Tiki” plutea spre larg. Curând, cele trei funii care mai rămaseră se muiară și cele trei pirogi se izbiră de marginea plutei. Unul dintre băștinași veni pe bord și spuse liniștit, arătând cu capul:

— Iuta! (La țarm).

Îngrijorați privirăm focul. Nu-l mai vedeam acum decât din când în când; ajunsese de mărimea unei scântei. Pluteam repede. Nu mai auzeam brizanții. Marea mugea ca de obicei și toate funiile de pe bordul lui Kon-Tiki pâraiau și gemeau. Încărcarăm pe băștinași cu țigarete și eu mângălii în grabă o notă pe care trebuia să o ia cu ei și să o dea lui Knut, dacă îl mai găseau. Scriam:

„Ia cu tine doi băștinași într-o pirogă, cu bărcuța la remorcă. Nu veni singur înapoi, în bărcuță”.

Ne bizuiam pe faptul că insularii săritori vor lua pe Knut cu ei într-o pirogă, dacă socoteau că era cazul să iasă în mare, iar dacă ei socoteau că nu era prudent, ar fi fost o nebunie din partea lui Knut să se aventureze pe ocean în bărcuță, cu speranța că va ajunge pluta care fugea.

Băștinașii luară peticul de hârtie, săriră în pirogă și dispărură în noapte. Ultima voce pe care o auzirăm a fost aceea a primului nostru prieten, strigând politicos, din întuneric: „Good night!”

Ceilalți, care erau niște lingviști mai puțin desăvârșiți, murmurară admirativ; apoi se așternu tăcerea. Nu se mai auzea nimic, ca și când am fi fost din nou la 2 000 de mile marine de pământ.

Aici, în larg, unde vântul ne bătea din plin, era nefolositor să mai vâslim. Continuarăm însă semnalele luminoase de pe catarg. Nu mai transmiteam „vino înapoi”, ci doar semnale

regulate. Era întuneric beznă. Luna se vedea rar, când norii se rupeau pe undeva. Peste noi pluteau cumulumimbușii insulei Angatau.

La ceasurile zece pierdurăm orice speranță de a-l revedea pe Knut. Ședeam în tăcere pe marginea plutei și mestecam pesmeți. Făceam cu rândul, trimițând semnale luminoase de pe catargul care arăta golaș, lipsit de vela cu mândrul cap al lui Kon-Tiki.

Luarăm hotărârea să transmitem toată noaptea semnale luminoase până ce vom afla ceva despre Knut. Nu voiam să credem că fusese prins de brizanți. Knut cădea totdeauna în picioare, fie că era vorba de marea agitată, fie că era vorba de brizanți. Era desigur în viață. Dar ni se părea caraghios, să-l știm aruncat printre polinezieni, pe o insulă izolată din Pacific. Proastă afacere! După ce am călătorit atâta, n-am fost în stare decât să ne apropiem de Polinezia, să debarcăm un om într-o insulă izolată și să plecăm din nou mai departe. Primii polinezieni abia se urcară zâmbitori pe bord, că îndată trebuiră s-o șteargă ca să nu fie prinși în cursa sălbatecă, nestăpânită a lui „Kon-Tiki” spre vest. Încurcată situație! Și funiile scârțâiau groaznic în noaptea aceea. Niciunul dintre noi nu dădea semne că vrea să se culce.

Era zece și jumătate. Bengt coborî de pe catarg, căci trebuia să fie schimbat. Atunci rămaserăm în ascultare. Auzisem clar voci de mare, în întuneric. Se auziră din nou. Erau polinezienii. Strigarăm în noaptea neagră din toată puterea plămânilor. Vocile răspunseră și iată că printre ele era și a lui Knut. Eram nebuni de nerăbdare; oboseala ne pierise; norul de furtună se făcuse nevăzut. Ce importanță avea că ne depărtam de Angatau? Mai erau și alte insule în Pacific. Cei nouă bușteni de balsa, care îndrăgeau într-atâta călătoria, puteau să plutească acum ori unde poșteau, de vreme ce noi șase eram din nou laolaltă pe bord.

Trei pirogi cu leagăn ieșiră din întuneric, călărind pe valuri. Knut urmat de zece oameni bruni sări primul pe pragul lui „Kon-Tiki”. Nu era vreme pentru explicații; băștinașii trebuiau să-și ia darurile și să plece înapoi în periculoasa lor călătorie spre insulă. Fără să vadă lumină sau pământ și aproape fără stele, trebuiau să-și croiască drum vâslind împotriva vântului și a mării, până ce aveau să se apropie de focul lor. Îi răsplătirăm din belșug cu provizii, țigări și alte daruri. Și fiecare din ei ne strânse inimos mâna într-un ultim rămas bun.

Se vedea bine că erau îngrijorați în privința noastră: arătau spre vest, explicând că mergeam spre stânci primejdioase. Șeful avea lacrimi și mă sărută dragăstos pe bărbie, ceea ce mă făcu să mulțumesc providenței că aveam barbă. După aceea săriră în pirogi, iar noi cei șase camarazi rămaserăm din nou singuri.

Lăsarăm pluta în voia ei și ascultarăm povestea lui Knut.

Plecaseră spre țărm în bărcuța împreună cu șeful băștinaș, convins fiind că executa ordinele primite. Șeful băștinaș ținea micile lopeți și vâslea el însuși spre deschizătura din recife când Knut, spre mirarea lui, văzu semnalele luminoase de pe „Kon-Tiki” spunându-i să se întoarcă. Făcu semn vâslașului să întoarcă, dar băștinașul refuză. Atunci Knut apucă el lopețile, dar băștinașul îi smuci mâinile; cu brizanții tunând în jurul lor nu era cazul să înceapă lupta. Se năpustiră prin deschizătura recifelor, intrară înăuntru și merseră până ce ajunseră pe un bloc solid de mărgean, chiar pe insulă. O mulțime de băștinași apucară bărcuța și o târâră sus pe mal. Knut stătea acum sub un palmier, înconjurat de o ceată mare de băștinași care vorbeau de zor într-o limbă necunoscută. Oameni bruni, femei și copii de toate vârstele, cu picioarele goale, se înghesuiau în jurul lui și-i pipăiau cămașa și pantalonii. Purtau haine europene vechi. Nu era însă nici un alb pe insulă.

Knut puse mâna pe câțiva din indivizii cei mai voinici și le făcu semn că ar trebui să meargă cu el cu bărcuța. Atunci veni legănându-se un om mare și gras, despre care Knut bănuia că era șeful, căci purta un chipiu vechi de uniformă și vorbea cu un ton ridicat și autoritar. Toți îi făcură loc. Knut explică atât în norvegiană, cât și în engleză că avea nevoie de oameni și că trebuia să se întoarcă pe plută, înainte ca noi să ne fi depărtat prea tare. Șeful se înclină fără să înțeleagă nimic; Knut, cu toate protestele lui vehemente, a fost luat în sat de mulțimea care urla. Acolo a fost primit de câini, de purcei și de fete drăguțe polineziene, care

îi aduseră fructe proaspete. Era limpede că băştinaşii se pregăteau să facă şederea lui Knut cât mai plăcută; dar acesta nu era de loc încântat; se gândea îngrijorat la pluta care se depărta spre vest. Intenţiile băştinaşilor erau vădite. Ei doreau mult tovarăşia noastră, ştiind că pe bordul vapoarelor cu oameni albi sunt multe lucruri bune. Îşi făceau socoteala că dacă izbuteau să-l reţină pe Knut, atunci aveam să venim şi noi cu straniul nostru vas. Nici un vapor nu lăsa un om alb într-o insulă aşa de izolată ca Angatau.

După câteva întâmplări năzdrăvane, Knut scăpă şi fugi jos la bărcuţă, înconjurat de admiratori de ambele sexe. Cuvântările şi gesturile sale internaţionale nu rămaseră mult timp neînţelese; îşi dădură bine seama că voia cu tot dinadinsul să se întoarcă la vasul cel straniu, care plutea afară în noapte şi că era atât de grăbit, încât trebuia să plece imediat.

Atunci băştinaşii încercară un şiretlic; îi arătară prin semne că noi ceilalţi veneam pe mal, de cealaltă parte a promontoriului. Knut rămase nedumerit câteva clipe, când voci puternice se auziră jos pe plajă, unde femei şi copii alimentau focul care pâlpâia. Cele trei pirogi se întoarseră înapoi şi oamenii îi aduseră biletul nostru. Knut se găsea acum într-o situaţie desperată. Noi îi scriam să nu iasă în mare singur, iar băştinaşii refuzau toţi categoric să-l însoţească.

Printre băştinaşi se încinse între timp o discuţie însufleţită şi zgomotoasă. Cei care văzuseră pluta înţelesesă perfect de bine că degeaba l-ar fi reţinut pe Knut cu gândul că noi aveam să venim după el. Până la sfârşit făgăduielile şi ameninţările lui Knut, exprimate în chip internaţional, convinseră echipajele a trei pirogi să-l însoţească pe mare, în urmărirea lui „Kon-Tiki”. Plecară astfel în noaptea tropicală, trăgând bărcuţa care juca singură la remorcă. Pe mal, băştinaşii rămaseră nemişaţi lângă focul ce murea şi priveau cum noul lor prieten blond dispărea tot atât de repede cum venise. Knut şi însoţitorii lui zăreau firavele semnale luminoase de pe plută ori de câte ori valurile îi săltau în pirogile lor. Acestea, lungi şi subţiri, susţinute de leagăne laterale ascuţite, tăiau apa ca bricele, dar lui Knut i se păru o veşnicie până ce simţi din nou buştenii groşi şi rotunzi ai lui „Kon-Tiki” sub picioarele sale.

— Te-ai distrat bine pe ţărm? întrebă Torstein cu invidie.

— Oho, ce mai dansatoare erau acolo! îl necăji Knut. Coborârăm vela şi ridicarăm lopata. Apoi intrarăm, toţi în cabină şi adormirăm buştean.

Trei zile plutirăm pe mare fără să vedem pământ.

Ne îndreptam spre înşelătoarele recife Takume şi Raroia, care ne barau trecerea pe o lăţime de 40-50 de mile. Făcurăm eforturi desperate ca să cârmim şi să apucăm pe la nord de aceste primejdioase stânci; lucrurile păreau să meargă bine, când, într-o noapte, straja se repezi înăuntru şi ne chemă pe toţi afară.

Vântul se schimbase. Mergeam drept spre recifele Takume.

Începuse să plouă şi nu era pic de vizibilitate. Stâncile primejdioase nu puteau fi prea departe.

Ținurăm un consiliu de război în miezul nopţii. Era vorba acum de a ne salva vieţile. Nu mai trăgeam nădejde să trecem prin partea de nord, aşa că trebuia să căutăm o trecere prin partea de sud. Orientarăm vela, schimbărăm unghiul cârmei şi începurăm să navigăm într-un chip primejdios, cu vântul de la nord bătând nesigur în spatele nostru. Dacă vântul de la est venea înainte ca noi să fi depăşit toată lungimea de 70 km a recifelor, aveam să nimerim printre brizanţi şi să ajungem în voia lor.

Stabilirăm ce trebuia să facă fiecare dacă naufragiul devenea iminent. Trebuia să rămânem pe bordul lui „Kon-Tiki” cu orice preţ; să nu ne căţărăm pe catarg, căci am fi fost scuturaţi de acolo ca nişte fructe coapte, ci să ne agăţăm de straiurile catargului, când valurile aveau să cadă peste noi. Aşezarăm barca de cauciuc pe punte, fixarăm pe ea un mic transmiţător telegrafic impermeabil, câteva provizii, sticle cu apă şi medicamente. Aceste lucruri aveau să ajungă la ţărm şi fără noi şi aveau să ne prindă bine dacă am fi scăpat de recif teferi, dar cu mâinile goale. Mai legarăm o funie lungă cu plutitor de pupa lui „Kon-Tiki”.

Dacă va fi și el împins la țarm și dacă va eșua pe un recif puteam încerca să-l aducem la mal, trăgând de funie. Apoi ne băgarăm în pat și lăsarăm pe cârmaci afară în ploaie, să stea de veghe.

Atâta vreme cât bătu vântul de nord, alunecărăm — încet dar sigur — în jos, de-a lungul recifelor de mărgean, care ședeau la pândă dincolo de orizont. Dar într-o zi după amiază, vântul scăzu. Apoi începu să sufle de la est. După calculele lui Erik, coborâsem acum destul și puteam nădăjdui să scăpăm de extremitatea sudică a recifelor din Raroia. Vom încerca să le ocolim și să ne adăpostim înainte de a porni spre alte recife.

În seara aceea împlineam 100 de zile de mare.

Târziu noaptea, mă trezii neliniștit și agitat. Simțeam ceva neobișnuit în mișcarea valurilor. Mersul lui „Kon-Tiki” era oarecum deosebit de cel de până atunci. Devenisem sensibil la schimbările ce se iveau în frecarea ritmică a buștenilor. Mă gândii îndată la aspirarea care ne atrăgea spre coastă și ieșii afară pe punte; apoi mă suii pe catarg. Nu se vedea nimic altceva decât marea. Dar nu mai putui adormi. Timpul trecea.

În zori, puțin înainte de șase, Torstein coborî repede de pe catarg. Văzuse un șir întreg de insule mici acoperite de palmieri, departe în față. În primul rând cârmirăm cât mai spre sud, atât cât era posibil. Ceea ce văzuse Torstein erau probabil mici insule de mărgean care stăteau înșirate ca perlele pe o ață, în dosul recifelor Raroia. Se vede că ne prinsese un curent de nord.

Pe la șapte și jumătate, insulițe acoperite cu palmieri apărură în șir la vest, de-a lungul întregului orizont. Cea mai sudică era chiar în fața provei; șirul de insule și de pâlcuri de palmieri porneau de la ea și se întindeau la tribord pe toată lungimea orizontului până când dispăreau undeva către nord. Cea mai apropiată era la 4-5 mile distanță.

De pe catarg se putea vedea că deși prova noastră era îndreptată spre ultima insulă din șir, devierea laterală a plutei era așa de mare, încât nu mai înaintam în direcția pe care o arăta prova. Pluteam oblic drept spre recif. Dacă am fi avut chile fixe, am fi putut nădăjdui să scăpăm. Dar rechinii ne urmăreau de aproape, așa că era imposibil să ne scufundăm sub plută și să legăm chilele slăbite cu funii noi. Mai aveam acum doar câteva ore de stat pe bordul lui „Kon-Tiki”. Trebuia să le folosim pentru pregătiri în vederea naufragiului nostru inevitabil pe recifele de mărgean. Știam cu toții ce aveam de făcut când va veni ceasul; fiecare din noi își cunoștea sfera lui de responsabilitate, așa ca, în ultima clipă, să nu alergăm încolo și încoace, încurcându-ne unii pe alții. „Kon-Tiki” sălta pe valuri, în timp ce vântul ne împingea tot înainte. Nu putea fi îndoială că vârtejul creat de recif era aproape; unele valuri înaintau, iar altele dădeau înapoi, după ce se izbeau de zidul circular.

Țineam toate velele ridicate, nutrind speranța că încă vom mai putea manevra ca să scăpăm. Pe când pluteam jumătate lateral, apropiindu-ne tot mai mult, văzurăm de pe catarg că tot șirul de insulițe acoperite cu palmieri era apărat de un dig de mărgean, aflat parte deasupra și parte în apă; în dreptul lui marea era albă de spumă și sărea în aer. Atolul Raroia are forma ovală și un diametru de 25 de mile. Lângă el se află recifele Takume. Cea mai lungă latură a arhipelagului privea marea spre est, tocmai acolo unde veneam noi val-vârtej.

Reciful se întindea ca un lanț pe toată linia orizontului; la numai câteva sute de metri în spatele lui se înșira salba de insulițe idilice; fiecare din ele se afla în jurul liniștitei lagune interioare.

Priveam cu sentimente amestecate cum Pacificul albastru se răsucea și se azvârlea în aer, de-a lungul întregului orizont, în fața noastră. Știam ce ne așteaptă; vizitasem cu mult înainte grupul Touamotou și privisem atunci liniștit de pe țarm grandiosul spectacol dinspre est, al brizanților care se spargeau de recife. Acum însă, alte insule stâncoase apăreau treptat spre sud. Ne găseam, se pare, la mijlocul fațadei zidului de mărgean.

Pe bordul lui „Kon-Tiki” se făceau ultimele pregătiri pentru sfârșitul călătoriei. Lucrurile de valoare fură transportate în cabină și legate strâns. Documentele și hârtiile fură

băgate în saci impermeabili, împreună cu filmele și alte lucruri care nu trebuiau să se ude. Acoperisem toată cabina de bambus cu paravane legate în funii tari, speciale.

Când văzurăm că pierdusem orice speranță, ridicarăm puntea de bambus și tăiarăm cu cuțitele toate funiile care țineau chilele. Ridicarea chilelor a fost o muncă grea, căci erau acoperite de un strat gros de midii mari.

Fără chile, pescajul vasului nostru nu trecea de grosimea buștenilor și puteam să trecem mai ușor peste recife. Cu vela coborâtă și fără chile, pluta stătea de-a latul; era la discreția vântului și a mării.

Legarăm ancora improvizată cu funia cea mai lungă pe care o aveam de piciorul catargului de la babord, astfel ca pluta, când vom arunca ancora, să intre în brizanți cu pupa înainte.

Ancora era făcută din bidoane de apă goale umplute cu baterii de T.F.F. uzate și alte lucruri grele; bețe tari din lemn de manglier o străbăteau de-a curmezișul.

Ordinul nr. 1, de altfel primul și ultimul, era să ne ținem de plută.

Orice s-ar fi întâmplat, trebuia să ne ținem bine de bord și să lăsăm celor nouă bușteni sarcina de a primi lovitura recifului. Cât despre noi, ne era destul să suportăm greutatea apei. Dacă săream peste bord, cădeam cu siguranță victimă aspirării, care ne-ar fi aruncat încoace și încolo și ne-ar fi zdrobit de mărgelanul ascuțit. Barca de cauciuc nu ne putea fi de nici un folos; căci ori o dădeau valurile peste cap, ori fiind greu încărcată, cu noi, izbindu-se de stânci, s-ar fi rupt în fâșii. Buștenii însă, mai devreme sau mai târziu, aveau să fie aruncați la țarm — și noi împreună cu ei, dacă izbuteam să ne ținem bine de colțurile lor.

Ne încălțarăm toți, pentru prima oară după 100 de zile; fiecare aveam centura de salvare pregătită, deși nu puneam preț pe dânsa, căci dacă cineva cădea peste bord, pericolul cel mare era lovirea de stânci și nu înecul. Avurăm de asemenea timp să ne luăm în buzunar pașapoartele și cei câțiva dolari pe care-i păstrasem. Ceea ce ne îngrijora însă nu era lipsa de timp.

Începură să se scurgă ceasuri de neliniște. Pluteam lateral în voia sorții, pas cu pas, tot mai aproape de recife. Pe bord era o liniște mișcătoare. Intram și ieșeam din cabină tăcuți ori laconici și ne vedeam de treburi. Fețele noastre serioase arătau că niciunul din noi nu-și făcea iluzii cu privire la soarta care ne aștepta. Dar lipsa de nervozitate indica și ea că dobândisem cu toții, treptat, o încredere de nezduncinat în plută. Dacă ne adusesese atâta drum peste mare, ne va duce ea teferi și la mal.

În cabină era un haos de cutii cu provizii și de bagaje strâns legate. Cu greu Torstein își găsisese loc în colțul telegrafic, unde menținuse transmțătorul de unde scurte în funcție. Eram acum la peste 4000 de mile marine de vechea noastră bază din Callao; Școala navală de război peruviană din acel oraș păstrase neîntrerupt contactul telegrafic cu noi. Hal, Frank și ceilalți radioamatori din S.U.A., erau tot atât de depărtați. Dar printr-o întâmplare fericită, o zi mai înainte intrasem în contact cu un amator de T.F.F. priceput, care avea un aparat la Rarotonga, în insulele Cook. Cu totul împotriva obiceiurilor noastre, operatorul stabilise încă de dimineață un contact special și tot timpul cât ne apropiam de recife, Torstein apăsa pe manipulator chemând Rarotonga.

Extrasele din jurnalul de bord al lui „Kon-Tiki” glăsuiesc:

8,15: ne apropiem încet de pământ. Putem distinge acum cu ochiul liber, la tribord, palmierii din interiorul insulelor.

8,45: vântul a virat și mai nefavorabil pentru noi, așa că nu mai avem speranțe să scăpăm. Nu suntem nervoși, doar facem pregătiri febrile. În fața noastră, pe recife, zărim ceva care seamănă cu epava unui velier, dar poate fi și o grămadă de lemne aduse de apă.

9,45: vântul ne împinge drept spre ultima insulă, pe care o vedem în spatele barierei stâncoase. Acum putem distinge bine tot reciful de mărgelan. E ca un zid vopsit în roșu și alb, care se ridică din apă asemenea unui brâu în fața tuturor insulelor. În tot lungul recifului,

brizanți albi înspumați se aruncă în sus spre cer. Bengt ne servește o masă bună, caldă, ultima înaintea supremei aventuri. Ceea ce văzusem pe recif era într-adevăr o epavă. Suntem atât de aproape acum, încât putem zări laguna sclipitoare, dincolo de recif și forma altor insule dincolo de lagună.

După ce scrisesem aceste rânduri, bubuitul sinistru al brizanților se apropie și mai mult, umplând văzduhul cu bătăi stridente de tobă și prevestind ultima faptă dramatică a lui „Kon-Tiki”.

9,50: suntem foarte aproape acum. Plutim de-a lungul recifului cam la 100 m de el. Torstein vorbește cu omul din Rarotonga. Totul e bine. Trebuie să strâng jurnalul de bord. Toată lumea are moralul bun. Lucrurile se prezintă rău, dar vom izbuti.

Câteva minute mai târziu azvârlirăm ancora peste bord. Ea se prinse de fund, așa că pluta se întoarse cu pupa către brizanți. Izbutirăm să mai câștigăm astfel câteva clipe prețioase, în care Torstein ciocăni ca un nebun pe transmițător. Prinsese Rarotonga. Brizanții tunau, iar marea se ridica și cădea furioasă. Toată lumea lucra pe punte. Torstein transmise acum ultimul mesaj, în care spunea că pluteam spre reciful Raroia. Invita Rarotonga să asculte pe aceeași lungime de undă la fiecare ceas și ruga să fie anunțată ambasada norvegiană din Washington dacă tăceam mai mult de treizeci și șase de ore. Ultimele cuvinte ale lui Torstein au fost: „O. K. Suntem la 50 m spre stînga. Acum e acum. Rămas bun”. Apoi închise postul. Knut pecetlui hârtiile și amândoi se târâră pe punte cât putură de repede, ca să fim cu toții laolaltă. Ancora începea să cedeze.

Hula crescuse mult și simțeam pluta legănându-se în sus și în jos, din ce în ce mai sus.

Din nou se auzi ordinul: „Țineți-vă bine, nu vă gândiți la încărcătură, țineți-vă bine!” Eram acum atât de aproape de cascadă, încât nu mai auzeam mugetul puternic și neîntrerupt al talazurilor printre recife. Auzeam doar câte o bufnitură, de fiecare dată când brizantul cel mai apropiat se spărgea de stîncă.

Luasem toate măsurile. Fiecare se agăță tare de funia pe care o socotea mai sigură. Numai Erik se băgă în cabină în ultima clipă, căci nu îndeplinise o ultimă parte a programului; nu-și găsisse ghetetele!

Nimeni nu stătea la pupă, căci acolo urma să se producă izbitura. Nici cele două straiuri solide ce mergeau de la catarg la pupă nu erau sigure. Căci dacă ar fi căzut catargul, el ar fi căzut peste bord și deci peste recif. Herman, Bengt și Torstein se urcară pe niște lăzi care erau bine legate lângă peretele cabinei și în timp ce Herman se ținea de funiile de pe marginea acoperișului, ceilalți doi apucaseră funiile de la catarg, care slujeau altă dată la înălțarea velei. Knut și eu ne țineam de straiurile care urcau de la provă la catarg, gândind că dacă acesta și cabina ar ajunge în valuri, funiile vor rămâne totuși pe bord, mai ales că stăteam acum cu prova spre larg.

Văzând că valurile ne prinseseră, tăiarăm funia ancorei și plecarăm. Un val se înălța drept sub noi și simțirăm pe „Kon-Tiki” ridicat în aer. Clipa cea mare venise. Călăream pe spinarea valului cu o viteză care ne tăia răsufarea. Pluta vibra, pârâia și gemea. Sângele ne fierbea în vine. Îmi amintesc că neavând altă inspirație, dădui din mână și strigai „ura!” din fundul plămânilor; mă ușura și nu făcea în niciun caz rău nimănui. Ceilalți crezură desigur că înnebunisem, dar râdeam cu toții plini de voie bună. Alergam împinși repeziți de valuri. Acesta era botezul focului pentru „Kon-Tiki”. Treaba mergea și avea să meargă bine.

Dar trufia noastră se muie repede. Un val mare se ridică în urma noastră ca un perete sclipitor de sticlă; în clipa aceea tocmai ne lăsam în jos, iar el se rostogoli peste noi. Îl văzui deasupra mea, simții o izbitură puternică și fui înecat sub cascada de apă. Simții prin tot corpul o aspirare atât de viguroasă încât trebui să-mi încordez fiecare mușchi și să mă gândesc la un singur lucru: să mă țin bine, să mă țin bine. Cred că în asemenea situații desperate, brațele sunt smulse înainte ca voința să consimtă să le dea drumul. Pe urmă simții că muntele de apă trecuse și că-și slăbea strânsoarea drăcească. După ce — mugind și trosnind de-ți

spărgea urechile — talazul se scurse, văzui pe Knut atârând lângă mine, făcut ghem. Privit din spate, valul cel mare era lat și cenușiu. El trecuse peste acoperișul cabinei de care atârnu cealaltă trei, turtiți de apăsarea avalanșei.

Totuși pluteam mai departe.

În aceeași clipă mă apucau mai bine, încolăcindu-mi brațele și picioarele în jurul funiei tari. Knut își dădu drumul în jos și cu o săritură de tigru se duse la cealaltă, pe lăzi, unde cabina rezistase. Auzii dintr-acolo exclamații liniștitoare, dar în același timp văzui un nou perete verde ridicându-se și venind amenințător spre noi. Strigai un avertisment, mă încordai și mă făcui cât putui de mic, acolo unde atârnam. Într-o clipă iadul ajunse din nou peste noi și „Kon-Tiki” dispăru cu desăvârșire sub apă. Marea ne trăgea și ne împingea cu toată puterea; bietele noastre trupuri omenști abia mai puteau îndura. Al doilea val trecu peste noi, apoi al treilea aidoma celui dinainte. Atunci Knut, care stătea atârnat de scara de funii, strigă triumfător:

— Uite-te la plută, rezistă!

După cele trei valuri, doar catargul dublu și cabina se stricaseră puțin. Din nou ne cuprinse un sentiment de triumf și, mândri de victoria obținută asupra elementelor dezlănțuite, căpătarăm puteri noi.

Atunci văzui valul următor ridicându-se mai sus ca celelalte, strigai din nou un avertisment, mă cățărai pe strai cât putui mai iute și mă prinsei bine. Într-o clipă dispăru în mijlocul peretelui verde care se prăvălea peste noi; cealaltă, care erau mai îndărăt și mă văzură dispărând, socotiră înălțimea zidului de apă la 8 m, iar creasta lui înspumată la 5 m deasupra locului unde mă făcusem nevăzut. Apoi îi ajunse și pe ei și cu toții avurăm un singur gând: să ne ținem bine, să ne ținem bine, să ne ținem bine!

De data aceasta ne lovisem fără îndoială de recif. Straiul pe care îl simțeam cum vibra părea că se încordează și că se înmoaie. Nu eram în stare să-mi dau seama dacă loviturile veneau de deasupra sau de dedesubt. Baia cumplită ținu de astă dată doar câteva secunde, dar încercase mai vajnic ca niciodată trupurile noastre. Corpul omenesc adăpostește forță nu numai în mușchi. Hotărâi că dacă trebuia să mor, să o fac numai în această poziție, ca un nod pe strai. După ce valul vâjâi peste noi și trecu, mi se dezvălui o priveliște înspăimântătoare. „Kon-Tiki” era cu totul schimbat, ca după atingerea unei baghete magice. Vasul, așa cum îl știam de săptămâni și luni, nu mai era; în câteva clipe simpatica noastră lume se transformase în epavă.

Doar un om mai era pe bord, în afară de mine. Stătea lungit pe marginea acoperișului cabinei, cu fața în jos și cu brațele în lături; cabina se teșise ca un castel de cărți de joc, spre pupă și spre tribord. Omul nemișcat era Herman. Alte semne de viață nu se zăreau. Iadul de apă făcea spume mai departe, peste recif. Catargul de lemn tare dinspre tribord era rupt ca un chibrit și partea de sus — în cădere — lovise acoperișul cabinei. Catargul, cu tot ce era pe el, stătea în curmeziș, formând cu reciful un unghi mic, spre tribord. La pupă, blocul cârmei era sucit și strapazanii rupți; lopata de cârmit se făcuse țandări. Parapetele dinspre provă erau sfărâmate ca niște cutii de țigări și toată puntea se răsucise și se turtise ca o hârtie udă, zvârlită în peretele din față al cabinei; lăzile, cămile, paravanele și alte lucruri zăceau într-o stare jalnică. Bețe de bambus și capete de funie ieșeau din toate părțile; impresia generală era cea a unui haos desăvârșit.

Simții un fior rece prin tot corpul. La ce bun că mă ținusem? Dacă pierdeam un singur om, totul se prăbușea. Iar acum nu puteam zări decât o singură ființă omenească. În clipa aceea silueta cocoșată a lui Torstein apăru lângă plută. Era agățat ca o maimuță de frânghiile de la catarg și reuși să se urce pe bușteni, unde se târî pe resturile din fața cabinei. Herman își întoarse și el capul, se strădui să ne zâmbească în chip de încurajare dar nu se mișcă. Nu mai aveam decât o slabă speranță ca să-i mai descopăr și pe cealaltă, dar totuși strigai și auzii vocea calmă a lui Bengt spunând că toată lumea era pe bord. Stăteau prinși de funii — dincolo de baricada întortocheată pe care o forma împletitura de pe puntea de bambus.

Toate acestea se petrecură în câteva clipe; în acest timp marea trăgea pe „Kon-Tiki” afară din bucătăria vrăjitoarelor, dar un nou val se rostogoli spre el. Pentru ultima oară strigai: „țineți-vă bine!” din fundul plămânilor, în mijlocul tărăboiului. Altceva nu mai putui face. Mă ținui și dispăruî în masele de apă care se aruncară peste noi și care părău în aceste două-trei secunde că nu se mai sfârșesc. Era de ajuns pentru mine. Văzui capetele buștenilor izbind în stâncă tăioasă de mărgean, fără a trece peste ea. Pe urmă marea ne sorbi din nou. Mai văzui pe cei doi oameni care stăteau lipiți de marginea acoperișului cabinei; niciunul nu mai surâdea. Dar dincolo de haosul de bambus auzii o voce calmă spunând:

„De data asta nu mai merge!”

Mă simțeam și eu descurajat. Catargul se aplecase atât de tare în afară spre tribord, că mă pomenii atârând de o funie slăbită, departe de plută. Valul următor veni. După ce trecu, mă simțeam frânt de oboseală. Singurul meu gând era să mă urc sus pe bușteni și să mă așez dincolo de baricadă. Când resaca se retrase, văzui pentru prima oară asprul recif sângieru dezgolit sub noi și zării pe Torstein ghemuit pe mărgeanul roșu, lucitor, ținându-se de capetele unor funii de la catarg. Knut, la pupă, era pe punctul să sară. Strigai că trebuie să rămânem cu toții pe bușteni și Torstein care fusese aruncat peste bord de presiunea apei sări din nou sus ca o pisică.

Încă două-trei valuri se mai rostogoliră peste noi, cu putere mai scăzută; ce se mai întâmplă atunci nu-mi amintesc, afară doar că apa spumega înainte, iar eu mă scufundam mai jos, tot mai jos, spre reciful roșu pe care eram azvârliți. Pe urmă nu mai văzui decât creste de spumă pline de stropi sărați care veneau în vârtej și abia putui să-mi fac drum spre plută, unde cu toții ne îndreptarăm spre capul dindărăt al buștenilor, care se înălțau cel mai mult deasupra recifului.

În aceeași clipă Knut se aplecă și sări pe stâncă, ajutându-se cu funia care atârna în voie la pupă. În timp ce resaca se retrăgea, el înaintă vreo 30 m și se opri în siguranță la capătul funiei. Când valul următor se aruncă spre el nu-l ajunsese, se potoli și se retrase de pe reciful lat.

Atunci Erik ieși de-a bușilea din cabina turtită, încălțat cu ghetete. Dacă am fi făcut cu toții ca el am fi scăpat ieftin. Cabina nu fusese măturată de pe bord, ci se turtise și se lățise frumos sub paravane. Erik a stat liniștit, întins între bagaje și a auzit grămezile de apă căzând asupra sa, în timp ce pereții de bambus se prăbușeau și se îndoiu peste el. Bengt suferise o slabă contuziune când căzuse catargul, dar izbutise apoi să se târască în cabina distrusă, alături de Erik. Am fi stat cu toții acolo, dacă ne-am fi dat seama dinainte cât de tari se vor dovedi nenumăratele legături și împletituri din ramuri de bambus, sub presiunea apei.

Erik stătea acum pregătit la capătul buștenilor și când valul se retrase, sări și el pe recif. Pe urmă veni rândul lui Herman și apoi al lui Bengt. De fiecare dată pluta era împinsă puțin mai înainte; când veni rândul meu și al lui Torstein, pluta se urcase atât de bine pe recif, încât nu mai aveam de ce s-o părăsim. Începurăm cu toții munca de salvare.

Eram acum la 20 m de presiunea aceea drăcească. În fața recifului, brizantii se rostogoleau înainte, în șiruri lungi. Polipii de mărgean avuseseră grijă să clădească atolul atât de înalt, încât numai crestele brizanților foarte înalți puteau trimite un curent proaspăt de apă de mare dincolo de noi, în laguna care mișuna de pești. Aici în lagună era lumea mărgeanului, unde formele și culorile erau dintre cele mai stranii.

Depart, înăuntrul recifului, ceilalți găsiră bărcuța de cauciuc, plutind aproape plină cu apă. O goliră, o traseră lângă epavă și o încărcarăm cu lucrurile cele mai de seamă: cu aparatul de radio, proviziile și sticlele cu apă. Transportarăm toate acestea printre stânci și le îngrămădirăm pe vârful unui bloc uriaș de mărgean care stătea izolat în inima recifelor ca un meteorit mare. După aceea ne întoarserăm în epavă și încărcarăm din nou bărcuța. Nu puteam ști cât de sus avea să se ridice apa în jurul nostru, când va veni fluxul.

În apa puțin adâncă dintre stânci văzurăm ceva lucios sclipind în soare. Când trecurăm prin apă și ajunserăm acolo, găsirăm, spre mirarea noastră, două tinichele goale. Nu era ceea

ce ne așteptam să găsim aici și rămaserăm mai surprinși, când văzurăm că micile cutii erau strălucitoare, deschise de curând și cu aceeași ștampilă „ananas” ca și cutiile cu noile rații de campanie pe care le încercam pentru militari. Nu erau decât două din cutiile noastre de ananas, pe care le aruncasem peste bord după ultimul prânz pe „Kon-Tiki”. Le urmasem iute, sus pe recif.

Stăteam pe blocurile ascuțite și neregulate de mărgean; pe fundul inegal intram în apă ba până la genunchi, ba până la piept, după adâncimea canalelor și a șanțurilor recifului. Anemonele și mărgeanul dădeau întregii stânci înfățișarea unei grădini de piatră acoperite cu mușchi, cactus și plante fosilizate, verzi, roșii, galbene și albe. Nu lipsea nicio culoare. În jurul mărgeanului, algelor și scoicilor se mișcau liane și pești fantastici. În canalele cele mai adânci, rechini mici de vreo patru picioare lungime veneau adulecându-ne prin apa limpede ca oglinda. Dar n-aveam decât să batem apa cu palmele că ei fugeau și rămâneau la distanță.

Din locul unde eșuasera nu vedeam în jurul nostru decât ochiuri de apă și petice umede de mărgean. Ceva mai departe, în interior, era laguna calmă și albastră. Pe când fluxul se tot retrăgea, coraliile ieșeau din ce în ce mai mult din apă. Dincolo de recif valurile mugeau fără odihnă, dar erau mult mai scăzute, ca și cum ar fi fost cu un etaj mai jos. Ce se va întâmpla aci pe reciful îngust, când va veni iar fluxul, nu se putea ști. Trebuia să plecăm.

Stânca se întindea ca un zid de cetate pe jumătate înecat, atât spre nord, cât și spre sud. La extremitatea sudică era o insulă lungă, acoperită de o pădure de palmieri. Drept deasupra noastră, spre nord, la numai 600 sau 700 m se afla altă insulă cu palmieri, dar mult mai mică. Era așezată înăuntrul recifului, iar palmierii ei se înălțau spre cer, pe câtă vreme plaja, cu nisip alb ca zăpada, se întindea către laguna liniștită. Întreaga insulă părea un coșuleț verde plin de flori, o bucătică de rai.

Aleserăm, așadar, această insulă.

Herman stătea alături de mine și toată fața lui bărboasă radia. Nu spunea o vorbă, dar întinse mâna și răsă liniștit.

„Kon-Tiki” zăcea departe de recif și spuma mării zbura peste el. Era o epavă, dar o epavă onorabilă! Totul pe bord se stricase, dar cei nouă bușteni din pădurea Quivedo din Ecuador erau mai întregi ca niciodată. Ne salvaseră viețile. Marea înghițise ceva din încărcătură, dar puțin — și nimic din ceea ce îngrămădisem în cabină. La rândul nostru, luasem de pe plută tot ce era mai de preț. Lucrurile se aflau acum în siguranță, pe vârful acelei stânci mari bătute de soare, înăuntrul recifului.

De când sărisem de pe plută regretasem sincer lipsa peștilor-piloți care înotau în fața provei noastre. Acum, buștenii mari de balsa stăteau pe o stâncă, scăldați numai de 15 cm de apă și vietăți brune se suceau pe lângă ei. Peștii-piloți plecaseră, doradele de asemenea. Numai pești lați, necunoscuți, cu desene multicolore și cozi boante înotau cercetător încolo și încioace, printre bușteni. Ajunsesem într-o lume nouă. Johannes își părăsise gaura și găsisese, fără îndoială, un alt loc de pândă.

Aruncai o ultimă privire circulară pe bordul epavei; privirile mi se opriră pe un pui de palmier dintr-un coș spart. Ieșea dintr-un ochi al unei nuci-de-cocos, era înalt de 45 cm și avea două rădăcini alăturate. Trecui prin apă spre insulă, cu nuca în mână. Ceva mai departe văzui pe Knut înaintând fericit spre uscat, ducând sub braț un model al plutei pe care îl făcuse cu multă trudă în timpul călătoriei. Curând depășirăm pe Bengt, acest cambuzier admirabil, care cu un cucui pe frunte și cu apa de mare picurându-i din barbă, umbla tare aplecat împingând o ladă care dansa în fața lui de câte ori brizantii de afară trimiteau un șuvoi în lagună. Ridică plin de mândrie capacul. Era lada bucătăriei, în care primusul și celelalte ustensile se aflau în perfectă stare.

Nu voi uita niciodată această înaintare peste recif, spre dumnezeiasca insulă cu palmieri, care se mărea pe măsură ce ne apropiam de ea. Când ajunsei pe plaja însoțită, îmi scosei ghetele și-mi băgai degetele picioarelor în nisipul cald și uscat.

Mă bucuram la vederea fiecărei urme de pas care lua formă pe plaja neumblată, ce se întindea până la trunchiurile palmierilor. Curând, coroanele lor se boltiră deasupra capului meu, dar eu mersei înainte, până în inima micuței insule. Nuci-de-cocos atârnau din frunzișul palmierilor; unele pâlcuri mai bogate aveau un acoperământ de flori dese și albe ca zăpada, care miroseau atât de dulce și de încântător, încât aproape mă îmbătau.

Când ajunsei în mijlocul insulei, două rândunici de mare¹ foarte blânde, zburară peste umerii mei. Erau albe și ușoare ca fășiile de nori. Șopârle mărunte fugeau printre picioarele mele. Dar cei mai de seamă locuitori ai insulei erau niște crabi eremiți². Mari, roșii ca sângele, cu cochilii mari cât oul, furate de la scoici și fixate la părțile lor inferioare moi, circulau în toate direcțiile.

Eram copleșit; căzui în genunchi și-mi înfipsei adânc degetele în nisipul cald și uscat.

Călătoria se sfârșise. Eram cu toții în viață. Debarcasem pe o mică insulă nelocuită din sudul Pacificului. Ce mai insulă! Torstein veni, zvârli cât colo sacul, se trânti pe spate și rămase privind vârfurile palmierilor și păsările albe, ușoare ca fulgul, care se roteau fără zgomot, pe deasupra noastră.

În curând toți șase stăteam culcați laolaltă. Herman, totdeauna dinamic, se urcă într-un palmier și ne aruncă o grămadă de nuci mari, verzi de cocos. Le tăiarăm vârfurile moi ca la ouă. cu cuțitele noastre macete și dădurăm pe gât cea mai bună și mai răcoritoare băutură din lume, laptele rece și dulce de fruct de palmier tânăr și fără sâmburi. Afară, pe recife, răsunau monoton bătăile de tobă ale gărzii de la porțile paradisului.

— Purgatoriul a fost cam umed, zise Bengt, dar raiul este aproape așa cum mi-l închipuiam.

Ne lungirăm alene și zâmbirăm cu ochii la norii alburii pe care vântul alizeu îi purta către apus, pe deasupra palmierilor. Acum nu mai alergam fără răgaz pe urmele lor, căci pusesem în sfârșit piciorul pe o insulă fixă, nemișcată, chiar în Polinezia.

Și stând așa, auzeam brizantii cum duduiau ca tunurile, izbindu-se înapoi și încolo pe linia orizontului.

Bengt avusese dreptate. Ajunsesem în rai.

¹ *Sterna hirundo*. — N. T.

² Crabul eremit este un crustaceu din familia *Paguridae* sau *Parapaguridae* — N. T.

8. ÎN MIJLOCUL POLINEZIENILOR

Oleacă de Robinson. Teamă de ajutor. Totul bine „Kon-Tiki”! Alte epave. Insule nelocuite. În luptă cu ȕiparii de mare. Ne găesc băştinaşii. Stafii pe recif. Solie la şef. Şeful ne vizitează. „Kon-Tiki” este recunoscut. Un mare flux. Cum am tras vasul nostru pe uscat. Numai patru pe insulă. Băştinaşii ne iau cu ei. Recepţia din sat. Strămoşii dinspre răsărit. Serbarea „Hula”. Medicină prin văzduh. Devenim alteţe regale. Alt naufragiu. „Tamara” salvează pe „Maoae”. Spre Tahiti. Întâlnire pe chei. O vizită regală. Şase cununi.

Mica noastră insulă era nelocuită. Foarte curând am făcut cunoştinţă cu fiecare pâlce de palmieri, cu fiecare plajă; insula avea o lăţime de numai vreo 200 m, punctul ei cel mai înalt fiind la mai puţin de 2 m deasupra mării. Ciorchinii mari de nuci-de-cocos verzi atârnav de crengile palmierilor. Aceste fructe conţineau un suc lăptos şi rece care era ferit de soarele tropical printr-un înveliş de coajă groasă. Eram deci asiguraţi împotriva setei în primele săptămâni. Pe insulă se mai găseau de asemenea, nuci-de-cocos coapte, sumedenie de crabii eremiţi, iar în lagună tot felul de peşti; stăteam aşadar destul de bine.

În partea de nord a insulei găsirăm resturile unei cruci de lemn. Era veche, nevopsită şi pe jumătate îngropată în nisipul de mărgean. Din acest loc se deschidea o privelişte spre nord, în lungul recifelor, înspre epava pe care o zărisem pentru prima oară când pluteam către locul unde eşuasem. Mai la nord, într-o ceaţă albăstrie, se întrezăreau pâlcurile de palmieri ale unei alte insuliţe. La sud se zărea, la o distanţă mai mică, altă insulă cu arbori mai deşi.

Pe nici una din ele nu se arătau semne de viaţă. Acest fapt însă nu ne îngrijora; deocamdată aveam alte lucruri mai importante la care să ne gândim.

Robinson Hesselberg, cu pălăria de paie pe cap, veni şchiopătând, aducând în braţe sumedenie de crabii eremiţi care se zvârcoleau. Knut aprinse un foc de vreascuri şi nu mult după aceea ne ospătarăm cu lapte de cocos şi crabii; la desert avurăm cafea.

— Bine mai e pe uscat, măi băieţi, nu-i aşa? întrebă Knut cu satisfacţie. El mai fusese o dată pe uscat în timpul călătoriei. Pe când vorbea, se poticni şi vărsă un bidon de apă clocotită peste picioarele goale ale lui Bengt.

De altfel, după 101 zile petrecute pe bord ne simţeam toţi cam nesiguri pe uscat. Când ne plimbam printre palmieri, aveam ameţeli, ne clătinam ca pe plută, ridicând deodată câte un picior, în aşteptarea valurilor care de astă dată nu mai veneau.

Când Bengt ne înmână tacâmurile, Erik răsă cu gura până la urechi. Îmi amintesc că după ultima noastră masă pe bord, aplecându-mă peste marginea plutei, îmi clătii ca de obicei tacâmul, în timp ce Erik privea răzând zicând: „n-am să mai mă ostenesc să-l spăl astăzi”. Într-adevăr când îşi regăsi lucrurile în lada de bucătărie erau tot atât de curate ca şi ale mele. Acum nu mai putea de bucurie că avusese dreptate.

După masă ne-am făcut siesta pe uscat. Apoi ne apucarăm să reparăm aparatele telegrafice; trebuia s-o facem repede, pentru ca Torstein şi Knut să poată reîncepe transmisiile înainte ca omul din Rarotonga să raporteze tristul nostru sfârşit.

Mare parte din echipamentul de T.F.F. fusese adus la mal. Printre lucrurile îngrămădite pe recif, Bengt găsi o cutie; o atinse şi sări în sus, căci fusese curentat. Înţelese astfel că obiectul aparţinea secţiunii telegrafice. Pe când operatorii deşurubau, înşurubau şi combinau, noi ceilalţi ne apucarăm să instalăm tabăra.

Pe epavă găsirăm vela cea grea îmbibată cu apă şi o traserăm la mal. O întinserăm între doi palmieri înalţi, într-o poieniţă de lângă lagună şi o proptirăm cu nişte beţe de bambus care veneau plutind dinspre epavă. Aveam astfel un acoperiş. Câteva tufe sălbatice în floare

creșteau pe de lături și în spate; cu ajutorul lor ne clădirăm trei pereți, iar în locul celui de al patrulea păstrarăm privescătoarea minunată către laguna strălucitoare. Locul era îmbalsămat de un gingaș parfum de flori. Ne simțeam bine. Zămbirăm cu toții mulțumiți și ne bucurarăm de confortul pe care ni-l înjghebasem.

Apoi curățarăm locul de bucățile de mărgear care ieșeau din nisip și fiecare își făcu un pat din frunze proaspete de palmier. Până la căderea nopții ne odihnim de minime; deasupra capetelor noastre străjuia chipul bărbos al bătrânului nostru drag, Kon-Tiki. De acum nu-și va mai umfla pieptul în bătaia vântului din est. Stăteam nemișcat pe spate, privind în sus la stelele care sclipeau deasupra Polineziei.

Pe tufișurile din jurul nostru atârnav steaguri ude și saci de dormit; alte lucruri muiate se uscau mai încolo pe nisip, încă o zi pe această insulă însoțită și toate obiectele noastre vor fi din nou uscate. Chiar și băieții de la telegraf își lăsară lucrul pentru ca soarele să aibă timp să usuce interiorul aparatelor lor. Luărăm sacii de dormit de pe copaci și ne culcarăm ciorovăindu-ne, deoarece fiecare dintre noi pretindea că al lui este cel mai uscat. Bengt câștigă întrecerea căci al lui nu plescăia când se mișca în el. Cerule, ce bine e să poți dormi!

A doua zi, la răsăritul soarelui, când ne trezirăm, vela era împovărată de rouă limpede ca apele cristalului. Bengt o strânse cu grijă; apoi coborî în lagună și aduse pentru gustarea de dimineață niște pești ciudați pe care-i prinsese în canalele din nisip.

În noaptea aceea, Herman avusese dureri la ceafă și în spate, acolo unde se rănise înainte de plecarea din Lima, iar Erik simți că i se redeșteptase vechiul său lumbago. În rest, scăpasem destul de ieftin de ciocnirea cu reciful numai cu zgârieturi și răni mici, afară de Bengt care primise o lovitură în frunte, când căzuse catargul și avea o contuzie neînsemnată. Eu aveam o înfățișare din cele mai ciudate, cu brațele și picioarele pline de vânătăi, căpătate pe când valurile mă repezeau în frânghii.

Dar nici unul dintre noi nu era într-o stare atât de proastă, încât laguna limpede și sclipitoare să nu-l îmbie la înot, înainte de micul dejun. Era o lagună fără sfârșit. Depart de larg era albastră și încrețită de alizeu.

Era atât de largă, încât abia puteam vedea în ceață vârfurile palmierilor de pe o insulă aflată în partea cealaltă, acolo unde atolul făcea o curbă. Aici, la adăpostul insulelor, alizeul sufla domol printre frunzele palmierilor, a căror frumusețe se răsfrângea în oglinda lagunei. Apa ei sărată și amară, adâncă de nouă picioare, era atât de limpede și de curată, încât coralii păreau că strălucesc chiar lângă suprafața apei, în culorile lor vii, atât de aproape, încât ne temeam să nu ne tăiem picioarele în ele când înotam. Era o lume minunată, făcută pentru desfătare. Apa era destul de rece ca să ne răcorească, aerul cald destul de uscat de soare, totuși trebuia să ne întoarcem la țărm repede: dacă până la sfârșitul zilei nu dădeam semne de viață, Rarotonga va telegrafia știri alarmante.

Bobine și bucăți de aparate telegrafice, așezate pe plăci de mărgear, se uscau la soarele tropical. Torstein și Knut suceau și răseau. Trecu toată ziua și ei lucrau din ce în ce mai febril. Lăsarăm orice altă treabă și ne adunarăm în jurul lor cu speranța că vom putea să le dăm vreun ajutor. Trebuia să emitem înainte de ora 10 seara, când expira termenul de 36 de ore și radioamatorul din Rarotonga va lansa apelul pentru avioane și expediții de ajutor.

Așa trecu prânzul, apoi după amiaza și seara. Soarele apuse. Numai de nu s-ar pripi omul din Rarotonga! Se făcu ceasul 7, apoi 8, apoi 9. Tensiunea era maximă. Nici un semn de viață în transmițător, dar receptorul, un NC-173, începu să se însuflețească; undeva, în partea de jos a scalei, prinserăm o muzică slabă. Dar nu pe lungimea de undă a amatorilor. Dar oricum, prindea viață. Poate că nu se uscaser încă bine vreo bobină interioară. Transmițătorul era mort; producea numai scântei și scurtcircuite.

Mai aveam o oră. Pricepurăm că transmițătorul nu va mai funcționa și-l lăsarăm la o parte. Încercarăm din nou un mic transmițător de sabotaj, din timpul războiului. În timpul zilei nu dăduse rezultate, dar poate că acum se mai uscase. Toate bateriile erau stricate; obțineam

energie învârtind un mic inductor de mână. Era greu; noi patru, care eram ageamii în materie de telegrafie, făcurăm cu rândul toată ziua la învârtitul îndrăcitei jucării.

În curând, cele 36 de ore vor fi trecut. Mi-aduc aminte că unul dintre noi murmura: „încă șapte minute, încă cinci minute”. Apoi nimeni nu se mai uită la ceas. Transmițătorul era mai inutil ca oricând, dar receptorul pâraia în sus — spre lungimea de undă cea bună. Deodată pârai pe frecvența omului din Rarotonga, ceea ce ne făcu să înțelegem că acesta era în contact cu stația de telegrafie din Tahiti. Curând după aceea prinserăm următorul fragment dintr-un mesaj emis de Rarotonga:

„...niciun avion în această parte a insulelor Samoa. Sunt absolut sigur...”

Apoi totul pieri din nou. Tensiunea era insuportabilă. Ce se pune la cale? Au și început să trimită avioane și expediții de ajutor? Acum, fără îndoială, mesaje în care era vorba despre noi alergau prin văzduh în toate direcțiile.

Cei doi operatori lucrau febril. Sudoarea le curgea pe fețe ca și nouă care învârteam manivela. Încetul cu încetul energia începu să vină în antena transmițătorului și Torstein, în extaz, ne arătă o săgeată care se urca domol pe o scară, când apăsă în jos manipulatorul Morse. Acum avea să înceapă!

Învârteam manivela nebunește, în timp ce Torstein chema Rarotonga. Nimeni nu ne auzea. Încă o dată. Receptorul se trezi din nou, dar Rarotonga nu auzise. Chemarăm pe Hal și pe Frank la Los Angeles, precum și Școala Navală din Lima, dar nimeni nu ne răspunse.

Atunci Torstein emise un mesaj C.Q.¹ Asta însemna că dânsul cheamă toate stațiile din lume care puteau să ne audă pe lungimea noastră specială de undă de amatori.

Procedeu avu oarecare efect. O voce slabă apăru în eter și începu să ne cheme încet. Chemarăm din nou și-i comunicarăm că auzeam. Atunci vocea slabă din eter zise:

— Numele meu e Paul. Trăiesc în Colorado. Care e numele dumitale și unde trăiești?

Era un radioamator. Torstein apucă manipulatorul în timp ce noi învârteam manivela și răspunse:

— Aici este „Kon-Tiki”; am eșuat pe o insulă pustie din Pacific. Paul nu crezu de loc această informație. Socoti că vorbește cu un amator de radio de pe strada vecină care-l lua peste picior și nu mai reveni pe unde. Desnădăjduiți, ne smulgeam părul din cap. Ne găseam aici sub palmieri, pe o noapte înstelată, într-o insulă pustie și nimeni nu credea ce spuneam.

Dar Torstein nu se lăsă. Transmitea fără întrerupere:

„Totul bine, totul bine, totul bine”. Trebuia să oprim cu orice preț mașinăria de salvare care se pregătea să ne caute prin Pacific.

Atunci auzirăm foarte slab în receptor:

— Dacă totul e bine, de ce te necăjești?

Apoi toate se liniștiră în eter.

De desperare, am fi sărit în aer și am fi sfărâmat toate nucile-de-cocos ori nu mai știu ce am fi făcut, dacă deodată atât Rarotonga, cât și Hal nu ne-ar fi înștiințat că ne-au auzit. Hal zicea că a plâns de bucurie când a auzit din nou L I 2 B. Orice zgomote încetară; eram iarăși singuri și netulburați în insula din Pacificul de Sud și ne întoarserăm sfârșiți la paturile noastre din frunze de palmier.

Ziua următoare trecu mai ușor și ne bucurarăm de viață din plin. Unii făcură baie, alții pescuiră sau plecară să exploreze reciful căutând ființe marine curioase; cei mai energici făcură ordine prin tabără și se străduiră să dea o înfățișare cât mai plăcută locului. Pe limba de pământ care înainta în mare spre „Kon-Tiki” săparăm o groapă pe marginea perdelei de copaci, o căptușirăm cu frunze și sădirăm în ea o nucă-de-cocos din Peru. Alături ridicarăm o movilă de mărgean în fața locului unde „Kon-Tiki” eșuase.

¹ Apel radiotelegrafic universal, folosit la începutul radiogramelor de ordin general. — N. T.

Pluta fusese împinsă tot mai înainte în timpul nopții. Stătea acum aproape uscată printre ochiuri de apă, strânsă între blocuri mari de mărgean, destul de departe de recif.

După ce se copseseră bine în nisipul cald, Erik și Herman se simțeau din nou în formă. Aveau chef acum să meargă spre sud, de-a lungul recifului, în nădejdea de a ajunge la insula mare de acolo. Le-am spus să fie atenți mai mult la anghile decât la rechini și amândoi își băgară la cingătoare câte un cuțit macetă lungă. Recifele de mărgean adăpostesc anghile fioroase, cu dinți lungi, tăioși, care pot reteza ușor piciorul unui om. Se reped la atac cu iuțea fulgerului și sunt spaima băștinașilor, cărora totuși nu le e frică să înoate în jurul unui rechin.

Cei doi puteau să treacă peste mari întinderi stâncoase dar, din loc în loc, aveau să întâlnească și canale mai adânci cu apă, în care trebuiau să sară pentru a le străbate înot. Cu toate acestea, ajunseră cu bine la insula cea mare. Era lungă, îngustă și acoperită cu păduri de palmieri; se întindea departe spre sud — între plăji însorite — apărate de recife. Cei doi merseră în lungul insulei până ce ajunseră la capătul ei de miazăzi. Acolo reciful, acoperit de spumă albă, înainta mai spre sud, către alte insule din depărtare. Găsiră și epava unui vas mare; avea patru catarge și zăcea pe mal rupt în două. Era un vechi vas spaniol cu pânze, care fusese încărcat cu șine. Acestea erau împrăștiate de-a lungul recifului și ruginiseră. Se întoarseră de-a lungul celeilalte părți a insulei, dar nu găsiră nici o urmă pe nisip.

La înapoiere întâlniră printre recife tot felul de pești ciudați; pe unii încercară să-i prindă, dar deodată fură atacați de nu mai puțin de opt anghile zdravene. Le văzură venind prin apa limpede și săriră pe un bloc mare de mărgean. Dar anghilele rămaseră să înoate în jurul și dedesubtul blocului. Bestiile vâscoase erau groase cât pulpa omului și sclipeau în verde și negru ca șerpii veninoși; aveau capete mici, ochi răutăcioși de șarpe și dinți lungi de 3 cm, ascuțiți ca niște sule. Ai noștri izbiră cu cuțitele lor macete în capetele mici, care veneau spre ei în zigzag; tăiară un cap și răniră o anghilă. Sângele din mare atrase o ceată de tineri rechini albaștri care atacară anghila moartă și pe cea rănită; între timp Erik și Herman putură să sară pe alt bloc de mărgean și scăpară.

În aceeași zi treceam prin apă spre insulă, când ceva, cu o mișcare fulgerătoare, îmi apucă glezna de jur împrejur. Era o caracatiță de mărime potrivită. E cât se poate de neplăcut să-i simți brațele reci încolăcite pe picior ori să privești ochii mici și răi așezați pe sacul roșu-albăstrui cu cioc, care îi ține loc de corp.

Îmi smulsei piciorul cât putui de tare, dar caracatița care avea doar 1 m lungime, nu-mi dădu drumul. Se vede că o atrăgea bandajul ce-l aveam la pulpă. Tot smucind mă trăseai către plajă, dar caracatița nu se desprinsese.

Numai când ajunsei la marginea nisipului curat mă lăsă în pace și se retrase încet în apa puțin adâncă: ținea brațele întinse și ochii îndreptați spre mal, ca și când ar fi fost gata de un nou atac, dacă mai aveam poftă. Aruncai în ea cu câteva bucăți de mărgean și o gonii.

Întâmplările acestea felurite nu făceau decât să înviioreze traiul încântător ce-l duceam pe insulă. Nu ne puteam însă petrece toată viața aici și trebuia să începem să ne gândim cum să ne întoarcem în lumea pe care o părăsisem. După o săptămână, „Kon-Tiki” își croise drum până în mijlocul recifului, unde stătea bine înțepenit pe țărmul uscat. Buștenii cei mari împinseseră și spărseseră blocuri mari de mărgean, în forțarea lor de a-și face drum spre lagună. Acum însă pluta stătea nemișcată și opintirile noastre erau neputincioase. Dacă am fi izbutit să tragem epava în lagună, ne-ar fi fost ușor să innădim catargul, astfel încât să putem pluti cu vela peste laguna prietenoasă ca să vedem ce era de găsit în partea cealaltă. Dacă vreuna din insule era locuită, trebuia să fie aceea care se vedea la orizont, departe la vest, acolo unde atolul își întorcea fața înspre partea adăpostită de vânt.

Trecură câteva zile.

Într-o dimineață, unul din noi veni strigând că a văzut o velă albă pe lagună. Din vârful palmierilor puturăm vedea un punct mic, ciudat de alb pe albastrul opalin al lagunei. Era, cu

siguranță, o velă, aproape de țărm, de partea cealaltă. Se apropia purtată de vânt. Curând apăru încă una.

Se măreau pe măsură ce trecea vremea și se apropiau din ce în ce mai mult.

Veneau drept spre noi. Înălțărăm steagul francez pe un palmier și pe cel norvegian pe o prăjină. Una din vele era acum așa de aproape, încât puteam vedea că aparținea unei pirogi polineziene cu leagăn. Greementul era de un tip mai nou. De pe bord, doi oameni bruni se uitau la noi. Îi salutarăm. Salutară și ei și se îndreptară spre țărm.

— Ia ora na, îi întâmpinarăm noi în polineziană.

— Ia ora na, strigară și ei în cor. Unul dintr-înșii sări, târî piroga după el și veni lângă noi.

Cei doi aveau haine de oameni albi, dar trupuri de oameni bruni. Aveau picioarele goale, erau bine legați și purtau pălării de rafie lucrate de mână, care îi apărau de soare. Debarcară și se apropiară de noi cu îndoială, dar când zâmbirăm și dădurăm mâna cu fiecare din ei râseră, ceea ce spunea mai mult decât vorbele. Aveau dinții ca mărgăritarele.

Salutul nostru polinezian îi mirase și îi încurajase în același fel în oare ne mirase și ne amăgise pe noi salutul compatrioților lor din Angatau care ne uraseră „good night”. De aceea rostiră o lungă rapsodie în polineziană, înainte de a-și da seama că vorbele lor rămâneau neînțelese. Atunci tăcură, dar zâmbiră mai departe binevoitori și arătară spre cealaltă pirogă care se apropia.

Acolo erau trei oameni. Când ieșiră și aceștia la mal și ne salutarăm, văzurăm că unul din ei o rupea nițel pe franțuzește. Aflărăm că într-una din insulele de peste lagună era un sat băștinaș. Polinezienii văzură focul nostru de acum câteva nopți. Cum între recifele Raroia exista o singură trecătoare care ducea la cercul de insule din jurul lagunei și cum această trecătoare trecea pe lângă sat, nimeni nu se putea apropia de aceste insule dinăuntrul recifului fără să fie văzut de locuitorii satului. Oamenii bătrâni din partea locului ajunseseră la concluzia că lumina ce o vedeau pe recif, spre est, nu putea fi opera oamenilor, ci un lucru supranatural. Aceasta tăia se oricui pofta de a veni să vadă ce este. Colac peste pupăză, o scândură de ladă veni plutind de peste lagună. Pe ea erau zugrăvite niște semne. Doi dintre băștinași, care fuseseră în Tahiti și învățaseră alfabetul descifrară inscripția și citiră cuvântul „Tiki” scris cu litere mari, negre. Cum acesta era numele întemeietorului propriei lor rase și, după cum știau cu toții, murise de mult, toată lumea rămase pe deplin încredințată că pe recif erau stafii. Dar pe urmă veniră, tot plutind, cutii de pâine, țigarete, cacao, precum și o ladă în care era o gheață veche. Acum își dădură seama cu toții că naufragiasc ceva în partea de est a recifului, iar șeful trimise două pirogi să caute supraviețuitorii ale căror focuri fuseseră văzute. Îndemnat de ceilalți, omul brun care vorbea franțuzește întrebă de ce scria „Tiki” pe bucata de lemn care plutise peste lagună. Îi explicărăm că acest nume era scris pe toate lucrurile noastre, deoarece așa se numea vasul cu care venisem.

Noii noștri prieteni se mirară strașnic când aflară că salvasem toate lucrurile de pe bord după ce eșuasem și că epava turtită de pe recif era chiar vasul în care venisem. Văzură să ne suie pe toți în pirogi și să ne ia în sat. Le mulțumirăm și refuzărăm, căci voiam să rămânem acolo până când îl vom fi scos pe „Kon-Tiki” dintre recife. Se uitară speriați la resturile plutei. Erau încredințați că era cu neputință să repunem pe apă nava turtită. În cele din urmă vorbitorul spuse cu emfază că trebuia să mergem cu ei; șeful le dăduse ordin sever să nu se întoarcă fără noi.

Hotărârăm atunci ca unul dintre noi să meargă cu băștinașii și să fie solul nostru pe lângă șeful insulei, să observe și să ne raporteze la întoarcere condițiile de pe acea insulă. Ceilalți trebuiau să rămână pe loc, pentru că nu voiam să părăsim pluta și restul echipamentului.

Bengt se duse cu băștinașii. Cele două pirogi fură împinse în lagună și dispărură curând înspre vest, purtate de un vânt prielnic.

În ziua următoare, la orizont mișunau vele albe. Se părea că băștinașii veneau să ne caute cu toate vasele de care dispuneau.

Întregul convoi cârmii spre noi. Când se apropiară, văzurăm în prima pirogă pe bunul nostru Bengt, înconjurat de chipuri oacheșe, agitându-și pălăria și strigându-ne că șeful în persoană era cu el. Pe când ei treceau apa și urcau malul, noi ne aliniam respectuos pe plajă.

Bengt ne prezintă șefului cu mare ceremonie. Numele acestuia era Tepiurairii Teriifaatau, dar înțelegea că voiam să vorbim cu el dacă îl strigam Teka. Îl numirăm deci Teka.

Era un polinezian înalt și zvelt, cu ochi neobișnuit de inteligenți, urmaș al regilor din Tahiti. Fiind șef nu numai în Raroia ci și în insulele Takume, era o persoană deosebit de importantă. Fusesse la școală în Tahiti, așa că vorbea franțuzește și știa să citească și să scrie. Știa că orașul Christiania este capitala Norvegiei și mă întrebă dacă-l cunoșteam pe Bing Crosby. Ne spuse, de asemenea, că în ultimii zece ani, numai trei vase străine acostaseră la Raroia, că satul era vizitat de mai multe ori pe an de un scuner local din Tahiti, care aducea mărfuri și lua miezuri de nuci-de-cocos. Așteptau acum scunelul de mai multe săptămâni, așa că putea veni din clipă în clipă.

Bengt raportă pe scurt că nu exista școală, nici post telegrafic, nici vreun om alb la Raroia, dar că cei 120 de băștinași făcuseră tot ce putuseră pentru a ne asigura o ședere cât mai plăcută pe insulă și pregătiseră o mare recepție în cinstea noastră.

Șeful ceru să vadă nava cu care venisem până aici. Merserăm prin apă la „Kon-Tiki” cu băștinașii după noi. Când ne apropiară, aceștia se opriră, vorbind toți în același timp și exclamând zgomotos. Văzând buștenii lui „Kon-Tiki” unul din ei strigă:

— Acesta nu e un vas, e o „pae-pae”!

„Pae-pae!” repetară cu toții în cor. Alergară stropindu-se peste recif și se cățără pe plută. Scormoniră peste tot ca niște copii neastâmpărați, pipăiră buștenii, împletiturile de bambus și funiile. Șeful era tot atât de întăritat ca și ceilalți: se întoarse și rosti întrebător:

— „Tiki” nu e un vas, e o „pae-pae”!?

„Pae-pae” înseamnă în polineziană plută și platformă. În Insula Paștelui acest cuvânt desemnează pirogile indigenilor. Șeful ne spuse că asemenea „pae-pae” nu mai existau, dar că oamenii cei mai bătrâni din sat cunosc întâmplări vechi cu „pae-pae”.

Se întreceau unii pe alții admirând buștenii cei mari de balsa, dar erau nemulțumiți de funiile noastre. Astfel de funii nu rezistau decât câteva luni în apa sărată și la soare. Ne arătară cu mândrie legăturile de la leagănele pirogilor. Le împletiseră singuri din fibre de cocos și erau tot așa de trainice ca la început, după 5 ani de stat în apa de mare.

Când se înapoiară pe mica noastră insulă, o numiră Fenua Kon-Tiki, adică insula Kon-Tiki. Era un nume pe care-l puteam toți pronunța. În schimb, prietenilor noștri oacheși le venea greu să rostească numele noastre nordice și scurte.

Se bucurară mult când le spusei că puteam să mă cheme „Terai Mateata”, căci marele șef din Tahiti îmi dăduse acest nume când mă adoptase ca „fiu”, cu prilejul primei mele călătorii pe aceste meleaguri. Începură să scoată păsări, ouă și fructe de pâine din pirogile lor, în timp ce alții, în lagună, prindeau cu ostiile¹ pești mari. Se încinse chef mare în jurul unui foc de tabără.

A trebuit să povestim toate peripețiile noastre cu „pae-pae” și să le repetăm de mai multe ori întâlnirea cu rechinul-balenă. De fiecare dată când povesteam cum Erik îi înfipsese harponul în țeastă, scoteau strigăte de mirare. Recunoșteau îndată fiecare pește după ce le arătam desenul și-l numeau repede în polineziană. Dar nu văzuseră niciodată și nici nu auziseră de rechinul-balenă sau de Gempylus.

¹ Tridante cu care se prind pești prin înfigere. — N. T.

Pe înserate deschiserăm radioul, spre marea veselie a întregii adunări. Muzica bisericească era mai pe gustul lor, până ce spre mirarea noastră, prinserăm o emisiune cu muzică hula din America. Atunci, cei mai vioi dintre ei începură să se agite cu brațele îndoite deasupra capetelor și curând toată lumea era în picioare și dansa din șolduri hula-hula în ritmul muzicii. La căderea nopții, tăbărâră în jurul unui foc pe plajă. Era și pentru ei o aventură, tot așa cum era și pentru noi. Dimineața îi găsirăm sculați înaintea noastră și frigând pești proaspeți; șase nuci-de-cosos proaspăt deschise ne așteptau ca să ne potolească setea matinală.

În ziua aceea bubuitul dinspre recife se auzea mai tare ca de obicei; puterea vântului crescuse și valurile se umflaseră atât de mult, că ajunseseră dincoace de epavă.

— „Tiki” va veni astăzi aici, spuse șeful arătând spre epavă, are să fie un flux puternic.

Pe la ceasurile 11, apa începu să curgă dincolo de noi, în laguna care începu să se umple, asemenea unui mane bazin.

În jurul insulei valurile creșteau. Mai târziu, în cursul zilei, veni fluxul propriu-zis. Șuvoaie după șuvoaie de apă veneau rostogolindu-se unele după altele; reciful se cufunda din în ce mai tare. Masele de apă treceau fierbând înainte, de-a lungul ambelor laturi ale insulei. În drumul lor smulgeau blocuri mari de mărgean și măturau bancurile de nisip cum împrăstie vântul făina. Dar altele se formau la loc. Bambuși desprinși de epavă se apropiau plutind și ne depășeau; „Kon-Tiki” începu să se miște. Tot ce era pe plajă trebuia cărat în interiorul insulei, ca să nu fie luat de flux. Curând, numai pietrele cele mai înalte ale recifului se mai vedeau; toate plajile din jurul insulei dispărură, în timp ce apa gâlgâia acoperind tot mai mult insula joasă.

Nu era de glumit. Părea că toată apa mării ne invada. „Kon-Tiki” se răsuci și pluti până ce se prinse de alte blocuri de mărgean. Băștinașii se aruncară în apă, înotară prin vârtejuri, până ce ajunseră la plută. Knut și Erik îi urmară. Funiile erau pregătite pe bordul plutei; când aceasta trecu de ultimul bloc de mărgean, scăpând de recife, băștinașii săriră pe bord și încercară s-o stăpânească. Ei nu-l cunoșteau însă pe „Kon-Tiki” și nici graba lui nestăpânită de a fugi spre vest. Cărându-i pe toți, pluta înainta repezitor peste recif, înspre mijlocul lagunei. Ajungând în ape mai liniștite, „Kon-Tiki” păru oleacă nehotărât ca și cum s-ar fi uitat de jur împrejur să vadă ce era de făcut.

Înainte ca pluta să înceapă din nou să se miște și să descopere ieșirea din lagună băștinașii reușiră să lege un capăt de funie în jurul unui palmier de pe mal. Acum „Kon-Tiki” era priponit în lagună. Ajunseseră aici în Raroia după ce-și croise drum peste ocean și printre nenumăratele baricade ale brizanților și stâncilor.

Cu strigăte războinice, al căror refren vioi era „ke-ke-te-huru-huru”, reușirăm cu toții să tragem pluta pe malul insulei ce-i purta acum numele. Fluxul ajunseseră la patru picioare deasupra nivelului obișnuit. Ne gândeam că toată insula va dispărea sub apă.

Valuri încrețite de vânt se spărgeau pe tot cuprinsul lagunei; nu puteam lua mult din echipamentul nostru în pirogile strâmte și umede. Băștinașii erau grăbiți să se întoarcă în sat. Bengt și cu Herman plecară cu ei să vadă de un băiețuș care zăcea pe moarte într-o colibă. Băiatul avea un abces la cap și noi aveam penicilină.

Astfel, în ziua următoare, rămaserăm numai patru pe insula Kon-Tiki. Vântul de est bătea acum așa de tare, încât băștinașii nu mai puteau să vină peste lagună, care acum se umpluse de bucăți ascuțite de mărgean și de bancuri de nisip. Fluxul, care se mai potolise un timp, crescuse din nou cu forță tot atât de mare ca la început.

A doua zi, vremea se mai liniști. Ne puturăm vâri sub plută, unde constatarăm că cei nouă bușteni erau aproape neatinși; reciful le zdrelise doar fundul, preț de 4-5 cm în adâncime. Funiile erau de asemenea în bună stare. Numai patru dintre ele fuseseră tăiate de mărgean. Restul scăpaseră, deoarece intraseră adânc în bușteni. Făcurăm ordine pe bord.

Mândrul rostru vas se prezenta mai bine acum; după ce cărarăm resturile de pe punte, proptirăm cabina ca pe o armonică și înnădirăm catargul înălțându-l la locul lui.

În cursul zilei, velele apărură din nou la orizont; băștinașii veneau să ne ia, pe noi și bagajele noastre. Herman și Bengt erau cu ei și ne vorbiră de marile pregătiri festive ce se făceau în sat. Când vom ajunge la fața locului, nu trebuia să părăsim pirogile până ce șeful în persoană nu ne va fi spus că o puteam face.

Străbăturăm laguna lată de 7 mile cu un vânt bun din spate. Privirăm palmierii de pe insula Kon-Tiki care se aplecau în bătaia vântului și ne spuneau parcă rămas bun. Curând rămaseră departe în urmă și luară înfățișarea unui pâlc obișnuit de copaci dintr-o insulă oarecare, din cele multe aflate de-a lungul recifului. În fața noastră, bucata de pământ spre care mergeam creștea. Pe una din insule văzurăm un dig; fumul se ridica din coșul colibelor, printre palmieri.

Satul părea mort; nu se vedea țipenie de om. Ce se pregătea oare? Jos pe plajă, în spatele unui dig de blocuri de mărgean, stăteau doi oameni singuratici, unul înalt și slab, celălalt mare și gros ca un butoi. La sosire îi salutarăm pe amândoi. Erau șeful Teka și viceșeful Tupuhoe. Surâsul larg și sincer al lui Tupuhoe ne cuceri pe toți. Teka era o minte clară și un diplomat, dar Tupuhoe era un adevărat copil al naturii, un băiat bun, plin de umor și forță primitivă; acest fel de oameni nu-l întâlnești decât rareori. Trupul lui puternic și trăsăturile-i maiestuoase îl înfățișau întocmai ca pe un șef polinezian care nu desminte așteptările. El era, fără îndoială, adevărata căpetenie a insulei; Teka dobândise treptat primul rang fiindcă vorbea franțuzește, socotea și scria, astfel că satul nu ieșea păcălit când scunerul din Tahiti venea să ia copra¹.

Teka ne lămură că trebuia să mergem cu toții sus la casa sfatului sătesc; când toți băieții ajunseră pe mal, ne încolonarăm într-acolo în procesiune ceremonială. Herman mergea în frunte cu steagul fâlfâind în vârful unui harpon; urmam eu între cei doi șefi.

Satul purta semnele deslușite ale comerțului de copra cu Tahiti; scânduri și tablă ondulată fuseseră aduse de acolo cu scunerul. De aceea, în timp ce unele colibe erau construite în vechiul stil pitoresc din ramuri și foi de palmieri împletite, celelalte erau cârpăcite cu scânduri și cuie, ca niște mici bungalow-uri tropicale. O casă mare, clădită din scânduri, stătea izolată printre palmieri. Era noua casă a sfatului sătesc: aci urma să locuim noi, cei șase albi. Intrarăm înăuntru cu steagul, printr-o mică ușă din dos și ieșirăm afară pe un lung șir de trepte de la intrarea principală. În piața din fața noastră se grămădiseră toți locuitorii satului care erau în stare să umble sau să se târască: femei și copii, tineri și bătrâni. Toți erau foarte serioși; chiar și prietenii noștri cei veseli de pe insula Kon-Tiki stăteau împrăștiați printre ceilalți și nu ne făceau nici unsemn de recunoaștere.

După ce ieșirăm cu toții afară pe trepte, întreaga adunare deschise gurile simultan și intonă... Marseillaise! Teka, fiindcă știa cuvintele, dirija corul. Totul mergea de minune, deși unele femei bătrâne se cam încurcau la notele de sus. Munciseră mult cu toții pentru treaba asta. Apoi steagurile francez și norvegian au fost înălțate în fruntea scărilor și cu asta se termină recepția pe care ne-a făcut-o șeful Teka. Acum Teka se retrase liniștit în planul al doilea și impunătorul Tupuhoe ieși la iveală și deveni maestru de ceremonii.

La un mic semn al său, toată adunarea începu un nou cântec. De data aceasta lucrul merse și mai bine, căci melodia era compusă de ei înșiși și era cântată în limba lor proprie. Această hula era de o simplitate pe cât de încântătoare, pe atât de duioasă; ni se părea că simțeam un vârtej în spatele nostru, ca și cum Marea Sudului venea spre noi. Câțiva băștinași erau soliști și corul se unea cu ei la intervale regulate; melodia varia, dar cuvintele erau mereu aceleași:

¹ Miez uscat de nucă-de-cocos care conține uleiul binecunoscut. — N. T.

„Bună ziua, ție, Terai Mateata și oamenilor tăi, care ați venit peste mare cu o «pae-pae» la noi în Raroia; da, bună ziua; de-ați putea rămâne mult timp printre noi, ca să dobândim cu toții aceleași amintiri, așa încât să putem fi totdeauna împreună, chiar atunci când veți pleca într-o țară depărtată. Bună ziua”.

Îi rugăram să repete cântecul; pe măsură ce se simțeau mai în voie, adunarea prindea din ce în ce mai multă viață. Pe urmă Tupuhoe mă rugă să spun câteva cuvinte poporului și să explic de ce am venit peste mare cu o „pae-pae”; toți erau în așteptarea acestor lămuriri. Trebuia să vorbesc în franțuzește, iar Teka să traducă vorbă cu vorbă.

O adunare necultivată, dar deosebit de inteligentă, aștepta cuvântul meu. Le spusei că am fost printre compatrioții lor aci, în insulele Pacificului de Sud și că am auzit de primul lor șef Tiki, cel care a adus aici pe strămoșii lor dintr-o țară tainică, a cărei așezare nu o mai cunoaște nimeni. Dar undeva, foarte departe, într-un ținut cu numele de Peru, a domnit o dată un șef puternic al cărui nume era Tiki. Poporul îi zicea Kon-Tiki sau Tiki-Soare, fiindcă spunea că se trage din soare. Tiki, împreună cu câțiva supuși ai săi, dispăru din țara aceea, îmbarcându-se pe „pae-pae” mari; de aceea eu și cei cinci tovarăși ai mei credeam că era una și aceeași persoană cu Tiki, cel care venise în aceste insule. Cum nimeni nu voia să creadă că o „pae-pae” poate face călătoria peste mare, noi am plecat din Peru pe o „pae-pae”, ca să dovedim că lucrul era cu puțință, și am izbutit.

Îndată ce scurta cuvântare a fost tradusă de Teka, Tupuhoe a fost cuprins de o nespusă înflăcărare și sări în fața adunării într-un fel de extaz. Explica în limba polineziană, își arunca brațele în lături, arăta spre cer și spre noi; în fluxul lui de cuvinte repeta tot timpul cuvântul Tiki. Vorbea așa de repede, încât era imposibil să prinzi șirul expunerii sale, dar toată adunarea îi sorbea fiecare silabă și se întăritase. Teka, dimpotrivă, păru foarte încurcat când trebui să traducă.

Tupuhoe spusese că tatăl, bunicul și toți strămoșii săi povestiseră despre Tiki, spunând că el fusese primul lor șef și că era în cer. Dar atunci au venit oamenii albi și au spus că legendele despre strămoșii lor sunt minciuni, că Tiki nu a existat niciodată, că nu era în cer, acolo fiind Iehova — și, în sfârșit, că Tiki era un zeu păgân și că nimeni nu trebuia să mai creadă în el. Acum, noi cei șase veniserăm la ei — peste mare — pe o „pae-pae”. Eram primii albi care admiteam că strămoșii lor spusese adevărul. Tiki a trăit aievea, dar acum era mort și se afla în cer.

Îngrozit la gândul că aș putea intra în conflict cu opera misionarilor, mă grăbii să explic că Tiki a trăit, asta fără doar și poate, dar că acum era mort. Dacă era în ceruri sau în iad, asta numai Iehova o știa, căci Iehova este în cer, pe când Tiki fusese un muritor, un mare șef aidoma lui Teka și Tupuhoe, poate ceva mai mare.

Lămuririle mele îi mulțumiră pe oamenii cei bruni, ba chiar îi și înveseliră, iar aprobările și murmurele lor arătau limpede că sămânța căzuse pe un pământ roditor. Tiki trăise. Asta era principalul. Dacă era acum în iad, cu atât mai rău pentru el. De altfel, sugera Tupuhoe, poate că astfel aveam mai multe posibilități de a-l revedea.

Trei oameni bătrâni ieșiră din gloată, dorind să ne strângă mâinile. Nu încăpea îndoială că ei erau aceia care păstrasera vie amintirea lui Tiki în sânul poporului; șeful ne spuse că unul dintre ei știa o mulțime de legende și de balade istorice de pe vremea strămoșilor săi. Întrebai pe acel bătrân dacă tradițiile făceau vreo aluzie la direcția din care venise Tiki. Nu, niciunul dintre ei nu-și amintea să fi auzit de așa ceva. Dar după lungi și adânci meditații, cel mai bătrân spuse că Tiki avea cu el o rudă de aproape, numită Maui și în balada lui Maui se spune că a venit în insulă din Pura; ori Pura era cuvântul care desemna partea de cer din care răsare soarele. Dacă Maui a venit din Pura, spuse bătrânul, Tiki a venit fără îndoială din același loc și noi șase pe „pae-pae” am venit desigur tot din Pura.

Spusei acelor oameni că într-o insulă izolată numită Mangareva, aflată lângă Insula Paștelui, populația nu a învățat niciodată să folosească piroga, continuând să întrebuințeze

„pae-pae” până în zilele noastre. Bătrânii nu știau dacă era așa sau altfel, dar știau că strămoșii lor foloseau „pae-pae” mari; acestea au ieșit însă treptat din uz și acum nu mai existau decât numele lor și legende. În timpuri cu adevărat foarte vechi, aceste plute se numeau „rongo-rongo”, după cum spuneau oamenii cei mai bătrâni, dar acesta era un cuvânt care nu mai exista în limbă. Dar în cele mai vechi legende se pomenea de „rongo-rongo”.

Cuvântul era interesant, căci Rongo, care în unele insule se pronunța Lono, era numele unuia dintre strămoșii legendari cei mai cunoscuți ai polinezienilor. Descrierile în privința lui erau limpezi: avusese pielea albă și părul blond.

Când a venit prima oară în Hawaii, căpitanul Cook a fost primit cu brațele deschise de insulari, care-l socoteau drept compatriotul lor alb Rongo, care, după ce lipsise câteva generații, se întorsese în țara sa de baștină cu vasul lui mare cu pânze. În Insula Paștelui cuvântul „rongo-rongo” desemna misterioasele hieroglife, al căror secret se pierduse odată cu ultimul „ureche lungă” care știa să scrie.

În timp ce bătrânii doreau să vorbească despre Tiki și „rongo-rongo”, tinerii voiau să audă despre rechinul-balenă și despre drumul peste mare. Dar mâncarea aștepta și Teka era obosit de atâtea traduceri.

Acum tot satul avu voie să vină și să dea mâna cu noi. Bărbații murmurau: „ia-ora-na” și aproape ne smulgeau mâna din încheieturi; fetele ciripeau salutându-ne cochet și timid, iar femeile bătrâne trăncăneau și cotcodăceau despre bărbile noastre și despre culoarea pielii noastre. Prietenia strălucea pe toate fețele, așa că lipsa unei limbi în care să ne înțelegem nu mai avea nici o importanță. Dacă spuneau ceva de neînțeles pentru noi în polineziană, noi le țineam isonul în norvegiană, astfel că ne distram de minune cu toții. Primele cuvinte băștinașe pe care le învățară au fost cuvintele „îmi place”; oricând cineva poate arăta ce-i place, știind că dorința îi va fi satisfăcută pe loc; astfel, totul devine foarte simplu. Dacă cineva strâmba din nas când spunea „îmi place”, aceasta însemna „nu-mi place”: și astfel ne descurcam foarte bine.

După ce făcurăm cunoștință cu cei 127 de locuitori ai satului, se întinse o masă lungă, pentru cei doi șefi și pentru noi cei șase. Fetele satului veniră aducând feluri gustoase de mâncare. Unele puneau masa, altele ne împodobeau, așezându-ne pe după gât și pe cap coroane de flori împletite, minunat parfumate și răcoritoare. Astfel începu o serbare de bun sosie care se termină doar când părăsirăm insula, peste câteva săptămâni. Făceam ochi mari și ne lăsa gura apă, văzând masa încărcată eu purcei de lapte fripti, pui, rațe fripte, homari proaspeți, felurite soiuri de pește polinezian, fructe de pâine, papaya precum și lapte de cocos. În timp ce mâncam, mulțimea cânta hula-hula, iar fetele tinere dansau în jurul mesei.

Băieții râdeau și se veseleau strașnic, căci arătam unul mai caraghios ca altul, așa cum îmbucam lacomi cu bărbile fâlfâitoare și capetele încoronate. Cei doi șefi se veseleau tot așa de tare ca noi.

După masă începură dansuri hula pe scară mare. Satul dorea să ne arate jocurile populare locale. Ni se dădu fiecăruia câte un scaun la stal. Doi cântăreți cu chitare înaintară, se așezară jos și începură să cânte melodiile specifice Pacificului de Sud. Două rânduri de dansatori, bărbați și femei, având în jurul coapselor ciucuri foșnitori de frunze, veniră legănându-și șoldurile printre spectatorii care se așezaseră pe vine și cântau. Dirijoarea corului, o planturoasă „vahine”¹ vioaie și plină de foc, avea un braț smuls de rechin. La început, dansatorii păreau cam teatrali și stingheriți, dar când văzură că oamenii albi de pe „pae-pae” nu strâmbau din nas la dansurile lor naționale, jocul se însufleți din ce în ce mai mult. Unii din cei mai bătrâni începură și ei să dănțuiască. Aveau un simț al ritmului extraordinar și jucau dansuri care, după cum se vedea, de mult ieșiseră din obiceiuri. Pe măsură ce soarele se cufunda în Pacific, jocul de sub palmieri devenea din ce în ce mai vioi,

¹ Femeie din Tahiti. — N. T.

iar aplauzele spectatorilor din ce în ce mai inimoase. Uitaseră că noi șase eram străini și că-i observam; ne socoteau dintre ai lor și petreceau în lege ca și noi.

Repertoriul era nesfârșit; melodii și dansuri încântătoare urmau unele după altele. La urmă, o ceată de tineri se așeză jos în cerc, chiar în fața noastră și la un semn al lui Tupuhoe începură să bată tactul ritmic, pe pământ, cu palmele. Mai întâi încet, apoi mai repede, ritmul deveni din ce în ce mai mlădios, până când deodată un toboșar li se alătură și începu să bată îndrăcit de iute cu două bețe într-un lemn uscat și scobit, care scotea un sunet puternic și rotund. Când ritmul ajunsese atât de însuflețit pe cât îl doreau ei, începu cântecul. Deodată o dansatoare, cu o coroană de flori în jurul gâtului și cu o floare la ureche, sări în cerc. Dansă în ritmul muzicii cu picioarele goale și genunchii puțin îndoiți, legănându-și ritmic șoldurile și împreunându-și brațele deasupra capului, în adevăratul stil polinezian. Dansa splendid și curând toată adunarea bătea tactul cu mâinile. Altă fată sări în cerc și după ea încă una. Erau nebănuite de suple, aveau un ritm desăvârșit, alunecau una pe lângă alta ca niște umbre gingașe. Sunetul înfundat al palmelor care loveau pământul, cântecele și bățile vesele în tobele de lemn își iuțeau mereu cadența; dansul devenea din ce în ce mai sălbatic și spectatorii chiuiau și băteau tactul cu palmele.

Așa era viața în insulele Pacificului de sud din cele mai vechi timpuri. Stelele străluceau și palmierii foșneau. Noaptea era blândă și aerul, îmbălsămat de mirosul florilor, răsună de cântecele greierilor. Tupuhoe se înclină și mă bătu pe umăr.

— „Maitai?” mă întrebă.

— „Da, maitai,” îi răspunsei.

— „Maitai?” îi întrebă și pe ceilalți.

— „Maitai”, răspunseră toți eu convingere — și nu mințeau.

— „Maitai”, adăugă și Tupuhoe arătând spre sine însuși; într-adevăr, arăta foarte mulțumit.

Chiar și Teka socotea că serbarea era foarte reușită; zicea că pentru prima oară în Raroia oameni albi luau parte la jocurile lor. Din ce în ce mai tare băteau tobele și din ce în ce mai repede se învârtteau dansatorii; la fel cântecele și aplauzele. Una dintre fetele care dansau ieși din rândul celor care se legănau în cerc, se opri în fața lui Henman și, într-un tempo nemaipomenit, începu un dans zvâcnitor ou mâinile, pe care le ținea întinse spre el. Herman râdea pe sub mustățile-i mari și nu prea știa ce să facă.

— Nu sta la îndoială — i-am șoptit, ești doar un dansator bun.

Spre veselie nețărnută a mulțimii, Herman sări în cerc și, pe jumătate ghemuit, izbuti să îndeplinească toate mișcările zvâcnitoare ale hulei. Bucuria ajunsese la culme. Bengt și Torstein săriră și ei printre dănțuitori și jucară până când sudoarea începu să le curgă șiroaie pe fețe. Ritmul devenea din ce în ce mai iute, tobele începură să bată din ce în ce mai furios, până când sunetul lor ajunsese un duruit neîntrerupt, iar primele trei dansatoare de hula ajunseră să tremure ca frunzele de plop și se prăbușiră când tobele încetară brusc să mai bată.

Acum noaptea era a noastră. Entuziasmul nu mai avea frâne.

Numărul următor al programului se numea dansul păsării și era unui din cele mai vechi ceremoniale din Raroia. Bărbați și femei înaintară în două șiruri sub îndrumarea unui conducător și începură un dans ritmic care imita un cârd de păsări. Conducătorul avea titlul de șef al păsărilor și făcea mișcări ciudate fără ca să se amestece totuși în dans. După ce dansul luă sfârșit, Tupuhoe ne lămuri că l-au dansat în cinstea plutei și că îl vor repeta, dar că eu trebuia să-l înlocuiesc acum pe conducătorul dansului. În această calitate trebuia să scot urlete sălbătice și să mă învârtesc în jurul meu, să mișc ritmic spatele și să flutur mâinile deasupra capului; așa că mi-am tras bine ghirlanda de flori pe cap și am intrat în arenă. Și pe când eu mă încovoiam în toate chipurile dansând, îl văzui pe Tupuhoe râzând atât de tare, că era cât pe ce să cadă jos de pe scaun; muzica de-abia se mai auzea acum, căci dansatorii și cântăreții urmau exemplul lui Tupuhoe.

Acum tânăr și bătrân ținea să danseze. Și curând bătăile în tobe și în pământ reîncepură; în tactul lor oamenii dansau cu înflăcărare hula-hula. Se iviră mai întâi fetele care săriră în cerc și începură dansul într-o cadență din ce în ce mai sălbatică; apoi ne-au invitat și pe noi; mereu se alăturau alți bărbați și alte femei și toți băteau din picioare și se învârteau din ce în ce mai repede.

Numai pe Erik nu-l putură urni. Umezeala și dușurile involuntare de pe bordul plutei îi treziră vechile lui dureri de șale. Acum ședea ca un bătrân căpitan de vas, ursuz și bărbos, pufăind din pipă. Nici una din fetele care l-au tot momit să vină în arenă n-a reușit să-l înduplece. Își pusese pantalonii largi din piele de oaie pe care îi purtase în cele mai friguroase nopți de cart în curentul Humboldt și stătea dezbrăcat până la brâu sub palmieri; așa bărbos cum era, părea un al doilea Robinson Crusoe. Una după alta drăguțele dansatoare de hula căutară să-i intre în grații, dar degeaba. El ședea grav, pufăind din pipă, cu coroană de flori pe cap.

Atunci apărură o matroană vâjnoasă cu mușchii zdraveni; intră în cerc, făcând câțiva pași mai mult sau mai puțin mlădioși în tactul hulei și apoi se îndreptă cu hotărâre spre Erik. El păru neliniștit, dar amazoana îi zâmbi mios, îl luă în brațe fără sfială și îl smulse din scaun. Nădragii caraghioși ai lui Erik aveau lână de oaie pe dinăuntru și pielea pe dinafară; la spate aveau o ruptură prin care ieșea un smoc alb de lână ca o coadă de iepure. Erik o urmă cam nehotărât și intră în arenă cu pipa într-o mână și cu cealaltă ținându-se de locul pe unde ieșea smocul de lână, fiindcă acolo îl durea mai tare. Dar când încercă și el să sară, trebui să dea drumul pantalonilor ca să-și așeze coroana, care amenința să-i cadă; apoi, cu coroana într-o parte, dădu să-și apuce din nou pantalonii care-i cădeau din cauza propriei lor greutate. Matroana cea solidă sărea stângaci în fața lui, tot atât de caraghioasă ca și el. De atâta râs ne curgeau lacrimile în bărbii. Apoi toți ceilalți dansatori se opriră și hohotele de râs răsunau printre palmieri, în timp ce Erik dansând hula și femeia masivă se învârteau unul în jurul celuilalt. Până la urmă se opriră și ei, căci nici muzicanții nu-și mai puteau stăpâni râsul.

Serbarea continuă până în plină zi; atunci ni se îngădui o scurtă odihnă, după ce strânserăm din nou mâinile la 127 de inși. Am dat mâna cu fiecare din ei în fiecare dimineață și în fiecare seară, cât timp am stat pe insulă. De prin colibele satului ne-au strâns șase paturi, le-au așezat la rând de-a lungul zidului din casa sfatului, iar noi ne-am culcat în ele unii lângă alții ca cei șapte pitici din poveste. Deasupra capetelor noastre atârnavă coroane de flori cu aromă dulce.

A doua zi ne duserăm să vedem băiețașul de șase ani care avea un abces la cap. Arăta rău. Avea temperatură, aproape 41°; abcesul era mare cât pumnul și zvâcnea dureros.

Teka ne spuse că au pierit mulți copii în felul acesta și dacă niciunul dintre noi nu putea să vindece pe copil, acesta nu mai avea mult de trăit. Aveam o sticlă cu penicilină în tablete, dar nu știam ce doză putea suporta un copil mic. Dacă băiatul murea sub îngrijirea noastră, lucrul putea să aibă consecințe serioase pentru noi.

Knut și Torstein puseră telegraful din nou în funcțiune și întinseră o antenă între cei mai înalți palmieri. Când veni seara, intrară din nou în legătură cu prietenii noștri nevăzuți Hal și Frank, care stăteau în odăile lor acasă, la Los Angeles. Frank chemă un doctor la telefon și noi îi telegrafiarăm prin morse toate simptomele băiatului și lista medicamentelor mai de seamă pe care le aveam în ladă. Frank ne transmise răspunsul doctorului și în aceeași noapte ne duserăm la coliba în care micul Haumata zăcea zguduit de febră; jumătate din sat îl plângea și se văicărea.

Pe când Herman și Knut îi dădeau îngrijirile de care avea nevoie, noi ceilalți aveam de furcă afară, ca să împiedicăm lumea să intre în colibă. Văzându-ne umblând cu un cuțit ascuțit și cerând apă fiartă, mama avu o criză de isterie. Apoi i-am ras băiatului tot părul de pe cap și i-am deschis abcesul. Puroiul țâșni până în tavan și mai mulți băștinași se îndreptară furioși înspre noi. A trebuit să-i dăm afară. Nu era de glumă. După ce i-am curățat și sterilizat

abcesul, îi bandajarăm tot capul și începurăm să-i administrăm penicilina. Timp de două zile și două nopți băiatul a fost cercetat din patru în patru ore; febra ajunsese la maximum și abcesul era deschis. În fiecare seară consultam doctorul din Los Angeles. Pe urmă temperatura scăzu brusc; puroiul făcu loc plasmelor care trebuia lăsată să cicatrizeze rana. Copilul era bine dispus și voia să se uite la pozele din lumea ciudată a oamenilor albi, care înfățișau automobile, și vaci, și case cu multe etaje.

O săptămână mai târziu, Haumata se juca pe plajă cu ceilalți copii; avea un bandaj mare la cap. Curând i se îngădui să-l scoată.

După asta, bolile se iviră cu nemiluita. Peste tot dureri de dinți și dureri gastrice, iar tinerii și bătrânii căpătară cele mai felurite metehne. Trimiteam pe pacienți la doctorul Knut și la doctorul Herman, care prescriau regim și împărțeau în dreapta și în stânga pilule și unsori din cutia cu medicamente. Unii se făceau bine, dar niciunul nu se îmbolnăvea mai rău de pe urma tratamentului doctorilor noștri. Când dădurăm de fundul cutiei cu medicamente, continuăram tratamentele cu fiertură de ovăz și cacao; acestea avură multă eficacitate la femeile isterice.

După câteva zile, serbările trebuiau să culmineze printr-o importantă ceremonie. Urma să fim adoptați ca cetățeni ai Raroiei și să primim nume polineziene. Eu personal nu trebuia să mai fiu Terai Mateata. Așa puteam fi numit în Tahiti, dar nu aici.

Șase jilțuri fură așezate pentru noi în mijlocul pieței și tot satul se prezintă din vreme spre a găsi locuri bune de jur împrejur. Teka stătea solemn printre ei; era el șeful de drept, dar când era vorba de vechi ceremonii locale, Tupuhoe îi lua înaintea. Toată lumea aștepta în tăcere și cu seriozitate. Cu toiagul lui mare și noduros, Tupuhoe cel gras și voinic păși domol și solemn. Era pe deplin conștient de însemnătatea clipei. Când apărură adâncit în gânduri și-și luă locul în fața noastră, ochii tuturor erau ațintiți asupra lui. Tupuhoe era un șef înăscut, orator strălucit și mare actor.

Se întoarse către cei mai buni cântăreți, toboșari și meșteri de dans, îi desemnă pe rând cu bățul lui noduros și le dădu ordine pe un ton măsurat și domol. După aceea, întorcându-se către noi, își holbă ochii într-atât, încât orbitele-i mari, albe îi sclipeau ca și dinții. Figura lui arămie era deosebit de expresivă. Își ridică bățul noduros și pronunță niște cuvinte care-i ieșeau dintre buze ca fasolea dintr-un sac. Recita vechi formule rituale pe care doar oamenii cei mai bătrâni le înțelegeau, fiindcă erau într-un dialect de mult uitat.

În urmă ne comunică, prin intermediul lui Teka, faptul că Tikaroa era numele primului rege care se stabilise în insulă, că domnise peste acest atol din nord până în sud, de la est până la vest și până în cer, deasupra capetelor oamenilor.

În timp ce tot corul cânta vechea baladă a regelui Tikaroa, Tupuhoe își puse mâna lui mare pe pieptul meu și întorcându-se către asistență, anunță că mă numește „Varao Tikaroa” sau „Spiritul lui Tikaroa”.

Când încetă cântecul, veni rândul lui Herman și al lui Bengt. Le puse pe rând mâna mare și brună pe piept, iar ei primiră numele de Tupuhoe Itetahua și Topakino. Acestea erau numele celor doi eroi de pe vremuri care se luptaseră cu un monstru marin și-l uciseră la intrarea în reciful Raroia.

Atunci toboșarul bătu zdravăn în instrumentul său și doi bărbați robuști săriră înainte având o pânză în jurul șoldurilor și câte o lance lungă în mână. Executară un marș în ritm rapid cu genunchii ridicați până la piept, ținând lăncile în sus și întorcându-și capetele când într-o parte când într-alta. La o nouă bătaie a tobei săriră în aer și într-un ritm fără cusur începură o bătaie ceremonială, în cel mai curat stil de balet. Mișcările erau scurte și sprintene; ele reprezentau lupta eroilor cu monstrul marin.

După aceea Torstein a fost și el botezat cu muzică și ceremonial: numele lui era Maroake, după un fost rege din acest sat. Erik și Knut primiră numele de Tane-Mataran și Tefaunui, după doi eroi navigatori din trecut. Recitarea lungă și monotona care însoți botezul

lor a fost debitată cu iuțală amețitoare și cu un nesfârșit flux de vorbe, a cărui viteză de necrezut era calculată în așa fel ca să impresioneze și ca să distreze.

Ceremonia se terminase. Din nou șefi albi și bărboși se aflau printre polinezieni la Raroia. Două șiruri de dansatori, bărbați și femei, înaintară în fuste de paie împletite și cu coroane fibroase pe capete. Dansară înaintând spre noi și mutară coroanele de pe capetele lor pe ale noastre. Ne dădură și nouă fuste din paie foșnitoare, ni le puseră în jurul șoldurilor și serbările continuă.

Într-o noapte, înfloratul operator telegrafic intră în contact cu radioamatorul din Rarotonga, care ne transmise un mesaj din Tahiti. Era o urare de bun sosir din partea guvernatorului coloniilor franceze din Pacific.

După instrucțiunile primite de la Paris, trimisese scunerul guvernamental „Tamara” să ne ia la Tahiti, ca să nu trebuiască să așteptăm în nesiguranță sosirea scunerului pentru copra. Tahiti era centrul coloniilor franceze și singura insulă care avea legătură cu restul lumii. Trebuia să mergem în Tahiti ca să luăm vaporul spre casă, către lumea noastră.

Serbările continuau în Raroia. Într-o noapte, niște mugete ciudate veniră din largul mării. Observatorii coborâră din vârful palmierilor și raportară că sosise un vas la intrarea în lagună. Alergarăm pe sub palmieri, jos pe plajă, în partea adăpostită de vânt. Aici priveam marea în direcția opusă celei din care venisem. În locul acesta brizantii erau mult mai mici. Era partea cea mai adăpostită a întregului atol.

În dreptul intrării în lagună se vedeau luminile unui vas. Noaptea era clară și înstelată și deosebirăm formele unui scuner mare cu două catarge. Acesta să fie vaporul guvernatorului? De ce nu intrase înăuntru?

Băștinașii erau din ce în ce mai neliniștiți. Acum văzurăm și noi despre ce era vorba. Vasul avea o mare înclinare și amenința să se răstoarne. Eșuase pe un recif de mărgean invizibil, care se afla sub apă. Torstein apucă o lumină și semnaliză:

— Quel bateau?

— Maoae, veni răspunsul.

— Maoae era scunerul care circula printre insule. Era în drum spre Raroia ca să ia copra. Echipajul și căpitanul fiind polinezieni, cunoșteau recifele, dar curentul era înșelător pe întuneric. Scunerul avusese noroc că eșuase la adăpostul insulei și că vremea era liniștită. Curentul dinafara lagunei era însă primejdios. Înclinarea lui „Maoae” devenea din ce în ce mai mare și echipajul coborî în barcă. Funii puternice fură legate de catarge și aduse la țărm; acolo băștinașii le legară de cocotieri ca să împiedice vasul să se răstoarne. Echipajul, cu alte funii, stătea în barcă la intrarea dintre stânci, în speranța de a remorca pe „Maoae” când va veni fluxul. Populația satului, cu toate pirogile, munca să salveze încărcătura de copra. Erau 90 t de miez prețios de cocos. Saci după saci de copra fură transportați de pe scuner pe uscat.

Apa crescând, „Maoae” se lovi de stâncile de mărgean și-și făcu o spărtură. Când se miji de ziuă, zăcea într-o poziție și mai neprielnică. Echipajul nu putea face nimic; încercarea de a trage scunerul de 150 t de pe recif cu ajutorul unei bărci și al pirogilor era zadarnică. Dacă însă continua să zacă pe flanc, acolo unde era, izbindu-se mereu de stânci avea să se sfârșească în bucăți, iar dacă vremea se schimba, risca să fie atras de aspirarea mării și pierdut cu totul.

„Maoae” nu avea telegraf, dar aveam noi. Totuși era imposibil de obținut un vas de salvare din Tahiti înainte ca „Maoae”, care se izbea de corali, să naufragieze. Dar pentru a doua oară în lumea asta, reciful Raroia își pierdu prada.

Pe la amiază, scunerul „Tamara” apără la orizont, spre vest. Venea să ne ia de la Raroia și nu mică a fost mirarea celor de pe bord când văzură, în loc de o plută, un scuner cu două catarge eșuat pe recif.

Pe bordul „Tamarei” era administratorul francez al arhipelagurilor Touamotou și Tubuai, domnul Frederic Ahnne, pe care guvernatorul îl trimisese de la Tahiti în întâmpinarea noastră. Pe bord mai erau, de asemenea, un operator francez de cinema și un telegrafist tot

francez, dar căpitanul și echipajul erau polinezieni. Domnul Ahnne se născuse în Tahiti din părinți francezi și era un marinar desăvârșit. Cu consimțământul căpitanului tahitian, oare era încântat să scape de răspundere în aceste ape primejdioase, el luă comanda vasului. Pe când „Tamara” își căuta un loc ferit printre miile de recife submarine și de vârtejuri, remorci puternice fură întinse între cele două scunere și domnul Ahnne începu niște manevre dibace, dar periculoase. În acest timp, fluxul amenința să târască amândouă vasele pe același banc de mărgean.

Când veni fluxul, „Maoae” ieși din recif și „Tamara” îl remorcă spre larg. Dar cum apa intra prin spărtura de pe „Maoae”, acesta trebui dus cu toată iuțeala în apa mică din lagună. Trei zile „Maoae” zăcu lângă sat într-o situație critică; toate pompele lui funcționau zi și noapte. Cei mai buni pescari de perle dintre prietenii noștri de pe insulă se cufundară cu scânduri și cuie și astupară găurile cele mai rele, astfel ca „Maoae” să poată fi remorcat de „Tamara” la docul din Tahiti. Tot drumul pompele trebuiau să rămână în funcțiune.

După ce „Maoae” ajunse gata de plecare, domnul Ahnne manevră cu „Tamara” printre grindurile de mărgean și lagună, de-a curmezișul, spre insula Kon-Tiki. Pluta a fost luată și ea la remorcă astfel că „Tamara” se îndrepta spre larg, trăgând atât pe „Kon-Tiki”, cât și pe „Maoae”; pe acesta din urmă îl remorca foarte de aproape, pentru ca echipajul să poată fi salvat dacă spărturile s-ar fi deschis din nou în plină mare.

Despărțirea de Raroia a fost mai mult decât tristă. Toți cei care puteau să umble sau să se târască veniseră jos pe chei; pe când ei cântau melodiile noastre favorite, barca vasului ne luă și ne duse pe „Tamara”. Tupuhoe stătea măreț în mijlocul lor, ținând de mână pe micul Haumata, care plângea; lacrimi curgeau și pe obrajii puternicului șef. Deși pe chei nu era ochi neînlăcrimat, totuși oamenii continuă să cânte multă, multă vreme, până ce brizantii acoperiră toate zgomotele.

Aceste suflete credincioase, care rămăseseră pe chei cântând, pierdeau șase prieteni. Noi, care stăteam tăcuți, rezemați de parapetul „Tamarei” până ce cheiul dispăru printre palmieri și palmierii se cufundară în mare, pierdeam 127 de prieteni. Auzeam încă, parcă aieva, ciudata lor melodie:

„De-am putea să dobândim cu toții aceleași amintiri, așa încât să rămânem totdeauna împreună, chiar și atunci când veți pleca într-o țară depărtată. Bună ziua!”

Patru zile mai târziu, Tahiti apărea din mare. Nu ca un șir de perle cu pâlcuri de palmieri, ci cu munți albaștri, sălbatici și dantelați, care se înălțau la cer purtând cununi de nori în jurul piscurilor.

Pe măsură ce ne apropiam, munții albaștri își dezvăluiau povârnișurile înverzite. Vegetația îmbelșugată a Sudului cobora de pe colinele roșii-ruginii și de pe stânci, se întindea prin râpele adânci ori prin văi și se îndrepta spre mare. Când ne apropiarăm de coastă văzurăm palmierii zvelți înghesuindu-se prin toate vâlcelele din lungul țărmului și pe plaja aurie. Tahiti e un pământ vulcanic. Vulcanii se stinseseră de mult și acum polipii de mărgean înconjurau insula astfel ca marea să nu o poată roade.

Când se lumină de ziuă, noi intrarăm printr-o deschizătură dintre recifuri în portul Papeete. În fața noastră se ridicau turnuri de biserici și acoperișuri, roșii, pe jumătate ascunse de frunzișul copacilor uriași și al palmierilor. Papeete este capitala insulei Tahiti și singurul oraș din Polinezia Franceză; e o localitate veselă, sediu al guvernământului și centru al traficului din Pacificul estic.

În port, populația aștepta în rânduri strânse, formând un zid colorat și vesel. Știrile zburaseră ca vântul în Tahiti și „pae-pae” care venise din America trebuia să fie văzută de fiecare.

Lui „Kon-Tiki” i se dădu locul de cinste lângă promenada de pe faleză. Primarul ne ură bun sosit și o fetiță polineziană ne dăruie o cunună uriașă de flori sălbătice, tahitiene, o atenție

din partea populației locale. Apoi veniră fete tinere și ne atârnară de gât coroane albe de flori mirositoare în semn de bun venit în Tahiti, perla Pacificului de Sud.

Căutam prin mulțime chipul bătrânului meu tată adoptiv, șeful Teriieroo, căpetenia băștinașilor din insulă. Era acolo, mare și impunător, tot așa de vesel și de vioi ca pe vremuri. Ieși din mulțime strigând: „Teraï-Mateata”; fața lui mare strălucea, îmbătrânise, dar rămăsese aceeași personalitate falnică și cuceritoare.

— Vii târziu, îmi spuse surâzând, dar vii cu vești bune. „Pae-pae” a ta a adus într-adevăr cer albastru (terai mateata) la Tahiti, căci acum știm de unde au venit strămoșii noștri.

Avu loc o recepție la palatul guvernatorului și o vizită la primărie. Invitațiile plouau din toate colțurile primitoarei insule.

Ca și altădată, căpetenia Teriieroo dădu o mare serbare în casa lui din valea Papeno, pe care o cunoșteam atât de bine din trecut și cum Tahiti nu era Raroia, avu loc o nouă ceremonie în cursul căreia cei ce nu aveau nume tahitiene fură botezați.

Astfel trecură zile după zile. N-aveam nici un fel de grijă. Soarele ne încălzea și norii se fugăreau unul pe altul. Făceam baie în lagună, ne urcam pe munți și dansam hula-hula pe iarbă, sub palmieri. Zilele se făcură săptămâni. Părea că vor trece luni până să vie vreun vapor care să ne ducă acasă, unde ne așteptau alte îndatoriri.

Atunci sosi un mesaj din Norvegia: spunea că Lars Cristensen dăduse ordin ca vasul de 4 000 t „Thor I” să plece din Samoa la Tahiti, să imbarce expediția și s-o ducă în America.

Și într-o bună zi, marele vapor norvegian intră în portul Papeete și „Kon-Tiki” a fost remorcat de un vas francez și dus alături de marele lui compatriot; acesta întinse un braț uriaș de fier și-și ridică mica rudă pe punte. Mugete puternice de sirenă răsunară peste insula acoperită de palmieri. Oameni bruni și albi se înghesuiră din nou pe cheiul din Papeete. Apoi năvăliră pe bord cu daruri de rămas bun și coroane de flori. Stăteam la balustradă și întindeam gâturile ca girafele, căci cu greu izbuteam să ne scoatem bărbile din maldărul de flori care creștea mereu.

— Dacă vreți să vă mai întoarceți în Tahiti, strigă șeful Teriieroo, când sirena şuieră deasupra insulei pentru ultima oară, să aruncați o coroană în lagună, când va pleca vaporul.

Și iată că odgoanele se desfăcură, motoarele începură să bubuie și elicea să bată apa verde; vasul alunecă lateral și se depărtă de chei.

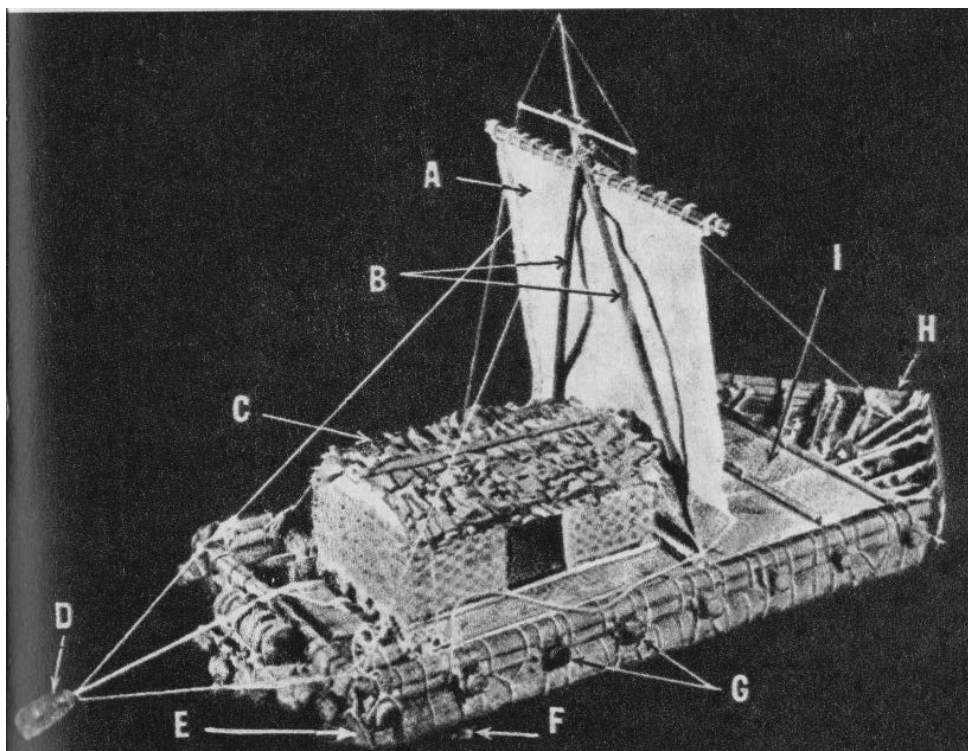
Curând acoperișurile roșii dispărură în spatele palmierilor, iar aceștia fură înghițiți de albastrul munților care se cufundară și ei, ca niște umbre, în Pacific.

Valurile alergau peste marea albastră. Dar nu ne mai scăldau ca altădată. Norii albi ai vântului alizeu pluteau pe cerul albastru. Dar noi nu mai călătoream pe același drum cu ei. Acum sfidam natura. Ne îndreptam spre secolul al XX-lea care era așa de departe, foarte departe...

Eram cu toții în viață și ședeam pe punte alături de cei nouă bușteni mari de balsa. În laguna de la Tahiti, șase coroane albe pluteau singure înapoi și încolo, purtate de valurile blânde de lângă țărm.

CUPRINSUL

1. O TEORIE	2
2 CUM S-A NĂSCUT EXPEDIȚIA.....	8
3. SPRE AMERICA DE SUD	20
4. STRĂBĂTÂND PACIFICUL I.....	36
5. LA JUMĂTATEA DRUMULUI.....	49
6. STRĂBĂTÂND PACIFICUL II	65
7 SPRE INSULELE PACIFICULUI DE SUD.....	85
8. ÎN MIJLOCUL POLINEZIENILOR.....	101

1. Pluta expediției

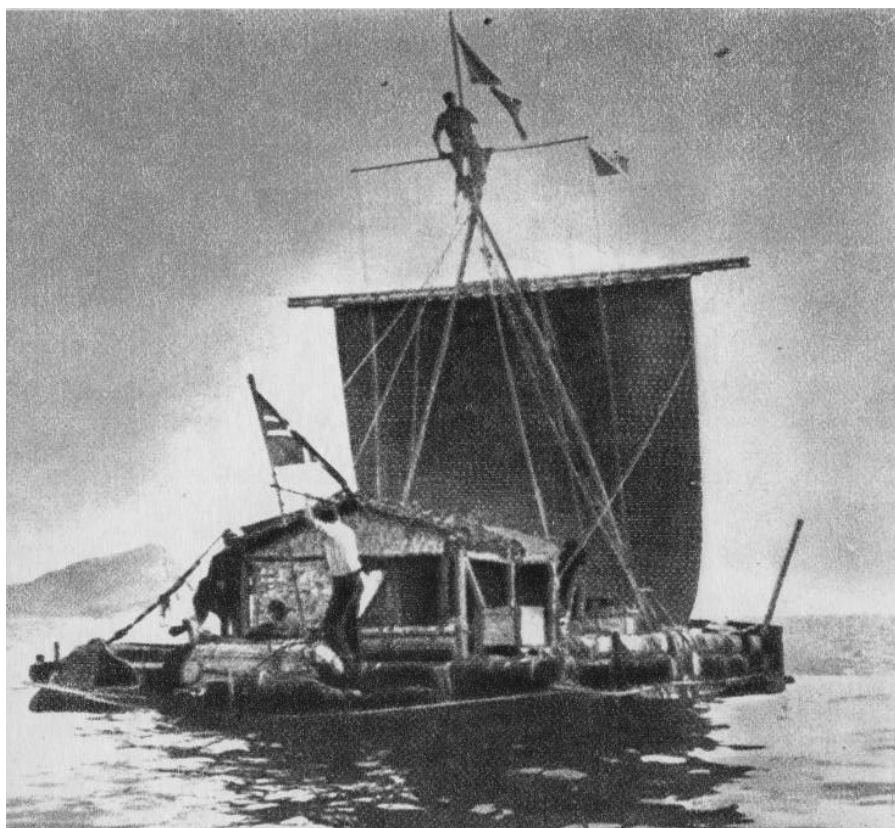
A — Vela, pânză specială 4,5 x 5,0 m. B — Catarg, lemn de manglier 9 m înălțime. C — Cabina, acoperișul: frunze de bananier; pereții: rogojină din bambus 2,5 x 4,5 m. D — Vâsla pentru cârmă, lemn de manglier 6 m lungime. E — Buștenii principali, lemn de balsa 0,6 x 14 m. F — Derivor, lemn de pin. G — Buștenii de îmbucare, lemn de balsa 0,3 x 5,5 m. H — Prova, lemn de pin. I — Puntea din față, împletitură de bambus 3,6 x 5,5 m.

2. Membrii Expediției „Kon-Tiki” (de la stânga la dreapta): Knut Haugland, Bengt Danieisson, autorul, Erik Hesselberg, Torstein Raaby, Herman Watzinger.

3. Cele nouă trunchiuri de balsa sunt legate cu funii de cânepă. Nici cuie, nici alt metal n-a fost întrebuințat pe plută.

4. Gata de plecare în Golful Callao. Pluta era o copie exactă a navelor vechilor indieni; avea o cabină deschisă, de bambus, așezată în spatele unei vele pătrate, între două catarge împreunate spre vârf.

5. Automobilul atașatului militar, la 13000 picioare deasupra nivelului mării, pe crestele Anzilor.

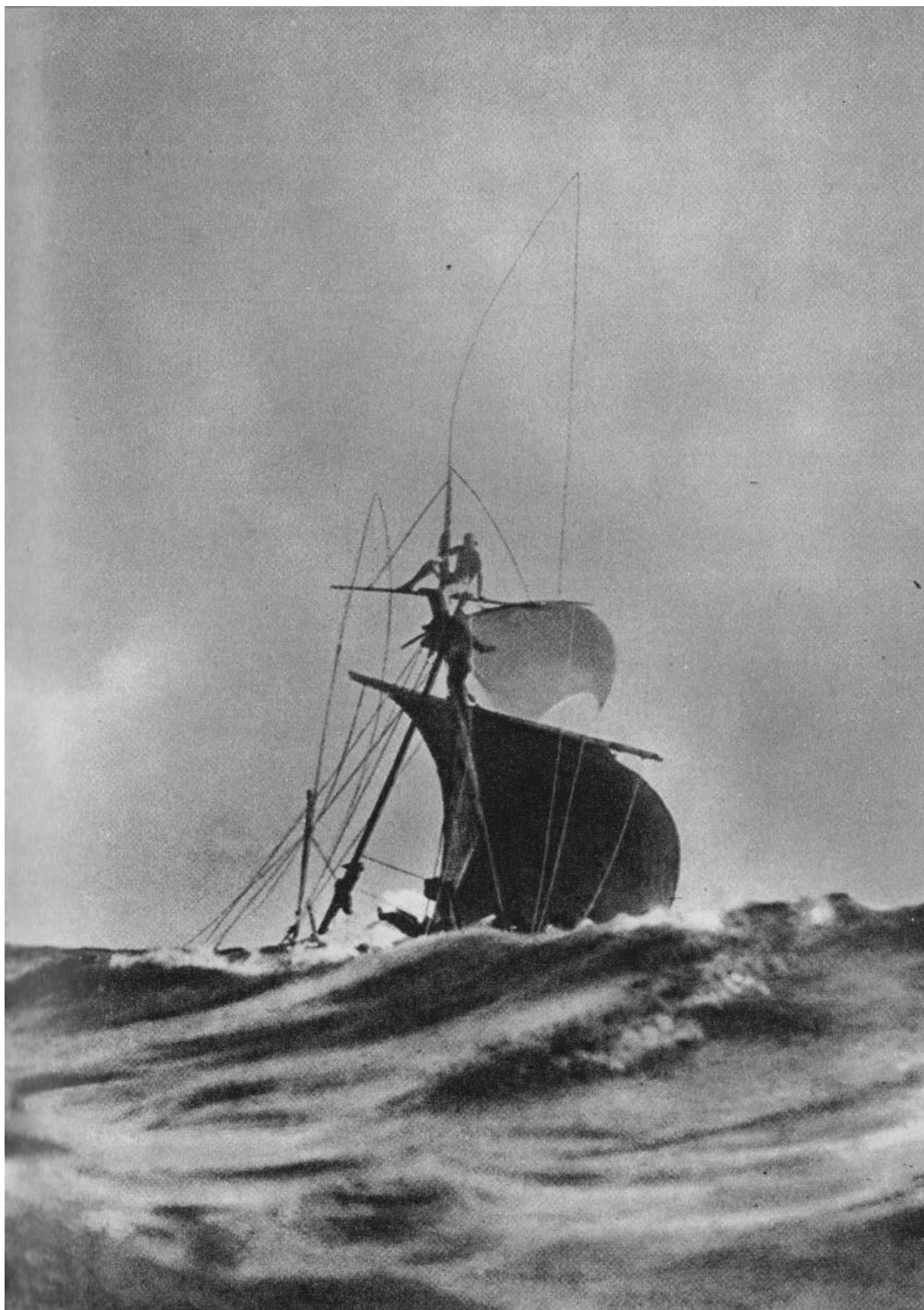
6. Femei indiene din Anzi torcând lână în timpul mersului.

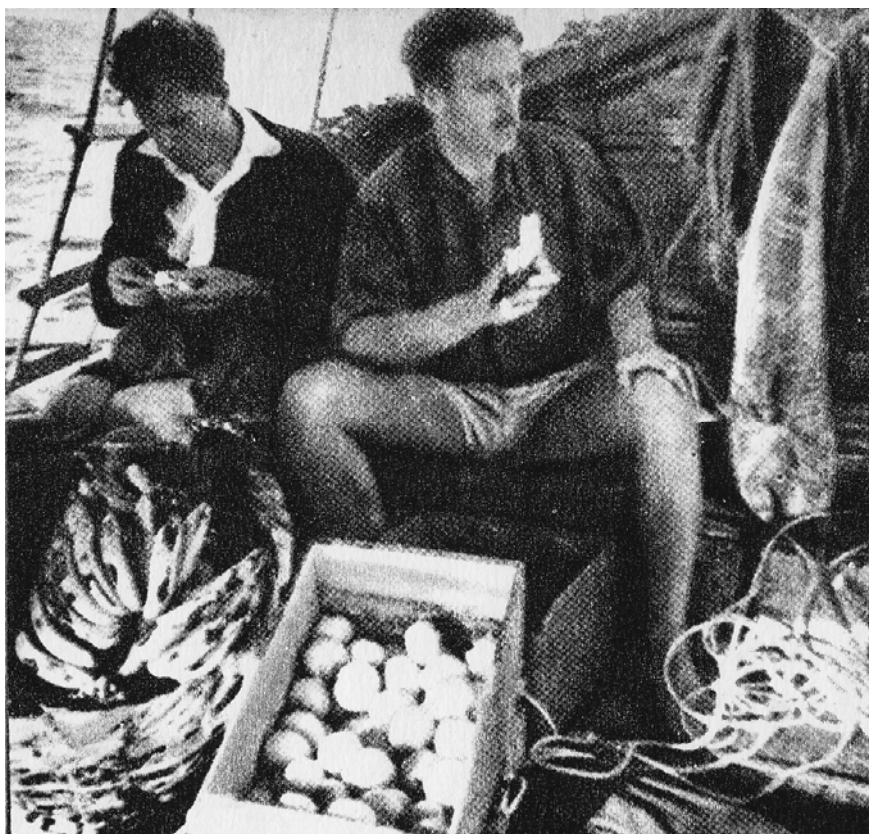
7. Doborârea unui copac balsa în jungla Ecuadorului.

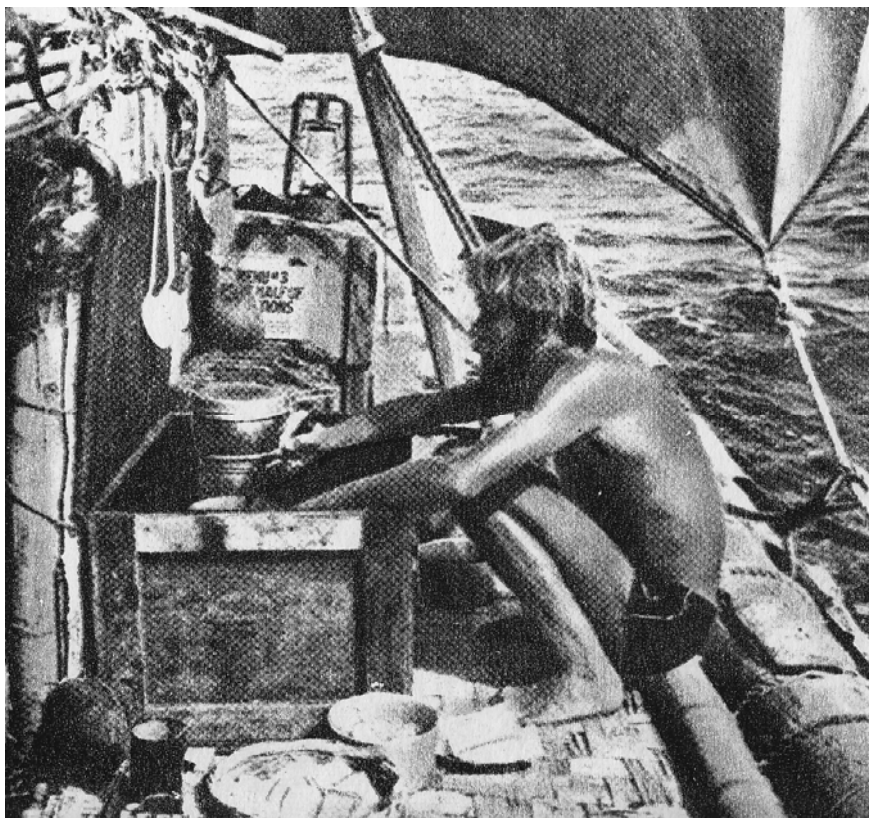
8. Trunchiurile de balsa plutesc pe Rio Palenque, spre Pacific.

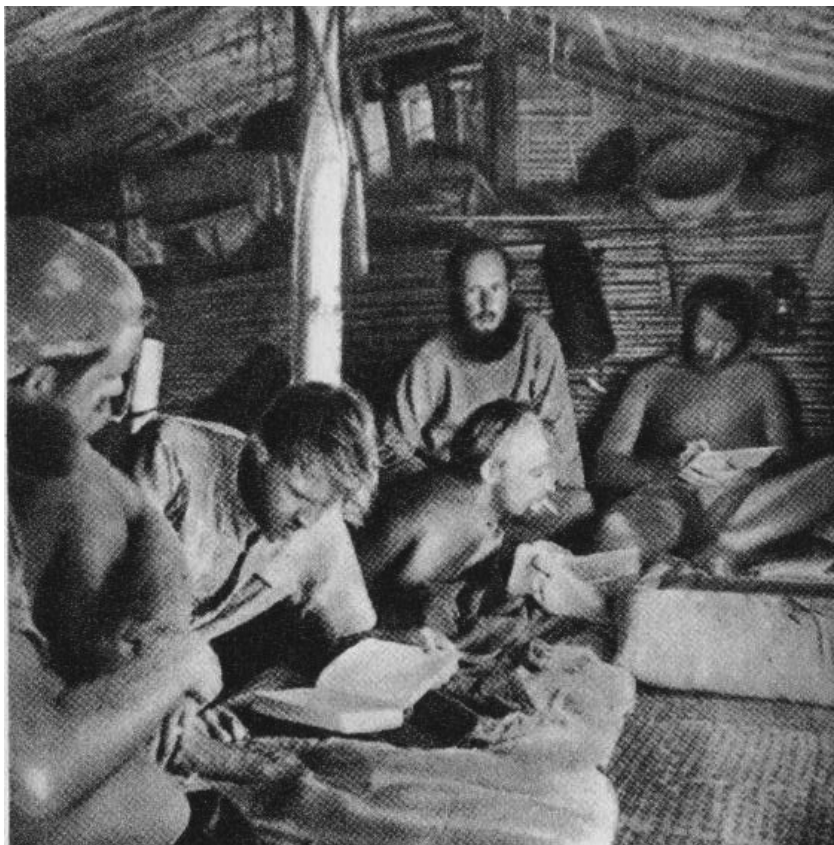
9. În larg, în plină navigație. Am făcut o școală aspră în curentul Humboldt, căci ultimii specialiști în materie de navigare cu pluta muriseră de câteva secole.

10. Peștii au început să sosească pe bord înainte ca fructele noastre proaspete să se termine.

10a. Ne pregăteam mâncarea la un primus așezat într-o cutie și mâncam la marginea plutei, afară din cabină.

11. În cabina de bambus, la adăpost de vânt și de soare (de la stânga la dreapta): Watzinger, Haugland, Raaby, Danielsson, autorul.

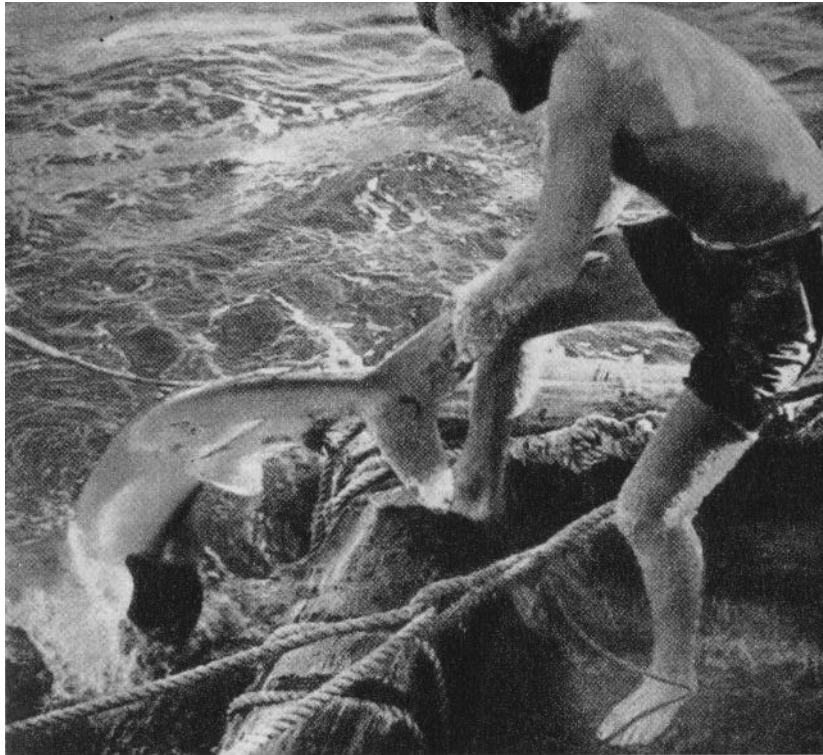
12. Raaby în colțul telegrafic, în spatele paravanului pictat de Danielsson. Raaby și Haugland trimiteau în fiecare zi rapoarte telegrafice la Institutul Meteorologic din Washington.

13. Hesselberg lua în fiecare zi poziția locului, iar noi însemnam traseul pe harta Pacificului.

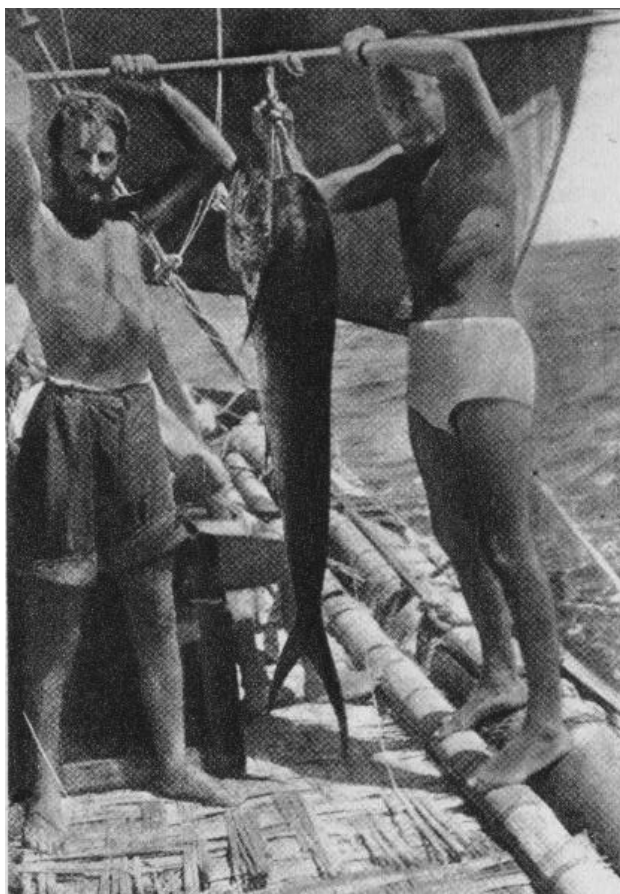
14. Căpitanul la cârmă. Fiecare dintre noi ședeam câte două ore la vâsla de cârmit.

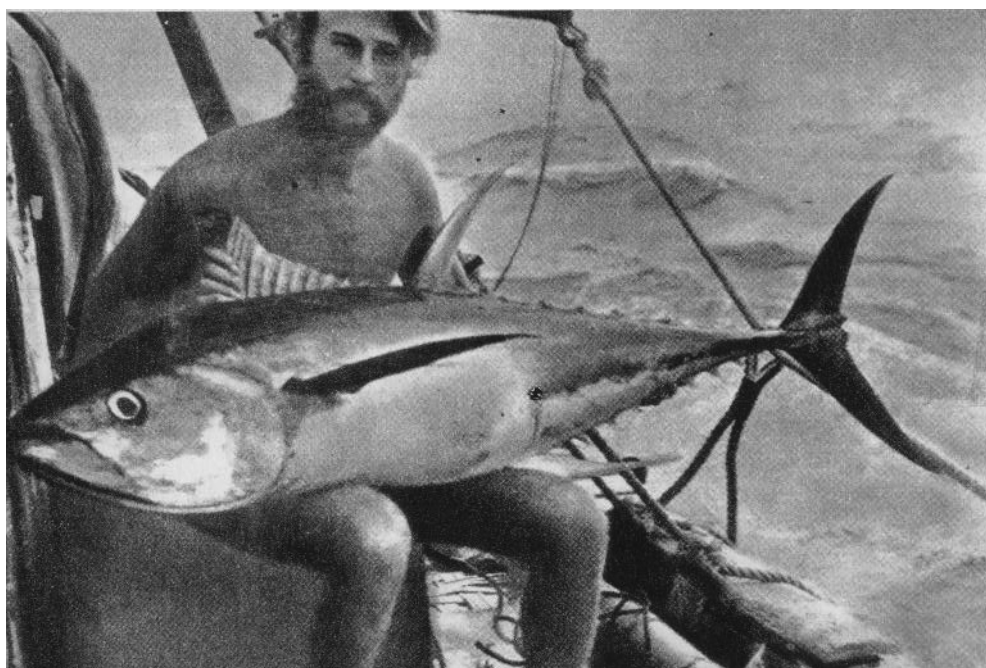
15. Așa trăgeam rechinii pe bord.

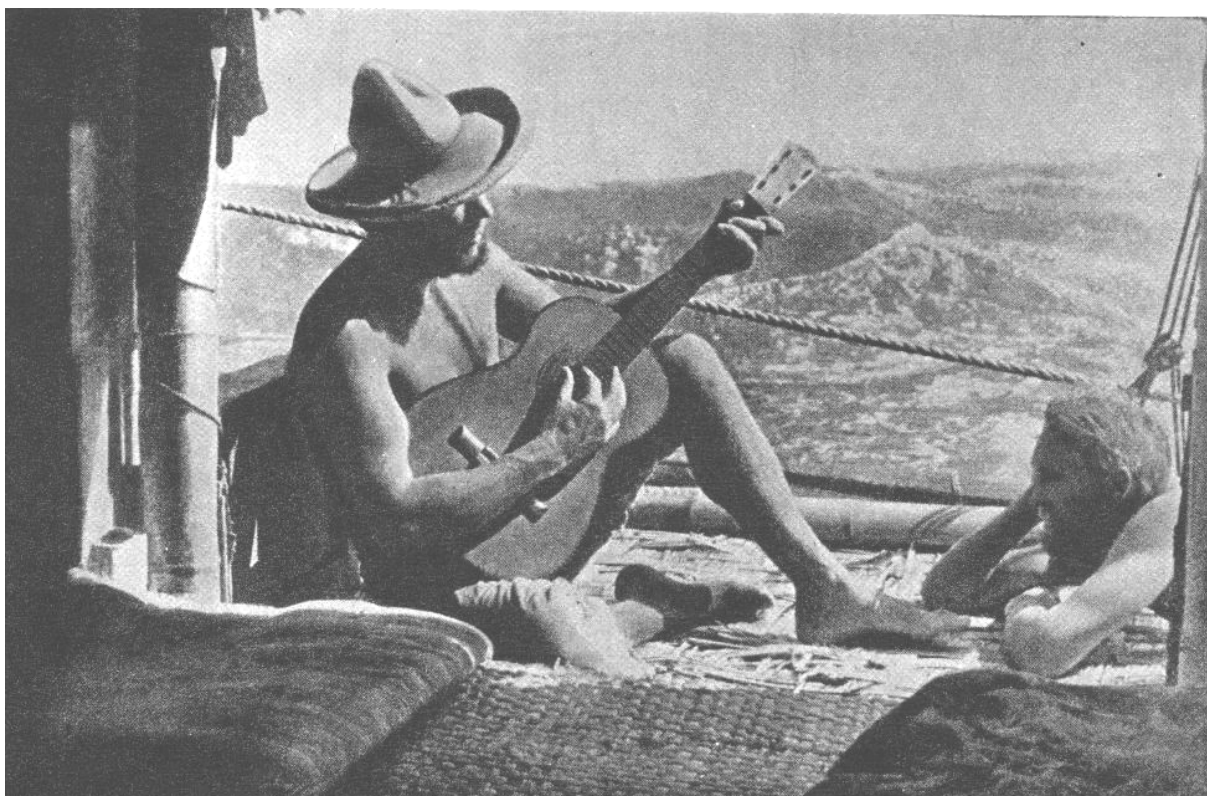
16. După ce trăgea rechinul pe punte, cel care îl prinsese se ținea la distanță până când peștele nu se mai zbătea.

17. Doradele înotau tot timpul pe lângă plută pe când traversam Pacificul. Erau o mâncare delicioasă și se pescuiau ușor.

18. Tonul auriu ne procura o hrană excelentă. Un singur pește sătura o întreagă flotilă de plute.

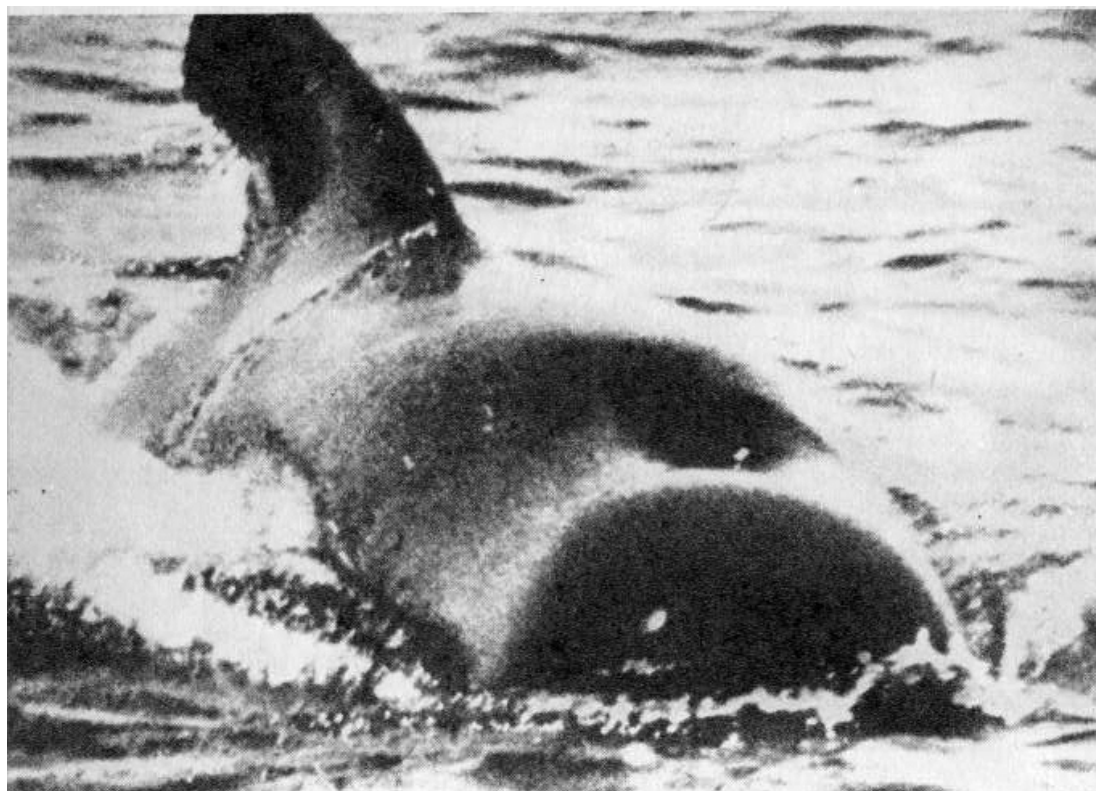

19. Hesselberg cântând din gură și din ghitară.
20. O recoltă bună de toni, rechini și bonite.

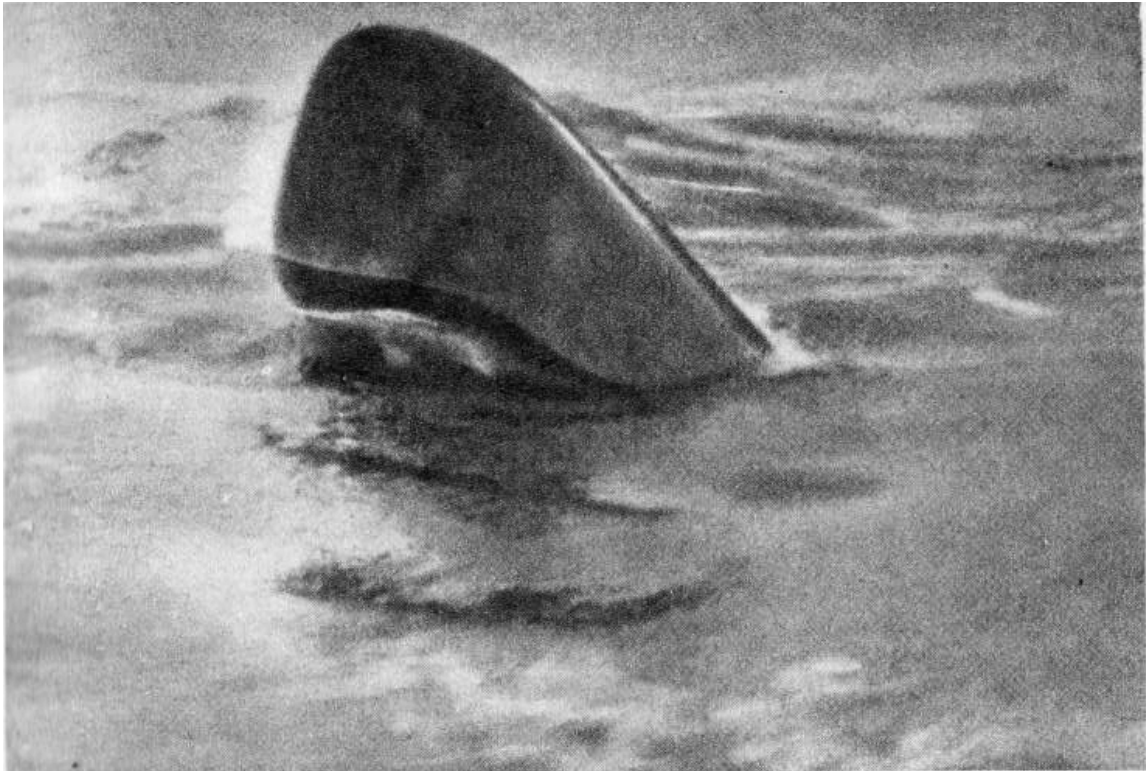

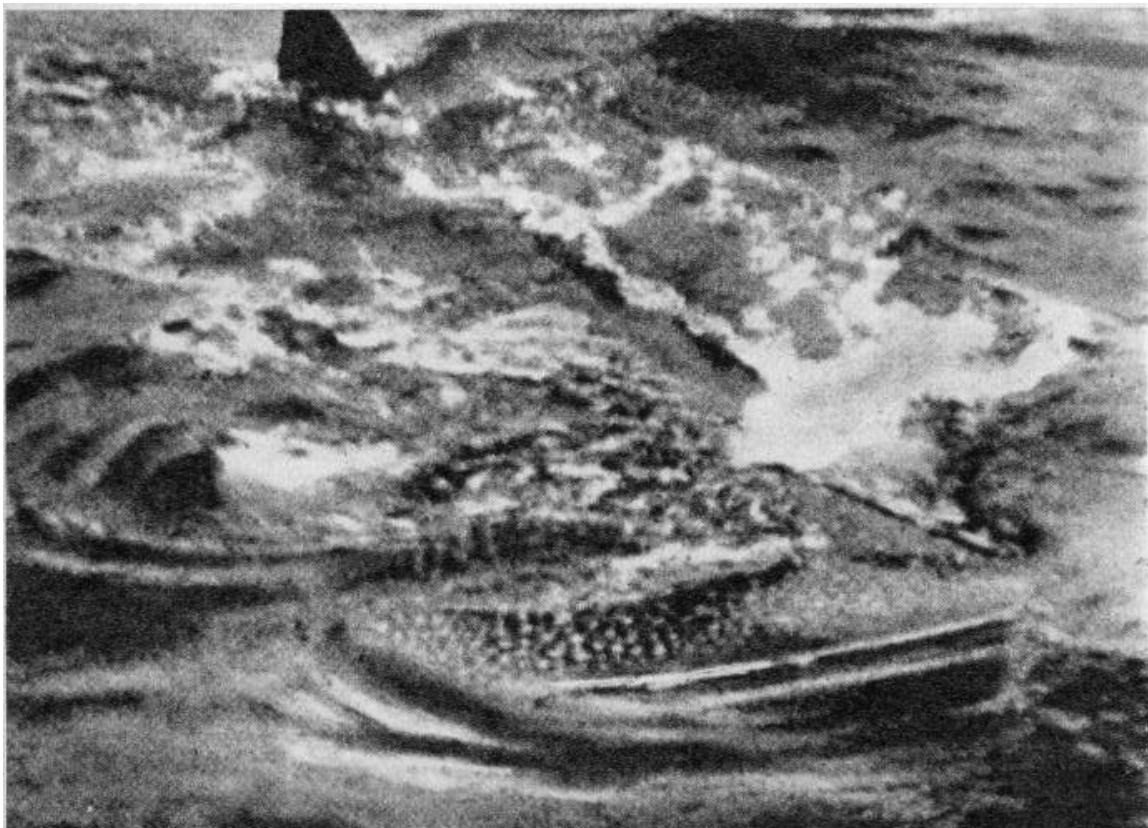
21. Un prânz pe punte.

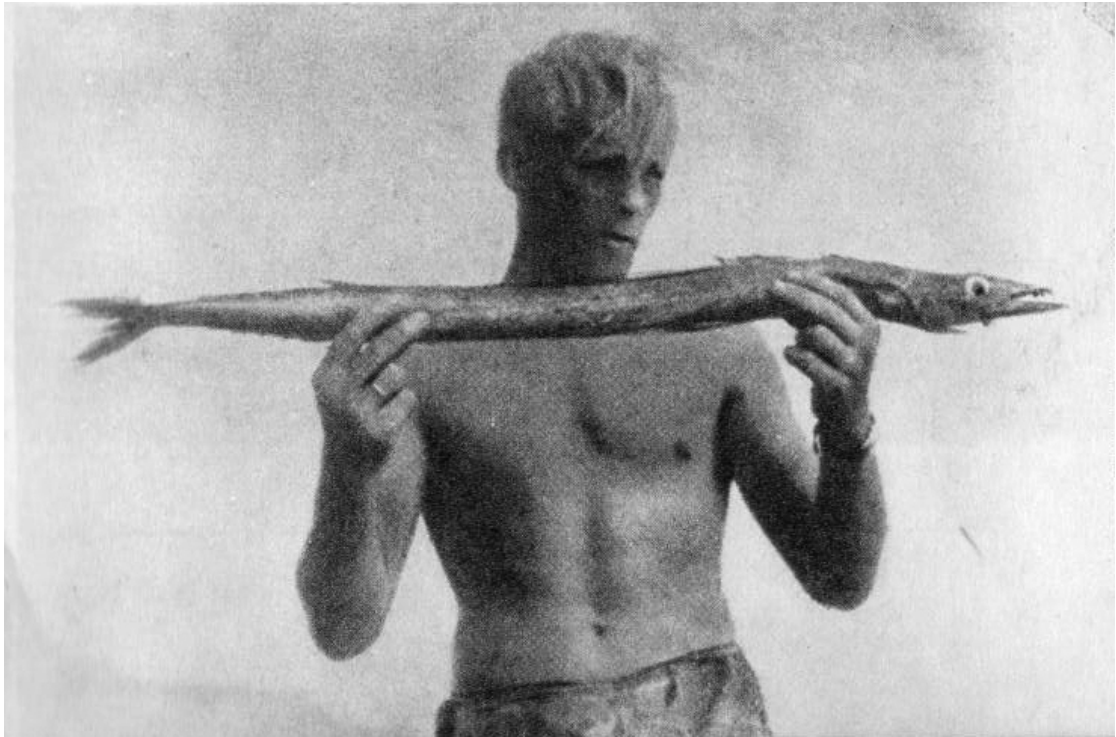
22. O balenă văzută foarte de aproape.

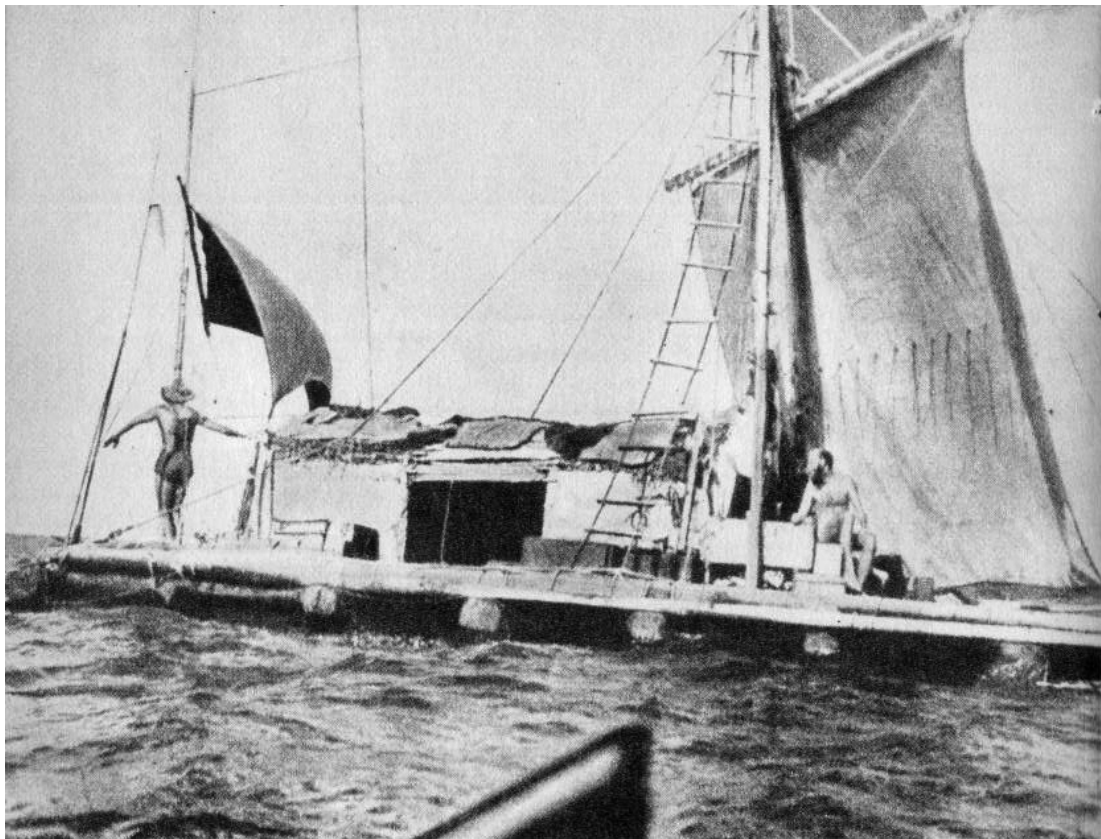
23. Vârful strașnicei aripioare dorsale a balenei-rachin.

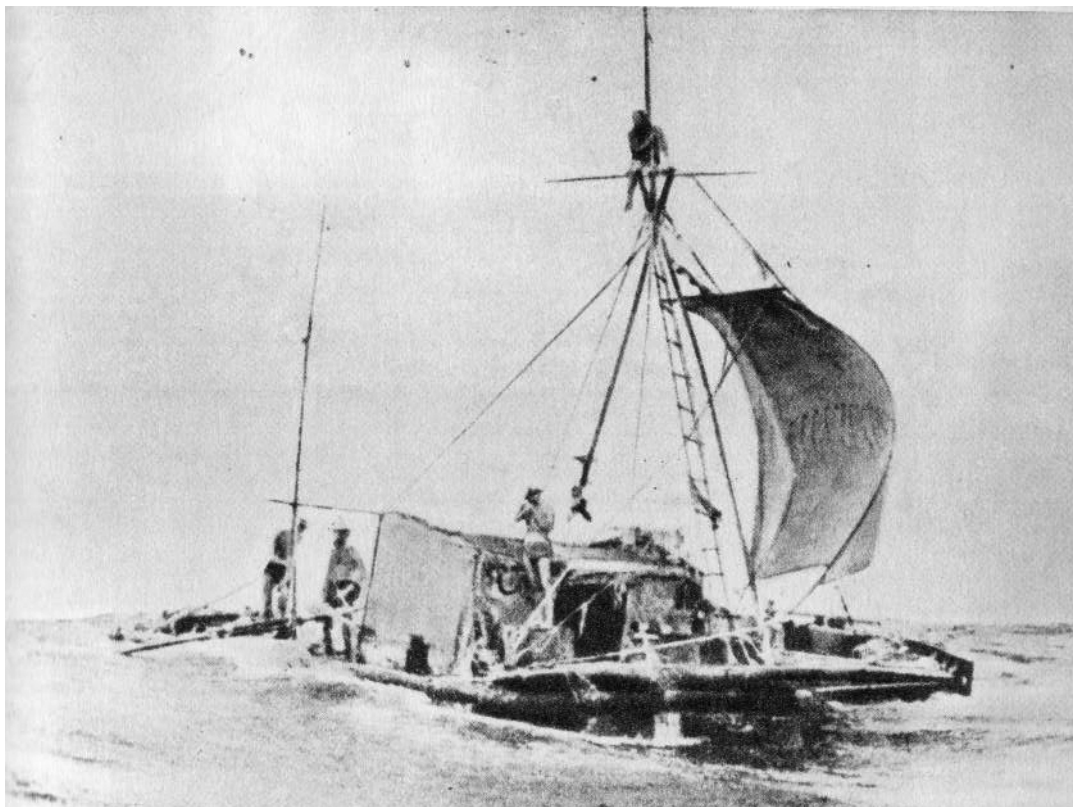
24. O balenă-rechin, cel mai mare pește din lume.

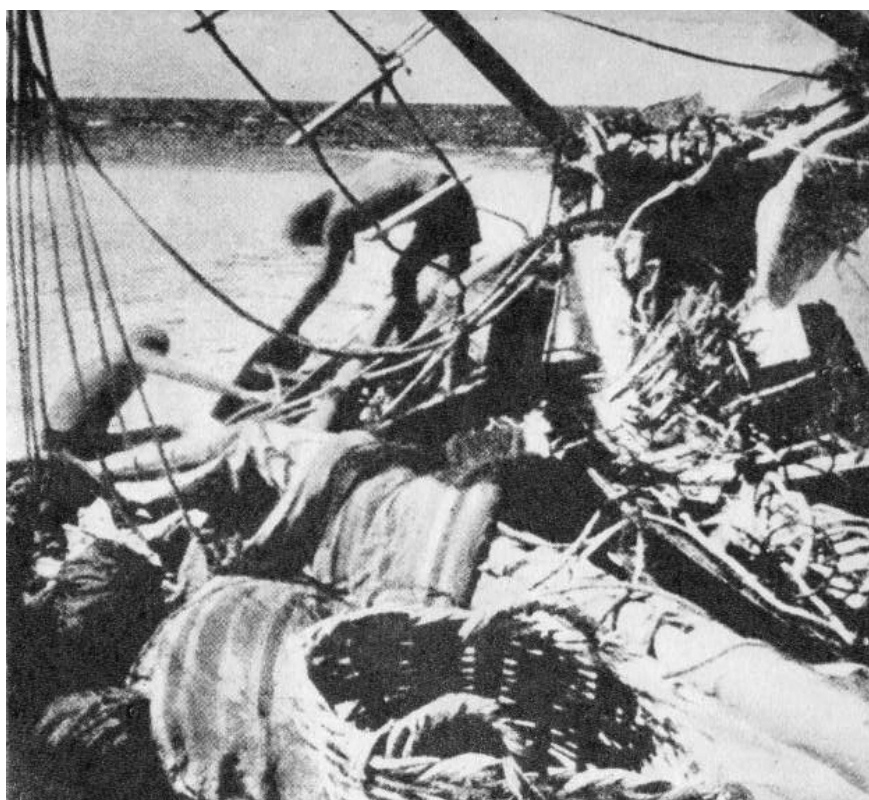
25. Raaby cu scrumbia-șarpe (Gempylus), prima care a fost văzută vreodată.

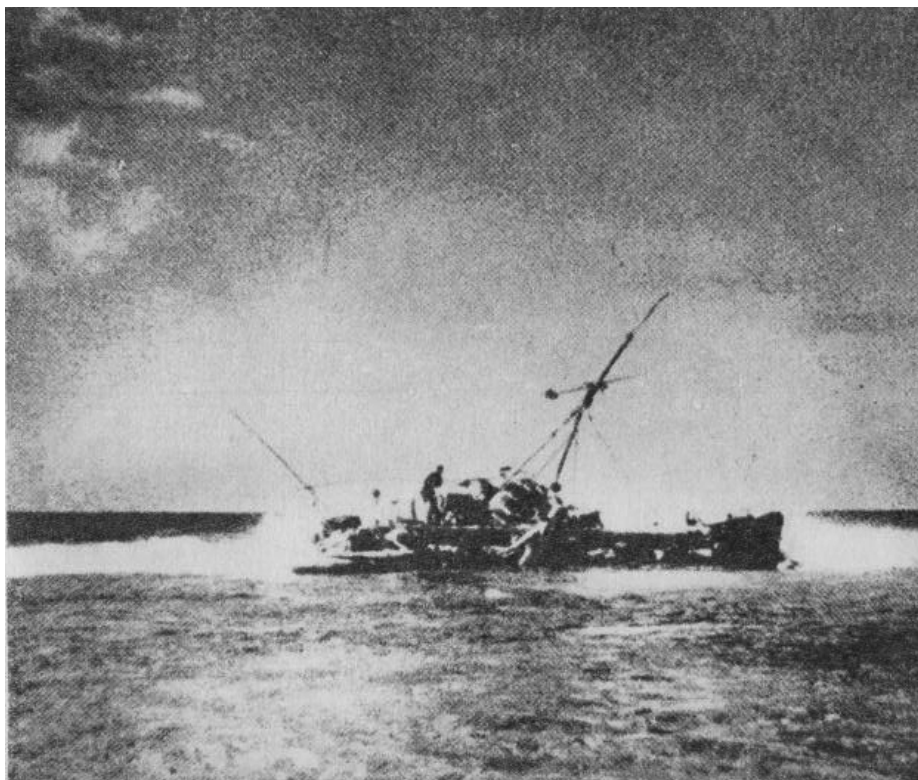
26. Briză ușoară și căldură tropicală, lucruri care nu prea ne tulburau. În zilele calme făceam plimbări lungi în barca de cauciuc.

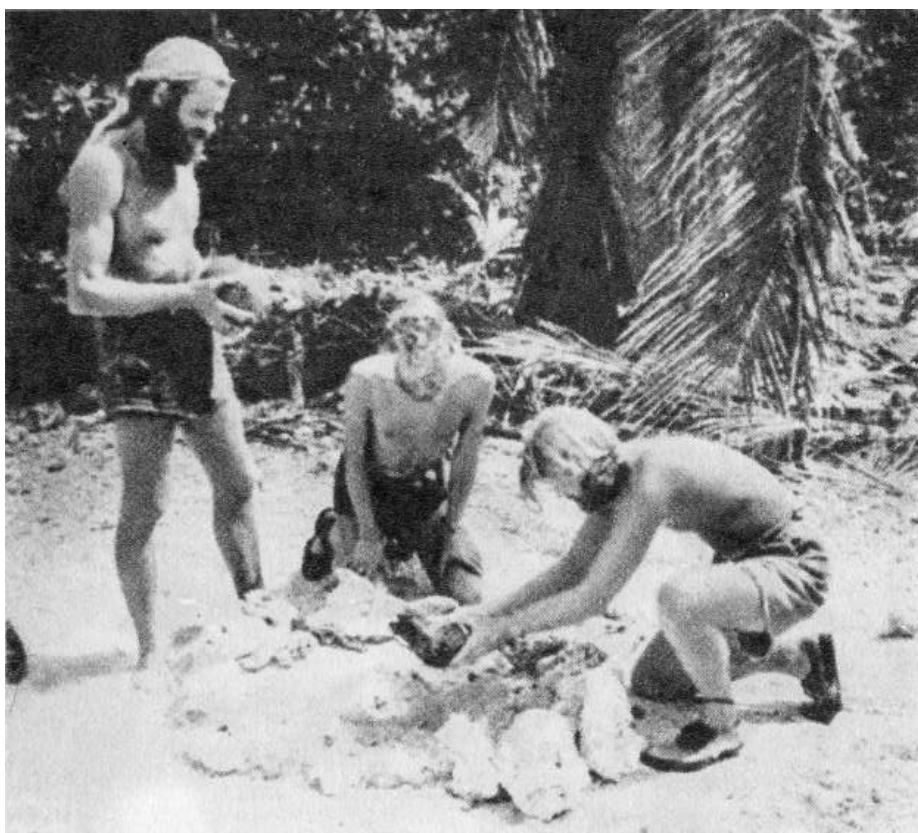
27. La jumătatea drumului, la mai mult de două mii de mile de cel mai apropiat pământ. Hesselberg, urcat pe o cutie, luând altitudinea soarelui.

28. Haosul de pe bord după acostare: catargul s-a rupt și cabina s-a turtit.

29. „Kon-Tiki” pe stânca de coral de lângă Raroia. Pluta a rămas acolo mai multe zile și în tot acest timp a fost spălată și împinsă de valuri.

30. Plantăm în Polinezia un cocotier din Peru.

31. Teriieroo, ultima căpetenie din Tahiti. Cu zece ani mai înainte el l-a înfiat pe autor sub numele de Terai Mateata (Cer Albastru).

32. Vahine (fată) din Tahiti.

